E. BRAGHINSKI * E. REAZANOV

ZIGZAGUL NOROCULUI

CUPRINS

Această carte este eCAR 7

De ce pot descărca legal această carte de pe internet? 8

ATENȚIE LA MAȘINI!

CAPITOLUL 1: polițist 15

CAPITOLUL 2: în care, după cum era de așteptat, apare anchetatorul, un om cu ochi sfredelitori 18

CAPITOLUL 3: în care facem cunoștință cu Iuri Detocikin, agent de asigurări 26

CAPITOLUL 4: în care ne atrage atenția o „Volgă" bej, cu numărul 49-04-MOT 33

CAPITOLUL 5: în care Detocikin și Podberezovikov se întîlnesc prima oară 41

CAPITOLUL 6: în care vedem că se poate trăi nu numai cu buletin, ci și prin procură 51

CAPITOLUL 7: în care „Volga" bej este atacată din nou 60

CAPITOLUL 8: consacrat fluieratului artistic 70

CAPITOLUL 9: de aventuri, în care Detocikin este urmărit 74

CAPITOLUL 10: în care anchetatorul află cine fură mașinile 87

CAPITOLUL 11: în care hoțul se grăbește să scape de mașina furată 100

CAPITOLUL 12: în care anchetatorul și infractorul își lămuresc relațiile 104

CAPITOLUL 13: în care Detocikin tot nu se liniștește 115
CAPITOLUL 14: închinat ultimului triumf al lui Detocikin 124
CAPITOLUL 15: juridic 127
CAPITOLUL 16: și, după cît se pare, ultimul 134
Un Epilog Fericit 137

ZIGZAGUL NOROCULUI
27 DECEMBRIE, ziua 141
27 DECEMBRIE, seara 153
28 Decembrie 166
29 DECEMBRIE, ziua 173
29 DECEMBRIE, seara 182
30 DECEMBRIE, ziua 192
30 DECEMBRIE seara 209
31 Decembrie 218
IANUARIE 230
Epilog 236

CRIMA DIN BIBLIOTECĂ 239

ZIGZAGUL NOROCULUI

și alte povestiri

COLECȚIA ENIGMA 1972 (NUMĂRUL 32)

E BRAGHINSKI ȘI E. REAZANOV

editare și digitizare de
CAT GRAUR

...

EDIȚIE ECAR 2024

ACEASTĂ CARTE ESTE ECAR

O copie de lectură anticipată, cunoscută și sub denumirile de copie de revizuire avansată, ediție anticipată pentru cititor sau copie electronică avansată (ARC sau ARE), este o versiune gratuită a unei cărți noi sau a unei noi ediții, oferită de editor librarilor, bibliotecarilor, jurnaliștilor și altor profesioniști din domeniu înainte de distribuirea către public. Textul acestei ediții poate suferi modificări față de varianta finală, deoarece editorii iau în considerare comentariile cititorilor sau corectarea eventualelor erori identificate în manuscris. În plus, dacă un cititor influent sau un jurnalist oferă o opinie despre copie, aceasta poate fi inclusă în versiunea finală a cărții.

Pentru raportarea eventualelor greșeli sau întrebări, ne puteți contacta la adresa de email furnizată.

Clubul cărții digitale
dr.akoepp@gmail.com

DE CE POT DESCĂRCA LEGAL ACEASTĂ CARTE DE PE INTERNET?

Concluzia: Avînd în vedere toate acestea înseamnă că este legal să realizez o copie a operei protejate pentru uzul meu sau al familiei și prietenilor apropiați și /sau „să dau o copie a unei opere protejate prin dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten" îndeplinind condițiile legii. La fel de legal pot descărca de pe internet o copie digitală a unei cărți pe care o am în formă fizică, pe hîrtie deoarece „cînd deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei", chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet" ești în drepturile tale și nu încalci legea dreptului de autor.

Pe larg:

Poziția oficială a ***Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală***, ***EUIPO***, exprimată prin ***Observatorul european privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală***.

. . .

ÎNTREBĂRI FRECVENTE PRIVIND DREPTURILE DE AUTOR (cu aplicare la cărțile digitale, digitizate)

Întrebările au fost compilate de reprezentanții intereselor consumatorilor. Experții naționali în domeniul drepturilor de autor din cele 27 de state membre ale UE au oferit răspunsuri conform propriei jurisdicții. Observatorul European coordonează aceste activități în cadrul grupurilor de lucru.

.....

7. Am voie să dau o copie a unei opere protejate prin dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten?

Legea dreptului de autor permite utilizatorilor autorizați ai unei opere să realizeze o copie a acesteia pentru uzul lor sau al familiei și prietenilor apropriați, dar numai dacă sînt îndeplinite anumite condiții: opera copiată trebuie să fi fost făcută publică, copia privată nu trebuie să afecteze utilizarea normală a operei copiate și reproducerea nu trebuie să prejudicieze titularul dreptului.

8. Am voie să descarc o operă protejată prin dreptul de autor de pe Internet și contează ce tehnologie este utilizată sau dacă descarc doar părți ale operei?

Este foarte posibil ca descărcarea unei opere protejate prin dreptul de autor de pe Internet, indiferent de tehnologia folosită, să încalce drepturile de autor asupra

operei respective. Concluzia este aceeași și dacă doar părți ale operei ar fi descărcate (mai puțin în cazul în care părțile descărcate nu ar reprezenta ceva protejat prin dreptul de autor). Pentru a nu încălca drepturile de autor ar trebui ori să ai autorizarea titularului de drepturi pentru a face descărcarea, ori să fie aplicabilă una dintre limitările dreptului de autor (de exemplu în situația în care descărcarea ar putea fi calificată drept copie privată). Această situație ar fi aplicabilă atunci cînd deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei", chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet. Pentru a nu încălca drepturile de autor trebuie însă să te asiguri că atunci cînd descarci nu permiți, în același timp, și încărcarea operei de către alții.

HTTPS://TINYURL.COM/CCDROCOPY

Traducere de Dan Demetrescu.

Editura pentru Literatură Universală București – 1972

Din 1969, Editura Univers a început să publice o colecție de literatură polițistă sub numele „**Enigma**”, cuprinzînd atît autori romîni, cît și străini. Colecția nu a avut numerotare, iar primul roman publicat a fost „Bruta” de Guy des Cars. Primele cărți au apărut sub sigla Editura pentru Literatură Universală, transformată mai apoi în Editura Univers.

ATENȚIE LA MAȘINI!

CAPITOLUL 1: POLIȚIST

Cititorii se dau în vînt după romane polițiste. E plăcut să citești o carte, cînd știi dinainte cum o să se sfîrșească. Și, în general, te unge la inimă să te simți mai deștept decît autorul...

Așadar, era beznă adîncă. Cernea o ploaie măruntă. Rarele felinare licăreau anemic – de ce să mai luminezi un oraș unde oricum e întuneric?

De o parte și de alta a străzii se înălțau, multe, blocuri gemene, cu ferestrele ca niște hăuri întunecoase. Era un mister cum își găsesc casele fericiții proaspeți locatari, mai ales noaptea. Dar trecătorul singuratic, cu servietă sub braț, pășea sigur de sine. Era clar că știe unde se duce și de ce! Trecătorul se opri în fața unui gang și se uită împrejur. Așa cum se cuvine, ochii îi scînteiau febril. Se lipi de perete, străduindu-se să rămînă neobservat, ceea ce-i reuși. Întră în curte. O umbră uriașă lunecă pe zidurile albe ale blocului. Necunoscutul se furișă spre un garaj-tip, aflat chiar în fundul curții, și-și roti iar privirile.

Era o noapte atît de neagră, tăcută și pustie, încît fără să vrei îți venea să comiți un delict.

Primul gest al răufăcătorului fu să extragă din servietă o

sticlă cu ulei de floarea-soarelui; îi scoase frumușel dopul și unse lacătul și balamalele de la ușa garajului. Apoi își trase mănușile și, luînd din servieta cu pricina un șperaclu, descuie lacătul. Uleiul era de cea mai bună calitate și ușile garajului se dădură în lături fără zgomot.

Necunoscutul răsuflă ușurat...

În timpul ăsta, la etajul al șaselea se perpelea în pat Filip Kartuzov, o persoană neverosimil de obeză. Visa că i se fură mașina – unul dintre cazurile rarisime cînd visele se înfăptuiesc aievea!

Auzind zgomotul motorului, Filip se trezi, sări din pat și alergă la fereastra deschisă.

„Volga lui tocmai părăsea propriul său garaj!

— Îmi fură mașina! țipă neputincios Filip. Așa cum se găsea, numai în chiloți, se rostogoli pe scări și o luă la goană prin ploaie. Clipind cu stopul de la spate, mașina îi făcu prietenos cu ochiul fostului ei stăpîn și se mistui în noapte. În momentul respectiv, la locul infracțiunii nu se afla niciun milițian – cu totul întîmplător, firește. Păgubașul o apucă spre colțul străzii, lipăind prin băltoace cu picioarele goale.

La intersecție, într-o gheretă de sticlă, își făcea slujba milițianul de la circulație. Neavînd nicio bănuială tocmai dăduse cale liberă mașinii furate.

Cînd văzu un om dezbrăcat, milițianul se aplecă în afară, cu o vădită curiozitate, și-l întrebă compătimitor:

— Ați fost jefuit?

— Mi s-a furat mașina!

— Și hainele?

— Nu, m-am dezbrăcat singur!...

Într-un adevărat roman polițist, agentul de circulație ar fi sărit ca Tarzan și, încălecînd din zbor pe motocicletă, ar fi pornit în urmărire.

— Ia suflă-ncoa! îi zise milițianul, după obiceiul pămîntului.

Kartuzov suflă docil. Nu era prima oară cînd sufla în nasul miliției. Întrucît nu simțise miros de băutură, milițianul se apucă să telefoneze unde trebuie... Numărul „Volgăi" furate a fost comunicat tuturor posturilor de pe șoselele care ies din Moscova.

Eroina povestirii noastre gonea spre sud. Farurile rarelor mașini care-i veneau în întîmpinare luminau o clipă silueta unui bărbat aplecat pe volan, dar clipele acestea erau atît de scurte încît nu puteai vedea fața infractorului. Indicatorul de viteză încremenise la „130". Mașina înghițea kilometri. Deși deocamdată nu era urmărit, infractorul nu se îndoia că va fi. Și iată un viraj perfid...

Stimate cititor! Dacă furi o mașină, respectă regulile de circulație!

„Volga" luă virajul fără să încetinească. Un scrîșnet de frîne, dar... prea tîrziu! S-a dat de-a dura! Roțile continuau să se învîrtească nebunește prin aer, dar automobilul nu mai avea nevoie de ele! Scrijelind asfaltul cu capota, „Volga"își urmă drumul pe șosea, cu o viteză amețitoare. Și asta i-a fost salvarea. S-a rostogolit încă o dată, a revenit în poziție normală și a început să galopeze mai departe, ca turbată...

:

CAPITOLUL 2: ÎN CARE, DUPĂ CUM ERA DE AȘTEPTAT, APARE ANCHETATORUL, UN OM CU OCHI SFREDELITORI

Necuprinsă și diversă e lumea transportului orășenesc de pasageri (în ordine alfabetică):

Autobuze
Biciclete
Cai
Camioane
Căi suspendate
Cămile
Cărucioare de copii
Cărucioare de invalizi
Cîini de tracțiune
Funiculare
Lifturi
Mașini de serviciu
Mașini de stropit
Măgari
Metrouri
Motociclete
Motociclete cu ataș
Picioare de pietoni
Reni

Scutere
Taxiuri
Tramvaie
Tramvaie fluviale
Troleibuze
etc...

Dar omul nu se mulțumește numai cu atît. El e singura dintre viețuitoare căreia îi place să-și creeze singură greutăți. Pesemne că trăsătura asta e proprie numai organismelor dotate cu rațiune, altfel nu. Se explică dorința fiecărui individ de a avea mașină proprie. Argumentele cum că mașina economisește timpul, sau referirile la clasici – „automobilul nu este un lux, ci un mijloc de locomoție" – sunt simple argumente și referiri.

Oricine n-are mașină visează să-și cumpere. În schimb, oricine are visează s-o vîndă. Îl împiedică doar gîndul că, vînzînd-o, rămîne fără mașină.

Cînd vezi cîte îndoieli îi rod pe posesorii de mașini, îți vine să crezi că încă nu s-a făcut tot pentru a le otrăvi existența. De fapt, în acest domeniu s-au obținut rezultate remarcabile. Garaje nu există și nu vor fi. Nu ai unde spăla mașina, iar să circuli cu mașina nespălată costă scump.

— Spuneți-mi, vă rog, se interesează politicos sergentul de miliție, celui care a riscat să plece dimineața cu mașina murdară, dumneavoastră vă spălați în fiecare zi?

— Am să întîrzii la serviciu! Vocea șoferului amator imploră, într-adevăr întîrzie.

— Dar pe dinți vă spălați? continuă calm sergentul, care nu se grăbește nicăieri.

— N-am timp...

— Da, n-aveți timp să vă spălați mașina. Permisul, vă rog!

— Perfect, amendează-mă! se lamentează contravenientul. Nu vezi că întîrzii?! E dezgustător să-ți ceri

singur pedeapsa, dar sergentul îți face o concesie și-ți îndeplinește rugămintea.

Șoferul – căci și amatoru-i tot șofer – e vinovat întotdeauna, chiar cînd are dreptate. La toate intersecțiile poți vedea milițieni care le fac morală conducătorilor auto, dar nimeni n-a văzut vreodată să se întîmple invers. Amatorul nu mai poate deveni o ființă civilizată, dacă n-a fost înainte de a-și cumpăra mașină.

Proprietarul de autoturism n-are timp liber. Cînd nu-l repară, nu-l lustruiește, nu-i umple rezervorul cu benzină, nu umflă cauciucurile, nu cutreieră orașul căutînd piese de schimb, nu transportă pe la casele lor pe cunoscuții săi sau pe cunoscuții cunoscuților, e sub tensiunea fricii. Obișnuita frică animalică – să nu i se fure mașina. Fiecare proprietar e convins că pe hoț îl ademenește numai averea lui mobilă. Ciudată îngîmfare!

Cîte feluri de încuietori nu vezi la mașinile particulare! În domeniul ăsta, inventivitatea se află la nivelul veacului nostru cibernetic. Găsești și relee secrete, și întrerupătoare, și încuietori cu cifru algebric, și zăvoare fantastice pentru volan, semănînd cu instalațiile de rachete. Numai cîțiva conservatori își încuie portierele cu lacăte de prăvălie, ca pe vremea bunicii.

Există și alte dispozitive: de la mașină pînă la etajul patru, direct la geam, se întinde un cablu electric. Cînd hoțul se introduce în mașină, la locuința proprietarului urlă strident o sirenă. Proprietarul se trezește, se apleacă pe fereastră și poate observa personal cum i se fură mașina...

La orele nouă precis, Kartuzov își tîra trupul nedormit și chinuit pe coridoarele secției de anchete a procuraturii raionale. La ușa cu inscripția „Podberezovikov MP.“, un individ deșirat și costeliv îi tăie calea, întinzînd un braț lung ca o barieră de cale ferată.

— ...cuzați, și eu ...buie ...s ...ntru, behăi misterios și suav Penocikin, căci acesta era numele costelivei bariere.

Filip se fîstîci. I se păruse că Penocikin vorbea într-o limbă străină, iar el nu cunoștea limbi străine.

— ...buie ...șteptați, îi propuse Penocikin în maniera sa condensată. Înghițea începutul cuvintelor și avea un antrenament serios în sportul ăsta.

— Dar mi s-a furat mașina! replică dintr-o răsuflare Kartuzov, uimit că pricepe o altă limbă.

— Ce ...incidență ...antastică! observă ironic Penocikin. Și mie ...rat! ...og ...tați la ...oadă!

Abia atunci văzu Kartuzov că pe un scaun lipit de zid mai stă un ins abătut și-i privește ostil.

— Că doar lui nu i s-a furat mașina! strigă Filip.

— ...rat! îi răspunse Penocikin ca un ecou.

— Asta nu se poate!

— ...ece la ...neata ...oate, și la ...lții nu? făcu Penocikin jignit.

— Pe-a mea a furat-o azi-noapte!

Bariera îl mîngîie pe cap cu condescendență:

— Lui ...rat de ...pt luni, iar mie de ...tru. Așa că ai ...imp, ...lava ...omnului!

Și Penocikin îi arătă un scaun. Kartuzov se așeză cuminte.

De cealaltă parte a ușii, trona în spatele biroului un bărbat șaten, istovit, cu ochi pătrunzători, așa cum au toți anchetatorii.

Nu demult, Maxim Podberezovikov trimisese pe o anumită bancă, binecunoscută, un grup de traficanți de valută... Iar ieri îl aruncaseră, în calitate de tînăr care promite, într-un sector păcătos, să-l înlocuiască pe Ciulanov, care se dovedise necorespunzător. Povestea cu furtul celor două mașini avea o faimă proastă la secția judiciară, ca orice caz fără șanse de rezolvare. Acum, parcă anume în cinstea numirii

lui Podberezovikov, se mai furase noaptea o „Volgă", a treia la număr.

Podberezovikov luase zglobiu startul. Alergase cu noaptea-n cap la locul infracțiunii, îl băgase-n răcori pe administratorul de imobil și-l interogase pe păgubaș. Strînsese apoi cu grijă resturile uleiului de floarea-soarelui de pe balamalele garajului și le expediase urgent la analiză.

Tania, asistenta lui Maxim, luase amprentele infractorului. Nu se putuseră fotografia, din păcate, și urmele pașilor, întrucît fuseseră încîlcite de tălpile goale ale lui Filip.

La nouă dimineața, anchetatorul se afla din nou în cabinet. Tocmai se aduceau rezultatele analizelor. Uleiul era rafinat. Se stabilise, de asemeni, că hoțul lucrase cu mănuși de bumbac. Acest tip de mănuși este produs de fabrica nr. 7 a Trustului orășenesc de tricotaje din Moscova și se vinde fără succes la toate magazinele de galanterie.

Anchetatorul medita intens asupra împrejurărilor în care s-a produs furtul. Era clar că în cazul de față, ca și în cele precedente, acționase una și aceeași mînă, dibace și rutinată.

— Tania, nu s-au primit informații de pe șosele? întrebă Maxim.

— Deocamdată nimic, îi răspunse asistenta.

În romanele polițiste, detectivii au neapărat un prieten, un asistent sau un subaltern. Sherlock Holmes îl avea pe doctorul Watson. Anchetatorul are nevoie de un asemenea om, nu ca ajutor – oricum detectivul îl descoperă pe vinovat abia în ultimul capitol – dar altfel în fața cui și-ar dezvălui talentul său de criminalist? Greu de presupus că însuși criminalul i-ar admira calmul olimpian și incomparabila vitejie! În ultimii ani, la rolul de prieten al anchetatorilor au început să concureze fetișcanele. Holmes-ii moderni au ajutoare drăgălașe, deseori studente-practicante. E mai comod decît să-ți iei ca om de încredere un bărbat, căci

colaborarea la descifrarea unui delict contribuie cum nu se poate mai fericit la nașterea sentimentului numit dragoste. Cu cît e delictul mai grav, cu atît e și dragostea mai puternică! Ar fi fost o încălcare grosolană a tradiției ca Tania să nu-l iubească pe Podberezovikov. De aceea îl și iubește, dar îl iubește în ascuns. Lucru de care el, firește, nu-și dă seama.

— Am încredere în dumneavoastră! rupse Tania tăcerea. O să descoperiți infractorul!

Podberezovikov nu băgă de seamă – a cîtă oară – ce sentiment adînc răzbătea din vorbele fetei.

— Ai observat, Tania, spuse anchetatorul cufundat în gînduri, că în curtea de unde s-a furat mașina și pe stradă sunt parcate noaptea destule mașini?

— Da, făcu Tania nedumerită.

Ajutorul anchetatorului are datoria să fie cam sărac cu duhul.

— Păi, e mult mai ușor să furi o mașină de pe stradă decît dintr-un garaj...

— Adevărat! exclamă bucuroasă Tania, uimită de subtilitatea raționamentului emis de șeful ei iubit.

Anchetatorul aruncă o privire spre portretul uriaș al lui Stanislavski, care, nu se știe de ce, era atîrnat în cabinetul său.

— Dacă aplicăm aici învățătura lui Konstantin Sergheevici Stanislavski despre supraproblemă, apare o idee interesantă: infractorul a mers pe linia maximei rezistențe. De ce oare? Cînd îi vom descoperi supraproblema, va fi ca și prins!

— Cum de nu mi-am dat seama?! se entuziasmă Tania.

Însă Podberezovikov nu mușcă din momeala adulației.

— Fiindcă veni vorba, continuă fata, păgubașii s-au adunat pe coridor.

— Toți? întrebă anchetatorul.

— E și „Volga“ cenușie, și cea cu bara turtită, și ultima.

Perspectiva întîlnirii cu păgubașii nu-l încînta pe Podberezovikov, dar nu-i stătea în caracter să evite pericolele.

— Cheamă-i pe toți! Cum se zice, dintr-o lovitură!

Troica păgubașilor se năpusti în cabinet. Anchetatorul se ridică de la birou.

— Îmi pare bine de cunoștință!

— Suntem foarte mulțumiți că ați fost numit tocmai dumneavoastră, se înclină veteranul, care aștepta de opt luni.

— ...perăm că ...eți ...nfirma ...crederea ...oastră!

Maxim se uită la Penocikin și-i încredință, ascunzîndu-și un zîmbet:

— Mă ...oi ...trădui!

Păgubașii se așezară comod, pregătiți pentru o discuție îndelungată.

— Aveți ceva noutăți? se interesă Maxim.

— Nu! răspunseră ei în cor.

— Cred că ar fi mai cu folos, pronunță anchetatorul răspicat și nemilos, dacă ați începe să vă duceți dimineața la slujbă, nu să veniți la mine. Cînd va fi nevoie de dumneavoastră, vă chem eu!

— ...țeles. Penocikin se ridica primul. La ...vedere.

— La revedere, îl acompanie duetul, și păgubașii se îndreptară mîhniți, în șir indian, spre ușă. Tania o închise bine în urma lor, dar imediat bătu cineva.

— Intră! strigă Maxim.

Se întorsese Kartuzov.

— Azi-noapte am uitat să vă comunic un amănunt. Poate vă prinde bine...

— Vă ascult.

Filip trase cu ochiul spre Tania, încurcat.

— La mine, pe aripa stîngă din spate e zgîriată o vorbă de rușine.

— Ce anume? întrebă sever anchetatorul.

:

CAPITOLUL 3: ÎN CARE FACEM CUNOȘTINȚĂ CU IURI DETOCIKIN, AGENT DE ASIGURĂRI

A mai trecut o săptămînă. Omul, precum se știe, se deprinde cu orice. Kartuzov se obișnuise cu ideea că i s-a furat mașina. Mai mult, această întîmplare tragică îi înfrumusețase, într-un fel, viața. Se simțea victima nevinovată a destinului, ceea ce-l înălța în propriii săi ochi. Începuse a povesti colegilor de birou evenimentele din acea noapte de pomină. Povestirea se completa treptat cu amănunte noi. Cînd apăru scena în care Kartuzov trăsese cu pușca în hoț, dar nu-l nimerise, nervii colegilor nu mai rezistară și începură să-l evite pe martir. Atunci Kartuzov continuă să-și împărtășească necazul unor necunoscuți. În lipsa mașinii, se ducea acum la slujbă cu autobuzul. Pe parcursul a șase stații putea înjgheba o istorioară de efect, cu toate amănuntele. Pe lîngă asta, Kartuzov își găsise un motiv întemeiat să plece zilnic de la serviciu. Avertismentul anchetatorului rămăsese fără efect, căci păgubașii toceau cu perseverență podeaua coridorului.

Dar Podberezovikov nu le putea comunica nimic îmbucurător.

Așa a mai trecut o săptămînă...

. . .

AVIONUL DE PASAGERI TU-104 SE APROPIA DE MOSCOVA.

Avionul nostru, cu ruta Tbilisi-Moscova, aterizează pe aeroportul Vnukovo, anunță însoțitoarea de bord, radiind de mulțumire profesională. Pasagerii sunt rugați să-și lege centurile.

Și pasagerii începură cuminți să și le lege, de parcă asta ar fi servit la ceva în caz de accident.

Un individ sfrijit, cu o figură naivă și plictisită, se legă sîrguincios de fotoliu. Pe urmă scoase din servietă o foaie de decontare și la rubrica „numele de familie" scrise citeț: „Detocikin I.I.". La „numărul zilelor" trecu cifra „7". Vecinul său, un om trecut de prima tinerețe, originar din sud, își întoarse către dînsul capul ras.

— Ai fost în deplasare?

— Da, mă întorc, zîmbi timid Detocikin, în timp ce semna decontul și fixa cu o agrafă biletul de avion.

Avionul se zgîlțîi zdravăn. Omul originar din sud se strîmbă dureros – nu suporta zborul.

Detocikin socoti că politețea îl obligă să continue conversația:

— Ați citit în Vecerni Tbilisi că un avion „Boeing 707" s-a prăbușit la aterizare?

— Nu, te rog, nu-mi plac discuțiile astea.

— Eu mă străduiesc, îi explică Detocikin cu blîndețe, să privesc pericolul drept în față! Cu atît mai mult cu cît de noi nu depinde nimic, totul e în mîinile pilotului. V-ați făcut o asigurare de viață?

— Ia ascultă, de ce mă sperii? De ce-mi calci pe nervi? suspină călătorul pe care-l chinuia răul de avion.

— Asigurarea e un lucru strașnic, continuă inspirat Detocikin, scoțînd din servietă o hîrtie cu antet. Tu pieri într-o catastrofă, iar familia ta primește despăgubiri!

Omul din sud se făcu pământiu la față și nu răspunse nimic.

— Poate facem o asigurare de accident? îi propuse Detocikin. O putem încheia chiar aici, cît mai suntem în avion.

— Ia ascultă, se dumiri vecinul, dumneata ești agent de asigurări?

— Da. Un surîs de prunc lumină fața lui Detocikin, făcîndu-l simpatic.

— Uite ce-i, scumpule – vecinul se supărase – nu ești agent de asigurări, scumpule, ci huligan! Dacă ne facem zob, cine mai găsește hîrtia asta? Și dacă nu, să arunc banii în vînt?

— Dar nu călătorești ultima oară cu avionul, îi replică Detocikin, privindu-l încurajator, cu ochii săi naivi și triști.

În aceeași clipă, avionul se prăvăli într-un gol de aer. Omul se încleștă de brațele fotoliului.

— De ce-oi fi mergînd cu avionul? Of, de ce?

— Chiar așa, de ce? Lui Detocikin nu-i era străină curiozitatea.

Vecinul zîmbi visător.

— Fiul meu dă la institut.

— La care? întrebă politicosul Detocikin.

— Am să-l caut pe ăl mai bun.

Detocikin surîse.

— Păi cum așa, vă duceți să dați examen pentru el?

— Nu fi naiv! Examenele sunt o loterie, și în treburile serioase nu te poți baza pe întîmplare.

În culoarul dintre fotolii apăru însoțitoarea cu o tavă, pe care se aflau bomboane spirtoase. Detocikin întinse mîna, dar vecinul îl apucă de cot și făcu semn însoțitoarei să plece.

— Lasă, fătuco, n-avem nevoie!

Se suci, se răsuci, trase din plasă un geamantan și-l deschise.

— Na, agentule, astea-s mai bune.

Geamantanul era plin cu cireșe.

— Din livada dumneavoastră? întrebă Detocikin și băgă o cireașă în gură.

— La noi în țară toate-s ale noastre... îi răspunse în doi peri posesorul cireșelor.

Avionul se înclină pe o aripă și vecinul suspină iar:

— Nu pot suferi avioanele și totuși zbor cît e anul de lung.

— Se-ntîmplă... Detocikin molfăia cireșe.

— Asta pentru că fiecare rod are vremea lui. Mimoza la timpul ei, roșiile la al lor, iar mandarinele – cu totul altă gîscă!

— Mai bine ați merge cu trenul, îl sfătui Detocikin.

Văzînd că are o poftă de mîncare excelentă, vecinul închise geamantanul.

— Eu pot cu trenul, cireșele nu!

În hublou apăru aeroportul.

— Ei, făcu Detocikin, ne asigurăm au ba? Ultimul moment e cel mai periculos.

— Ai scăpat trenul, scumpule! rînji omul. Avionul rula pe pista de aterizare. Să mă mai gîndesc. Treci pe la mine.

— În Piața Mare? îl întrebă Detocikin cu subînțeles.

— De ce acolo? Eu lucrez, de cînd mă știu, în piața Tișino.

Oricît ar părea de ciudat, însă mulți pasageri abia apucau să simtă pămîntul sub picioare, că se și ridicau iar în văzduh. Erau vitejii care, ca să ajungă în centru, nu luau autobuzul, ci elicopterul. Detocikin se număra printre ei, dar omul originar din sud nu, firește.

După treizeci de minute, Detocikin se afla în centrul capitalei. Mii de moscoviți alergau pe străzi în săltărețul ritm al metropolei, dispăreau în pasajele subterane, ieșeau în goană la suprafață și se topeau din nou în craterele metroului. Troleibuzele opreau unul după altul în stații și pasagerii se vedeau prin pereții lor de sticlă ca mărfurile din vitrină.

Detocikin stătea răbdător într-o stație, așteptînd ceva. Se scurse aproape un ceas. În acest timp prin stație trecură douăzeci și trei de troleibuze, dar Detocikin nu se urcă în niciunul. Cînd se apropie al douăzeci și patrulea, începu să dea semne de nerăbdare. Coborî de pe trotuar, ocoli mașina prin față și se uită pe geamul cabinei.

— Liuba! exclamă el cu vocea gîtuită. Salut, Liuba! M-am întors!

Șoferița (una dintre acelea pe care un poet contemporan le-a cîntat cam așa: „Mînjită de ulei i-e salopeta și fistichie de pe cap bereta") nu-i dădu nicio atenție. Se aplecă spre microfon și anunță:

— Avansați, tovarăși! Nu vă buluciți în coada mașinii!

Apoi, uitînd de microfon, continuă cu aceeași intonație:

— Iuri Ivanovici, urcarea pe partea cealaltă!

Detocikin se lumină la față și se avîntă vesel spre ușă. Cursa era urmărită de toți pasagerii. Tocmai cînd forța ritmul la potou, ușa lunecă lin și i se închise în nas. Pasagerii izbucniră într-un hohot de rîs, iar troleibuzul se urni din stație. Uitîndu-se în oglindă, Liuba observa cum se micșorează silueta cocîrjată a lui Detocikin.

Detocikin, cu ochii după troleibuz, era plin de gînduri injuste, pesimiste, cu privire la viața lui personală. Știind că Liuba n-o să mai apară decît cel puțin peste un ceas și jumătate, și deci împăcarea trebuie amînată pînă seara, își luă picioarele la spinare și o porni spre slujbă. Se știe că munca e cel mai bun leac al traumatismelor sufletești. Cînd ți-e inima grea, o întîlnire cu șeful e un adevărat balsam.

Cînd intră în biroul unde lucrau colegii săi de la inspectoratul raional al Asigurărilor de stat, aritmometrele își încetară țăcănitul, funcționarii își întrerupseră discuțiile particulare și începură, ca la comandă, să-l privească cu compătimire. Liniștea care se lăsase nu-i plăcu de fel. Ca să

evite întrebările, străbătu iute camera și împinse ușa de la cabinetul șefului.

Directorul inspectoratului, Iakov Mihailovici Kvocikin, îl întîmpină cu o interpelare plină de sarcasm.

— Ei, ce mai face unchiu din Tbilisi?

— Prost! răspunse Detocikin zdrobit.

— Data trecută a fost, dacă nu mă-nșel, mătușa?

— Verișoara. S-a dus...

— Toți suntem muritori, oftă șeful. Dacă oamenii n-ar muri, n-am mai avea pe cine să asigurăm de viață. Sper că n-o să negi, Detocikin, că am manifestat întotdeauna grijă față de dumneata. De fiecare dată cînd ți se îmbolnăvesc ori îți mor neamurile, îți acord concediu fără salariu.

— E drept, confirmă Detocikin. Mai rar un director așa de binevoitor.

— Însă dumneata ai multe rude, iar eu am puțini oameni în schemă. Călătoriile dumitale ne dau planul peste cap.

— Iakov Mihailovici, o să aduc lucrările la zi! îi promise Detocikin.

— Du-te și scoate-le la liman! Și șeful își concedie subalternul, limitîndu-se la o morală cu caracter general: Nu uita că eu nu permit ca interesele de familie să fie puse mai presus de cele obștești!

Ieșind în stradă, Detocikin se gîndea ușurat că toate se compensează în viață. Uite, întîlnirea cu Liuba ieșise mai prost decît își închipuia. În schimb, întîlnirea cu șeful nu avusese așteptatele consecințe neplăcute. Pe scurt, meci nul: 1-1. Dar mai rămînea principalul – să telefoneze acasă. Intră într-o cabină telefonică, făcu numărul și, adunîndu-și curajul, pronunță cu nepăsare:

— Eu sunt, mamă. M-am întors din delegație. N-a venit nimeni după mine... adică, vreau să zic, la mine?

— Cine are nevoie de tine? urmă răspunsul, dat de o voce energică.

Și Detocikin, cel de care nimeni n-avea nevoie, se liniști pe dată și porni să scoată la liman planul de producție.

:

CAPITOLUL 4: ÎN CARE NE ATRAGE ATENȚIA O „VOLGĂ" BEJ, CU NUMĂRUL 49-04-MOT

Din cauza uriașului avînt al construcției de locuințe, porția de alergătură zilnică pentru agenții de asigurări a crescut simțitor. Detocikin trudea, fără să-și cruțe picioarele.

Noul locatar e foarte greu de asigurat. Fericitul care primește locuință nouă n-are chef să se gîndească la incendii cutremure ori inundații. Cu atît mai oribil e să te gîndești la propriul tău sfîrșit.

Detocikin intră la nr. 17 de pe strada Topolinaia și urcă cu liftul pînă la ultimul etaj. La fel ca poștașii și distribuitorii de lapte, el își făcea turneele de sus în jos.

Începu cu apartamentul 398.

— Salut, tovarășe Erohin! (Detocikin avea o memorie unică în ceea ce privește persoanele din rîndul cărora intenționa să-și recruteze clienți.)

— Salut, îi răspunse Erohin, care poseda și el o memorie destul de bună, dar să știi că nu mă asigur!

Erohin era un om de uzină, franc, și nu-i plăceau subtextele.

— Cînd e foc arde tot, replică Detocikin, fără nicio nădejde.

— Cumpărăm lucruri noi, pară optimistul și neclintitul Erohin.

— Omul poate să moară, îi aminti Detocikin.

— Eu mai am de trăit, se menținu încăpățînatul pe poziție, abia am împlinit cincizeci și doi...

— Grozavă idee, o prinse din zbor Detocikin, arătați excelent. Eu v-aș fi dat mult mai puțin. Puteți să vă asigurați de vîrstă.

— De ce anume? întrebă Erohin, manifestînd pentru prima oară un oarecare interes.

— Bunăoară, dacă trăiți pînă la șaptezeci, luați o primă de asigurare. Dar dacă nu... aici Detocikin ridică din umeri.

— Asta ce-o fi, un fel de pariu?

— Mda, cam așa ceva...

— Vasăzică, dacă mor înainte de termen, cugetă Erohin cu voce tare, cîștigați voi, iar dacă ajung la șaptezeci, cîștig eu. Așa?

— Așa, încuviință Dctocikin și bătu din palme. Să facem formele! Stabilim primele lunare, vă trimitem la expertiză medicală...

— La revedere, pronunță duios Erohin și-i întoarse spatele.

După apartamentul 398 urma 397, în care locuiau persoane asigurate. Detocikin le pusese cîndva la pămînt din prima lovitură. Soții Semițvetov, Inna și Dima, aveau destule lucruri și nu le-ar fi convenit să ardă în mod gratuit. Erau tineri și chipeși, la fel ca noua lor garsonieră. Chipul Innei era împodobit de o pereche de ochi albaștri, moderni, de formă alungită. Tocmai de aceea purta gene albastre, cercei albaștri, bluze albastre și ciorapi albaștri. Ca să nu rămînă în umbra acestei soții de efect, Dima purta cravate roșii ca para focului și ochelari cu rame pătrate de aur.

În timp ce completa chitanța soților Semițvetov pentru rata curentă, Detocikin se gîndea la Liuba. Toate îi plăceau la ea, chiar și troleibuzul. „Trebuie s-o rup cu trecutul, e timpul să mă-nsor." (Lua hotărîrea asta după fiecare deplasare.) Preocupat cu organizarea fericirii sale, nu observă purtarea ciudată a clienților. Soții se aplecau într-una pe fereastră, mai-mai să cadă.

În sfîrșit, Dima nu mai putu rezista. Cînd omul are ocazia să se laude, profită de ea fără să mai țină seama de consecințe.

— Tovarășe agent!... îl ademeni Dima pe Detocikin. Acesta se apropie și se uită supus pe fereastră. Jos, în fața intrării, se afla o „Volgă" nou-nouță.

Inna și Dima, radioși, îl urmăreau cu atenție să vadă ce impresie îi va face „Volga". Și, într-adevăr, îi făcu impresie: Detocikin o privea prostit. Nu se așteptase la o figură ca asta din partea Semițvetovilor, și cu atît mai mult în ziua întoarcerii sale din deplasare.

— Văd că bunăstarea dumneavoastră e în creștere, rosti el mohorît, fără să-și ia ochii de la afurisitul de automobil.

— Ca a întregului popor! răsună ca un ecou vesel glasul lui Dima. Mergem înainte cu pași de șapte poște!

În ciuda eforturilor, mintea lui Detocikin prinse a funcționa febril într-o direcție nedorită.

— Bej, murmură el gînditor, o culoare discretă... O țineți tot timpul în fața ferestrei?

— Curînd îmi fac garaj, făgădui Dima.

— N-ar fi bine să ne asigurăm mașina împotriva furtului? întrebă nevastă-sa îngrijorată.

— Asigurarea mașinilor particulare, începu să turuie Detocikin cu gîndul aiurea, se face numai pentru distrugeri sau avarieri rezultate din ciocniri sau calamități naturale.

Dima zîmbi malițios.

— Nu-s așa de bogat ca să plătesc calamitățile naturale!

Se apucă să-i arate musafirului, nu fără mîndrie, un lacăt nemaipomenit de complicat.

— Uite de ce am făcut rost pentru garaj. Japonez! La ăsta nu-ți merge cu chei false!

— Mda, încuviință trist Detocikin, studiind lacătul cu ochi de specialist. Nici șperaclul nu-i vine de hac. Aici se cere un aparat de sudură, și să tai cu autogenul e-un balamuc întreg...

Dădu dezamăgit din mînă, își luă rămas bun și plecă foarte indispus.

— L-a dat gata mașina noastră! constată Inna satisfăcută.

— Ce te miri? Dima trebuia să plece la lucru și începu să se îmbrace. Un pîrlit de funcționar! Pentru el, „Volga“ e un vis irealizabil. De unde să scoată cinci mii jumate?

Dima își puse o cămașă albă și, în timp ce-și făcea nodul la cravată, dădea dispoziții casnice.

— Ai o misiune, Innocika. Te duci la librărie, la Anghelina Petrovna, și-l iei pe Exupéry, aia cu prințul. Notează-ți numele, să nu-l uiți!

— Lasă glumele, dragă. Numele lui îl știu pe dinafară!

Dima își desăvîrși toaleta, îmbrăcînd un fîș italian cu catarame aurii la epoleți. Semițvetov arăta acum ca un respectabil tînăr carierist de la secția internațională a unei instituții unde există o asemenea secție. Își sărută soția și ieși pe ușă.

În stradă dădu cu ochii de Detocikin. Agentul de asigurări stătea ca hipnotizat lîngă mașină, nemaiputîndu-și dezlipi privirea de la ea.

— Să vă duc undeva? îi propuse Semițvetov, ascunzîndu-și zîmbetul condescendent.

— Am alt drum! se replie Detocikin în grabă.

„Volga“ bej 49-04-MOT cu un tigru de pluș atîrnat la geamul din spate o porni lin prin capitală.

Dima trecea prin locuri cunoscute...

Iată casa de naștere „Grauerman”. Aici, cu douăzeci și șapte de ani în urmă, o moașă îl plesnise peste fund pe noul Semițvetov.

Iată și un colț memorial. Aici micul Dima și-a cumpărat înghețată singur, prima oară, și a tras prima concluzie practică: înghețata nu se dă pe gratis. Iar lui Dima tare-i mai plăcea înghețata de zahăr ars...

Oprind mașina la stop, își aminti cu duioșie cum furase bani din poșeta maică-sii ca să-și cumpere casată de fructe zaharisite și iar o încasase la fund, de data asta mult mai tare...

Se aprinse lumina verde și Semițvetov plecă mai departe. Iată anticarul. Aici vindea cărțile primite în dar de ziua nașterii și pe cele din biblioteca lui taică-său, scoase din rîndul al doilea, unde nu umbla nimeni niciodată. Manevrele trecuseră neobservate și Dima trăsese a doua concluzie practică: hoțul nedovedit e negustor cinstit!

Uite și firma „Deșeuri”, unde aducea pentru vînzare diverse vechituri. Aici trăsese a treia concluzie practică: banii n-au miros!

Peste cîteva minute „Volga“ bej se apropie de clădirea Institutului de telecomunicații. Dima puse frînă. Da, trecuseră patru ani de cînd a terminat institutul. Își amintea perfect ziua aceea însorită de primăvară, cînd președintele comisiei îi zîmbise prietenos, înmînîndu-i diploma:

— Dumneata, Semițvetov, pleci la Semipalatinsk. Dar e o simplă coincidență...

Și atunci Dima trăsese cea de a patra concluzie practică: omul își făurește singur fericirea.

Se uită la ceas și porni în grabă – era unsprezece fără zece. Lăsînd în urmă un magazin de consignație, „Volga“ 49-04-MOT coti într-un pasaj, parcurse un cvartal întreg și abia apoi se opri.

După ce-și încuie cu grijă mașina, Semițvetov se întoarse la magazin. Trecu pe lîngă secția de confecții, nu se uită la vitrina cu faianță și porțelanuri, nu manifestă interes nici pentru blănuri și dispăru în camera de serviciu.

În cîteva clipe, cu Dima Semițvetov se petrecuse o metamorfoză uimitoare. Nu mai arăta a diplomat. Era îmbrăcat cu un halat de uniformă, albastru spălăcit, avînd emblema magazinului. I se șterse de pe față expresia de superioritate, făcînd loc unui aer extrem de serviabil. Trecu în spatele tejghelei cu magnetofoane, aparate de radio și televizoare, ocupîndu-și locul de muncă. Nu degeaba terminase Institutul de telecomunicații – erau patru ani de cînd își valorifica la tejgheaua asta înaltele-i cunoștințe tehnice.

Începea o zi agitată. Dima trăgea mereu cîte-o fugă pînă la colț, să vadă dacă mașina e nevătămată. Nu-i dădea pace gîndul că cinci mii și jumătate sunt azvîrlite pe caldarîm, ba mai sunt și prevăzute cu roți. N-avea obiceiul să dea de-a azvîrlita cu banii, dar fiind modest din fire, nu voia să-și parcheze mașina lîngă magazin.

Pe la cinci seara, tocmai cînd Dima arăta unui cumpărător un aparat de filmat, își făcu apariția socrul său, Semion Vasilievici Sokol-Krujkin.

— Tai frunză la cîini cît e ziua de lungă! declară acesta fără drept de apel, cu o voce răsunătoare, de se auzi în tot magazinul.

Dima nu găsi niciun răspuns potrivit. În fundul sufletului își disprețuia ruda cea mai apropiată, dar cînd dădea ochii cu dînsul îl intimidau apucăturile lui cazone.

Semion Vasilievici Sokol-Krujkin luă hotărît aparatul din mîna cumpărătorului și-și pronunță sentinta cu același glas tunător:

— Rîșniță! Nu te sfătuiesc!

După ce-l puse pe fugă pe cineastul amator, Sokol-Krujkin zbieră prietenos:

— Semițvetov, atinge-mă cu cincizeci!

— Mai încet, te rog, făcu Dima tremurînd. Pe lîngă asta, ți-am mai dat bani.

Sokol-Krujkin îi aruncă ginerelui o căutătură care puse capăt dezbaterilor.

— Dar dumneata ai făcut rost? întrebă Dima în șoaptă.

— Sticlă spartă, ca să zic așa! Și Sokol-Krujkin își îndreptă umerii puternici. Era mîndru că făcuse rost de ceva materiale de construcție greu de găsit, pentru vilă.

— Ce să facem cu sticlă spartă? se înverzi Dima la chip.

— Semițvetov, ești pur și simplu un cretin! trase concluziile tata-socru fără să se jeneze, ca un difuzor. Vînzătorii și cumpărătorii îl priveau cu interes pe Dima. Dacă nimereai la mine în batalion, poate făceam om din tine!

— Nu dau bani pe cioburi! sîsîi Dima.

— Păi, am ales niște cioburi mai mărisoare! hohoti Sokol-Krujkin.

— Cu vremurile astea, îi aminti răutăcios Dima, pentru orice bucățică de sticlă îți trebuie acte!

— Documente, ca să zic așa, au să fie mai multe decît sticlă! și Semion Vasilievici Sokol-Krujkin întinse o pălmoaie în care puteau încăpea cu mult peste cincizeci de ruble.

— Te-aș ruga, șușoti Dima înmînîndu-i suma cerută, să nu mai vii la magazin cînd e vorba de afaceri. Mă poți găsi și acasă.

— Direcția tejghea fuga-marș! comandă socrul, vîrî banu în buzunar și plecă, bocănind cu potcoavele.

Ca să se calmeze, Dima alergă pînă la colț, se uită la mașină și-și cumpără o înghețată. Începu să lingă crema de zahăr ars îndrăgită din copilărie și trase, cu oarecare întîrziere, a cincea concluzie practică: să nu te-nsori decît cu orfane!

:

CAPITOLUL 5: ÎN CARE DETOCIKIN ȘI PODBEREZOVIKOV SE ÎNTÎLNESC PRIMA OARĂ

Ziua de muncă a lui Iuri Ivanovici Detocikin era pe sfîrșite. La ultimul apartament fu nevoit să aștepte mult pînă i se deschise. Apăru în prag gazda în persoană, S. I. Stulov, cu mina nemulțumită a omului întrerupt de la o treabă extrem de importantă.

— Sunt de la asigurări, se prezentă Detocikin ostenit și obișnuit cu toate mitocăniile locatarilor.

— Bravo! sună răspunsul.

Luat prin surprindere, Detocikin tresări și se holbă la el.

S. I. Stulov nu poseda un exterior foarte prezentabil, dar avea un aer demn.

— Și zi așa, umbli din casă-n casă? îl întrebă el.

— Umblu, îi răspunse Detocikin, nedumerit.

— Bravo! îl lăudă Stulov, cu glas scăzut.

Detocikin înțelese că avea de-a face cu o persoană importantă și nu greșea. Stulov nu ridica niciodată tonul. Era sigur că subalternii îl ascultă oricum. Conducea cu regularitate cîte o instituție și, muncind activ, o făcea să se ducă de rîpă. Era de neînlocuit la reorganizări, transformări și restructurări. Se pricepea să înceapă orice acțiune nouă, dar nu și s-o continue. Acum se afla în stare de imponderabilitate.

O instituție fusese desființată, iar alta nu luase încă ființă. Stulov stătea acasă și, ca de obicei, aștepta numirea. Nu știa încă ce va conduce, dar știa că va conduce!

— Și zi așa, înmulțești avutul poporului? îl întrebă Stulov, poftindu-l democratic înăuntru.

— Încerc.

— Bravo! Și de mult lucrezi?

— De doi ani.

— Bravo! Și vrei să mă asiguri și pe mine?

— Mă străduiesc.

— Bravo!

Abia după ce încheiase asigurarea, în timp ce îl conducea pe Detocikin, Stulov își autoaprecie înaltul nivel de conștiință.

— Și uite-așa, nu te-am dus cu vorba!

— Bravo! îi scăpă lui Detocikin, care o și luă la sănătoasa. Stulov rămase cu gura căscată: pe el nu-l tratase nimeni cu expresia asta.

Detocikin se îndreptă spre casă cu metroul. În zdrăngănitul vagonului se gîndea la maică-sa. Îșî iubea mama, și în familia lor nu exista conflict între generații.

Bătrîna îl aștepta. Cînd intră pe ușă, ieși în coridor și se ridică pe vîrfuri să-și sărute fiul.

— Zău dacă pricep de ce trebuie să facă deplasări la Tbilisi un agent de asigurări! Prînzul e pe masă. Ce mai stai, du-te și te spală pe mîini.

În timpul mesei, mama continuă să vorbească fără încetare. Detocikin nici nu încerca să plaseze vreo vorbă. Știa că bătrîna nu-și ascultă niciodată interlocutorul, mulțumindu-se cu propriile ei păreri. Era ciudat că, avînd această trăsătură de caracter, nu făcuse carieră. Lucrase toată viața ca planificatoare la Ministerul industriei grele și abia de curînd ieșise la pensie. Acum își cheltuia aproape toată pensia pe

reviste și broșuri, temîndu-se să nu rămînă în urma transformărilor vertiginoase ale vieții.

— Mănîncă, zise ea, și nu mai sta gîrbovit! Deplasările tale mi se par suspecte. Korcinoi a cîștigat turneul internațional de șah. Eu țineam cu Tal, care a rămas în urmă cu jumătate de punct. Iar deplasările astea nu mi se par suspecte doar mie.

— Dar cui încă? se sperie Detocikin.

Bătrîna trecuse însă mai departe.

— Ultima carte a lui Dumas a fost de bucate. Acum mănînci supă de ceapă după rețeta marelui Dumas-tatăl.

— E foarte gustoasă, aprecie Detocikin-fiul.

— Deplasările tale îi par Liubei suspecte. Are dreptate că nu vrea să se mărite cu un terchea-berchea.

— Așa ți-a spus ea? întrebă trist Iuri Ivanovici.

Cineva sună la ușă. Detocikin se cutremură și încetă să mai înghită din istorica supă.

Venise vecina din apartamentul de sus:

— Antonina Iakovlevna, n-ai un pic de sare?

Vecina se vîntura toată ziua prin bloc, cerînd o ceapa, un piramidon, o linguriță de ceai, doi morcovi, o ceșcuță de zahăr sau o felie de pîine. Totdeauna îi lipseau lucrurile strict necesare – din celelalte avea prea destule. Mutarea dintr-o locuință cu dependințe comune într-una separată fusese pentru ea o adevărată tragedie.

— Mulțumesc, ți-o dau înapoi, zise vecina, care suferea de amnezie permanentă.

Ușa se trînti și Detocikin tresări iar.

— Așa ești mereu după deplasările tale! Bătrîna își scutură amenințător părul cărunt, tuns băiețește. Am stat de vorbă cu Liuba, și nu vrea să te ia pentru că nu ești om serios.

— Da de ce? țipă Detocikin.

— Mănîncă felul doi! Și nu mai sta cocoșat! Eniseiul a fost barat, iar eu n-am văzut. O să mă duc la șeful tău, să-i spun să

nu te mai alerge prin tot soiul de orașe, că pe urmă ești nervos!

Lui Detocikin i se opri îmbucătura în gît. O credea în stare.

— Mă pui într-o situație delicată, zise, privind-o rugător.

— Uite, am cumpărat cireșe din piața. Șapte piei îți iau speculanții ăștia!

Lui Detocikin cireșele i se părură cunoscute.

— Am impresia că am mai mîncat de-astea. Mulțumesc. Și se ridică de la masă.

— Încotro? îl întrebă sever maică-sa.

— Mamă, am treizeci și șase de ani!

— Mersi că mi-ai adus la cunoștință, îi mulțumi ea cu ochii scînteind ironic.

— Sunt totdeauna încîntat să-ți pot spune ceva nou, i-o întoarse el imediat. Iau exemplu de la tine!

— Mai ai mult pînă la mine! îi răspunse ea. Și se despărțiră, mulțumiți unul de altul...

Amurgea. Detocikin ieși din casă, se uită în dreapta și-n stînga, apoi își ridică gulerul pardesiului, ca măsură de prevedere. N-avea pălărie, altfel ar fi tras-o pe ochi. Luă o direcție necunoscută, amestecîndu-se în mulțime. În altă parte a orașului, într-o direcție și mai necunoscută, pășea Maxim Podberezovikov. Mergeau în întîmpinarea destinului, iar destinul îi făcu să se întîlnească.

La un chioșc de la intrarea metroului se vindea Vecerniaia Moskva. Detocikin se așeză la coadă. Podberezovikov își luă locul în spatele lui. Li s-au dat două exemplare împreună. Detocikin le-a desfăcut și i-a întins un ziar lui Podberezovikov. Au sărit împreună pe escalator. Amîndoi citeau. Au intrat în același vagon de metro și s-au așezat față-n față. La stația următoare s-a urcat o femeie cu un copil. Detocikin și Podberezovikov au sărit în aceeași clipă în

picioare, să-i cedeze locul. Cei șapte ani de-acasă i-au jucat o festă lui Iuri Detocikin. Podberezovikov îi aruncă o privire fugară, dar peste cîteva clipe se uită iar la el, de astă dată mai atent. Detocikin simți privirea și se trase lîngă ușă, ca din întîmplare. Podberezovikov nu-l mai slăbea din ochi. Detocikin simțea sfredelul în spate, dar nu îndrăznea să se întoarcă. Cînd ieși pe peron, nu se mai putu abține și privi înapoi. Podberezovikov îi luase urma. Silindu-se să n-o rupă la fugă, Detocikin părăsi stația. Pe stradă era aproape întuneric. Nu era lume, așa că de data asta nu avea cum să dispară. Coti la stînga, Podberezovikov îi repetă manevra tactică. Atunci dădu colțul și recurse la fuga primitivă. În apropiere se contura clădirea salvatoare a Casei raionale de cultură. Fusese construită pe vremea zorzoanelor arhitecturale și Detocikin se ascunse după una din ele. Stătea în spatele unei coloane, mut și nemișcat. Așteptă cîteva minute, apoi se furișă înăuntru. Prima persoană pe care-o întîlni fu Podberezovikov.

Orice anchetator are o pasiune, căreia îi consacră timpul rămas liber după urmărirea infractorilor. Sherlock Holmes, de pildă, cînta la vioară, iar Maxim Podberezovikov juca într-o formație de artiști amatori.

Îngrozit, Detocikin încercă să-și păstreze echilibrul, luînd ca sprijin panoul de onoare al acordeonistilor. Podberezovikov îl privea în tăcere, chinuindu-se să-și amintească unde-l mai văzuse. I se întîmpla ceea ce se întîmplă adesea cu fiecare. Nevoia obsesivă de a reînvia în memorie un refren tîmpit, titlul unei cărți infecte sau numele unui individ de care nu te leagă nimic îți otrăvește adeseori viața, în linii mari fericită. Pînă nu-ți amintești ceea ce nu-ți folosește, nu poți să faci ce-ar trebui neapărat să faci. Podberezovikov își încordă toate resursele intelectuale, și efortul său nu se pierdu în zadar.

— Te-am recunoscut! răsună glasul lui triumfător.

Figura lui Detocikin luă o nuanță cenușie, ca fotografiile de pe panoul de onoare.

— Nu-s eu!

— Nu nega... Dumneata spuneai: „Și cine sunt judecătorii?"

Turtit, Detocikin aluneca implacabil în jos.

— N-am spus niciodată așa ceva de judecători!

— Ai spus, ai spus. Podberezovikov îl apucă de braț. Dumneata l-ai jucat pe Ceațki!

— A, Ceațki? Detocikin pricepu, în sfîrșit, sensul cuvintelor lui Podberezovikov. Uitasem cu totul, și izbucni în rîs. Anchetatorul rîdea și el, văzîndu-i mutra. Nechezau la unison, cuprinși de simpatie reciprocă.

— La repetiție, care va zică... hohotea Detocikin.

— Îhî! Chicotea Podberezovikov.

— Înseamnă c-o să jucăm împreună... se strîmba de rîs Detocikin.

— În aceeași piesă, se ținea cu mîinile de burtă Podberezovikov.

Vîntul înnoirilor atinsese și colectivele de artiști amatori. Începuseră a fi comasate, se creau teatre populare.

Colectivul miliției, din care făcea parte Podberezovikov, se contopise cu cel al depoului de taxiuri, unde juca Detocikin. Căpătaseră împreună denumirea de Teatrul Mare popular, iar astăzi milițienii se întîlneau prima dată cu taximetriștii.

Regizorul principal îi adună pe entuziaștii amatori de teatru în sala de spectacole goală.

— Tovarăși! declară el. S-a formulat părerea că, în sfîrsit, teatrele populare le vor înlătura pe cele de profesioniști! Just!... E clar că actorul care nu primește salariu va juca cu mai multă însuflețire. Pe lîngă asta, artiștii trebuie să lucreze undeva. Nu-i just, nu-i bine să se vînture toată ziua prin

teatru, ca Ermolova și Stanislavski. Mult mai convingător ar fi jucat Ermolova seara, dacă ziua ar fi stat la strung!

Detocikin și Podberezovikov, care ședeau alături, pufniră în rîs.

— Tovarăși! Continuă regizorul. Numele de teatru popular te obligă la multe. Cîte roluri n-ați jucat în colectivele voastre, să nu mai vorbim! N-a venit oare timpul, prieteni, să ne apucăm de Shakespeare?

— Să ne-apucăm! îl susținu sala.

Nașterea teatrului a decurs fără dureri. Cînd cîrdul vesel al artiștilor amatori a năvălit afară din clădire, nu se mai cunoștea cu niciun chip care-i milițian și care-i taximetrist.

— Ador scena! i se destăinuia Detocikin, agitat, noului său prieten Maxim Podberezovikov. Cînd ieși la lumina rampei în alt costum, grimat și cu perucă, nimeni nu te mai recunoaște!

Maxim se declară de acord.

— Mă bucur de cunoștință! îi spuse Iuri Detocikin cu toată sinceritatea.

— Ne mai vedem! îi făgădui Podberezovikov.

S-au despărțit făcîndu-și semne cu mîna.

După cincisprezece minute, Detocikin scotea din buzunar o cheie și deschidea cu succes ușa unei locuințe străine. Se strecură în antreu, închise ușa fără zgomot și se opri, ținîndu-și răsuflarea. Nu auzea nimic, în afară de aritmia propriei sale inimi. Apoi se uită la cuier, pe care atîrna, singuratic, un pardesiu de damă. Nu-l luă, chiar dimpotrivă: își scoase trenciul și-l atîrnă alături. Pe urmă se descălță și-și puse în picioare niște papuci de casă. Se apropie tiptil de ușă și... bătu timid. Nu-i răspunse nimeni, își luă inima în dinți și bătu iar. Din nou niciun răspuns. Atunci prinse curaj, crăpă ușa și își strecură pieziș trupul firav înăuntru.

În cameră plutea un miros nedeslușit de mere și prăjituri

de casă, creînd o atmosferă intimă, de familie. Trăgînd aerul pe nas, Detocikin se hotărî să rămînă aici pe vecie...

Liuba, încotoșmănată într-un capot comod, ședea la masă și înfuleca o tartă făcută de mîna ei. Lui Detocikin îi plăcea să privească cu cîtă poftă mănîncă Liuba.

Fiecare om ascunde în el însuși un dușman. Liuba considera că dușmanul ei este creșterea în greutate, care începea să devină vizibilă, deși Detocikin în mod categoric nu-i împărtășea punctul de vedere. Liuba se tortura cu sportul și învîrtea pînă la leșin cercul metalic de hola-hop. La unsprezece dimineața fix oprea troleibuzul și, spre groaza pasagerilor, făcea la iuțeală gimnastică în producție. Prețioasa inițiativă a șoferiței fruntașe fusese susținută de direcție și se traducea în viață pe toate liniile.

Nimic n-o ajuta însă pe Liuba, care se lipsea de toate, în afară de mîncare.

— Ai apărut? îl întrebă, asaltînd tartele. Pe unde ai colindat?

— Bună seara, Liuba. Am fost în deplasare.

— Șezi, dacă tot ai venit, îl pofti fata.

— Mulțumesc. Detocikin se așeză pe marginea scaunului.

— Bea un ceai.

— Mulțumesc.

— Ia o tartă.

— Mulțumesc. Mulțumesc mult, se înflăcără Detocikin. Liuba împinse spre el dulceața. Mulțumesc, repetă el timorat.

Ca să lege discuția, spuse nesigur:

— La Moscova e cald. Chiar zăpușeală, aș zice. Dar la Tbilisi e pur și simplu pîrjol!

— Eram sigură că ai fost la Tbilisi.

— Păi, unde să mă duc?

— De, tu știi mai bine. Nu cumva ți-ai făcut și vrea viză pe buletin la Tbilisi?

Uluit de întorsătura pe care o luau lucrurile, Detocikin băgă mîna în buzunar și-i prezentă buletinul, pe care nu figura ștampila „căsătorit".

— Asta nu-nseamnă nimic, oftă Liuba, se poate și fără ștampilă.

— Ce tot vorbești, Liuba? Fără ștampilă nu se poate nimic.

— Lasă, Iuri, simt eu că-mi ascunzi ceva...

— Știi, Liuba, îngăimă Iuri Detocikin, cînd am plecat prima oară în deplasare... eram sigur că nu mai plec niciodată... Dar pe urmă am plecat iar... nici eu nu știu cum. Am o fire... hm!... irascibilă... și fac prostii. Înțeleg că-i o prostie, și totuși plec... în deplasare...

— Ce tot îndrugi acolo? țipă ea.

Se așternu o tăcere mormîntală. Și Liuba și Detocikin se gîndeau la fericirea lor ratată.

— Iuri Detocikin, declară Liuba pe un ton oficial, dă-mi cheia înapoi!

— De tot? întrebă el cu glas slab și tremurat.

— Da, de tot, confirmă ea.

Văzîndu-i privirea neînduplecată, Iuri se sculă și puse cheia pe farfurioară, alături de tarte. Se mai foi pe loc, așteptînd grațierea, apoi porni de-a-ndăratelea spre ușă, fără să-și piardă nădejdea că va fi oprit. Nădejdea nu se împlini și se trezi în antreu. Acolo își scoase papucii și începu să se încalțe pe îndelete. Nimeni nu-l împiedica. Luîndu-și trenciul, ieși pe palier. Ușa se închise cu un scîrțîit funebru.

Rămasă singură, Liuba izbucni în plîns. Reacție banală, dar cît se poate de firească.

Zbîrnîi soneria. Liuba se duse să deschidă.

În prag stătea Detocikin, cu o mină de copil părăsit.

— De ce suni? îl întrebă ea cu reproș.

— Păi, nu mai am cheie...

:

CAPITOLUL 6: ÎN CARE VEDEM CĂ SE POATE TRĂI NU NUMAI CU BULETIN, CI ȘI PRIN PROCURĂ

Sîmbăta și duminica, milioane de cetățeni sătui de mirosul benzinei dau năvală afară din orașul iubit.

Peste mii de ani, arheologii vor dezgropa așezările sălbaticilor contemporani și vor studia de-a fir-a-păr nivelul industriei de conserve și băuturi alcoolice de la mijlocul veacului al douăzecilea.

Orășenii cu unul sau mai mulți copii sunt siliți să ia contact cu natura în tot sezonul caznelor de vară, întrucît vor ca scumpele lor odrasle să zburde la maximum printre rarii mesteceni păstrați ca prin minune.

Aceiași arheologi ai viitorului vor mai avea de furcă să descifreze monumentul martirului necunoscut, încărcat cu sacoșe de bronz și cu copii de bronz, pe fondul unui trenuleț de vacanță abstracționist, în basorelief. Monumentul cu pricina n-a fost încă ridicat, dar la prima ocazie îl va realiza vreun membru zaharisit al Uniunii artiștilor plastici.

Sezonul caznelor de vară începe încă din ianuarie, uneori chiar mai devreme, fiindcă vila trebuie închiriată din timp. Cu cît mai devreme, cu atît sortimentul e mai bogat. Proprietarii de vile se împart în catîri, care nu închiriază, în aiuriți, care închiriază convenabil, și în canalii. Ultimii storc parale din

fiecare milimetru pătrat de proprietate particulară, care se prezintă sub pseudonimul de bunuri personale.

Ca și întreaga țară, Dima Semițvetov era cuprins de febra construcției. Țara construia comunismul, Dima o vilă. Fiecare cu a lui, cum spunea Sokol-Krujkin în asemenea cazuri.

Dima învățase încă la școală: colectivul e o forță uriașă! Unde-i unul nu-i putere! Proiectînd să-și plaseze economiile într-o proprietate imobiliară, Dima preluă conducerea unei cooperative de construcții, alcătuită din el însuși și din socrusău.

Patria recunoscătoare îi acordase locotenent-colonelului în rezervă Sokol-Krujkin treizeci de ari în apropierea Moscovei. După ce primi lotul, Semion Vasilievici Sokol-Krujkin începu a păși pe urmele lui Miciurin, cu deosebirea că nu era inovator și că se pasionase de o singură cultură – căpșunile timpurii. În timp ce vechii lui tovarăși de arme trudeau pe pămînturile desțelenite ca directori de sovhozuri, ridicau gospodăriile sătești rămase în urmă și organizau ferme zootehnice, Sokol-Krujkin lupta pentru recolte bogate de „timpurii" pe propria lui parcelă. Pîini de gratitudine, locuitorii Moscovei îl răsplăteau la piață cu sume frumușele.

Faptul că pămîntul era trecut pe numele socrului îl aranjase oarecum pe ginere. Firește, e mai bine să ai o vilă pe numele tău, dar ce te faci dacă vin niște oameni în uniformă albastră și te întreabă fără pic de respect:

— De unde aveți bani?

La un locotenent-colonel în rezervă n-au să vină.

Nici „Volga" bej nu era trecută pe numele lui Dima, ci pe al soției. Dima circula cu mașina prin procură. Procura era temelia întregii sale existențe, toate le făcea prin procură. De fiecare dată cînd trebuia să cumpere un cui pentru vilă, Sokol-Krujkin îi dădea procură prin notariat. Și cîte cuie mai trebuiau! La notariat, Dima era considerat ca unul de-al casei.

Procurile îl obsedau. Le visa noaptea și îi apăreau cînd aiura în timpul bolilor. Cînd se culca în pat, Dima își înfrîna din răsputeri pornirea să-i prezinte și nevestei o procură.

Viața asta nu-l mulțumea pe Semițvetov, om cu bani și minte ageră, însă n-avea altă ieșire, mai ales acum, cînd opinia publică și controalele își făceau de cap. Din această cauză nu iubea Puterea Sovietică, iar Puterea Sovietică îi răspundea cu aceeași monedă.

Era, cum scriu reporterii, o dimineață încîntătoare. Minunatul soare din împrejurimile Moscovei lumina generos natura splendidă, îngrădită din toate părțile cu uluci zdravene.

În dosul gardului de pe terenul lor, Dima și Sokol-Krujkin dădeau ritmic cu lopețile. Amîndoi purtau măști de gaze, obținute de Sokol-Krujkin prin relații de la muzeul raional. Explicația era simplă: Dima făcuse rost pe sub mînă, chiar în dimineața aceea, de un produs al cărui nume nu poate fi rostit. Acum îngrășau cu el pămîntul.

Inna nu lua parte la claca duminicală. Se plimba prin admirabila pădure cu feluriți arbori, unde erau mai mulți oameni decît copaci. Ocupase unul din primele locuri în întrecerea miilor de iubitori ai naturii, izbutind să culeagă două lăcrămioare. Avea nevoie de ele la prepararea cremei vitaminate de primăvară „Salut înfloritului mai“ care face epiderma elastică. Inna era cosmeticiană la Institutul de frumusețe, ceea ce îi conferea independența atît de necesară în viața conjugală.

S-a întors acasă după ce bărbații terminaseră cu îngrășămintele. Cu măștile scoase, se odihneau pe un morman de moloz.

— Lui Toptunov îi iau vila! strigă Inna, împărtășindu-le noutatea senzațională cu care o uluiseră cunoscuții în pădure.

— Și bine fac! tună Sokol-Krujkin. Era și timpul! Potlogăria trebuie, ca să zic așa, combătută.

— Dar de unde l-ai scos potlogar? se scandaliză sincer Dima. Știe omul să trăiască.

— Ia spune-mi, își luă avînd Semion Sokol-Krujkin, din ce poate directorul unei făbricuțe de tricotaje fără etaj să-și trîntească un conac de cărămidă, cu etaj?

— Treaba lui, interveni împăciuitor Semițvetov.

— Nu, e a noastră! Socrul era cuprins de o sfîntă indignare. Vom urmări pînă în pînzele albe pe acei care trăiesc, ca să zic așa, din venituri ilicite!

— Gura, tăticule, strecură Inna drăgălaș, printre dinți.

Sokol-Krujkin izbucni în rîs.

— Aha, te-ai speriat! Cine ești tu? se întoarse spre Dima. Dacă-ți dau un brînci, zbori de pe lotul meu.

Băgarea ginerelui în răcori era distracția favorită a socrului. Umorul lui cazon îl apropia treptat pe Dima de infarct.

— Pricep, bîigui Dima. Glumești...

Și aruncă o privire tristă peste stivele de cărămizi și de scînduri, peste „sticla spartă" în ambalaj de fabrică, peste plăcile de ardezie trandafirie ca obrazul de prunc și multe altele, cumpărate din scumpii lui bănuți, deși prin procură.

În drum spre oraș, la volanul „Volgăi" bej, Dima cugeta la viața sa de cîine. Nici măcar o duminică n-are ca tot omul, iar luni... Of, să depinzi în mod atît de idiot, de neamuri! Dacă îi cade Innei altul cu tronc și-l lasă? Atunci socrul o să-i facă vînt din vilă, iar soția necredincioasă o să-i facă vînt din mașină, din mers. De ce e silit să-și clădească fericirea pe fundamentul nesigur al fidelității feminine?

Cînd auzise formula „venituri ilicite", îl apucase turbarea. El se spetește din zori pînă-n noapte, să-i servească pe toți. Aleargă prin oraș, are de-a face cu toate lepădăturile, șarlatanii și paraziții, ca să obțină mărfuri străine... iar cînd scoate de la un client o biată rublă, se expune cît nu merită!

Meseria lui e ca a geniștilor – nu greșești decît o singură dată. De ce oare un tînăr ca dînsul, cu studii superioare, talentat, frumos, e tot timpul nevoit să se ascundă, să se fofileze, să se facă frate cu dracu?

„Cînd s-o termina odată?" se întrebă Dima și înțelese că niciodată.

Își gară iar mașina departe de magazin și nu observă că în părculețul de peste drum un tip cu ochelari negri se ascundea după un volum de Shakespeare. Acest „Cineva" îl urmări cum încuie mașina, cum dă colțul și intră în magazinul de consignație.

Dima își începea azi negustoria într-o stare de mare nervozitate.

— Mi-ar trebui un magnetofon străin, german sau american, îi suflă discret o cumpărătoare mustăcioasă, aplecîndu-se peste tejghea și sprijinindu-și bustul enorm pe un televizor „Rekord".

— N-avem! răspunse Dima scurt. „Măcar de s-ar bărbieri", se gîndi el, privindu-i scîrbit mustățile și, observînd că „Rekordul" se află în pericol, îi ceru tăios: Luați asta de pe televizor!

Cucoana se trase înapoi ascultătoare și-l întrebă în șoaptă răgușită:

— Vă rog, cine-i Dima?

— Eu. Și ce-i cu asta? se obrăznici în continuare vînzătorul.

— Vin din partea lui Feodor Matveevici.

— Cine mai e și ăsta?

— Prietenul lui Vasile Grigorievici...

— Bine, să zicem...

— Am nevoie de un magnetofon străin!

— Am unul foarte bun, sovietic.

— Nu ține! mișcă din mustăți cumpărătoarea.

— Dacă-i așa, trebuie să caut... rosti gînditor Semițvetov, lunecînd automat pe făgașul șperțului.

— Înțeleg! Cucoana avea suficientă experiență. Cît?

Dima își răschiră degetele de la o mînă.

— Cincizeci noi? ținu să precizeze cumpărătoarea, uluită.

— Păi, cum? Trebuie găsit, adus, pus deoparte... Lăsați-mi numărul de telefon...

Între timp, omul cu ochelari negri își pusese în servietă volumul de Shakespeare, ieșise din părculeț și se apropiase fără grabă de vitrina magazinului. Se făcea că examinează un mantou de nurci, dar în realitate îl urmărea pe Semițvetov. „E ocupat, se gîndi „Cineva“ satisfăcut. Și nu scapă repede. Să ne-apucăm de treabă!” Cu aerul că se plimbă, omul cu ochelari negri se îndreptă spre „Volga“ lui Dima, fluierînd degajat. Hai s-o pornim prin Moscova iubită și cercetînd atent împrejurimile. Era faimosul pasaj Dvestileșnikov, în care automobilele, pietonii și magazinele se amestecau într-o forfotă zglobie. „Cineva“ își făcu drum pînă la „Volga” și se sprijini de aripa bej. Nimeni nu-i dădea cea mai mică atenție. Deodată, la locul unde se preconiza comiterea infracțiunii, apăru un milițian. „Cineva“ sări în lături. La doi pași se afla un debit de tutun.

— Un pachet de „Belomor“ și chibrituri, vă rog.

— „Belomor” n-avem, îi răspunse debitantul, un bătrîn trist, năpîrlit, cu mînecuțe negre de conțopist.

— Atunci, dați-mi „Drug”.

După ce luă țigările, „Cineva“ se întoarse. Milițianul fusese prins în vîltoarea mulțimii și dus într-o direcție necunoscută. Omul care se pregătea să fure mașina își aprinse o țigară.

„Zarurile sunt aruncate!” gîndi el cu emfază, trăgîndu-și pe furiș niște mănuși de ață. Scoase din servietă un șperaclu și deschise portiera cît ai clipi din ochi. Peste o secundă era la

volan. Își stinse țigara și – firește – băgă mucul în buzunar, își roti din nou privirea, dar nu reuși să pornească! Un taxi se apropie de trotuar, blocîndu-i drumul. „Cineva“ se întoarse: din spate îl înghesuia o „Tatra”. Șoferul taxiului coborî fără grabă din mașină și-o luă cu pași leneși spre debit. Blestemîndu-l în gînd, omul cu ochelari negri scoase din servietă volumul lui Shakespeare, prefăcîndu-se vrăjit de nemuritoarele versuri. În sfîrșit, taxiul plecă, însă în aceeași clipă răsună o bătaie în geam. Trebui să-l coboare. Lîngă „Volga“ bej se învîrtea nervos un bărbat rotofei, ținînd în mînă o valiză cu fermoar.

— E mașina dumneavoastră? întrebă umil grăsunul.

— Nu! răspunse „Cineva”, căruia nu-i plăcea să mintă.

— Sunteți șoferul, nu?

— Nu-u.

— Atunci ce faceți aici?

— Încerc să fur mașina, iar dumneavoastră mă țineți de vorbă! răspunse „Cineva”.

— Dacă-i așa, hai s-o furăm împreună, glumi grăsunul. Pierd trenul.

„Cineva“ căzu pe gînduri. Un pasager e o perdea. Care hoț în toate mințile s-ar apuca să fure o mașină cu pasager cu tot?

— Chiar întîrziați?

— Da.

— Urcați. Dar să știți, ați devenit complice, îl preveni „Cineva”, cinstit.

— Bine, bine... la gara Kursk.

Și grăsunul se sui în mașină cu valiza lui, nemaiștiind cum să-i mulțumească. Răufăcătorul vîri cheia de contact, și... „Volga“ începu să urle disperată! Se declanșase semnalul de alarmă, instalat de un electrician, prieten de-al lui Dima.

— Poftim! V-am avertizat, îi aruncă „Cineva“și sări ca un iepure din mașină, pierzîndu-se în mulțime. Semnalul

continua să zbiere fioros, atrăgînd numeroși gură-cască. Pricepînd că a intrat la apă, rotofeiul încercă și el să se facă nevăzut, dar era prea tîrziu.

Țipînd: „Pe el!", Semițvetov se apropia cu salturi gigantice de cangur.

— Eu nu-s hoț! se apăra grăsunul. Eu întîrzii la tren! Uite biletul.

— Prevăzător om! S-a pregătit pentru orice eventualitate! observă ironic un spectator, în timp ce Dima îi înhățase biletul. Apoi strigă sever: „Țineți-l!" și deconectă semnalul.

După o sută șaptesprezece minute, la locul infracțiunii sosi în viteză mașina operativă sinilie cu dungă roșie, cunoscută sub numele „coadă de rac". Din ea țîșniră: Podberezovikov cu un carnet, Tania cu o geantă de voiaj, un tînăr cu aparat de fotografiat și un sergent de miliție.

— Cine-i proprietarul? întrebă amenințător anchetatorul.

— Eu... se intimidă Dima și-l arătă pe grăsun. L-am prins pe hoț!

— Nu-s hoț! repetă acesta pentru a suta oară. Întîrzii la gară, și el mi-a luat biletul!

Tînărul cu aparatul îi fotografie în prim plan, întîi pe Dima, pe urmă pe grăsun. Amîndoi se potoliseră. Fără să piardă timpul, Tania lua amprentele digitale de pe portiera mașinii.

— Actele dumneavoastră! i se adresă Podberezovikov arestatului. Și actele mașinii! îi spuse el lui Dima. O să ne lămurim în altă parte. Cine sunt martorii?

— Eu! sări sprintenă o femeie cu sacoșă. Dar ce s-a întîmplat?

— Nu-s hoț! repetă deznădăjduit grăsunul. Hoțul a fugit! Din păcate, nu-mi amintesc cum arăta, adăugă el, agravîndu-și astfel situația. Pierd trenul!

Se uită la ceas.

— De altfel, l-am și pierdut!...

Tania găsise în mașină volumașul de Shakespeare uitat de răufăcător.

— E al dumneavoastră? și anchetatorul i-l arătă lui Dima.

— Da de unde! răspunse acesta.

— Al dumneavoastră?

Bondocul clătină din cap. Era prima oară cînd nimerea într-o asemenea tevatură.

— Eu am văzut! Debitantul se ivise lîngă mașină, devenind pe loc centrul atenției.

Fotograful se aruncă încîntat asupra lui.

— Din profil ies mai bine, îi sugeră debitantul.

Îl fotografie și din profil.

— Să începem cu începutul, rostii solemn bătrînul. Azi nu mi-au adus „Belomor". Obosisem tot răspunzînd „n-avem".

— Mai la subiect! îl rugă anchetatorul.

— Ascultă, tinere, graba n-are ce căuta în meseria dumitale. „Belomor"-ul constituie o probă pentru anchetă. Și el a cerut „Belomor", dar pe urmă a cumpărat „Drug". Treizeci de copeici pachetul, cu un cățel pe etichetă. Stăteam și mă gîndeam: de ce-o fi nervos? Vă interesează?

— Foarte, îi răspunse Podberezovikov.

— E înalt și adus de spate. Are o figură obișnuită, chiar simpatică. Umblă cu servietă și cu pălărie. Cine-i fumător de „Belomor", nu fumează țigări cu cățel pe etichetă. Sunt mai scumpe și-ți dau altă dispoziție. Iar ăsta-i complicele, arătă el spre grăsun. S-au sfătuit apoi a urcat și el în automobil. Voiau să fugă împreună!

— Nu-s complice! se tîngui victima. Sunt pur și simplu un ghinionist, un nefericit. Îmi pierd biletul de odihnă la Soci! Bondocului îi intrase frica-n oase. Pricepea că, în loc de mare, pleacă la închisoare.

:

CAPITOLUL 7: ÎN CARE „VOLGA" BEJ ESTE ATACATĂ DIN NOU

A doua zi, după slujbă, Detocikin se învîrtea ca de obicei prin stație. Cînd opri troleibuzul mult așteptat, se urcă pe ușa din spate, ca toată lumea. Deși era în amor cu șoferița, Detocikin nu-și permitea să meargă fără bilet. Îndeplini conștiincios toată procedura legată de călătoria fără încasator și ajunse la cabina Liubei.

— Stația următoare – piața Pușkin! anunță Liuba la microfon, privindu-l chiorîș pe Detocikin.

— Liuba, vreau să-ți spun ceva!

Liuba tăcea.

— Liuba, am venit să ne-mpăcăm!

— Păi, nu ne-am certat, îi răspunse ea cu răceală. Era atentă dacă s-au urcat toți pasagerii.

— Poți pleca! îi îngădui Detocikin. Au urcat și au coborît toți.

Troleibuzul porni mai departe.

— De ce să ne certăm, Liuba? Doar ținem unul la altul.

Liuba zîmbi amar:

— Oamenii care țin unul la altul știu tot unul despre altul. Însă tu îmi ascunzi tot timpul ceva. Erai șofer, și deodată te-ai

făcut agent de asigurări. Pe urmă, deplasările astea... pe nepusă masă... Ce fel? De ce?

Lui Detocikin îi era silă s-o mintă pe Liuba, dar nu îndrăznea să-i spună adevărul.

— Ai să înțelegi într-o bună zi, însă... cu cît mai tîrziu, cu atît mai bine...

— Ai venit să-ți bați joc de mine, Iuri Ivanovici Detocikin? Liubei i se făcuse lehamite de secretele lui. Nu mă mai scoate din răbdări, că acuși calc pe vreunu! și fu cît pe ce să-și îndeplinească amenințarea.

— Vasăzică, nu ne-am împăcat, rezumă Detocikin situația, și o frînă bruscă îl aruncă cu capul de parbriz.

— Stația următoare – piața Maiakovski, pronunță jalnic Liuba. Luați bilete, vă rog!

Detocikin ajunse la Casa de cultură fără să-și fi reglementat relațiile cu Liuba. Era foarte apreciat la ansamblu, deoarece natura îl dăruise cu înnăscute înclinații actoricești. Apărea firesc și convingător pînă și în cele mai neverosimile situații dramatice.

Atmosfera din sala de repetiții era supraîncărcată. Cu o zi înainte, „Spartak“ nu putuse învinge pe „Dinamo“ și regizorul parcă era în transă. Actorii cunoșteau slăbiciunea fotbalistică a maestrului și stăteau spășiți.

— Fiecare jucător trebuie să-și cunoască rolul ca pe Tatăl nostru! îi spunea el enervat lui Podberezovikov, care încurcase o replică. Jucătorul nu trebuie să alerge fără noimă pe scenă, ci să joace cu capul! Și fără scandal! îl țistui el pe vinovat, care încerca să se justifice. Altfel te scot de pe teren, vreau să zic din repetiție!

Jucătorii, adică actorii, ieșiră în pauză să fumeze.

Detocikin scoase un pachet și-l oferi lui Podberezovikov.

— Ce țigări ai? se interesă acesta.

— „Drug”, îi răspunse naiv Detocikin.

Podberezovikov îi luă din mînă pachetul cu ghinion:

— Mda... „Drug”... cu cățel pe etichetă... treizeci de copeici...

— În general fumez „Belomor”, îi explică Detocikin, cu sinceritatea ce-l caracteriza. Dar n-am găsit.

— Ai dreptate, nu se găseau „Belomor”. De aceea a cumpărat și el țigări „Drug”.

— Care el? întrebă Detocikin, la fel de senin.

— Infractorul!

Detocikin se simți brusc pe marginea prăpăstiei. Ar fi bătut în retragere, dar avea zidul în spate, iar el nu se pricepea să treacă prin ziduri, nici chiar prin tencuială. Își ridică disperat ochii la cer. Pe tavanul albastru pășeau vioi niște colhoznice perfect realiste, cu snopi de grîu în mînă. Regreta că nu se află în mijlocul lor. Acum nu mai avea încotro s-o apuce.

— Ce in-frac-tor?

Anchetatorul luă spaima prietenului său drept obișnuitul interes al cetățeanului față de încălcarea legilor.

— Unul modern, cult. Aș zice chiar un infractor de tip nou. Știi ce uitau înainte hoții la locul infracțiunii?

— Ce? o făcu Detocikin pe curiosul.

— Mucuri de țigări, șepci... Dar acum, poftim! Și Podberezovikov îi arăta volumul lui Shakespeare, uitat de „Cineva“ în mașină.

Detocikin tresări și sări ca ars din fața cărții.

— Nu te teme, zîmbi Podberezovikov. N-are pete de sînge!

— Dumneata ești anchetator?

Podberezovikov îl răsfoia pe Shakespeare.

— N-a lăsat amprente. Infractorul operează totdeauna cu mănuși de ață. Nu e nici vreo ștampilă de bibliotecă, nici numele posesorului – știi, unii se iscălesc pe cărți...

— Știu... dar eu nu mă iscălesc! îl încredință Detocikin.

— Cercetez furturi de automobil, continuă Podberezovikov, însă pe dumneata probabil că nu te interesează.

— Mă interesează la culme! Detocikin spunea adevărul adevărat.

— Am să comit o indiscreție față de dumneata, coborî glasul anchetatorul. Află că în oraș operează o bandă. Fură mașini particulare. Într-un singur an au fost furate patru mașini în același raion.

— Trei, îl corectă mașinal Detocikin.

— Ai auzit și dumneata? Adevărat, cu a patra nu le-a mers. Dar foarte curînd o să le venim de hac, îi dădu el speranțe lui Detocikin.

— D-de ce?

— Ieri l-am prins pe unul din membrii bandei!

— P-pe cine? Detocikin era uluit – nici nu bănuia că „Cineva“ cu ochelari negri are complici.

— Un inginer la o fermă de stat, dacă poți să-ți închipui! Nevastă-sa e doctoriță și au doi copii. Abia a primit locuință în cartierul Sud-vest și să se preteze la una ca asta!

— Și c-cum ar-ată? se sperie Detocikin.

— Mărunțel și plinuț.

— L-ai arestat? Detocikin încetase chiar să se bîlbîie. De ce atîta strășnicie?

Podberezovikov zîmbi din nou.

— Se pregătea să fugă într-o stațiune, dar l-am pus să semneze că nu pleacă nicăieri.

— Și dacă totuși nu-i complice? interveni călduros Detocikin. Inginer, om respectabil, iar dumneata îl privezi de binemeritata odihnă.

— Și nasul meu îmi spune că nu-i vinovat, rosti gînditor anchetatorul, însă treaba se lămurește în cîteva zile. Acum

cunosc semnalmentele șefului bandei: un tip înalt, cu figură obișnuită, chiar simpatică, umblă cu servietă și ce-i mai important, e nițel gîrbovit.

Fără să observe Maxim, Detocikin își îndreptă spinarea.

— Și cum ai să-l prinzi?

Podberezovikov nu apucă să răspundă, căci în vestibul se ivi regizorul, cu un fluier de arbitru atîrnat la gît:

— Vă rog să poftiți la repriza a doua!

Marele Repin organiza la Kuokkala „miercuri" artistice, Literaturnaia Gazeta organizează „marțea" literară pe Bulevardul Țvetnoi, iar Semițvetovii organizau „lunea" lor în apartamentul numărul 397, la două săptămîni o dată, deoarece Dima nu se îndura să cheltuiască în fiecare săptămînă cu musafirii.

Erau invitați oameni folositori, „umblați prin lume", ceea ce-l făcuse pe Sokol-Krujkin, cu spiritul său de observație, să boteze aceste reuniuni „umblători". El nu fusese niciodată invitat, însă o dată totuși apăruse, se amestecase în toate discuțiile, trăsese o porție zdravănă de coniac și începuse să strige că Dima e un escroc după care plînge codul penal. Oaspeții, prudenți, nu riscaseră să mai vină și „lunea" următoare.

Sortimentul de azi era foarte select. Veniseră unii care puteau face rost de materiale plastice pentru vilă, de pardesie din jerseu, de cizmulițe de antilopă, de bilete la Casa filmului și de multe altele, la fel de necesare.

Venise și un poet, încărcat de lauri și de mătreață. Poetul nu prezenta niciun avantaj real, dar fără el serata ar fi fost ca nunta fără lăutari. Oaspetele de onoare absolvise Institutul de lingvistică și devenise poet. Cu același succes ar fi putut să termine Facultatea de

medicină și să devină medic – totuși mai bine că era așa...

Se afla aici și folositorul Filip Kartuzov. La nevoie, în „Berăria“ lui se putea găsi un separeu unde să mănînci bine și să discuți liniștit despre afaceri.

Serata avea o alură intelectuală. Se povesteau anecdote de obscenitate medie, se comunicau ultimele știri la capitolele „cine cu cine trăiește“ și „ce și unde se dă”. Cînd îi veni rîndul lui Kartuzov, le relată cum i s-a furat mașina. El însuși, pasămite, se aruncase sub roți, ca să forțeze hoțul să frîneze, dar avea o mașină atît de minunată încît n-a vrut să-și calce stăpînul: a sărit peste el și a fugit! Piroanele tăiate de Kartuzov avură succes la musafirii chercheliți.

— Asta se cheamă hiperbolă! explică poetul, care le citise îndelung din versurile sale, fără a se lăsa rugat.

„Lunea“ se dovedea reușită. Inna circula între bucătărie și cameră, etalîndu-și șoldurile ademenitoare. Acompaniindu-se la chitară, Dima îi zicea sfîșietor cîntece de ocnă.

Uite-mă tuns chilug, hăinuța mi-au luat,
Cu țoale de la zdup acuma-s înfășat.
Pe cerul depărtat, doar o steluță albă
Lucește printre gratii, ca o nădejde slabă...

behăia lacrimogen Semițvetov, ascunzînd în suflet spaima că tema ar putea deveni autobiografică.

În seara asta nu se uita pe fereastră. Nu se temea pentru „Volga“ lui, și avea motive temeinice.

Dar jos, în bezna nopții, după ce-și trăsese prețioasele sale mănuși, un bărbat adus de spate descuia cu îndemînare „Volga“ bej. Lecția din ajun nu fusese zadarnică. Ridică

capota și deconectă foarte calm semnalul secret. Pe urmă se așeză la volan, își puse alături servieta cu instrumente și introduse cheia de contact, o întoarse, dar mașina tăcea mîlc! Ca s-o bage în viteză pipăi cu piciorul pedala ambreiajului și... scoase un urlet de durere!

Hoțul n-avea de unde să știe că, imediat după prima încercare, Dima cumpărase de la un magazin pentru vînători o capcană de lup, iar prietenul său electricianul o montase la ambreiaj.

Capcana se declanșase și Detocikin era prins!

Da, dragă cititorule! N-ai ghicit, desigur, că Detocikin fură mașinile! Și dacă totuși ai ghicit, dragă cititorule, atunci – vorba lui S.I. Stulov – bravo!

Pe Detocikin îl seca la inimă de durere. Omul care n-a căzut într-o capcană nu-și poate închipui ce-nseamnă asta, iar lupii nu povestesc niciodată. Detocikin nu strigă după ajutor. Învingîndu-și durerea, încercă să descleștеze fălcile de metal. Dar capcana era făcută pentru fiare sălbatice, iar el n-avea destulă putere. Atunci își descheie geanta salvatoare, scoase un firez și începu să taie fierul cît e cald...

„Lunea“ luase sfîrșit, Semițvetovii, politicoși, își conduceau oaspeții. Ca să nu se împotmolească cumva vreunul, ieșiseră împreună cu dînșii. În frunte pășea poetul, făcînd eforturi disperate să-și amintească numele gazdei.

La vederea „Volgăi“ bej se înveseliră toți și mai tare.

— Îmi place să mă plimb noaptea! chirăi nevasta celui care făcea rost de material plastic la modă.

Toată trupa înconjură mașina. Detocikin se făcu ghem, încetă să taie și se prelinse de pe banchetă.

— Semițvetov, mașina ta e blondă! făcu spiritual cel cu biletele la Casa filmului.

— Dima, du-ne undeva, îl rugă ăl cu pardesiele de jerseu.

La aceste cuvinte, lui Detocikin, țintuit pe loc, îi veni să urle ca un lup veritabil.

Musafirii fură cuprinși de entuziasm.

— Hai, Dima!

— Convinge-l tu, Innocika!

Dima respingea hotărît atacurile:

— Nu, prieteni, nu! Cînd beau, nu mă sui la volan.

— Nu fi laș, Dima! strigă cel cu pardesiele, care avea mare poftă de plimbare.

— Nu, nu! își susținu Inna soțul. Acum au inventat un fel de băsică. Miliția te pune să sufli-n ea și se vede cînd ești băut, cît ai zice pește! Dacă ai băut, adio carnet!

Oaspeții se împrăștiară dezamăgiți.

Dima ocoli mașina și-i încercă portierele, pentru orice eventualitate. Una, cea din față în stînga, se deschise ușor, apoi se trînti la loc, smulgîndu-se din mîna lui.

Dima rămase cu gura căscată. Trase încă o dată, însă portiera nu se mai deschise, fiindcă Detocikin o ținea ca într-o menghină.

— Zdravăn m-am afumat, își zise Dima. Innocika, se adresă el neveste-sii, trebuie să trec la orizontală!

După dispariția soților Semițvetov, Detocikin termină de tăiat capcana și se rostogoli pe caldarîm împreună cu nedespărțita lui servietă. Hoțul ghinionist se ridică și se îndepărtă șchiopătînd de perfidul automobil...

Liuba sări speriată din pat. O trezise soneria, care zbîrnîia alarmant. Își aruncă pe umeri capotul și ieși în vestibul, presimțind o nenorocire.

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, Liuba. Vocea era așa de jalnică, de nefericită, încît fata deschise îndată.

În ușă se găsea rănitul, privind-o pe Liuba ca pe o ultimă speranță.

Inima ei bună, de femeie, tresări la vederea lui.

— Ce-ai pățit, Iura?

— Of, au pus capcane peste tot...

Liuba avea impresia că aiurează. Îl luă pe după umerii pleoștiți și-l duse înăuntru...

— Capcană la oameni! strigă furios Maxim Podberezovikov soților Semițvetov, care alergaseră la el a doua zi dimineață. Să-ți vină în minte una ca asta! Știți că vă putem trage la răspundere?

— Cum așa? se indignă Dima. Banditul a vrut să ne fure mașina! A tăiat capcana, proprietatea mea! Încercați să găsiți la Moscova o capcană de lup. N-o cumperi cu tot aurul din lume!...

— Mai ușurel, îl sfătui anchetatorul, și Dima, amintindu-și unde se află, se potoli pe dată.

— Păi, dumneavoastră vreți să mă sancționați, încheie smerit Dima. Halal legalitate!

Podberezovikov îi mai aruncă o privire și Dima tăcu.

— Infractorul a încercat de două ori să fure aceeași mașină... rațională Podberezovikov. Nu poate fi o simplă coincidență. Cred că a vrut să fure mașina dumneavoastră, și nu alta.

— Adevărat. Și eu m-am gîndit la asta, declară Dima timid.

— De ce s-o fi oprit tocmai la ea? continuă anchetatorul.

— Pe mine mă întrebați?

— Dar pe cine? i-o întoarse Maxim, cu prefăcută naivitate. Nu bănuiți pe nimeni dintre cunoscuții dumneavoastră?

— Cunoscuții noștri sunt oameni respectabili, interveni Inna, jignită.

În sinea lui, Dima se întreba: nu cumva într-adevăr o fi unul de-al casei?

— Nu vă invidiază nimeni? își continuă anchetatorul întrebările.

— Ce-ar avea de invidiat? Avem o situație modestă, salarii mijlocii, ducem o viață liniștită...

Podberezovikov apăsă un buton și în cabinet intră Tania, ca totdeauna plină de solicitudine.

— Tania, întreabă pe la policlinici dacă nu s-a prezentat cineva cu un traumatism la picior.

— Bine, încuviință Tania privind cu duioșie în ochii cenușii ai anchetatorului.

Sună telefonul. Podberezovikov ridică receptorul și auzi vocea blîndă a lui Detocikin.

— Salut, Iuri Ivanovici, zîmbi radios Podberezovikov. Cum, nu poți veni? Vezi să nu-ți dicteze regizorul o lovitură de pedeapsă.

Rîseră la ambele capete ale firului.

— Mă doare un picior, anunță Detocikin.

— Atunci mai bine stai la pat, lasă piciorul să se odihnească... Toate cele bune... i se adresă Podberezovikov și închise telefonul.

— Al cui picior? se alarmă Dima.

— Al cui trebuie! îi răspunse. Podberezovikov iritat, dar fără să vrea făcu și el o legătură. Pe urmă izgoni această idee, nedemnă de un prieten, și îl sfătui pe Dima: Ei bine, telefonați-mi!

— Cînd?

— Cînd o să vă fure mașina!

:

CAPITOLUL 8: CONSACRAT FLUIERATULUI ARTISTIC

Sfîrșitul trimestrului se apropia cu pași repezi, și la Inspectoratul raional de asigurări începeau zile agitate. Planul trimestrial trebuia îndeplinit și depășit.

Șeful Inspectoratului, Iakov Mihailovici Kvocikin, își adunase subalternii la un miting-fulger, să le insufle elanul necesar pentru efortul final.

— Mă voi duce eu însumi să fac turul locuințelor, declară șeful, antrenîndu-și colectivul prin exemplul său personal, dar asta nu-i destul. Ia să vedem, n-a luat cumva ființă în ultima lună vreo instituție nouă?

Și au văzut: fusese creată Direcția fluieratului artistic; hotărîră să trimită acolo pe cel mai bun agent.

Se știa, din experiență, că în timpul haosului organizatoric salariații – care n-au apucat încă să intre în ritm – nu se pot apăra cu succes împotriva marilor maeștri ai asigurărilor.

Șchiopătînd ușor, Detocikin se îndreptă spre D.F.A.

Ani îndelungați, fluieratul artistic se aflase în stare de anarhie. Nimeni nu se ocupase de el, nimeni nu-i dăduse o mînă de ajutor. Artiștii fluierau fiecare cum li se năzărea; acum situația fusese pusă la punct.

Direcția izbutise să pună mîna pe o fostă casă boierească

situată în fundătura Fluieraș. Însuși numele fundăturii avea ceva simbolic.

Cînd intră în casă, Detocikin abia scăpă nestropit cu alb de zinc. Bineînțeles că Direcția își începea activitatea creatoare cu zugrăvirea fațadei.

Tîrîndu-și piciorul stîng, Iuri Ivanovici Detocikin străbătu un coridor lung, uitîndu-se la tăblițele indicatoare. Pe o ușă înaltă, cu două canaturi, tapisată cu percal negru și capitonată cu vată scria „Consiliul artistic superior". Pe alta, acoperită cu dermatină de calitate mai proastă și fără izolație fonică, se lăfăia mica firmă „Consiliul artistic principal". Intrarea următoare era de sticlă mată, ca la toaletă. Ca să nu se producă vreo confuzie, tăblița glăsuia: „Consiliul artistic". În afara ușilor cu indicatoare, se aflau și numeroase uși orfane de nume.

Pe lîngă Detocikin treceau muncitori și femei de serviciu, cărînd mobila nouă în birouri. Firește că nu se putea lucra cu spirit inovator, avînd mobilă veche.

Detocikin se zăpăcise. Nu știa cu cine să înceapă, așa că pînă la urmă intră la nimereală. Era cabinetul preasimpaticului Sogreșilin. Văzîndu-l pe Detocikin, îi zîmbi radios, îl luă pe după umeri și-l conduse la un fotoliu de piele. El se așeză într-unul identic, aflat în fața primului.

— Nu te-am ascultat încă, dragul meu, dar trebuie să-ți spun ceva dinainte.

Detocikin nu pricepea o iotă.

— Desigur că repertoriul dumitale conține ceva... îi zîmbi Sogreșilin prietenește.

— Eu nu fluier. Detocikin începea să înțeleagă cum stau lucrurile.

— Dar ce faci? Cloncăni ca gotcanii, uhăi ca bufnița, șuieri ca graurii, cîrîi ca berzele sau bocănești ca ciocănitoarea?

— Eu sunt cu asigurarea, dădu să-nceapă Detocikin, dar Sogreșilin îl întrerupse:

— A, înțeleg. Ești textier. Vrei să ne propui o temă despre asigurare? Dar recunoaște, dragul meu, ce nevoie ar avea omul nostru de așa ceva?

— E vorba de asigurările de stat, preciză Detocikin.

— De stat? căzu pe gînduri Sogreșilin. Începea să se teamă că a făcut o gafă. În general, desigur, e o temă...

— Se pot încheia asigurări pentru caz de moarte... îi propuse Iuri Detocikin.

— De moarte nu-i nevoie, interveni prompt Sogreșilin. Fluieratul artistic trebuie să fie optimist.

— Aș vrea să clarificăm situația, insistă Detocikin. Eu nu fluier și nu imit păsări.

— Ba o să fluieri! declară convins stăpînul cabinetului. Aici toți fluieră!

— Dacă nu vreți pentru deces, vă pot asigura pentru accident. Detocikin scoase din servietă o hîrtie cu antet.

— A, ești agent de asigurări, se dezmetici în sfîrșit Sogreșilin.

— Eu completez imediat formularul, și dumneavoastră îl semnați.

— Scumpule! Sogreșilin se uită la el ca la cel mai bun prieten. Îmi place stăruința dumitale. În principiu nu sunt împotrivă, însă ai vrea să-mi pun semnătura așa, de-odată, pe un act? Vai-vai-vai, dar asta-i lipsă de răspundere!

Rutina profesională nu i-a ajutat lui Detocikin. Un ceas întreg a stat pe capul lui Sogreșilin și tot nu l-a putut convinge să semneze.

Își continuă peregrinările din birou în birou. Toți erau de acord să se asigure, dar nimeni nu voia să semneze!

Obosise și-l durea piciorul. Se așeză în hol pe un scaun în stil modern, care nu oferea decît un echilibru relativ. În jur

domnea liniștea. Doar țăcănitul mașinilor de scris din biroul dactilografelor tulbura calmul acela solemn. Se băteau referate negative la toate melodiile de muzică ușoară. Din dialogul lor se înfiripa motivul unui antimarș, executat cu bravură și voioșie, așa cum o cere epoca noastră.

Mașinile tăcură brusc, iar în locul lor răsună un bocănit de tocuri. Salariații țîșneau de prin birouri și alergau în aceeași direcție. Sogreșilin pășea în primele rînduri.

Din biroul cu tăblița „Director" ieși S. I. Stulov, călcînd cu gravitate. Văzînd o figură cunoscută, i se adresă lui Detocikin în surdină:

— Aici lucrezi acum? Stulov era deprins cu umflarea nestăvilită a schemelor; știa, din experiență, că în schimb ai de unde tăia după aceea.

— Astăzi, da, răspunse Detocikin.

— Bravo! îl încurajă Stulov și se îndreptă, în urma hergheliei, spre sala de audiții. După ce directorul se instală comod pe un divan moale, mecanicii porniră magnetofonul stereofonic.

În timpul serviciului, salariații direcției audiau în colectiv programele frivole ale unor varieteuri deocheate din occident, ca nu cumva să se strecoare în arta autohtonă a fluieratului vreo urmă de imoralitate. Se considerau atît de virtuoși, încît nu se temeau de influența nefastă a twistului sau a fluieratului burghez.

Detocikin se plictisea singur în hol.

„Dacă i-aș asigura pentru pierderea postului, s-ar face o coadă kilometrică", se gîndea el furios.

Audiția luă sfîrșit o dată cu ziua de lucru, la ora cinci fix.

Detocikin porni spre ieșire, amestecat în torentul salariaților. Pentru prima oară în toată cariera sa nu reușise să încheie nici măcar o singură asigurare.

:

CAPITOLUL 9: DE AVENTURI, ÎN CARE DETOCIKIN ESTE URMĂRIT

S-a mai scurs o săptămînă...

Inspectoratul raional depășise planul trimestrial. Agenții de asigurare dăduseră o sută unu virgulă zero șase procente.

Piciorul lui Detocikin se vindecase. Relațiile cu Liuba evoluau în spiritul unei înțelegeri reciproce. Detocikin se ducea regulat la repetiții și de fiecare dată îl întreba pe Maxim Podberezovikov dacă a reușit să-l prindă pe șeful bandei. Avea o stare de spirit excelentă, deși îl obseda gîndul că tot n-a izbutit să șterpelească automobilul soților Semițvetov.

Bănuind că „Volga" lui Dima va fi atacată din nou, Podberezovikov o pusese pe frumoasa de culoare bej sub observație. Dar răufăcătorul nu dădea semne de viață. Poate că trecuse în adîncă ilegalitate, poate că-i tăiase capcana cheful. Cînd Dima și-a instalat în curte un garaj metalic și l-a încuiat cu lacătul japonez, anchetatorul a rămas derutat. Era clar că mașina nu poate fi furată noaptea, și era puțin probabil ca hoțul, trecut o dată printr-o amară experiență, să mai încerce ziua. Urma infractorului se pierduse. Din lipsă de probe directe, rotofeiului i se anulase interdicția și acesta plecase cu avionul la Soci, să-și vină în fire. La secția judiciară

Podberezovikov începuse a fi luat în balon; numai Tania îl apăra cum putea mai bine. Și păgubașii își pierduseră încrederea în noul anchetator.

— ...berezikov ăsta nu nea ...splătit ...crederea! îi spunea Penocikin lui Filip Kartuzov.

Era iarăși – a cîta oară? – o noapte întunecoasă. Detocikin, cu nelipsita-i servietă, se apropie de garaj. În urma instalării garajului, Podberezovikov suspendase supravegherea peste noapte, lucru pe care Detocikin îl aflase la o repetiție. Iuri Detocikin examină fortăreața și găsi că garajul e frumos. Nici vechea lui cunoștință, lacătul japonez, nu arăta rău.

— M-da, își spuse Detocikin în sinea lui, bastionul ăsta nu poate fi cucerit decît cu aparatul de sudură. Dar ce bătaie de cap! Tub de oxigen, tub de hidrogen, furtun, aparat de sudat... S-ar putea, firește, și cu dinamită... însă ce zgomot... martori! Da, din garajul ăsta n-o mai scoți. Dormi în pace, scumpe Semițvetov. Și Detocikin plecă bătînd din buze.

Au mai trecut douăzeci și patru de ore. Noaptea rămăsese aliat credincios – era beznă adîncă.

Scumpul Semițvetov dormea în pace alături de nevastă-sa. Visa un gard, care ascundea de ochii invidioșilor o vilă trecută pe numele lui...

Pe strada pustie mergea o automacara, zdrăngănind ușor din încheieturi. Coti, intră în curte și se opri lîngă garaj. Din cabină sări vioi Detocikin, apucă cîrligul și-l vîrî pe sub lacătul japonez.

— Vira! comandă el.

Cablul se întinse și corpul garajului săltă ușor în văzduh. Automobilul bej stătea pe podeaua de cărămidă, lipsit de apărare.

Priveliștea garajului plutind deasupra „Volgăi“ avea ceva

fantastic. Păcat că o vedeau numai doi oameni – Detocikin și șoferul automacaralei. Detocikin îi turnase la baliverne cu nemiluita: că trebuie să aștepte pe cineva la gară, că e cineva bolnav, iar cheia se află la altcineva, la vilă. Înfățișarea și toate vorbele lui erau așa de sincere, încît macaragiul nu avusese nicio îndoială și-i sărise în ajutor.

Detocikin descuie „Volga" cu îndemînare, controlă dacă nu-i vreo capcană ori altă invenție, deconectă semnalul de alarmă și deplasă mașina.

— Maina! comandă el, și macaraua cobori lin garajul la locul său.

În același moment se trezi Dima, presat de o nevoie. Pe jumătate adormit, fără să deschidă ochii, ajunse pe dibuite în baie. La întoarcere se apropie de geam, își ridică pleoapele grele și se uită la garaj... în curte nu era nimeni. Dima se băgă în pat și se cufundă pe dată în somn...

Dar Detocikin nu-și pierdea timpul degeaba. Dusese „Volga"într-o uliță cotită, unde era conservată sub prelată o daradaică plină de rugină, fost autoturism în depărtata sa tinerețe. Convingîndu-se că nu-l vede nimeni, ridică prelata și demontă cu dibăcie numerele. Nu e greu de imaginat că peste cîteva minute „Volga" bej 49-04-MOT se recomanda drept „82-14-MOP".

Soneria Liubei țîrîi în miez de noapte.

— Cine-i? întrebă ea somnoroasă.

— Eu sunt, Liuba!

Fata deschise ușa, speriată:

— Ce este? Altă capcană?

— Nu, de data asta a mers, oftă Detocikin, dar nu riscă să intre. Am venit să-mi iau rămas bun, plec în deplasare...

— Acum, noaptea? Liuba se străduia să discute calm.

— Ce să-i faci?... N-aș putea să-i telefonez mamei de la tine? Detocikin trecu pragul.

— Pleacă, pleacă la Tbilisi! țipă Liuba și se retrase în cameră.

— De ce la Tbilisi? Mai sunt și alte locuri! îi strigă din urmă îndrăgostitul hoț de automobile.

Intervenția rămase fără ecou.

Telefonul era în antreu, și Detocikin formă numărul de acasă.

— Mamă, începu el drăgăstos, cînd bătrîna ridică, în sfîrșit, receptorul. Zău că n-am nicio vină, dar trebuie să plec imediat în deplasare...

Îndepărtă receptorul de ureche, să nu audă răspunsul.

— Mă întorc peste cîteva zile. Mamă, nu fi îngrijorată! încercă el să spună la urmă, însă era de prisos – bătrîna închisese telefonul.

Detocikin zgîrie la ușa Liubei, însă ea pusese zăvorul, împrejurările impuneau urgență și Detocikin plecă, sfîșiat între dragoste și datorie.

Liuba, de la fereastră, văzu uluită că Iuri al ei se urcă într-o „Volgă“ luxoasă și pornește pe un itinerar necunoscut.

A doua zi, Semițvetovii se sculară devreme. Dima luase în ajun înțelegere cu un mecanic, să-i facă o revizie generală la mașină. Soții gustară ceva în grabă și coborîră la garaj.

Mecanicul îi aștepta.

— Salut! strigă Dima pe un ton umil. (Șoferii amatori, mai ales începătorii, se lingușesc întotdeauna pe lîngă mecanici, care știu ce are mașina pe dinăuntru.)

— Se înțepenește volanul pe stînga, i se plînse Inna.

— Om vedea! spuse mecanicul.

— Cînd schimbi vitezele, face „boc-boc-boc”... adăugă Dima.

— Om asculta! spuse mecanicul.

— Și se încălzește roata dreaptă din față, continuă Dima.

— Om pipăi-o...

— Alaltăieri a mirosit toată ziua a benzină, își aminti Inna.

— Om mirosi-o! zise ironic mecanicul, care îi trata de sus pe ageamii în ale tehnicii. Deschideți odată garajul.

Dima luă din buzunar o cheie care semăna cu o hieroglifă, descuie lacătul, îl scoase, trase zăvorul și deschise primul canat.

Mașina nu era în garaj!

Dima încremeni. Nu-i venea să-și creadă ochilor. Deschise al doilea canat. O rază de soare irupse în garaj, luminînd locul gol.

— Și unde-i mașinuța? întrebă mecanicul, cam lipsit de tact.

Dima și Inna se uitau tîmpiți la podeaua de cărămidă. Aseară, înainte de culcare, trăseseră „Volga" în garaj și încuiaseră cu mîna lor lacătul japonez. Lacătul era întreg, garajul pe loc, iar mașina – nicăieri!

— Ce-ați amuțit așa? se supără mecanicul. N-am venit pentru bancuri!

Zăpăciți de dispariția mistică a automobilului, Semițvetovii amuțiseră. Nu erau în stare să scoată măcar un sunet și aveau aceeași privire fixă îndreptată spre podea. Podeaua de cărămizi era neatinsă, așadar mașina nu intrase în pămînt.

— Boc-boc-boc, îl zădărî mecanicul pe Dima, ciocănindu-se elocvent cu degetul pe frunte, după care plecă...

...Cîte nu afli cînd pleci la drum! Șoferul nu trebuie să admire fără noimă peisajul din jur, el are datoria să-și lărgească orizontul, să-și ridice nivelul intelectual și din mers. Tocmai de asta au fost înfipte pe marginea șoselelor felurite reclame:

„Crimeea este cel mai bun loc de odihnă!"

„Caucazul este cel mai bun loc de odihnă!"

„Litoralul de la Riga este cel mai bun loc de odihnă!"

„Avionul este cel mai bun mijloc de transport!"

„Taxiul este cel mai bun mijloc de transport!"

„Vasele cu aripi subacvatice sunt cel mai bun mijloc de transport!"

„Rapid, avantajos, comod! (Aeroflotul.)

„Sigur, avantajos, comod!"(Casa de economii.)

„Gustos, avantajos, simplu de preparat!" (Calcanul.)

„Beți șampanie sovietică!"(Special pentru șoferi, ca să nu bea la drum.)

„În dragile orașe sovietice
Să răsădim grădini estetice!"

Îți vine să te dai jos și să te-apuci de răsădit.

„Celui mai bun constructor, dreptul la primul salt!"(La o trambulină în construcție.) Sărmanul de el, cel mai bun constructor!

Citind panourile pe lîngă care trecea, Detocikin se sustrăgea gîndurilor negre. Cu tot numărul schimbat, se putea aștepta la neplăceri la fiecare kilometru de șosea.

Deodată se ivi în zare, la marginea drumului, pata de un verde țipător a unei motociclete, neizbutit vopsită la culoarea frunzei: motocicleta miliției. La vederea inspectorului de circulație, Detocikin reduse viteza, impuls caracteristic tuturor șoferilor. O discuție cu inspectorul nu intra în planurile lui, așa că își îndreptă privirea drept înainte, ca să nu dea ochii cu primejdia.

Dar inspectorul ridică autoritar mîna, făcîndu-i semn să oprească. La fel ca pe panourile din drum, prin cap i se perindau gînduri laconice, dar expresive:

„De ce m-a oprit?"

„Ce n-am respectat?"

„Știe sau nu știe?"

„Probabil că da".

„Fuga-i rușinoasă, dar e sănătoasă!"

„Motocicleta însă e cel mai bun mijloc de transport!"

Și Detocikin frînă. Visînd să scape cu o amendă nu se știe pentru ce, strînse în mînă o rublă mototolită și, cu picoarele țepene, porni în întîmpinarea pieirii.

— Tovarășe șef! scînci Detocikin, cu vocea jalnică a infractorului.

— Salut! îl întîmpină prietenos sergentul de miliție. Nu mai era tînăr și se săturase de capriciile motocicletei de un verde ca otrava. Văd că sunteți singur. Dacă nu vă grăbiți, ajutați-mă să pornesc hîrbul ăsta. Fără ajutor, nu mă descurc.

— S-o pornim? strigă Detocikin, stăpînindu-și cu greu dorința de a-l săruta pe milițian. Mă dau în vînt după pornit! Își puse rubla în buzunar, îl trase pe sergent la o parte și apăsă puternic pe pedală.

Motocicleta nici măcar nu strănută.

— S-a uzat acumulatorul, se plînse inspectorul. De cînd mă tot rog să-mi dea alta!

— Da, asta nu-i viață, cu un acumulator vechi, îl compătimi Detocikin. Un, doi – hop!

Au împins motocicleta pe asfalt.

— Urcați, îl invită Detocikin.

Inspectorul se urcă în șa.

— Avanti! comandă Detocikin și începu să alerge pe șosea ca o tînără mamă fericită care împinge căruciorul copilului. Dar motocicleta tot nu dădea semne de viață.

Detocikin era o apă, însă continua să fugă.

— Stop! spuse sergentul, trecînd la familiarul „dumneata. Văd că ești sleit. Hai să te împing eu.

— N-are rost.

— Atunci, uite ce-i, își dădu inspectorul cu părerea, s-o agățăm de „Volga". Ai un cablu?

— Cine știe ce-oi fi avînd? îi scăpă lui Detocikin, dar se corectă imediat: Nu-mi aduc aminte. Mă uit îndată.

Sări la „Volga", deschise portbagajul, scoase un cablu metalic gros și începu să-l agite triumfător.

— Gata remorcajul!

Sergentul și Detocikin își uniră eforturile ca să agațe motocicleta de „Volgă". Detocikin se așeză la volan, milițianul sări iar în șa și o porniră la drum, legați cu același cablu. În sfîrșit, nesupusul mustang chihăi și porni. După puțin timp, opriră și Detocikin desprinse cablul.

— Mulțam, prietene! îi spuse milițianul mișcat. M-ai descurcat.

— Ce să mai vorbim! Detocikin își desfăcu mărinimos brațele. Toți oamenii sunt prieteni...

— Exact, confirmă inspectorul. Am dat de un bucluc și m-ai ajutat; de-o fi să dai și dumneata de unul, te-oi ajuta și eu...

— Iar împreună slujim cauza comună, se însufleți Detocikin. Fiecare în felul său...

Urmă un schimb de zîmbete.

— Spune-mi, frățioare, îl întrebă Detocikin, este vreun oficiu poștal prin apropiere?

— Ține-te după mine! îi propuse inspectorul, instalîndu-se în frunte.

Acum mergea sergentul înainte pe motocicletă, iar în urma lui, Detocikin pe „Volga" furată. În această ordine ajunseră la un motel.

Motelul este un fel de hotel, unde se acordă grijă mai întîi automobilelor, iar apoi oamenilor. Dar, oricît ar părea de ciudat, omul e mulțumit de situație. Aici mașina e spălată, se odihnește, își tratează beteșugurile, iar stăpînul ei stă confortabil și încîntat în compania semenilor săi. Inima

conducătorului auto, neobișnuită cu gingășiile, se topește de încîntare și începe a crede că e bine să ai mașină. Seara poți participa, în hol, la un concurs cu tema „Regulile de circulație", iar pe terenul de sport poți juca popularul joc cultural de masă „Nu te-ai asigurat, nu depăși!" Cei cărora nu le plac jocurile și preferă viața tihnită pot viziona filmul de știință popularizată „Dacă nu schimbi faza, te pîndește accidentul!"

Lui Detocikin i s-a dat un loc de parcare și o cameră cu balcon, însă le-a refuzat. Era grăbit să ajungă la poștă, de unde i-a trimis tovarășului Kvocikin o telegramă tragică: „Rog lacrimi ochi concediu cinci liniuță șase zile fără salariu cauză boală gravă nepot iubit mulțumiri anticipate Detocikin."

Alături, în cabina telefonică, sergentului de miliție i se comunica să rețină o „Volgă" bej 49-04-MOT, dacă apare în sectorul său.

Detocikin și inspectorul ieșiră o dată, îndreptîndu-se către parcarea unde erau îngrămădite mașini de toate mărcile și culorile. Observînd un bărbat corpolent și cărunt care se urca la volanul unei „Volge" bej, exact ca cea a lui Detocikin, inspectorul îl lăsă pe acesta în voia soartei.

— Actele mașinii, vă rog! auzi Iuri Ivanovici Detocikin.

— Poftim! și bărbatul cărunt, care purta la rever o insignă de laureat, întinse mîna după acte.

Detocikin simți că nu miroase a bine și se grăbi spre fosta mașină a soților Semițvetov. Tocmai pornea motorul, cînd îl văzu în retrovizor pe milițian îndreptîndu-se spre el.

Cînd n-ai acte, iar miliția are de gînd să ți le controleze, atunci chiar că fuga-i sănătoasă! Fără să piardă o clipă, Detocikin smuci mașina din loc.

Startul fulgerător al „Volgei" bej i se păru suspect inspectorului. Alergă la motocicleta lui și apasă pedala.

Motorul porni imediat. Mulțumindu-i în gînd lui Detocikin, inspectorul plecă în urmărirea lui.

Urmărire! Care roman polițist se poate dispensa de ea? În timpul urmăririlor orice e posibil! Poți călări o mîrțoagă și poți ajunge din urmă un tren accelerat, ca să sari din fugă pe acoperișul vagonului de dormit! Poți, pur și simplu, să sari de pe un zgîrie-nori pe altul! Poți să treci cu mașina pe sub nasul unei locomotive, deși în realitate bariera se coboară cu mult înainte de trecerea garniturii! Poți să te agăți de coada unui avion cu reacție, să sari la locul cuvenit în ocean și să-l înhați pe criminal ud!

Unul fuge, altul îl ajunge! Asta e legea de fier a genului. Romanul polițist fără urmărire e ca viața fără amor.

Detocikin scotea dintr-o „Volgă" de serie tot ce putea da. Și inspectorul scotea dintr-o motocicletă de serie viteza maximă. Mergeau cam la fel, așa că distanța dintre ei nu scădea. Îi despărțeau cei două sute de metri pierduți de sergent la start.

Goneau monoton, fără să se întîmple nimic. În drum nu se iveau piedici, motoarele funcționau normal, benzină aveau din belșug, nervii alergătorilor nu cedau.

Nu se știe cît ar fi durat asta și cum s-ar fi terminat, dacă ochii lui Detocikin n-ar fi căzut pe un indicator de circulație: „Atențiune, copii! „Alături, alt indicator: „Viteza 20 km!" Și, în sfîrșit, un panou uriaș: „Conducători auto! Fiți atenți! Aici se află o tabără de pionieri!"

Detocikin iubea copiii. Frînă brusc, acul vitezometrului coborî și se fixă la cifra „20". Figura lui Detocikin luase o expresie de martir: îl vedea pe milițian apropiindu-se cu viteză amenințătoare.

Strîngînd din dinți, Detocikin continua să meargă cu douăzeci pe oră, inspectorul era foarte aproape. Infractorul

înțelese că asta înseamnă sfîrșitul și vru să închidă ochii, dar se temea să nu calce vreun pionier.

Miliționianul ajunse la granița fatală și văzu indicatoarele.

Iubea și el copiii, iar ca noblețe sufletească nu stătea mai prejos decît Detocikin. Deși acum nu mai era o problemă să ajungă „Volga" bej, sergentul frînă brusc și, la rîndul său, începu a se tîrî cu douăzeci pe oră! Fața i se strîmbă dureros, dar se ținu tare și continuă să meargă în ritm de dric.

În schimb, Detocikin, mișcat de atitudinea inspectorului, se însufleți.

Acum se aflau la vreo douăzeci de metri distanță unul în urma celuilalt. Pe amîndouă laturile șoselei se vedeau clădiri albe, înecate în frunzișul des. În jurul lor se zbenguiau pionierii, cărora le era strict interzis să iasă în șosea.

Detocikin ajunse primul la capătul zonei infantile. Oftă ușurat și țîșni ca ars, cu toată viteza. Inspectorul continua să meargă încet, în timp ce „Volga" se depărta.

Dar iată că și miliționianul scăpă la larg și se avîntă într-o goană turbată. Acum îl despărțeau de „Volgă" aceleași două sute de metri: totul începuse de la capăt!

Șoseaua pe care goneau era întretăiată de o autostradă, întretăierea alcătuia o construcție ultramodernă cu două nivele, cu bucle betonate pentru viraje. După cum se știe, partea superioară arată că o frunză de trifoi cu patru foi, sau ca două opturi gigantice.

Detocikin se gîndi să profite de împletirea complicată a drumurilor ca să scape de sergent. În acest scop coti la dreapta.

Inspectorul, care la rîndul său intenționa să-l păcălească, vră la stînga, să-i iasă în față.

Începu o goană sălbatică. Amețiți de atîta goană și pierzînd orice orientare, ba săgetau în direcții diferite, ba veneau unul în întîmpinarea altuia, ba miliționianul se găsea

înaintea lui Detocikin și acesta accelera, mai-mai să-l prindă, ba făceau schimb de locuri. Pe scurt, o aiureală, de-ți era mai mare dragul.

Detocikin văzu deodată un tractor, care trăgea o platformă lungă, goală, și îi veni o idee îndrăzneață. Urcă „Volga" din mers pe platformă și puse frînă.

Milițianul trecu pe lîngă el ca fulgerul, întrebîndu-se unde o fi dispărut cel urmărit.

Tractoristul mesteca liniștit o chiflă cu salam, fără a bănui nimic. Detocikin își continuă plimbare pe platformă pînă se plictisi, puse mașina în marșarier, coborî pe șosea și... văzu alături motocicleta verde.

— Te-ai ars, frate! pronunță triumfător inspectorul.

— Mda... m-am cam ars, încuviință Detocikin.

— De miliție n-ai scăpare... Și, cum se întîmplă, în aceeași clipă motocicleta strănută și amuți.

Detocikin se aplecă pe geam și constată uimit că motocicleta rămîne în urmă, apoi se oprește de tot. Opri și el „Volga", dar la distanță respectabilă.

Inspectorul descălecă.

— Hei, stai, nu pleca! Știi, iar acumulatorul.

— Te-am prevenit, i-o întoarse Detocikin. Asta nu-i viață, cu un acumulator vechi.

Inspectorul începu să se apropie, dar Detocikin apăsă ușor pe accelerator și restabili distanța. Discuția continuă pașnic, de parcă inspectorul de circulație ar fi ieșit pe șosea să-l petreacă, dîndu-i din mers ultimele sfaturi prietenești.

— Întotdeauna m-am temut, recunoscu inspectorul, c-o să mă lase în pană tocmai cînd voi avea un caz important. De ce naiba nu mi-or fi dînd alta?

— Regret, oftă Detocikin. N-ai avut noroc!

— În schimb, tu ai.

— Trebuia să aibă unul din noi, observă logic Detocikin.

— Dar de ce ai fugit de mine? îl întrebă miliția nul pe neașteptate.

— Obișnuință, îi răspunse Detocikin. Dumneata mă urmărești, eu fug.

— Și eu am un obicei, susținu sergentul gluma. Tu fugi, eu te urmăresc. Mai bine te-ai da jos, prietene, și m-ai ajuta să pornesc rabla. S-o remorcăm cu „Volga“ ca data trecută...

Deși mașina lui Detocikin avea alt număr, nu 49-04-MOT, inspectorul își dădea perfect seama că aici nu-l lucru curat.

— O, nu, fîrtate, zîmbi Detocikin. Acuma am văzut care ți-e recunoștința... Rămîi sănătos, și nu mă pomeni de rău!

Și Detocikin o luă din loc.

:

CAPITOLUL 10: ÎN CARE ANCHETATORUL AFLĂ CINE FURĂ MAȘINILE

De îndată ce ajunse la garajul soților Semițvetov, Maxim Podberezovikov își formulă ipoteza profesională singura explicație ar fi o automacara. Orice ipoteză se cere confirmată, așa că s-a procedat la așa-numita reconstituire.

A fost adusă o automacara. Ce-i drept, nu aceea care lucrase în cursul nopții, dar asta n-avea importanță pentru expertiză.

Maxim îl rugă pe Semițvetov să încuie garajul cu lacătul, apoi repetă întocmai manevrele nocturne ale hoțului și, spre marea bucurie a numeroșilor gură-cască ce umpluseră curtea, macaraua ridică garajul în aer fără nicio greutate.

Maxim jubila, Tania era mîndră de anchetatorul ei. Numai Dima, devenit centrul atentiei, nu se simțea în apele lui.

Din clipa cînd infractorul izbutise să fure „Volga" familiei Semițvetov, Podberezovikov ajunsese extrem de popular la secția de anchete. Colegii săi făcură o colectă ca să-i cumpere un cadou frumos.

Cînd, venind împreună cu ajutoarea de la locul infracțiunii, s-a apucat să supună unei analize minuțioase lanțul evenimentelor fatale, ușa s-a deschis pe neașteptate și

în cabinet a intrat zumzăind o jucărie, o „Volgă“ bej. Avea fixat pe ea un număr de carton, 49-04-MOT.

Deși din coridor îl urmăreau douăzeci de perechi de ochi curioși, Maxim Podberezovikov nu se pierdu cu firea, sări la mașină, o înhăță și o strînse la piept cu amîndouă mîinile.

— Tania! strigă el încîntat. Am pus mîna pe ea! Tot colectivul mi-a sărit în ajutor, ca un singur om. Putem scrie raportul către șef!

— De ce să scrii? îi strigară cei de pe coridor, care voiau să aibă ultimul cuvînt. Poți raporta verbal. Chiar te cheamă!

— Asta-i o glumă nesărată, pară Maxim.

— În schimb adevărată, urmă imediat răspunsul.

Sună telefonul. Tania ridică receptorul: într-adevăr Maxim era chemat la șef.

Podberezovikov îi dădu Taniei jucăria.

— Încui-o în casa de fier! ordonă el cu voce tare, ca să audă cei din coridor. Și pune o sentinelă, altfel te pomenești că pezevenghiul o șterpelește și de-aici!

Și se îndreptă spre cabinetul șefului, însoțit de privirile aprobatoare ale tovarășilor, care-i apreciaseră sîngele rece.

Așteptîndu-se pe bună dreptate la o săpuneală, Maxim trecu nervos pragul cabinetului lui Gheorghi Sergheevici Kalujski. Șeful se ridică din spatele biroului, în toată înălțimea lui de doi metri.

— Ai să te miri, Maxim, dar află că te invidiez! Niciodată nu puteai ghici ce întorsătură iau gîndurile șefului, și Podberezovikov aștepta încordat urmarea. Capcană de lupi, continuă șeful vesel, lacăt japonez, automacara – ce romantic! Toți te invidiază. Ce-i drept, nu-l poți prinde pe hoț, însă asta e un amănunt fără importanță. În schimb, ai ocazia să urmărești cu interes cum se desfășoară evenimentele. Spune drept, nu-i așa că-ți place potlogarul ăsta original? Îți servește

mereu cîte ceva nou. O fi talentat? Mai talentat decît dumneata?

— Foarte posibil... încuviință Maxim abătut.

— V-ați aranjat minunat, continuă Kalujski pe același ton ironic. El va continua să fure, iar dumneata să primești salariu!...

— Să vedeți, Gheorghi Sergheevici... făcu smerit Podberezovikov, simțindu-se idiot de-a binelea.

— Gluma ca gluma, îl întrerupse Kalujski, dar istoria asta a devenit scandaloasă. Te-am numit în locul lui Ciulanov, care n-a scos-o la capăt, tocmai pentru că promiteai. Ajunge însă cu promisiunile, vreau să văd infractorul!

Simțindu-se vinovat, Podberezovikov tăcea.

Kalujski îl întrebă, dîndu-i lovitura de grație:

— Ia spune, Maxim, ce culoare urmează să aibă mașinuța pe care ai s-o primești în dar data viitoare?

Podberezovikov se întoarse amărît la el în birou. Tania nu mai rezistă și se hotărî să-l salveze pe omul iubit.

— Vă iubesc, Maxim Petrovici! declară ea categoric.

Declarația rămase fără efect. După cum era de așteptat, Podberezovikov o înțelesese greșit.

— Nu-i nevoie să mă consolezi. Și eu te iubesc, dar hai să ne gîndim mai bine la pasiunea bizară a prietenului nostru pentru mașina soților Semițvetov.

Tania suportă resemnată această nouă lovitură. Știa că asta-i soarta ei – să sufere.

Ca să găsească răspuns la întrebarea care-l obseda, Podberezovikov luă hotărîrea să studieze mai profund persoana păgubașului.

Mai întîi l-a căutat pe administratorul imobilului. S-a dus de trei ori la ceasurile de primire indicate în anunț, dar a găsit ușa încuiată.

Pînă la urmă a reușit să-l prindă pe instalator, care l-a

consolat spunîndu-i că locatarii aleargă după administrator cu lunile și încă n-a murit nimeni... De altfel, oricum administratorul nu-i bun de nimic...

Maxim nu încercă să-l contrazică. Urcă cu liftul la ultimul etaj, cu intenția să-i viziteze pe vecinii Semișvetovilor.

— Ce, mă bănuiți de furt? îl întrebă de-a dreptul Erohin, de la 398.

— Doamne păzește! se miră Maxim Podberezovikov. Voiam numai să vă întreb dacă nu suspectați pe cineva.

— Nu m-ați angajat detectiv! Erohin nu era dispus să continue discuția.

— Dar mașina a fost furată! insistă Maxim. Trebuie s-o găsim!

De data asta Erohin nu-și mai ascunse antipatia față de vecini. Și avea motive – nu putea suferi paraziții.

— Nu-i duc eu grija lui Semițvetov, își cumpără el alta! Și trecu la atac împotriva anchetatorului. Uf, ce meserie mai aveți – să tragi de limbă, să dai de urmă...

— După dumneavoastră, îi răspunse Podberezovikov pe același ton, hoții ar trebui lăsați să-și vadă de treabă?

— Oricum fură. Ba își mai fac și vile! Iar dumneavoastră le căutați mașinile, stimate tovarășe anchetator!

— Vreți să spuneți că Semițvetov e necinstit?

— Nu, îi replică Erohin, declarațiile nu-s specialitatea mea.

— Am înțeles. La revedere.

— Adio! îl corectă antipaticul Erohin.

La consignație domnea obișnuita îmbulzeală. Dima nu se zărea în spatele tejghelei; îl prinsese într-un colț cumpărătoarea cea mustăcioasă, cu bust impunător.

— Dimocika, îi șoptea ea drept în față, cu voce de bas, mai sunat și uite-mă!

— Am un „Gründig", o puse Dima la curent, încercînd zadarnic să se elibereze. Stereofonic, în stare excepțională. Elegant! Exact ce vă trebuie!

— Fă-mi bon, te rog, încuviință mustăcioasa, fără măcar să se uite la magnetofon. N-am uitat... îi sugeră ea cochet.

Dima se hotărî pe loc să facă o modificare. Își răschiră cele cinci degete de la o mînă și mai adăugă trei de la cealaltă.

— Dar ne-am înțeles că cinci! gemu cumpărătoarea.

— S-a schimbat situația, i-o servi Dima impasibil, într-adevăr, se schimbase: Dima începuse să strîngă bani pentru altă mașină.

Nu mai apucară să încheie afacerea, căci Semițvetov îl văzu deodată pe anchetator, care se apropia de tejghea.

Îl trecu un fior de gheață. O înghionti brutal pe cucoană și o zbughi la locul de muncă.

Vînzătorul nu știa că Podberezovikov trecuse pe la directorului magazinului, care-i făcuse o caracterizare excelentă:

— Semițvetov e mîndria comerțului de consignație, întruchiparea atenției și a bunăvoinței, chintesența cunoașterii producției și a sondării sufletului consumatorilor. E însăși noțiunea de fotografie pe panoul fruntașilor!

— Constat că Semițvetov e slăbiciunea dumneavoastră, zîmbi Maxim Podberezovikov.

— Semițvetov e forța mea! îi declară mîndru directorul, convins de purtarea ireproșabilă a vînzătorului.

— Bună ziua, tovarășe Semițvetov, îl salută anchetatorul, mirîndu-se că într-o persoană așa de anostă încăpeau atîtea virtuți. Aș vrea să vă vorbesc, cînd vă faceți liber.

— Sunt liber! bîigui Dima, adăugînd în sinea lui:

„Deocamdată!" Era convins că Podberezovikov auzise discuția cu fiara mustăcioasă.

Anchetatorul continuă, confirmîndu-i parcă presupunerea:

— Terminați întîi cu cetățeana!

Cu mîinile tremurînd de spaimă, Semițvetov completă bonul pentru faimosul „Gründig". Cucoana se duse la casă, în timp ce Podberezovikov examina cu interes magnetofonul scump.

— Aveți cumva nevoie de unul? îl întrebă Semițvetov cu nădejde în glas.

— Mulțumesc, nu.

În momentul acela se petrecu lucrul de care Dima se temea cel mai mult.

— Dimocika, poți veni o clipă? și mustăciosul grenadier încercă din nou să-l înghesuie într-un colț. Lui Podberezovikov nu-i dădea nicio atenție, habar n-avea că e anchetator.

— Vă rog să luați marfa! se apără Dima cu îndîrjire.

Văzînd că nu se lasă prins la colț, cucoana se culcă pe tejghea și încercă să-i strecoare șperțul.

— Nu-mi jigniți demnitatea de vînzător sovietic! se indignă tunător Semițvetov.

— Păi, cum... așa nu se poate... se fîstici cumpărătoarea, apoi adăugă, într-o șoaptă trădătoare: Doar ne-am înțeles!

Pe Podberezovikov începu să-l intereseze scena.

— Cu cine și în ce privință v-ați înțeles? întrebă Dima, tot prea tare. Se trăda șarjînd jocul, iar Podberezovikov nu degeaba era actor.

Femeia se zăpăcise de-a binelea și mustățile i se pleoștiseră. Apucă în brațe magnetofonul greu și părăsi magazinul, acoperită de rușine.

— Mă umilesc, mă tratează ca pe-o slugă, mă calcă în picioare, spuse Dima plîngăreț, căutînd sprijin la anchetator.

— Vă compătimesc, observă Podberezovikov sarcastic. Și mașina vi s-a furat... Sunteți un ghinionist!

— Exact, încuviință vînzătorul.

— De ce nu mă întrebați ce se mai aude cu „Volga"? se interesă Podberezovikov cu sadism.

— N-am apucat, se dezvinovăți naiv Dima. Aveți ceva noutăți?

— Nu, răspunse Podberezovikov sec.

— Ați... ați venit să mai aflați ceva?

— Mulțumesc, am aflat.

Și anchetatorul ieși din magazin.

Dima chiar avea ghinion. Cînd se întoarse acasă în ziua aceea tragică dădu peste Sokol-Krujkin.

— M-am ars! le spuse el din prag. M-au dibuit! Și le povesti de vizita anchetatorului.

— Înfunzi pușcăria! i-o servi vesel socrul. Să te-nveți minte!

— Nu uita că ești în casa mea, se oțărî Dima.

— Casa ta e ocna! hohoti Sokol-Krujkin.

— Tată, se amestecă Inna cu hotărîre. Glumele tale cazone nu-și au rostul azi.

— Ce mă fac? Ce mă fac? Dima nu-și găsea locul.

— Pregătește-ți legăturica! îl sfătui călduros socru-său.

— Să-l ungem pe anchetator, propuse practica Inna.

— Ai căpiat! se cutremură soțul.

— Să-i dăm mult, și atunci o să ia, zise Inna.

— Gura! se amestecă Sokol-Krujkin. Drepți! Nu admit! Rușine!

Inna îl opri.

— Mai bine, tată, ți-ai păstra morala pentru la piață!

— Eu vînd căpșuni cultivate cu mîinile mele! și Semion

Vasilievici Sokol-Krujkin își arătă palmele trudite. Iar pentru mită sunt gata să-mi fac praf nu numai ginerele, ci și fiica!

Dima izbucni în plîns.

Plîngea, pentru că în postura de genist călcase pe o mină, pentru că pierduse optzeci de ruble, pentru că trebuia să-i dea ciubuc anchetatorului și se temea, pentru că socru-său era un ticălos și, în general, pentru că hoților nu le merge bine în țara asta.

Sokol-Krujkin își privi cu dispreț ginerele care urla și-i spuse, așezîndu-se la masă:

— Nu-i nimic, las' că te reeducă ei la pușcărie. Peste vreo zece ani te întorci alt om!

Dima a purtat trei zile în buzunar o sumă considerabilă pusă într-un plic cu desen idilic, dar nu s-a putut decide să-l atace pe anchetator. În ziua a patra, Inna l-a îndesat cu forța într-un taxi și l-a cărat la procuratură.

În timp ce urca scara, îi veni greață de spaimă, iar pe coridor începu să sughițe și să meargă săltăreț, în ritmul sughițurilor.

Era așa de agitat, încît năvăli în biroul lui Podberezovikov fără să bată la ușă. Cînd îi întîlni privirea simți intuitiv că dacă-i dă plicul nu mai iese de-acolo fără escortă.

Și deodată se produse lucrul cel mai îngrozitor: îl părăsi darul vorbirii.

— Salut! îl întîmpină nedumerit Podberezovikov care nu se aștepta la vizita asta.

Dima ar fi vrut să răspundă, dar nu putea. Se mărgini la un gest vag.

— S-a mai întîmplat ceva? întrebă anchetatorul.

Dima clătină din cap.

— Ce-i cu dumneavoastră, vă simțiți rău?

Dima recurse iar la un gest primitiv. În materie de mimică, era departe de Marcel Marceau.

Maxim Podberezovikov turnă apă într-un pahar și i-l întinse mutului.

Dima clătină iar din cap. Tot nu era în stare să-și aducă aminte măcar o vorbă.

Situația începea să-l amuze pe Maxim.

— De ce ați venit?

Răspunsul la această întrebare era o problemă prea complicată pentru un mim începător. Ceva îl împiedica să facă mișcarea de dragul căreia venise – să scoată plicul și să i-l întindă anchetatorului. Înlemnise ca un idol, clipind stupid din ochi.

— N-am timp să mă joc de-a v-ați-ascunselea! se răsti Maxim.

Dima se învioră. I se ivea, în sfîrșit, prilejul să părăsească încăperea fără însoțitori înarmați. O porni de-a-ndărătelea spre ușă. În prag, presimțind libertatea, limba i se dezlegă:

— Am plecat...

„Plecarea“ se transformă pe coridor în fugă.

Ieși glonț în stradă, trecu ca fulgerul pe lîngă nevastă-sa și dispăru după colț.

Ca să ajungă evadatul, Inna recurse din nou la ajutorul taxiului.

— Ei? șuieră ea, cînd îl înhăță pe alergător. Ce gonești ca nebunul, te urmărește cineva? A luat, da?

— Ești o idioată! Era prima oară cînd Dima Semițvetov îi spunea neveste-sii pe numele ei adevărat...

Maxim Podberezovikov trăia zile grele. Ca orice om de talent, avea și el, firește, un spirit autocritic exagerat. Își adresa sie însuși cele mai ofensatoare epitete, numai că asta nu-l ajuta la rezolvarea cazului.

Singura lui mîngîiere rămîneau serile cînd se ducea la Casa

de cultură și se împărtășea din geniul lui Shakespeare, însă ultimele două repetiții fuseseră umbrite de lipsa partenerului său, Detocikin.

Podberezovikov îi făcu o vizită la domiciliu, ca să vadă despre ce-i vorba.

— Sunt de la Teatrul popular, se prezentă el mamei lui Detocikin.

Antonina Iakovlevna îl primi cu inima deschisă. Se plictisea și era bucuroasă de orice musafir.

— Sunt foarte fericită că Iuri joacă la teatru. Cred că are talent. Nu pot să-i sufăr deplasările, continuă ea fără nicio legătură, ca de obicei. Mereu se scoală în timpul nopții și dispare. Are dreptate Liuba cînd zice că e ceva la mijloc...

— Cine-i Liuba? apucă Maxim să arunce și el o vorbă.

— Logodnica lui Iuri. Fiul meu e cam de modă veche, îi face curte de nu știu cînd. Ea e șofer de troleibuz, o fată foarte bună! S-au cunoscut cînd s-a dus s-o asigure. Ce deplasări poate avea un agent de asigurare? De ce se întoarce nervos? Iar de data asta i-a spus Liubei că nu se mai duce la Tbilisi, ci în altă parte. Poate-mi spui dumneata ce-nseamnă toate astea. Ce meserie ai?

— Anchetator. Maxim ascultase cu îngrijorare crescîndă monologul vorbăreței mame.

— Ei, atunci lămurește-te, îi replică Antonina Iakovlevna. Cînd eram tinerică îmi făcea și mie curte un anchetator, dar m-am măritat cu un ostaș din Armata Roșie.

— Și cînd a plecat Iuri Ivanovici? întrebă Podberezovikov, cu o speranță ascunsă.

— La nuntă a petrecut tot regimentul. Am cîntat Locomotiva noastră zboară, oprirea-i în Comună, își continuă ea amintirile. Cunoști cîntecul?

— „O altă cale nu mai e, și-avem o pușcă-n mînă", încheie Maxim. Totuși, cînd a plecat?

— Acum trei zile, noaptea, spuse Antonina Iakovlevna. Și dacă-ți poți imagina, minunea minunilor: s-a dus să-și ia rămas bun de la Liuba cu o „Volgă”!

— O fi fost un taxi. Anchetatorul trebuie să fie, prin structura lui sufletească, un om care se îndoiește tot timpul.

— Nu, era chiar el la volan.

— Dar ce, Iuri Ivanovici știe să conducă?

— Ba bine că nu! îi răspunse mîndră bătrîna, fără a bănui că dezlănțuie o catastrofă. A lucrat zece ani ca șofer, pînă a făcut un accident. A suferit o comoție cerebrală și a fost internat la Sklifosovski. Am stat și eu cu el în spital. Medicii l-au sfătuit să-și schimbe meseria o vreme și s-a făcut agent de asigurare. Temporar, firește. Tare-aș vrea să se însoare! Visez să am un nepot, ori o nepoată, mi-e totuna.

Maxim prinse un moment favorabil, o salută în grabă și plecă.

Descoperirea îl cutremurase.

Își depăna amintirile, iar amintirile îl frigeau la inimă.

„Detocikin manifestase o curiozitate maladivă față de mersul anchetei...

Pe Detocikin l-a durut piciorul exact a doua zi după povestea cu capcana...

Detocikin îl apărase cu patimă pe grăsanul acela...

Detocikin fumează «Belomor», iar atunci avea țigări «Drug»...

În sfîrșit, Detocikin dispăruse în noaptea cînd fusese furată mașina lui Semițvetov...

Dovezi sau simple coincidențe?

Nu, dovezi, dar indirecte!”

Ajuns la punctul acesta, Maxim, care se plimba prin orașul înserat, își opri pașii. Vedea aievea ochii blînzi, plini de încredere și triști ai lui Iuri Ivanovici Detocikin, privindu-l cu reproș. Și Maxim se condamnă pentru bănuielile sale

meschine, pentru că acceptase prima versiune, superficială, pentru că întinase sentimentul prieteniei.

„Iuri Ivanovici Detocikin e un truditor modest, nu se lăfăiește în lux, iubește arta. Ce formidabil e la repetiții, cît e de veridic și de firesc!"

„Nu, bineînțeles, nu fură el automobile! Dar dacă toate astea sunt numai un paravan?"

Maxim porni iar pe stradă, grăbind pasul.

„Sigur, Detocikin se preface. Nu e actor numai la Teatrul popular, ci și în vîltoarea vieții poporului. Chiar eu i-am spus că am renunțat la supravegherea automobilului familiei Semițvetov, iar el s-a folosit cu nerușinare de sinceritatea mea. Nu eu întinez prietenia, Detocikin o tîrăște în noroi!"

Maxim alerga într-una prin Moscova adormită, simțind că se sufocă. La un moment dat se opri și îmbrățișă un stîlp de felinar.

Podberezovikov putea servi drept model de anchetator ros de îndoieli, ceea ce era foarte bine.

Se părea că toate firele duc la Detocikin, dar Podberezovikov se lupta îndîrjit cu logica. Îi spunea lui inima că treaba nu-i așa simplă.

„Dacă greșesc? se chinuia el. Dacă m-am lăsat influențat de pălăvrăgeala unei bătrîne? Trebuie să mai cîntăresc totul, cu grijă. Mă lasă nervii. Sunt gata să-mi bag prietenul la zdup. Iuri Detocikin nu trebuie să fie vinovat!..."

Și Maxim s-a întors acasă, dar n-a închis ochii toată noaptea. Gîndurile i se încîlceau. Se stăpînea din toate puterile să nu tragă concluzii pripite. Confrunta faptele, le combătea. Umbla prin cameră, bea cafea.

„Orice infractor acționează cu un scop anume, nu de dragul distracției. Ce nevoie are Detocikin să fure mașini? Ce face cu atîția bani? Îi strînge? Nu pare! Se ține de chiolhanuri? Și asta e puțin probabil.

Nu, Iuri Ivanovici Detocikin nu-i infractor!”

Dimineața, anchetatorul dădu o fugă la Inspectoratul raional de asigurări, tot mai nădăjduind că Detocikin a fost trimis în delegație cu automobilul instituției, însă Iakov Mihailovici Kvocikin îl demască definitiv pe agentul său:

— Omul ăsta are o sumedenie de neamuri betege. De data asta i s-a îmbolnăvit un nepot iubit.

Ceva se rupse și se prăbuși în sufletul lui Maxim. Se afla într-o situație disperată: vina lui Detocikin era indiscutabilă.

Silindu-se să-și stăpînească emoțiile, Podberezovikov trecu la îndeplinirea datoriei. Spre sfîrșitul zilei avea în buzunar mandatul de arestare, semnat de procuror, împotriva lui Detocikin Iuri Ivanovici, acuzat de furtul mai multor automobile.

:

CAPITOLUL 11: ÎN CARE HOȚUL SE GRĂBEȘTE SĂ SCAPE DE MAȘINA FURATĂ

Marea vuia surd. Turiștii care luaseră de bună ce glăsuia reclama, cum că litoralul de la Riga e cel mai bun loc de odihnă, clănțăneau din dinți pe țărmul nisipos și nu îndrăzneau să intre în apa înghețată. Toți erau fericiți, fiindcă astăzi cel puțin nu ploua. Un vînt pătrunzător scutura pinii seculari, făcîndu-i să răspîndească în jur o mireasmă sănătoasă.

De plajă se apropie o „Volgă" bej, chiar aceea despre care era vorba. Spre deosebire de alte automobile din care săreau vizitatori pe jumătate despuiați, din asta nu ieși nimeni.

Așezat lîngă Detocikin în față, un bărbat elegant cu figura prosperă și părul rar, dat cu briantină, număra niște bani.

— Zece, unsprezece, douăsprezece, treisprezece... Foșneau calm hîrtiile de o rublă.

— Să-ți iei lumea-n cap, nu alta! se enervă Detocikin. Ce, aveți numai de cîte-o rublă?

— În bani vechi sunt zece ruble. Și, mă rog matale, rubla nu-i ban? Paisprezece, cinsprezece, șaisprezece...

— Asta nu-i cinstit! se scandaliză Detocikin. Cum să mă car cu un maldăr de bani?

— Vă rog să nu mă încurcați, altfel voi fi nevoit s-o iau de la început. Șaptesprezece, optsprezece...

Detocikin se resemnă și tăcu. Alt cumpărător n-avea. Se împlineau trei zile de cînd colinda Riga și împrejurimile ei pitorești, însă nimeni nu voia să cumpere un automobil fără acte. Situația devenise disperată, cînd apăruse acest individ.

Continuă să numere multă vreme. La cîțiva pași, vizitatorii rebegiți jucau volei cu îndîrjire. Unii găsiseră altă metodă de încălzire – sorbeau din termosuri ceai sau altceva mai tare.

Cumpărătorul număra înainte, dar părea că se apropie de sfîrșit. Detocikin îi mulțumi în gînd că n-a adus mărunțiș.

— Cinci mii patru sute nouăzeci și opt, cinci mii patru sute nouăzeci și nouă, cinci mii cinci sute! termină de numărat vocea indiferentă. Gata!

— De ce aveți numai bani de-o rublă? nu se lăsă Detocikin. E ceva suspect, nu-i bine!

Noul stăpîn al „Volgăi"îl privi ironic.

— Sunteți procuror? Eu nu v-am întrebat de unde aveți mașina și de ce îi lipsesc actele.

— Pot să vă răspund, îi spuse Detocikin fără să se tulbure cîtuși de puțin. Am furat-o. Vă pot spune de la cine și de ce...

— Bine, rîse cumpărătorul, hai să vă fac jocul. Eu sunt pastor, iar rublele acestea sunt daniile enoriașilor mei. Pentru Domnul! Dar ceva tot mi-a mai rămas și mie...

— Credeți în Dumnezeu? se interesă Detocikin.

— Toți oamenii cred, zîmbi pastorul. Unii cred că există Dumnezeu, alții că nu există. Și o ipoteză și cealaltă nu pot fi demonstrate... Vreți să-i numărați și dumneavoastră?

— Da! Și Iuri Ivanovici Detocikin trecu la îndatoririle de casier.

Ziua de vară era pe sfîrșite. Vilegiaturiștii, îmbrăcați cu

pulovere mițoase ori cu pardesie, trecuseră la alt mod de odihnă. Mulțimea se plimba pe țărm, intrînd în nisip pînă la glezne. Cîțiva țicniți mai erau în costume de baie, luptînd bărbătește împotriva frigului.

Detocikin coborî din „Volgă“ cu servieta doldora de ruble.

Pastorul porni mașina cu toată viteza și plecă să predice, iar Detocikin o luă iavaș-iavaș spre haltă, să aștepte trenul electric.

Ajuns la Riga, se duse la poștă și trimise la Metelsk un teanc de bani, din partea lui Piotr Petrovici Petrov. Înainte de asta făcu un calcul straniu: din suma de 5500 de ruble scăzu 16, costul biletului de întoarcere cu vagonul de dormit, 13 ruble, bani de deplasare, cîte 2 ruble și 60 de copeici pe zi, și 8 ruble și 10 copeici costul benzinei de la Moscova la Riga. Rămaseră astfel 5462 de ruble și 90 de copeici, din care opri costul mandatului poștal, 109 ruble și 25 de copeici. Suma finală, 5353 de ruble și 65 copeici o trimise la Metelsk.

Urcîndu-se apoi într-un vagon al rapidului Riga-Moscova, Detocikin jură să pună capăt la asemenea treburi. N-o să se mai atingă de mașini străine cîte zile o avea! După fiecare aventură automobilistică, decidea că aceasta e ultima.

Aproape de Moscova, Detocikin și-a pus actele în ordine. A scos din servietă un formular pentru cheltuieli de deplasare și, la rubrica „nume”, a scris citeț „Detocikin I.I.“; la rubrica „zile“ a trecut „5”, a semnat de primirea banilor, apoi a anexat biletul de tren și chitanța de la poștă. Formalitățile erau respectate.

Duminică dimineața trenul ajunse la destinație. Detocikin coborî cu fereală, uitîndu-se ca de obicei în jur. Nimeni nu se apropie și nu strigă „Mîinile sus “!

Căută un telefon și formă emoționat numărul de acasă.

— Eu sunt, mamă, făcu el cu veselie forțată. Chiar

adineaori am sosit. Sunt bine. Făcu o scurtă pauză. Acasă e pace? N-a venit nimeni?

— Ai făcut-o de oaie la teatrul tău popular, îl bucură ea. Te-a căutat un anchetator!

:

CAPITOLUL 12: ÎN CARE ANCHETATORUL ȘI INFRACTORUL ÎȘI LĂMURESC RELAȚIILE

— Când a fost anchetatorul? întrebă Detocikin imediat ce trecu pragul casei.

— Alaltăieri, îi răspunse bătrîna, întinzîndu-i obrazul s-o sărute. Ai pierdut la televizor un meci teribil. Iașin a apărat ca un zeu!

Detocikin o sărută.

— Ce voia să știe despre mine?

— În biblioteca „Ogoniok" a apărut Melnikov-Pecerski. Acum îl citesc cu alți ochi. N-a întrebat nimic.

— Și tu ce i-ai spus? Detocikin cunoștea firea comunicativă a maică-sii.

— Am tăcut, ca totdeauna. Nici n-am deschis gura, îi răspunse ea, convinsă că așa a făcut.

— De ce a venit? insistă Detocikin. Era neliniștit din cauza repetițiilor, sau avea și alte motive?

— Ce, există motive să te caute vreun anchetator?

— Mamă, sunt fiul tău!

— În fiecare zi aflu cîte ceva senzațional, zîmbi Antonina Iakovlevna.

Ca toate mamele, nu se îndoia că fiul ei este de o puritate cristalină, aproape un sfînt. Toată viața îi insuflase dragostea

pentru dreptate, calul ei de bătaie. Acum, o dată ieșită la pensie, se consacrase în întregime slujirii acestei nobile idei. Dacă se lovea de unele neajunsuri, Antonina Iakovlevna nu le ocolea și lupta cu succes împotriva lor prin scrisori la ziare. În timp ce Detocikin se răfuia cu „Volga" lui Semițvetov, maică-sa procedase la o operație tot atît de grea: obținuse închiderea unui bufet, lăcaș de viciu și perdiție, iar în încăperea eliberată se instalase secția raională de tir sportiv.

— Totdeauna vii întors pe dos din deplasare, observă ea. Calmează-te. Du-te și trage la țintă!

— Cred că azi n-aș nimeri, spuse Detocikin. Se simțea mai degrabă țintă decît trăgător.

Toată ziua de duminică și-a pierdut-o în meditații dureroase – să se ducă seara la repetiție, sau să evite întîlnirea cu Maxim?

„M-o fi bănuind, sau a venit numai în calitate de coleg?" Detocikin nu mai putu suporta blestemata asta de incertitudine, își luă inima-n dinți și plecă la Casa de Cultură să pună punctul pe i.

Cînd își făcu apariția în sala de spectacol, regizorul îl primi cu scandal. Zbieră la el că duce de nas toată trupa, că-i așteaptă un joc decisiv, adică o premieră, și că o să-l treacă pe banca rezervelor. Ca încheiere îi puse în mînă o spadă lungă și-l goni în scenă, să se bată cu primul ieșit în cale.

Cînd veni Maxim, se alese și el cu o săpuneală. Primi la rîndul său o spadă și fu trimis pe scenă să se bată cu Detocikin, după cum era și piesa.

Așa s-au întîlnit, cu spadele în mînă.

— În gardă, stimabile! îi spuse Maxim amenințător. Era prima oară cînd proceda la un interogatoriu pe o scenă luminată și cu pană la pălărie.

— La dispoziția dumitale, îi răspunse Detocikin în ton, încercînd să citească pe fața lui ce soartă îl așteaptă.

Figura anchetatorului era de nepătruns. Luă poziția de luptă și simți cum foșnește mandatul de arestare în buzunarul de la piept.

Detocikin luă și el poziție.

Spadele se încrucișară!

— Am cinstea să te atac! făcu Maxim nemilos. Unde ai dispărut?

— Ei, drăcie, strigă Detocikin ascunzîndu-și tulburarea. Nu știa că anchetatorul fusese pe la asigurări, și făcu o gafă: Am fost într-o deplasare.

În vîrtejul luptei nu-și dădeau seama că joacă mai degrabă ca în Dumas decît ca în Shakespeare. Regizorul nu-și mai revenea din uimire.

— Cum se simte nepotul iubit? îl întrebă necruțător anchetatorul, atacînd în plin.

— Care nepot? se încăpățînă Iuri, fără nicio noimă.

— Și capcana? Și piciorul? Și țigările „Drug"? îi dădea Maxim o lovitură după alta.

Punctul pe i fusese pus, și încă ce punct!

Iuri Detocikin înțelese că e pierdut.

Văzu negru înaintea ochilor. La rîndul său, Podberezovikov înțelese că a venit timpul să treacă la actul următor, în care rolul principal avea să-l joace mandatul amintit.

— Terminați cu aiurelile! țipă regizorul ca turbat. Pe vremea lui Shakespeare nu existau țigări „Drug". Și apoi, de ce ați trecut la proză?

Detocikin, care continua din inerție să agite arma, se sperie și-și lovi adversarul în cap. Bietul Maxim se prăbuși, de parcă l-ar fi cosit.

— Spadele în teacă, domnilor, spadele în teacă! se trezi regizorul pe neașteptate. Trebuie să spunem că nu montase

scena duelului nici după Dumas, nici după Shakespeare, ci după schema la modă în fotbalul brazilian: patru-doi-patru.

Se repezi la Podberezovikov și se convinse că mai suflă. Îl ridică ajutat de Detocikin, care-și tot cerea scuze, și-l duse pe un divan.

Maxim își veni repede în fire. Liniștit, regizorul îi lăsă pe inamici singuri. Iuri puse o cîrpă udă pe fruntea anchetatorului.

— Cum te simți? întrebă el, privindu-și victima cu simpatie.

— Cum m-ai aranjat dumneata! îi răspunse Maxim ironic.

Detocikin îi schimbă compresa de pe frunte.

— Tocmai pe dumneata n-aș fi vrut să te lovesc, chiar și din întîmplare.

— Da, înțeleg, observă sarcastic Maxim.

— Nu înțelegi nimic! făcu Detocikin cu amărăciune.

În sinea lui, Podberezovikov îl credea. Într-adevăr, mai erau lucruri neînțelese. Conștiința nu-l lăsa să scoată mandatul de arestare fără a ajunge la fondul problemei: ce l-a împins pe Detocikin pe calea asta? Anchetatorul își înfrîna sentimentul de simpatie pe care, în ciuda situației, i-l trezea Detocikin cu stîngăcia lui puțin ridicolă.

Aruncă compresa de pe frunte și se ridică.

— Trebuie să stăm de vorbă.

Detocikin încuviință trist.

— Trebuie.

Au ieșit în stradă și au pornit-o alături, ca atrași de un magnet.

Niciunul nu se hotăra să înceapă discuția decisivă.

Trecură pe lîngă o berărie.

— Intrăm? rupse tăcerea infractorul.

— Intrăm, aprobă jalnic anchetatorul.

Berăria semăna cu o baie turcească: zăpușeală cumplită, pereți din plăci de faianță albă și mese din cioburi de marmură. Fumul des de țigară înlocuia perfect aburul, spuma de bere pe cea de săpun, berea curgea ca apa (și într-adevăr avea apă destulă), dar mai ales vuietul surd al glasurilor completa asemănarea.

Cînd intrau în berărie, clienții căutau instinctiv cu ochii pe băiețul care te freacă pînă-ți ia pielea. Și avea cine să-l jupoaie – o haită întreagă, în frunte cu Filip Kartuzov.

Podberezovikov și Detocikin căutară o masă liberă, apoi comandară bere și raci. Nu trecu niciun minut pînă să fie serviți. Kartuzov le pretindea chelneriților o viteză ca la curse. Să n-apuce clientul să se dezmeticească. Comenzile erau onorate cît ai bate din palme, ceea ce-i aducea pe consumatori, nu prea obișnuiți cu răsfățul, într-o stare de spirit excelentă. Sorbeau bere diluată și se bucurau.

Din cînd în cînd apărea Filip Kartuzov, plin de importanță și inaccesibil. Își examina baia cu ochi de stăpîn, și după ce se convingea că întreprinderea lucrează din plin, producînd metodic sunători pentru buzunarul său, se depărta măreț.

Detocikin și Podberezovikov nu băgau în seamă mediul înconjurător. Nu-și luau ochii unul de la altul, restul căzînd în afara razei lor vizuale.

— Cum de-ai ajuns aici? se interesă Maxim. Ai o mamă atît de bună, cîntă despre locomotivă. Îi aruncă lui Iuri Detocikin o privire bănuitoare. Nu-ți fie cu supărare, nu cumva ești țicnit?

— Nu, am și certificat...

— Artist! Halal artist! Întotdeauna am spus că un pungaș adevărat e, de obicei, și artist adevărat! Dar ești prudent, continuă Podberezovikov, ai furat numai de la cei pe care-i consideri coțcari. De mult mi-am dat seama.

Detocikin nu negă.

— Ți-ai închipuit că asta va fi pentru judecători o

circumstanță atenuantă. Poate chiar că au să-ți dea un an mai puțin...

Detocikin tăcea, timid.

— Cum de-ai ajuns aici? Explică-mi și mie.

— Bine, zise Detocikin, strîns cu ușa. Să-ți povestesc cum a început...

Și Iuri Ivanovici Detocikin îi istorisi cum, abia ieșit din spital, se angajase la garajul unei baze comerciale. La această instituție de stat înflorea inițiativa particulară, lucru care-i displăcuse. Crescut în spiritul dragostei pentru dreptate, se revoltase. Însă banda de afaceriști abili îi făcuse vînt pentru „incompetență". Detocikin se înfuriase. Rămăsese în pom și trebuia să cîștige ceva. Se oferise să conducă în provincie un automobil nou. Să conducă, nu să-l fure! În timpul drumului, pe stăpînii mașinii i-a luat gura pe dinainte și el și-a dat seama că are de-a face tot cu niște delapidatori, ca și cei de la bază. Unul era mare „specialist" în materiale de construcții, fura cu vagoanele. Prietenul său distribuia bilete de odihnă și n-o ducea rău nici el. Iuri Detocikin fierbea. A oprit motorul ca din întîmplare, și-a dat jos pasagerii și le-a spus să împingă „Volga" pînă o porni. „Particularii" se executară cu sîrguință. Împinseră zdravăn, „Volga" porni și Detocikin dus a fost, lăsîndu-i pe pungași în drum.

— Am auzit legenda asta, dar nu știam că dumneata erai eroul, spuse Maxim.

— Eu, încuviință legendarul Detocikin.

— Cîte mașini ai vîndut? i se adresă oficial Podberezovikov.

— Patru.

— Să zicem că patru. Anchetatorul socotea repede în minte. În bani vechi, asta ajunge aproape la un sfert de milion.

Detocikin tăcea.

— Frumoși bani! îl tortură Maxim.

Detocikin tăcea.

— S-ar putea spune o adevărată avere! continuă Podberezovikov.

Detocikin tăcea.

— Unde îți ții capitalul?

Întrebarea nu putea rămîne fără răspuns și Detocikin îi arătă servieta.

— Aici!

Servieta stătea fără grijă pe un scaun. Lui Maxim nu-i venea să creadă că a avut atîta noroc. Găsise nu numai infractorul, ci și banii. Întinse mîna fără să vrea spre proba materială. Detocikin zîmbi indulgent și Maxim își retrase mîna imediat.

În clipa aceea se apropie vajnic Filip Kartuzov. Într-unul din turneele sale împărătești prin local îl văzuse pe anchetator, iar acum îl saluta bucuros:

— Cu tot respectul! De ce nu mi-ați spus că sunteți aici? Vă rog să poftiți cu prietenul dumneavoastră într-un separeu.

— Mulțumesc, nu-i nevoie, îl refuză Maxim și trase o gură de bere, fără să piardă servieta din ochi.

Văzînd ce bea anchetatorul, Filip îi luă cu dibăcie halba din mînă și strigă:

— Raecika, Lidocika!

Înțelegătoare, chelnerițele se năpustiră asupra mesei și, cu o îndemînare de tîlhari înveterați, le luară marcanților oaspeți berea și racii dinainte. Maxim era atent să nu dispară în învălmășeală prețioasa servietă.

— Vă aducem îndată bere proaspătă. Chiar acum a sosit, îi lămuri dolofanul. Și alți raci.

— Chiar acum i-ați prins? întrebă răutăcios Detocikin. Vederea unui dușman prosper îl făcea să turbeze de furie.

— Aveți un prieten spiritual! spuse Kartuzov netulburat. Figura agentului de asigurări nu i se fixase bine în memorie.

Raecika și Lidocika aduseră o bere extra și niște crustacee pe alese.

— Poftă bună! Filip Kartuzov își stăpîni dorința de-a se interesa de mașină și se topi în fumul de țigară.

— Hai să plecăm! propuse Maxim, fără să atingă produsele de calitate superioară.

— Să las bunătățile astea? se opuse Detocikin. Pentru nimic în lume! Cred că la pușcărie n-o să am parte de asemenea tratație.

Filip Kartuzov se întorsese în cabinetul directorial și se cufundase într-un fotoliu, sprijinindu-și bărbia în palme, ca babele.

„Ce-o fi căutînd anchetatorul? medita el încet; pe măsura posibilităților cu care-l înzestrase natura. Nu-i Podberezovikov omul care să colinde crîșmele degeaba."

Maxim Podberezovikov și Iuri Detocikin ședeau tăcuți față-n față. Pauza era penibilă. Maxim ar fi vrut să deschidă servieta, însă presupunea pe drept cuvînt că un bar nu e locul nimerit ca să dai la iveală atîția bani.

Detocikin îl înțelegea perfect și nu voia să-l mai chinuie. Luă servieta pe genunchi și o deschise. Podberezovikov îi urmărea încordat mișcările. Iuri scoase un teanc ordonat de hîrtii și-l puse timid pe masă.

— Ce-i asta? rămase Maxim nedumerit.

— Acte, chitanțe... bîlbîi Detocikin.

— Ce chitanțe? făcu uluit Maxim, care în loc de bani vedea niște hîrțoage. Luă iritat actele și începu să le răsfoiască. Deodată se făcu roșu ca racul. Ceea ce citea era mai tare decît o lovitură de spadă, îi venea să intre în pămînt de rușine că l-a bănuit pe Detocikin.

Văzuse din chitanțe că Iuri Ivanovici Detocikin trimitea banii luați pe mașini la Casa copilului din orașul Metelsk!

— Dumneata cît ți-ai oprit? îl întrebă Maxim distrus.

— Nimic. Numai bani de drum și alocația de deplasare...

Da, dragă cititorule, Detocikin nu-și oprea niciun ban! Hoț-hoț, dar era dezinteresat, cinstit. Și trimitea sumele la Metelsk pentru că în vremea războiului, cînd mama lui se înrolase în miliția populară, fusese crescut acolo.

Raecika dădu buzna în cabinetul lui Kartuzov.

— Au întins pe masă niște acte contabile!

Filip nu mai avea nicio îndoială. Pricepuse că e vorba de o revizie contabilă și se hotărî să adoarmă vigilența anchetatorului.

În bătăliile titanice duse împotriva controlorilor folosea o combinație diabolică, de invenție proprie. La gust băutura nu se deosebea de bere, dar îl aducea cu succes pe revizor în situația numită în procesele-verbale „stare de ebrietate avansată".

— Amestecul numărul unu? întrebă descurcăreață Raecika, înțelegînd tăcerea șefului.

— Ești fată deșteaptă, încuviință Kartuzov.

Înaripată de laudă, chelnerița aduse în galop băutura cifrată.

Maxim și Detocikin erau triști. Își dădeau seama că s-a abătut o nenorocire pe capul lor și nu știau ce să facă.

Deodată Maxim simți cît se poate de limpede că nu va fi în stare să dea curs mandatului de arestare.

Detocikin se întreba dacă maică-sa o să-l înțeleagă și ce avea să zică Liuba. De bătrînă era aproape sigur, ea o să priceapă. Ar fi vrut s-o vadă imediat pe Liuba și să-i spună că iar a nimerit într-o capcană, însă una pe care n-o mai poți tăia cu firezul!

Maxim se gîndea ce articol salvator i s-ar putea aplica lui Detocikin și recunoștea cu durere că nu există niciunul.

— Prima n-am vîndut-o, îi spuse Detocikin, cu intenția să-l consoleze oarecum. Am lăsat-o în fața miliției din Kursk. I-am lipit de parbriz un răvaș cu explicații amănunțite și m-am întors la Moscova cu trenul.

Acum tăcea Podberezovikov...

— Cu a doua s-a făcut o nedreptate, își continuă Iuri declarațiile sincere. Am dus-o la miliție și am lăsat iar o lămurire, cum că e mașina unui potlogar. Dar – ce să vezi? – i-au dat-o înapoi. Atunci m-am hotărît să le vînd...

Ședeau tăcuți față-n față, sorbind din băutura nr. 1. Viclenia medievală a lui Filip cel Gras reuși pe deplin. Maxim înțelese brusc: nu se află pe lume un om la care să țină mai mult ca la Detocikin. Cît despre Iuri, își pierduse de tot autocontrolul.

— Habar n-ai cît țin la tine! rosti Maxim. Ia să vezi ce-o să fac!

— Ce? se interesă la iuțeală Detocikin.

Podberezovikov scoase din buzunar faimosul mandat și i-l arătă. Detocikin îl studie atent: era prima dată cînd ținea în mînă o hîrtie atît de prețioasă.

— Acu dă-l încoace.

Iuri îi înapoie supus documentul.

— Iar acu am să-l rup! declară triumfător anchetatorul. Poftim!

— Stai! Detocikin sări la el. Îți aprinzi paie-n cap!

Se încinse o mică încăierare. Infractorul ieși cu mare greutate învingător, îi smulse propriul său mandat de arestare și-l ascunse în buzunar.

— Bine! Maxim era pornit pe concesii. Păstrează-l ca amintire!

— Mulțumesc!

Au achitat nota împărțind frățește și au ieșit în stradă. Mergeau la braț și cîntau:

De-oi cădea la pat, doctori să nu-mi vie,
Doar prieteni – nu credeți c-o spun la beție...
Stepa să-mi aștearnă polog de neguri la picioare,
Iar la căpătîi să-mi pună o stea căzătoare...

— Ascultă, prietene, îl rugă Detocikin, să nu mă arestezi pînă la premieră.

— În general, n-o să te arestez, du-te cu Dumnezeu...

— Înțelegi... cu un rol ca ăsta nu te întîlnești de două ori în viață.

— N-ai decît să joci și la premieră, și pe urmă, îl îmbărbătă sincer Podberezovikov.

— Mă duc la Liuba, îi mărturisi Iuri și se îndepărtă, ducînd servieta cu toate actele.

— Să nu te calce vreo mașină, îi strigă din urmă Maxim părintește.

:

CAPITOLUL 13: ÎN CARE DETOCIKIN TOT NU SE LINIȘTEȘTE

Detocikin luase un taxi și mergea pe itinerarul cunoscut. Era seară tîrziu, taxiul depășea fără greutate troleibuzele pe jumătate goale. În sfîrșit, apăru mașina Liubei. Bucuros, Detocikin îl rugă pe șofer să tragă la bordură, dar pînă să plătească, troleibuzul plecase din stație.

Atunci porni în urmărire. Ajunse fugarul și se agăță de scara care duce la acoperiș.

Dorința de a o vedea pe Liuba era atît de mare, încît nu mai aștept următoarea stație. Se cățără pe trepte și, cu riscul vieții, se tîrî pe acoperiș proptindu-se în coate. Ajuns în față, se aplecă fără teamă în jos și, așa atîrnat, bătu cu pumnul în geamul șoferiței.

Liuba scoase un țipăt și frînă. Sări din cabină, ca să-și descopere cu groază ursitul pe acoperișul troleibuzului.

— Eu sunt, Liuba! o anunță Detocikin de sus. M-am întors.

— Jos de-acolo! îi comandă fata buimăcită.

— Nu mă certi? o întrebă trist Iuri, care tot mai era afumat. M-am grăbit să vin să te văd.

— Ce, ți-ai pierdut mințile? se înfurie Liuba. Dă-te jos imediat.

— Nu, mai bine merg aici, se încăpățînă el.

— Acum îți fac vînt de-acolo! îl amenință fata și se îndreptă spre scară, cu intenții clare.

Detocikin capitulă. Sări jos și încercă s-o sărute, însă Liuba nu-și permitea niciun fel de intimități în timpul lucrului. Ca să-i evite îmbrățișările înfocate, se ascunse în cabină. Detocikin o urmă, cîntînd cît îl ținea gura:

— Mă urc din mers în troleibuzul Liubei, ca ultimul din călători, întîmplător...

Liuba porni brusc și Detocikin căzu pe scaunul de dermatină, fără să-și dezlipească de pe chipul ei privirea de cîine credincios.

Explicația a fost furtunoasă.

Liuba l-a făcut cu ou și cu oțet, fără milă. I-a spus că are s-o termine rău, că s-a înhăitat cu o bandă și s-a făcut huligan, că pleacă în deplasări dubioase cu mașini suspecte, că foarte curînd o să devină un bețivan înveterat și că așa-i trebuie.

Detocikin n-a mai suportat ofensele nemeritate și i-a povestit tot, impresionînd-o profund.

Liuba tăcea, iar troleibuzul gonea prin Moscova noptatecă spre garajul său. Era ultima cursă.

Noaptea, în garaj, troleibuzele goale stăteau aliniate cu troleele lăsate, ca niște drapele.

Liuba și Detocikin pășeau tăcuți pe cărăruia îngustă dintre mașini. Ajunseră la capătul ei, cotiră pe o alta și defilară iar printre troleibuzele care păreau fără număr...

— Te porți ca un copil, zău așa... îi spuse Liuba calm. Păi, ai să intri la închisoare, pricepi au ba?

— Pricep...

— Am să te-aștept, Iuri, oricît o fi. Un an, doi, zece!

— Cu zece ai cam întrecut măsura, observă Detocikin abătut.

— Iar dacă se poate merge cu tine, am să merg... doar trăiesc oamenii și în Kolîma, ori naiba mai știe pe unde...

Cei doi umblau mai departe printre troleibuze. Sute de mașini se adunaseră aici, să se odihnească peste noapte înainte de muncă.

Detocikin se întorcea de la slujbă de-a lungul rîului Moscova. Mărețul rîu își purta fără grabă apele curate spre Oka. Razele zorilor, oglindite de valuri, jucau pe fața îngîndurată a lui Iuri. De data asta era ferm hotărît s-o rupă cu trecutul, și pentru totdeauna. Scoase din servietă pălăria și mănușile de bumbac și le zvîrli fără milă în rîu. Pe urmă aruncă cheile franceze, șperaclurile, sticla cu ulei de floarea-soarelui și cartoteca cu evidența pungașilor. Instrumentele se scufundară, în timp ce pălăria și cartoteca pluteau spre Oka.

Detocikin se însenină. Strălucea de bucurie și, mai ales, se simțea liber.

Dar chiar atunci, ca un făcut, văzu o „Volga" în două culori, cu numărul 49-49-MOT și-și aminti că stăpînul ei, Stelkin, e un șperțar. Se întunecă la față și căzu pe gînduri. N-ar fi vrut să înșele încrederea lui Podberezovikov și, pînă la urmă, își dădu seama ce are de făcut.

Alergă de-a lungul țărmului pînă ajunse la cartoteca ce nu apucase, din fericire, să plutească pînă la Oka. Se aplecă peste parapet, riscîndu-și viața...

Peste cîteva minute, „Volga" bicoloră, furată, se amestecă în torentul circulației.

Detocikin se apropie de o întretăiere, dar nu apucă să treacă. Apăru lumina roșie, „Volga" se cutremură, mormăi supărată și se opri la stop.

Cu ochii la semafor, Detocikin se gîndea ce surpriză o să-i

facă lui Maxim Podberezovikov. Nu băgă de seamă că alături se ivise un troleibuz plin de pasageri.

Ar însemna să ne purtăm necinstit cu cititorii dacă troleibuzul ar fi un troleibuz oarecare, fără legătură cu subiectul nostru. Din fericire toate s-au potrivit ca la carte! În fața volanului imens trona Liuba, care încă nu-și venise în fire după mărturisirea din ajun a lui Detocikin. Și deodată... îl văzu pe cel ce putea fi învinuit de frămîntările sale. Ședea la volanul unei „Volge", degajat, de parcă ar fi fost stăpînul ei!

Lumina semaforului se schimbă, și „Volga" o luă urgent din loc.

Liuba începu să acționeze fără să gîndească, ascultînd numai de chemarea inimii. Troleibuzul o porni ca din pușcă. Pasagerii de pe culoar căzură unii peste alții.

Troleibuzul prindea viteză. Pesemne că șoferița avea intenții foarte hotărîte. Trecu printr-o stație ca rapidul printr-o haltă. Pasagerii începură să strige după ajutor.

— Calm, tovarăși! încercă unul mai brav să restabilească ordinea. Șoferiței i s-au rupt frînele.

Troleibuzul se strecura printre mașini fără a-și reduce viteza. Trecătorii se salvau cu fuga, încurcînd circulația celorlalte autovehicule.

Numai Iuri Detocikin, care provocase toată harababura, gonea în frunte, fără să se uite îndărăt și fără să bănuiască măcar ce se petrece în spatele său. Coti calm și intră din magistrală pe strada unde avea treabă.

Troleibuzul urmă același drum, luîndu-și rămas, bun de la cabluri. Troleele prinseră a se bălăbăni frenetic într-o parte și-n alta, făcînd zob felinarele de pe stîlpi și cîteva ferestre de la mezanin. Pe urmă, lipsit de curent, troleibuzul se opri neputincios. Liuba izbucni în plîns, în timp ce „Volga" bicoloră se pierdu în depărtare. Detocikin era nerăbdător să ajungă la Maxim. Iată-l trecînd pe sub arcada unei porți,

trăgînd mașina în curte sub ferestrele procuraturii și... plecînd!

În aceeași dimineață, Maxim Podberezovikov intră în birou vesel și agitat.

— Tania, strigă el, omul ăsta e un tip strașnic!

— Cine? întrebă ea nedumerită.

— Ăl de fura mașinile!

— Un hoț nu poate fi „tip strașnic"", declară Tania fără drept de apel. Așa ceva n-am învățat la institut!

Podberezovikov își privi ajutoarea ca un redactor o greșeală de tipar.

— Ba poate, spuse el antipedagogic. Pe lîngă asta, e prieten cu mine!

— A, acum înțeleg! exclamă fata bucuroasă. Ca să-l puteți prinde cu mîța-n sac, v-ați împrietenit cu el. Sunteți un mare anchetator!

Podberezovikov se fîstîci și iar nu pricepu nimic.

Așa o să-și trăiască viața, fără să afle că alături, în același birou, bate la unison o inimă devotată.

Cineva ciocăni la ușă.

— Intră! strigă Podberezovikov.

În prag apăru un individ ciufulit, cu o servietă ca a lui Detocikin, și se grăbi să-i facă anchetatorului o bucurie:

— Mi s-a furat mașina! Ziua-n amiaza mare! În centrul orașului! Asta-i pur și simplu bătaie de joc!

— Luați loc, vă rog, îl invită Podberezovikov. Cum vă numiți?

— Legostaev, Vladimir Stepanovici. Poftiți actele. În timp ce se așeza, îi întinse anchetatorului cartea mașinii.

Maxim nu-și pierdu vremea cu actele.

— Ce profesiune aveți? îl întrebă el, aflîndu-se evident sub influența ideilor lui Detocikin.

— Ce importanță are?

— Foarte mare îi răspunse cu toată seriozitatea anchetatorul, gîndindu-se cu groază dacă nu cumva a greșit păsuindu-l pe Iuri Ivanovici Detocikin.

Ciufulitul ridică din umeri.

— Sunt doctor în științe fizico-matematice. Conduc un laborator.

— Dar de fapt? întrebă Maxim mașinal.

Savantul se holbă la el.

— În general, fac spionaj pentru Uruguay. Ce, se cunoaște chiar așa bine, tovarășe anchetator? La drept vorbind, cu ce vă ocupați dumneavoastră?

— Înseamnă că nu-i el! oftă anchetatorul și încetă să se mai gîndească la Detocikin.

Doctorul în științe se foia pe scaun. Acum era limpede că n-avea să-și mai vadă mașina.

Peste cincisprezece minute, Podberezovikov sosea împreună cu păgubașul la locul infracțiunii. Firește că mașina furată nu se afla acolo.

Cînd se întoarse la direcție, Tania îi raportă că l-a căutat un oarecare Detocikin. Maxim ciuli urechile. Iuri n-avea niciun motiv de îngrijorare pînă la premieră, n-o fi totuși amestecat în afacerea asta? Și, cînd sună telefonul, se repezi la el.

— Ia spune – Detocikin luă taurul de coarne – ai aflat că azi s-a furat o mașină?

Maxim scăpă receptorul din mînă. În cabina telefonică, Detocikin aștepta răbdător să-și vină în fire.

— Unde dă fereastra cabinetului dumitale? îl întrebă Iuri, cînd îi auzi din nou respirația în aparat.

Maxim deschise fereastra, se uită în curte și oftă din adîncul rărunchilor. Chiar sub el se găsea o „Volgă“ în două culori, cu numărul 49-49-MOT

— De ce-ai făcut asta? hîrîi Maxim în receptor. De cînd

te-ai apucat să furi mașinile oamenilor cinstiți? Unde ți-s principiile?!

— Ba nu, protestă Detocikin, e mașina lui Stelkin, iar Stelkin e un șperțar!

— Ce-mi tot dai zor cu Stelkin? fierbea Maxim. E mașina unui savant cunoscut, doctor în științe. Adineauri a fost aici, am actele mașinii în mînă.

— O clipă! nu se lăsă Detocikin, cu o insistență de maniac. Stai să controlez în cartotecă.

Scotoci în servietă, controlă și-l anunță:

— Nu, e mașina lui Stelkin.

Podberezovikov turba de furie și, pentru că tăcea, Detocikin își dădu deodată seama că s-a produs o greșeală catastrofală.

— Nu se poate... bîigui el. Oare să mă fi înșelat?

— Te poftesc să duci imediat „Volga“ la stăpînul ei! Notează adresa și raportează-mi de executare! Îi dictă coordonatele lui Legostaev și încheie: Unde-ai ajuns, Detocikin! La un furt banal!

Zguduit, Iuri agăță receptorul.

„Cum s-o fi întîmplat? Cum de-am putut comite o asemenea gafă?” își reproșa el eroarea de neiertat.

Da, dragă cititorule, Detocikin trecuse un număr greșit în cartotecă. Comisese o eroare elementară, dar cui nu i se întîmplă? Un proverb străvechi spune că tot omul e supus greșelii.

Oare nu s-a înșelat Jacques-Heliasen-François-Marie Paganel, Secretarul Societății geografice din Paris, cînd a învățat portugheza în loc de spaniolă?

Să ne amintim de Columb, care a descoperit America din greșeală!

Oare nu greșesc medicii?

Și nu e o greșeală să-l numești tot timpul pe S.I. Stulov în posturi de conducere?

Un alt proverb, modern, spune că omul are proprietatea de a-și recunoaște greșelile.

Maxim stătea la geam și aștepta ca Detocikin să-și repare greșeala. Peste puțin timp Iuri Detocikin își făcu apariția, gîfîind. Fără a îndrăzni să-și ridice ochii, se urcă la volan și porni.

Și-a îndeplinit exemplar misiunea dată de anchetator. A condus „Volga"în fața clădirii Institutului de cercetări și a sunat de la poartă laboratorul, rugîndu-l pe profesorul Legostaev să coboare urgent. Doctorul în științe fizico-matematice i-a strîns mîna îndelung. Era entuziasmat de operativitatea secției judiciare.

— Spune-i șefului dumitale că de-o fi – ferească Dumnezeu! – să mi se mai fure vreodată ceva, numai lui mă adresez!

— E un anchetator foarte talentat, susținu Detocikin reputația prietenului său.

— La început nu prea mi s-a părut, îi spuse confidențial profesorul. Dar îmi recunosc bucuros greșeala!

După cum se vede, greșesc și doctorii în științe.

Detocikin și Legostaev s-au despărțit prietenește. Iuri își cerea scuze, profesorul îi mulțumea.

Iuri Detocikin se duse la cel mai apropiat telefon public, îi raportă anchetatorului că a înapoiat mașina și, simțindu-se vinovat, îl întrebă cu teamă ce să facă mai departe. În fundul sufletului nădăjduia că Maxim o să-i spună: „Pregătește-te pentru premieră".

— Te sfătuiesc foarte insistent, îi răspunse apăsat Podberezovikov, să te prezinți la mine, cum se zice, cu bocceaua.

— Dar spectacolul? îi aminti timid Detocikin.

Anchetatorul se uită la portretul lui Stanislavski și-i spuse nemilos:

— Spectacolul se suspendă!

Peste un ceas, Detocikin se apropia cu moarte-n suflet de procuratură, purtînd sub braț nedespărțita servietă. De pe arcada de la intrare îi făcea cu ochiul o firmă electrică roșie: „Atenție la mașini!"

Citi cu băgare de seamă inscripția fatală, intră pe poartă, căută cabinetul lui Podberezovikov și ciocăni timid la ușă.

— Poftim, se auzi glasul lui Maxim.

Detocikin se strecură într-o dungă, străduindu-se să nu întîlnească privirea prietenului său. Maxim își feri și el ochii. Amîndoi se simțeau penibil, numai Tania se holba fără jenă la hoțul pe care anchetatorul ei îl socoate om cumsecade.

Detocikin deschise geanta, scoase un dosar gros și declară, tot fără să se uite la Podberezovikov:

— Aici e raportul meu de activitate!

Pe urmă îi înmînă un document important, amintind sec:

— Mandatul meu de arestare!

:

CAPITOLUL 14: ÎNCHINAT ULTIMULUI TRIUMF AL LUI DETOCIKIN

Pe străzile orașului trecea o mașină, numită de cetățeni „corbul", deși nu mai are de mult culoarea neagră. Înăuntru se găseau Detocikin și doi milițieni. Iuri se afla într-o stare de maximă agitație.

Mașina se apropie de Casa raională de cultură și trase la intrarea de serviciu. Detocikin intră în culise însoțit de milițieni.

Da, dragă cititorule! Cu toate că interpretul rolului principal era sub stare de arest, totuși premiera avea loc. Maxim obținuse de la șeful său aprobarea, și acuzatului i se dăduse posibilitatea să-și joace ultimul rol.

Spectacolul provocase o frământare nesănătoasă în cercurile judecătorești și milițienești. Toți veniseră să-l vadă pe individul care fură mașini și-l joacă pe Hamlet. Da, rolul prințului Danemarcei, cel mai bun din repertoriul mondial, era deținut de Iuri Ivanovici Detocikin.

Sala era plină pînă la refuz, spectatorii se îngrămădiseră și pe culoare. Un rînd întreg era ocupat de salariații Inspectoratului de asigurări, în frunte cu Iakov Mihailovici Kvocikin. În primele fotolii ședeau mama lui Detocikin și

Liuba, care începură să plîngă înainte de ridicarea cortinei. În sală se șoptea că în rolul principal joacă un pușcăriaș, însă multora nu le venea a crede.

Începu spectacolul. Prima scenă, de lîngă castelul Elsinore, se juca în fața cortinei. Hamlet nu apare în ea așa că a fost primită cu destul calm. Ca de obicei, publicul tușea și strănuta, deși era vară.

Cînd se ridică cortina și apăru Detocikin costumat în Hamlet, în sală izbucniră ovații. Dar Detocikin nu le auzea. Era departe, în castelul Elsinore din Danemarca, era prințul Hamlet și trăia viața personajului. Uitase că numai temporar s-a transformat din arestat în prinț de neam mare, că ieșirile din culise sunt păzite, că îl așteaptă judecata și sentința.

Fostul șofer, agent de asigurări și hoț de mașini, se dovedi un Hamlet admirabil. Era un actor înnăscut, care vrăjea publicul. Toți uitaseră de biografia lui scandaloasă și urmăreau cu emoție destinul zbuciumat al prințului. Iar cînd își începu celebrul monolog „A fi sau a nu fi", regizorul fericit izbucni în lacrimi.

În finalul spectacolului, cînd între Detocikin-Hamlet și Podberezovikov-Laertes se încinse un duel pe viață și pe moarte și amîndoi muriră pe scenă, toată sala bocea în frunte cu mama și Liuba.

Premiera avu un succes imens. Regizorul și actorii fură chemați la rampă în nenumărate rînduri.

Escorta îl sărută pe infractorul arestat și vărsă lacrimi în prezența șefilor ei, veniți în culise și care îl felicitau emoționați pe Detocikin, iar Tania îi solicită un autograf acestei stele în ascensiune.

Sala nu se mai liniștea, începuse să aplaude ritmic. La ieșire îl așteptau admiratoarele proaspăt convertite.

Pe scurt, triumf deplin!

Detocikin s-a întors în celulă cu buchete de flori și simțindu-se ca în paradis. Erau multe flori, arestatul nu le putea duce singur, așa că gardienii cărau și ei buchetele.

:

CAPITOLUL 15: JURIDIC

Iuri Ivanovici Detocikin măsura îndurerat dintr-un colț în altul o celulă din închisoarea X. Se apropia ziua judecății, iar el știa că orice judecată se încheie cu o sentință.

Profitînd de postul pe care-l ocupa, Maxim Podberezovikov își vizita deseori prietenul. Amîndoi tăceau bărbătește. Maxim îl privea pe Detocikin cu ochii demenți ai lui Ivan cel Groaznic după ce-și ucisese fiul iubit, iar Iuri se uita la anchetator mirat, ca atotiertătorul adolescent din tabloul lui Nesterov.

Pe Maxim îl schimbau Liuba și mama. Nenorocirea le unise pe cele două femei, făcîndu-le nedespărțite. Îngrijorată de starea Antoninei Iakovlevna, Liuba se mutase la dînsa; la rîndul ei mama, înțelegînd starea logodnicei lui Iuri, n-o mai părăsea nici în troleibuz: ieșea din cabină numai ca să-și ia bilet pentru cursa respectivă.

Îi făceau amîndouă colțunași cu brînză, care erau slăbiciunea lui, și-l priveau emotionate cum îi înfulecă.

Mama și Liuba doreau să angajeze un avocat – pe cel mai bun, firește – dar Detocikin se împotrivise. Era hotărît să-și apere singur libertatea.

Și iată ziua judecății de apoi. Din acuzat, Detocikin se

transformase în inculpat. Ca și la premiera cu Hamlet, sala era plină. Cel ce violase legea ședea singuratic pe o bancă de lemn. Procurorul își răsfoia amenințător hîrtiile, cu figura severă pe care o au toți procurorii.

Se auzi strigătul: „Curtea!" și apăru un judecător însoțit de doi asesori populari.

La tradiționala întrebare dacă inculpatul își recunoaște vina, Detocikin răspunse că nu.

Procesul a durat cîteva zile.

Liuba și mama stăteau din nou în primul rînd, amîndouă cu inima strînsă. Liuba fusese nevoită să-și ia concediu fără plată. La Inspectoratul raional de asigurări nu lucra nimeni. Toți salariații, în frunte cu Iakov Mihailovici Kvocikin, nu părăseau sala tribunalului, luînd parte la suferințele colegului lor.

Colegii lui Maxim și ai Taniei veniseră împreună cu ei, lăsîndu-și baltă anchetele, în timp ce infractorii rămași neprinși se zbenguiau în libertate.

Pe lîngă persoanele interesate, în sală se îngrămădiseră o mulțime de oameni, și nimeni n-ar fi putut spune de ce nu se află la lucru.

Sokol-Krujkin își întrerupsese muncile de toamnă și se găsea în sală, împreună cu fiică-sa. Dima nu era cu ei. Conform regulilor familiei, Inna îi dăduse procură s-o reprezinte în justiție, și Semițvetov era închis în camera martorilor, laolaltă cu ceilalți păgubași. Pentru ei timpul se scurgea nespus de greu. Penocikin propusese o partidă și scosese din buzunar două pachete de cărți. Ca să le treacă de urît, jucau la miză mare, aplicînd toate subtilitățile jocului. Dima n-avusese noroc nici de data asta – pierduse șaizeci și trei de ruble.

Între timp, procurorul îl interoga pe Detocikin, îndelung și pătimaș:

— Cine v-a dat dreptul să le luați mașinile, să vă substituiți statului?

— Nu m-am substituit statului, ci l-am ajutat.

— Ați întocmit rapoarte pentru fiecare automobil. Știați, așadar, că veți fi tras la răspundere?

— Desigur, confirmă Detocikin cu naivitate, și procurorul îl prinse imediat în capcană.

— Înțelegeți că în felul acesta vă recunoașteți vina? Atunci cînd ați negat-o, ați mințit!

— Iuri nu minte niciodată! protestă mama cu glas tare, sărind de pe scaun.

Judecătorul o chemă la ordine.

Procurorul începu să-l strîngă pe Detocikin cu ușa, torturîndu-l cu întrebări sadice. Era foarte curios din fire procurorul ăsta. Își băga nasul peste tot, îl interesau toate. Îi întindea curse, se străduia să-l încurce. Urmărea un scop precis – să dovedească faptul că Detocikin e un individ periculos.

Reprezentantul acuzării stoarse toată vlaga din Iuri Detocikin. Mama și Liuba fierbeau de ură, iar Maxim suferea că nu-și poate ajuta prietenul.

— Tipul ăsta îl bagă la zdup! aprecie Sokol-Krujkin cu voce tare.

Cînd tribunalul a trecut la audierea păgubașilor, situația lui Detocikin s-a agravat. Martorii îl urau, și nu fără motiv. Dădeau cu piatra în inculpat, zădărînd împotriva lui și publicul, și tribunalul.

Filip Kartuzov, chemat primul, stăruia în afirmația că dispariția mașinii sale e un furt prin efracție. Trebuia cercetată mai adînc biografia spărgătorului, poate că are pe conștiință cine știe cîte case de fier.

După Filip a depus mărturie pastorul.

— Banii mei s-au dus, declară inteligentul prelat cu glas

lingușitor, dar au servit unei cauze nobile, plăcute Domnului, întrucît inculpatul i-a dăruit copiilor. N-am niciun fel de pretenții față de el.

În schimb, martorul Penocikin avea pretenții. Sugeră tribunalului ideea că nu se știe încă ce sumă s-a lipit de buzunarul hoțului după vînzarea mașinilor. Da, a trimis banii unei case de copii, dar... ca să pună ancheta pe un drum greșit.

— Cu ...ît a ...îndut de ...apt ...așinile? dădea din mîini Penocikm. N ...ci un om ...ormal nu ar ...ace ...reaba asta ... egeaba! ...seamnă că s-a ...icopsit!

Detocikin tăcea absent. Se simțea ca un grăunte de nisip în deșertul legii.

— De ce taci, Iuri? îi strigă mama.

Judecătorul anunță o pauză.

Maxim pătrunse pînă la Detocikin și-l făcu cu ou și cu oțet pentru pesimismul său. Mama și Liuba ședeau de o parte și de alta a inculpatului, mîngîindu-i genunchii slabi și ascuțiți. Mama îi mîngîia genunchiul stîng Liuba pe cel drept. Și Detocikin, ca Anteu, prinse iar puteri.

După pauză centrul atenției deveni Dima Semițvetov căruia, precum se știe, nu-i prea plăcea reclama.

— Acest individ a violat tot ce avem mai sfînt declama Dima patetic, constituția, care consemnează dreptul tuturor oamenilor la proprietate personală. Legea apără aceasta proprietate, fiecare se bucură de dreptul de a avea mașină, vilă, cărți, bani... Banii, tovarăși, încă nu i-a desființat nimeni. De la fiecare după puterile lui fiecăruia după munca lui, în numerar...

Procurorul se ridică și făcu o comunicare importantă:

Organele de anchetă aduc la cunoștința tribunalului că împotriva martorului Semițvetov s-a deschis o acțiune penală!

Dima se făcu galben ca ceara.

— De mult era cazul! tună vocea de bariton a lui Sokol-Krujkin. Nu vom admite ca alături de noi toate leprele să-și învîrtească afacerile!

Inna izbucni în plîns.

— Nu-i nimic, o mîngîie taică-su. Las' că-ți găsești tu altul, mai cinstit!

— De ce numai eu? Semițvetov, într-o criză de disperare, își dădea arama pe față. Ce, martorii ceilalți sunt mai breji?

— N-ai grijă, le vine și lor rîndul, îl liniști socru-său.

Semițvetov făcu cîțiva pași și căzu pe bancă lîngă Detocikin. Iuri sări ca ars.

— Tovarășe judecător, nu vreau să stau alături de el!

— Lăsați teatrul! îl întrerupse judecătorul, și Detocikin se așează cît mai departe de Semițvetov, la capătul băncii. Iar dumneavoastră, cetățene Semițvetov, nu anticipați cursul evenimentelor!

Dima făcu un salt de pe bancă și o zbughi din sală. Dacă viitorul său se contura acum destul de clar, soarta lui Iuri Ivanovici Detocikin rămînea încă nebuloasă.

La sfîrșit, tribunalul îl chemă la bară pe cel mai important martor, Maxim Podberezovikov. În vederea momentului solemn, Maxim îmbrăcase uniforma de milițian.

— Stimați tovarăși judecători, luă Maxim cuvîntul. La început am condus această anchetă, dar cînd am aflat că acuzatul mi-e prieten, am renunțat la cercetarea cazului și mă prezint acum numai în calitate de martor. Înțeleg, tovarăși judecători, că aveți de rezolvat o problemă complicată: Detocikin a călcat legea, dar cu intenții nobile. A vîndut mașinile, însă banii i-a dăruit copiilor... Desigur că e vinovat, dar – Podberezovikov abia își stăpînea lacrimile – de fapt nu-i vinovat. Fiți îngăduitori, tovarăși judecători, e un om foarte cumsecade...

— Și un foarte bun funcționar! strigă Kvocikin de la locul

său, apoi se năpusti asupra unui vecin care nu suflase o vorbă: Dumneata n-ai habar, așa că te poftesc să taci!...

Tribunalul procedă apoi la audierea părților. Se dădu cuvîntul procurorului.

— Astăzi se judecă o cauză ieșită din comun. Inculpatul ar putea stîrni mila și chiar compasiunea unor oameni care nu văd prea departe. În realitate, avem în față un infractor periculos, care a pornit pe o cale vicioasă și idealizează hoția! Dacă ar fi să adoptăm filosofia infractorului, am putea să furăm mașini, să incendiem vile, să jefuim locuințe! Faptele lui Detocikin ar putea îndemna și pe alții să-l imite. Statul și-a asumat sarcina să lupte împotriva delapidatorilor și nu era nevoie de asemenea servicii. Insist să i se aplice cea mai severă pedeapsă inculpatului, ca individ periculos pentru societate!

— Monstrule! țipă mama, care nu se mai putea stăpîni.

— Femeia din primul rînd să fie evacuată din sală, dispuse judecătorul.

Antonina Iakovlevna se ridică și se îndreptă mîndră spre ușă. Ajunsă în prag, strigă din nou, ca o adevărată susținătoare a fiului ei:

— Huo, judecătorul!

Liuba nu mai rezistă nici ea:

— Nu-l condamnați, nu-i vinovat!

În sală se crease agitație. Toți începuseră să sară de pe scaune. Strigînd din răsputeri, judecătorul acoperi gălăgia:

— Liniște, sau evacuez imediat sala!

Amenințarea își făcu efectul.

— Inculpatul are ultimul cuvînt, anunță președintele.

Detocikin se ridică în picioare.

— Tovarăși judecători, sunt fericit că toate astea s-au încheiat. În vremurile noastre nu mai merge s-o faci pe Don Quijote sau pe Robin Hood. Credeți că asta-i viață? Încercați

și dumneavoastră să furați o mașină, tovarăși judecători! Credeți că-i simplu? Dar s-o mai și vinzi! Unui om cinstit nu-i vinzi o mașină pe sub tejghea, așa că poftim absurditate: furi de la un hoț ca s-o vinzi altuia!... De ce m-am ocupat numai de mașini? Vilele n-au roți, n-ai cum să le furi și eu voiam să iasă cît mai bine! Poate că am greșit, dar am făcut-o cu inima curată. Știți că se fură – și încă cum! – iar eu nu mă pot împăca cu gîndul ăsta. Am vrut să vă ajut, tovarăși judecători, de asta a ieșit așa... Vă rog dați-mi drumul! N-am... n-am să mai fac... pe cuvîntul meu...

De data asta, din ochii lui Maxim se rostogoliră cîteva lacrimi.

Liuba strînse din dinți.

— Libertate lui Iuri Detocikin! răsună în sală apelul înflăcărat al lui Sokol-Krujkin.

Tribunalul se retrase în grabă pentru deliberare. Judecătorii se găseau în fața unei dileme irezolvabile: pe de o parte, Detocikin furase; pe de alta, nu profitase de pe urma asta! Erau descumpăniți, și zău că n-aveai de ce să-i invidiezi!

Dragă cititorule, ce-ar fi să dai chiar dumneata verdictul? Tribunalul nu se opune să treacă răspunderea pe umerii dumitale. La fel ca imensa majoritate a populației, nu cunoști codul penal, așa că ți-e mai ușor să formulezi sentința. Dacă ești bun la inimă, o să-i ușurezi soarta lui Iuri Detocikin. Dacă nu, hai! aruncă-l după gratii!

Cînd vei stabili gravitatea pedepsei, ține seama că, în timpul anchetei, Detocikin a fost supus unei expertize medicale și a fost declarat normal din punct de vedere psihic.

:

CAPITOLUL 16: ȘI, DUPĂ CÎT SE PARE, ULTIMUL

Printr-o ironie a soartei, manuscrisul nuvelei Atenție la mașini! a nimerit la Direcția fluieratului artistic. Ce-i drept, niciodată nu poți ști unde ți se discută manuscrisul.

Între timp D.F.A.-ul se consolidase, crescuse, se procedase la reduceri de personal și, pe cît se pare, cei 497 de salariați salvați nu mîncau pîine degeaba. Fluieratul artistic era în plin avînt, ba chiar pătrunsese în unele domenii vecine ale artei.

Discuția s-a desfășurat în Consiliul artistic principal, prezidat de S. I. Stulov în persoană. S-au întrunit 43 de membri, dintre care 34 nu citiseră manuscrisul, ceea ce nu i-a împiedicat să-și spună părerea. În mod excepțional au fost invitați și autorii.

Tonul discuției a fost extrem de binevoitor. Toți vorbitorii s-au exprimat corect, politicos, n-au făcut economie de cuvinte elogioase.

Încîntătorul Sogreșilin a fost deosebit de amabil:

— Scumpii mei! Eu aș face un fleac de modificare în această drăgălașă compoziție. Neprețuiții mei! De ce să fure Detocikin mașini? Nu-i frumos. Eu aș zice-așa: vigilentul Detocikin prezintă o declarație acolo unde trebuie. În

declarație se arată că Semițvetov, Kartuzov și... mai cine încă?... da, Penocikin sunt niște pungași. Urmează arestarea, judecarea și condamnarea lor. Așa ar ieși o nuvelă utilă și, mai ales, hazlie.

— Bravo! îl lăudă Stulov pe orator.

— Adoratii mei! continuă Sogreșilin, încercînd să-i cuprindă pe amîndoi autorii într-o singură îmbrățișare. V-ați gîndit oare ce exemplu oferă Detocikin ăsta al vostru? Păi, cînd or citi cartea, toți au să se pună pe furat automobile!

— Bine, sări unul din autori, dar Othello o sugrumă pe Desdemona pe toate scenele lumii, precum și la cinema! Ce, bărbații geloși se apucă pe urmă să-și ucidă soțiile?

— Bravo! strigă în culmea emoției Stulov, care-și iubea nevasta.

Sogreșilin îl puse la punct pe autor:

— Sufletelule! De ce să te compari cu Shakespeare? E cel puțin lipsă de modestie...

— Vă rog să ne înțelegeți, tovarăși! îl susținu o femeie frumușică, cu studii umanistice superioare. Doar vă simpatizați eroul, iar el e un hoț! În fond, încurajați hoția.

De data asta sări celălalt autor:

— Dar Detocikin e total dezinteresat!

— Niciun om normal, i-o tăie Sogreșilin, n-ar da banii din mînă. Nu-i tipic.

— Și de aceea, zîmbi seducător frumușica, e de neînțeles ce urmărește povestirea.

— Cum de neînțeles? zbierară autorii în cor. Povestirea e îndreptată împotriva celor de teapa lui Semițvetov. Împotriva faptului că mai există în țara noastră, împotriva atitudinii tolerante față de ei. Cît despre faptele lui Detocikin, ele sunt un procedeu literar, un fundal umoristic. Cartea e totuși umoristică, ba chiar, s-ar putea spune, satirică.

Cuvîntul „satirică“ provocă o tăcere plină de jenă.

Discuția intrase într-un impas. Nimeni n-avea chef să aprobe povestirea. Știau cu toții că e mai sigur să nu aprobi. Pentru un astfel de „nu“ nimeni n-a fost pedepsit vreodată. Dar nici nu le venea la îndemînă să n-o aprobe în scris. Cum-necum, ar fi rămas un document. Sogreșilin găsi pe neașteptate o portiță de scăpare:

— Scumpii mei! Nu înțeleg, în general, de ce discutăm un lucru neterminat. Autorii îl bagă pe Detocikin la închisoare sau nu? Întîi să-i hotărască ei soarta, și pe urmă reluăm și noi discuția.

— Detocikin trebuie închis! se pronunță unul dintre directorii-adjuncți.

— Bravo! aprobă Stulov.

— Detocikin nu trebuie înschis! protestă categoric alt director-adjunct.

— Bravo! aprobă iar Stulov.

Autorii se găseau într-o situatie fără ieșire.

În acest moment ușa se deschise și în sala de ședințe a Consiliului artistic principal intră eroul, însoțit de gardieni.

— Bravo! se bucură Stulov ca un copil, cînd îl văzu pe Iuri Detocikin. Știi că te cunosc?

Cu un zîmbet șăgalnic, Detocikin se prezentă autorilor și făcu următoarea declarație:

— M-am săturat să tot aștept. Nu-mi pasă ce s-o întîmpla cu manuscrisul, dar îmi pasă ce-o să fie cu mine!

— Să decidă autorii! Noi nu ne impunem punctul de vedere! făcu Stulov bilanțul dezbaterilor.

— Ne descurcăm noi, intervenira autorii, care erau obișnuiți cu de-alde astea.

Discuțiile le-au prins bine, și au scris „un epilog fericit”.

:

UN EPILOG FERICIT

A trecut un timp. Cît, nu se știe, dar probabil că nu prea mult.

Detocikin mergea pe stradă fără escortă.

Se îndreptă spre o cabină telefonică, intră și formă numărul de acasă.

— Eu sunt, mamă, spuse el cu gingășie în glas.

— De unde telefonezi, de la închisoare? se miră bătrîna.

— Nu, de la un telefon public. Mi-au dat drumul...

— Pesemne că li s-a făcut lehamite de tine!

Pe urmă i-a telefonat lui Podberezovikov.

— Salut!

— Salut! răspunse Maxim, recunoscîndu-i vocea.

— Cum merg treburile?

— Normal.

— La revedere.

— Pe curînd, preciză Maxim.

Peste cîteva minute, o siluetă nițel gîrbovită se profila într-o stație de troleibuz. La apropierea mașinii visate, Iuri Ivanovici Detocikin se puse în mișcare. Făcu ocolul troleibuzului, își scoase șapca din cap și se uită în cabina șoferului.

— Liuba! șopti îndrăgostitul, care era tuns chilug. Bună, Liuba! M-am întors!

SFÎRȘIT

P.S. Pe fiul lor, soții Detocikin l-au botezat Maxim.

ZIGZAGUL NOROCULUI

27 DECEMBRIE, ZIUA

Cea mai importantă profesiune pe pămînt e aceea de fotograf. Pentru că oamenii mor, dar fotografiile lor rămîn. Pe la neamuri.

Dacă omenirea ar fi avut mai multă previziune, ar fi inventat fotografia încă din epoca primitivă. Așa s-ar fi păstrat dovezi incontestabile că munca a ridicat maimuța pe treapta existenței umane.

Lipsa documentelor fotografice subminează atît încrederea în istorie, cît și în știință.

Nimeni n-ar mai fi discutat azi dacă Cristos a existat sau este un mit. Dacă fiul Domnului a fost om, înseamnă că nimic din ce este omenesc nu-i era străin. Așadar, Isus Cristos n-ar fi rezistat tentației, ar fi intrat într-un atelier fotografic, și ne-ar fi lăsat ca amintire imaginea lui nemuritoare.

Nu s-ar mai fi iscat discuția cine a descoperit America. Nici Cristofor Columb, nici vikingii, nici japonezii din vechime, n-ar fi putut ridica vreo pretenție. Căci amatorul fotograf din secolul șapte, care s-ar fi vîrît pe gîtul expediției, l-ar fi imortalizat pe marele explorator necunoscut în istoricul moment cînd acest compatriot al nostru – firește, cine altul vreți? – descoperea America, să ne batem capul cu ea!

Strămoșii noștri nici nu bănuiau ce mizerabilă e viața fără fotografii.

Cavalerii care galopau în cruciade n-aveau, pur și simplu, posibilitatea să ascundă sub armură imaginile preafrumoaselor doamne. Astăzi lucrul acesta nu mai reprezintă o problemă pentru cei care pleacă în deplasare.

Contemporanii lui Ivan cel Groaznic, de pildă, nu puteau ține pe birou fotografia țarului lor iubit; nici macar nu exista. În zilele noastre un sculptor a fost nevoit să-i deschidă mormîntul și să-i dezgroape țeasta, ca să poată reconstitui după ea portretul de care aveam cu toții cea mai urgentă nevoie. Contemporanii artistului afirmă că portretul seamănă.

Ei, să fi existat fotografia pe vremea lui Ivan! Țarul ar fi chemat un fotograf la vila lui ca să-l pozeze, plătind cu viața; în schimb, portretul autentic al monarhului ar fi împodobit manualele școlare.

Înainte de apariția fotografiei viața era scumpă. Cît trebuia să te coste portretul făcut de un oarecare Rafael, Rembranat sau Kiprenski, față de prețul scumpului tău chip format 18x 24, comandat în zilele noastre!

Din fotografie s-au născut cinematograful, televiziunea și pictura noastră contemporană. Dar în timp ce artiștii plastici ascund cu grijă că-s fotografi, fotografii declară că sunt artiști...

Atelierul „Portretul tău“ se afla pe strada principală a unui oraș principal dintr-o regiune secundară. Salariații „Portretului tău“ își iubeau meseria, dar în momentul acela n-o prea puneau în practică: nimeni nu venea să se fotografieze! Era sfîrșit de decembrie, ceea ce în traducere modernă înseamnă sfîrșitul lunii, sfîrșitul trimestrului și, mai rău de toate, sfîrșitul anului, cînd trebuie să prezinți raportul, iar tu n-ai nimic de raportat.

Kirill Ivanovici Polotențev conducea „Portretul tău“ de

douăzeci de ani și era obișnuit cu situațiile disperate. Ba, se poate spune chiar că ele deveniseră ceva obișnuit în viața lui. Dacă stai să te gîndești, directorii nu sunt oameni care conduc, ci care caută ieșiri din situații grele. Toți acești douăzeci de ani Polotențev luptase vitejește cu planul și în unele bătălii ieșise chiar biruitor. Kirill Ivanovici știa că oamenii au nevoie de fotografii, mai ales în momentele cruciale ale vieții. Tocmai de aceea își trimitea meșterii în haiducie pe la oficiile de stare civilă și maternități, la aeroporturi, gări, înmormîntări și în cartierele de locuințe noi. Dar acum, la sfîrșit de an, toate aceste mijloace încercate nu salvau situația și trebuia născocit ceva nou, proaspăt. Vajnicul Polotențev n-avea chef să fie trimis la fier vechi înainte de vreme. Știa bine: cu cît sunt mai grele împrejurările, cu atît colectivul e mai unit.

— Renumele fotografiei noastre este în pericol! anunță el emoționat, pe înțelesul tuturor. Aștept propuneri.

La adunare participau unsprezece oameni. Al doisprezecelea era în concediu, iar al treisprezecelea, Vladimir Antonovici Oreșnikov, fusese reținut de întîmplări neprevăzute, sau mai exact întîrziase, întrucît nu era șef.

Vladimir Antonovici se uita la vitrina magazinului „Articole tehnico-artistice", în care își etalau frumusețea aparate de filmat pentru amatori, aparate de proiecție și de mărit, teleobiective și multe altele, la fel de îmbietoare.

Nu-și lua ochii de la noul aparat fotografic „Zenit-112", cel mai bun din lume, pe care îl compromitea doar eticheta cu un preț inaccesibil pentru punga sa. Aparatul ăsta era visul de fiecare zi al tînărului fotograf. Era convins că atunci cînd splendoarea asta va intra pe mîna lui talentată, o să poată cuceri chiar și coperta revistei Ogoniok. Lui Oreșnikov i se făcuse lehamite să fotografieze numai pentru buletine, legitimații și bilete sezoniere. Ar fi vrut să pozeze aspecte din

torentul vieții, pentru revistele subțiri și ziarele groase. Aspira la glorie, ceea ce nu e de loc condamnabil.

Îl distrase de la vitrină o fată care lipea afișe. Tocmai dădea cu bidineaua peste unul:

„Pentru prima oară în orașul nostru! La 29 decembrie are loc tragerea obligațiilor de 3% cu cîștiguri. Cetățeni! Cumpărați obligații!"

Oreșnikov nu știa că acest afiș modest avea să joace un rol de seamă în viața lui.

Oftă și se grăbi spre slujbă. Intră în birou, își scoase paltonul și rămase într-un pulover negru. Purta pantaloni strîmți, dar evazați în dreptul gleznei. Își potrivi în fața oglinzii bretonul scurt, ca al patricienilor romani de pe vremuri (astăzi se piaptănă așa elevii din clasa întîi și scriitorii la modă), împinse draperia și apăru în atelier, de unde numai el mai lipsea.

Colectivul tăcea monolitic, în căutarea unei ieșiri din labirintul plano-financiar. Într-o clipită Oreșnikov cumpăni lucrurile.

— Dragi prieteni, spuse el răspicat. Oamenilor nu le arde acum de fotografii. Sunt ocupați. Se spală, se tund, cumpără brazi, șampanie și mandarine. Trebuie să-i înțelegem, iar a înțelege înseamnă a ierta. Tocmai de aceea m-am gîndit la o mică inițiativă colectivă.

— Împărtășește-ne ideea ta, Volodea! se însufleți Polotențev.

— Ce facăia de la teatru cînd n-au piese? întrebă Vladimir Antonovici.

— Nu știu... răspunse laborantul Iura. Mai mult ca sigur că nu fac nimic...

— Răspuns incorect! spuse Oreșnikov. În asemenea cazuri, actorii își scriu singuri piesele... Și ce fac cei de la Salvare cînd nu-și îndeplinesc planul de beți?

— Se matolesc ei! exclamă, bucuros că ghicise, retușorul Petea, care avea toată stima pentru respectiva instituție.

— Deștept băiat! îl încurajă Oreșnikov. Dar ce fac la maternități, cînd nu-și îndeplinesc planul? Pardon, n-am găsit cel mai fericit exemplu, își tăie oratorul aripile fanteziei. Dacă n-avem pe cine fotografia, ne vom poza noi înșine!

Se așternu iar liniștea, apoi izbucni un hohot de rîs. Era fotografa Lidia Sergheevna, care, știindu-se nurlie, își permitea cam multe.

Polotențov o chemă la ordine:

— Lidia Sergheevna, consider că rîsul dumitale constituie o jignire. Vladimir Antonovici a făcut o propunere interesantă, care merită să fie discutată.

Primul ecou al inițiativei veni din partea președintei comitetului sindical, Alevtina Vasilievna, o femeie tînără, energică, nemăritată și, din păcate, bucățică ruptă din tatăl ei, bărbat ceva mai frumos decît dracul. Alevtina își consuma în activitatea obștească toată gingășia ei feminină neconsumată.

— Tovarăși! strigă ea cu patos. Nu vom prelucra și, cu atît mai mult, nu vom sili pe nimeni. Totul se face pe bază de voluntariat. Ni se prezintă o nouă ocazie să ne manifestăm simțul de răspundere. Ca totdeauna, fiecare va acționa din îndemnul inimii și conform datoriei cetățenești. Eu, de pildă, mă fotografiez în trei poziții: anfas, din profil și întreagă. Ira, înscrie-mă!

Laboranta Ira, care făcea procesele-verbale la toate ședințele, inaugură cu numele Alevtinei lista de voluntari, apoi îi aruncă lui Iura o privire întrebătoare. Cu cinci luni în urmă se îndrăgostiseră unul de altul. Intriga amoroasă decurgea în bezna laboratorului, și în această perioadă „Portretul tău“ dăduse un număr apreciabil de rebuturi.

— Ne pozăm și noi, eu și cu Ira, dar în trei poziții nu ne dă mîna, oftă Iura.

— Ce, sunteți mai săraci ca alții? trecu la atac Alevtina, care mai adineaori făcuse elogiul democrației.

— Să ne punem în situația lor, se amestecă Oreșnikov în dispută. Oamenii strîng bani pentru locuință. Nu pot să-și dureze o familie pe vînt. Și pentru construirea fericirii îți trebuie bani.

Alevtina rămase neînduplecată:

— Ira vrea să se mărite și noi să nu îndeplinim planul din cauza asta?

— Bine, cedă Ira, o să ne fotografiem în trei poziții.

— Tare-aș vrea să-mi explice cineva care-i deosebirea între voluntar și silit, replică Oreșnikov. Dar, nu se știe de ce, tocmai aceste cuvinte nu atraseră atenția nimănui.

— Eu o aduc pe mama să se pozeze, făgădui retușorul Petea.

— Strașnică idee! se însufleți directorul. Hai să ne cărăm aici neamurile, copiii, bunicii, prietenii, toți pe care putem pune mîna...

— Mi-e teamă că primele pentru îndeplinirea planului, rînji Lidia Sergheevna, n-or să ne acopere cheltuielile.

— Dar nici nu ne gîndim la avantaje personale, o certă blînd Alevtina Vasilievna. Respirăm într-o atmosferă de avînt fără precedent! De altfel, Lidia Sergheevna, nu te obligă nimeni.

— Pozează-te, Lidia Sergheevna, spuse împăciuitor Oreșnikov, care știa să aprecieze frumusețea feminină. Să fie cel puțin o poză la care să te uiți cu plăcere.

— Să începem cu o fotografie în grup, rezumă directorul.

Propunerea fu susținută cu plăcere. Fiecare nutrea o simpatie profundă față de celălalt. Colectivul nu era sfîșiat de neînțelegeri; dimpotrivă, se baza pe prietenie. Făceau sărbătorile împreună, petreceau împreună la onomastici, luau

parte împreună la manifestări culturale și organizau excursii cu schiurile.

Adunarea avea loc în atelier. Femeile se așezară pe scaune, iar bărbații, printre care și Oreșnikov, se rînduiră în picioare la spatele lor, formînd un grup pitoresc. Kirill Ivanovici apăsă cu mîna lui pe autodeclanșator, parcă ar fi tăiat o panglică purpurie, apoi alergă să se așeze pe un scaun liber, între Lidia Sergheevna și Alevtina Vasilievna.

Mașinăria se declanșă cu un zgomot șuierător și imediat răsună o voce străină:

— Mai trăiește careva pe-aici? O băbuță foarte bătrînă dădu în lături perdelele.

— O clipită! o rugă Alevtina Vasilievna să aștepte. Tovarăși, mai avem un punct pe ordinea de zi. Kostea e în concediu, așa că trebuie să strîngă altcineva cotizațiile la casa de ajutor reciproc.

Nu se găsi niciun amator. Nimeni nu voia să-și ia balamuc pe cap, întrucît, precum se știe, stoarcerea cotizațiilor e o muncă de ocnă.

Casele de ajutor reciproc au fost organizate pentru ca să-i scutească pe membri să facă apel la prieteni în momentele grele ale vieții, înveninînd astfel raporturile dintre ei, și să se adreseze casei, adică lor înșiși.

Dacă un membru ia bani și nici nu-i trece prin cap să-i înapoieze, i se reține din salariu. Măsura e foarte umană. Cîndva, datornicii înfundau pușcăria, iar un trib indian are și acum obiceiul să le ia dreptul de a purta un nume.

Casa de ajutor reciproc e democratică. Cotizațiile se fixează după salariu, iar împrumuturile se dau după nevoi.

Oreșnikov ieși din nou în primul plan.

— Dragii mei concetățeni! Mi-a mai venit o idee. Îmi pun candidatura pentru postul de casier, în locul lui Kostea, care era un liberal și nu se pricepea să scoată banii de la noi.

Toți se uitară uimiți la nătărăul de activist benevol. Dar, așa cum se va vedea curînd, era el activist, însă nătărău nicidecum!

— E cineva contra candidaturii tovarășului Oreșnikov? întrebă chiar el.

Firește că n-a fost nimeni.

— Prin urmare, sunt ales. Alevtina, dă-mi, te rog, cheia de la seiful sindicatului. Haideți, oameni buni, ieșiți cu gologanii!

La ușă se produse o busculadă, dar Oreșnikov își și pusese ochii pe prima victimă.

— Kirill Ivanovici, de cîte luni n-ați mai dat cotizația? îl atacă el pe director, prinzîndu-l în prag.

Alevtina Vasilievna, care pe lîngă funcția de președintă a comitetului sindical se mai ocupa și de luarea comenzilor, ieși grăbită în întîmpinarea clientei.

— Trageți în poză pentru cimitir? se informă băbuța. Așa, ca o farfurioară?

— Pe ceramică vreți să spuneți, o corectă Alevtina. Vă trebuie pentru un monument?

— Dacă l-or pune, răspunse enigmatic bătrîna. Deși li s-au lăsat bani prin testament.

— Aveți la dumneavoastră fotografia decedatului?

— Nu, trebuie făcută.

— Și unde se află decedatul? se interesă Alevtina, ca să treacă adresa pe chitanță.

— Decedatul sunt eu! o informă băbuța, ca ceva de la sine înțeles. Numai că n-am dat încă ortul popii.

Alevtina se cutremură.

— Ce-ți închipui, fătuco, spuse bătrîna, nebănuind cîtă dreptate are, că dacă mor au să mai comande poză? Tot eu trebuie să le fac pe toate. Și spune-i fotografului să mă scoată mai tînără. Cui îi place să se plimbe prin țintirim ca să se uite la babe?

— Lidia Sergheevna, ocupă-te de tovarășa, strigă Alevtina Vasilievna și astfel o salvă, căci Oreșnikov încerca să obțină cotizația de la nurlia sa colegă.

— Lidia Sergheevna, țipa Oreșnikov. Ești cel mai rău platnic din cîți mi-a fost dat să văd! Asta-i lipsă de conștiință. Doar e casa noastră de ajutor reciproc, ba putem spune, chiar de dragoste reciprocă.

— S-a văzut omul înălțat în grad și pe dată i s-a urcat la cap! i-o tăie Lidia Segheevna. Ar trebui să te-nsori, Volodea!

— De acord, dar n-am cu cine. Brigitte Bardot a luat nu știu ce milionar neamț, iar Sophia Loren pe unul italian. Din orașul ăsta te-aș alege cu plăcere pe dumneata, însă ești de asemeni măritată.

— Iar dumneata de asemeni nu ești milionar. Lidiei Sergheevna nu-i plăcea să rămînă datoare la vorbă.

— Eu am totul înainte, spuse Oreșnikov cu subînțeles.

— Lidia Sergheevna, ești așteptată, îi aminti Alevtina enervată.

— Așadar, nu plătești?

— Nu. Lidia Sergheevna zîmbi fermecător și plecă s-o imortalizeze pe băbuță. Să fi știut ea cum o să se-ntoarcă roata, ar fi alergat după Oreșnikov și l-ar fi rugat în genunchi să-i încaseze cotizația pe toată viața.

Cîte nu colecționează oamenii! Dacă-s timbre, se cheamă filatelie; dacă-s ilustrate – filocartie; dacă-s etichete de chibrituri – filuminie; dacă-s etichete de valize – cofrocartie; dacă-s monede vechi – numismatică; dacă-s monede noi – cupiditate. Un singur lucru nu se știe: cum se numește colecționarea cotizațiilor la casa de ajutor reciproc.

Oreșnikov se apropie de Alevtina Vasilievna:

— Alevtina, ar fi cazul să dai exemplu!

— Acum n-am bani, recunoscu președinta comitetului sindical.

— Împrumută! îi ceru neînduratul perceptor.

— De la cine să-mprumut?

— De la mine! Și Oreșnikov băgă mîna în buzunar.

După ce adună cu greu dania oamenilor muncii, îi puse pe toți să semneze în borderou, își adăugă obolul și semnă ultimul. Pe urmă puse banii într-un plic, deschise casa de fier, încuie banii și începu să aștepte cu nerăbdare sfîrșitul zilei de lucru. Cu puțin timp înainte de închidere, Oreșnikov făcu un gest ciudat, care le scăpă colegilor. Trecînd pe lîngă fereastra ce dădea în curte, îi trase cremona.

La încheierea activității, salariații atelierului porniră grăbiți spre casă, la familii și televizoare.

Oreșnikov o zbughi o dată cu ceilalți, dar peste vreun sfert de ceas fu înapoi. Trecu agale pe lîngă vitrinele stinse, cu aerul unuia care taie frunze la cîini, intră ca din întîmplare în curte și se opri lîngă fereastra pe care o lăsase cu bunăștiință neasigurată.

Ajuns aici, favoritul colectivului își dădu arama pe față. Dacă toți oamenii și-ar da din cînd în cînd arama pe față, cine știe ce s-ar întîmpla! Dar oamenii sunt vicleni, prefăcuți, nu degeaba tocmai din rîndurile lor se recrutează actorii și diplomații.

Vladimir Antonovici zîmbi sarcastic și sări pe fereastră, apoi o închise în urma lui, să nu-i fie frig.

Se comporta calm, ca un adevărat spărgător, dar la drept vorbind nu prea se simțea în apele lui.

Se opri și trase cu urechea. În laborator susura apa dintr-un robinet. Se duse și îl închise, ca să nu-i picure pe nervi. Se pregătea să iasă, cînd zări într-un cotlon întunecos două siluete care se sărutau cu foc. Cînd se uită mai bine, descoperi că erau Iura și Ira.

— Ei! strigă Oreșnikov. Ziua de lucru s-a terminat.

Laboranții fără cămin săriră ca arși. Ira începu să-și aranjeze părul cu un gest obișnuit, în timp ce Iura spunea:

— Mulțumesc, Volodea. Ce repede trece timpul...

— La revedere, insinuă Oreșnikov.

— La revedere, șopti Ira.

— La revedere, repetă Iura.

Și, în sfîrșit, plecară.

O dată scăpat de martori, Oreșnikov se apropie fără grabă de seif. În imaginație se strecura pe vîrfuri, după ce se descălțase.

Scoase cheia din buzunar, o vîrî în broască și deschise neglijent ușița. În imaginație transpirase, trăsese perdelele la ferestre, stinsese lumina și-și pusese mănuși, ca să nu lase amprente.

Vladimir Antonovici scoase plicul cu bani și, fără să șovăie, îl trecu din buzunarul obștesc în cel personal. Pe dinafară arăta calm, dar pe dinăuntru era ca o zdreanță.

În clipa aceea i se năzări că s-a trîntit ușa de la intrare.

— Au! țipă el, atît cu vocea lăuntrică cît și cu cea exterioară. Pentru orice eventualitate acoperi cu spatele deschiderea seifului, însă alarma se dovedi falsă: cineva trîntise portiera unei mașini, în stradă.

După ce se liniști, Oreșnikov se comportă și mai ciudat, în loc să fugă cît îl țineau picioarele, se așeză la o masă și începu să mîzgîlească ceva pe o foaie de hîrtie. Cînd sfîrși treaba, intră indiferent în cabinetul directorului, luă ștampila rotundă, suflă în ea și o aplică pe hîrtia care din momentul acela deveni document.

Pe urmă se înapoie la seiful văduvit și puse documentul misterios în locul sumei însușite.

Dacă am putea pătrunde în seif și am citi hîrtia, unele lucruri s-ar lămuri. Din păcate, e imposibil să pătrunzi pe cale

legală într-un seif încuiat, să recurgi la șperaclu e imoral, iar cheia o pusese în buzunar fotograful Oreșnikov.

Terminase operația și se simțea bine. În imaginație își scoase mănușile, aprinse lumina, dădu la o parte perdelele și-și încălță ghetele pe care de fapt nu și le scosese. Apoi – nu numai în imaginație, ci și aievea – ieși pe fereastră în ger, străbătu curtea și dădu în strada principală, scăldată de luminile marelui oraș.

Firește că Oreșnikov ar fi putut să renunțe la spectacolul cu săritul pe fereastră și jefuirea seifului a cărui cheie o poseda; era foarte simplu să scoată plicul cu bani la sfîrșitul zilei de lucru, dar așa n-ar fi fost interesant.

Acum își purta banii și picioarele cît mai departe de atelierul fotografic, iar ninsoarea îi acoperea urmele.

27 DECEMBRIE, SEARA

După ziua de lucru, orice colectiv se desface în părțile sale componente. Oamenii care lucrează împreună trăiesc, slavă Domnului, separat. Și grijile lor sunt cu totul diferite.

Iura și Ira, speriați de Oreșnikov, alergară într-un suflet pînă la o străduță îngustă, ticsită de lume. Pe zăpada de un galben murdar tropăiau sute de oameni. Se băteau cu palmele peste șolduri, își suflau în degetele înțepenite, se mutau de pe un picior degerat pe altul. De jur-împrejur, pe zidurile caselor, pe trunchiurile copacilor, pe țevile de apă și chiar pe cutiile de gunoi – niciun locșor liber. Pretutindeni erau lipite bilețele cu texte ademenitoare.

Ira scoase din poșetă două cartoane prinse cu sfoară, atîrnă unul de gîtul lui Iura, iar cu celălalt se împodobi ea. Pe urmă o porniră la plimbare, înainte și-napoi, printre alți orășeni înjugați la fel ca ei.

Neinițiații n-ar fi în stare să priceapă ce-i asta – tîrg de vechituri, sau club de conspiratori?

Nici una, nici alta!

E greu să găsești un om mulțumit de locuința lui. Toți vor să facă schimb, și de aceea în toate orașele există birouri

speciale. Iar în fața birourilor de schimb e un adevărat talcioc, spre disperarea celor care locuiesc în apropiere.

Cartoanele purtate de laboranți glăsuiau: „Schimbăm cameră 12,1 m.p. într-un apartament cu cinci camere, toate dependințele, telefon, contra două camere de cel puțin 10 metri fiecare".

Tinerii fură atacați mai întîi de un tip straniu, boțit zdravăn, pare-se după un chiolhan. Era și el decorat cu un anunț:

„Schimb cameră 5,77 m.p. casă de lemn, fără dependințe, contra ceva asemănător".

— Nu merge? îl întrebă el pe Iura. Acesta clătină din cap, și se despărțiră.

— Bună seara, se adresă Irei un apartament de trei camere, care se voia schimbat cu unul de patru. Apartamentul apărea sub forma unei creaturi înfofolite, din cap pînă-n picioare, în blănuri și pături.

— Salut, se bucurară îndrăgostiții. De mult nu v-am mai văzut!

— Am fost bolnav, răspunse apartamentul de trei camere. Am răcit pe locul ăsta blestemat! Văd că sunteți îmbrăcați cam ușurel. Fără pîslari, în loc de schimb nimerești la spital!

— N-avem pîslari, mărturisiră Ira și Iura. Cum vă merge?

— De patru camere nu se construiesc. Cică nu-i nevoie. Aveți de gînd să dați filodormă?

— Doamne păzește! De unde bani? Vrem să ne căsătorim și n-avem unde sta. La părinții Irei stau și-așa claie peste grămadă, iar eu locuiesc cu frate-miu în doisprezece metri.

— Asta-i camera pe care o schimbați?

— Mda!

— Fără filodormă n-o ia nimeni!

— Poate s-o găsi cineva...

— Așa tîmpiți, mai rar!

— Și totuși există, interveni Ira cu nădejde în glas.

Spre deosebire de Ira și Iura, Kirill Ivanovici Polotențev avea un apartament de șapte camere, poate cel mai mare din oraș.

Ca să i se asigure spațiul lui Kirill Ivanovici, au trebuit comasate două apartamente de trei camere. Kirill Ivanovici și soția lui, Vera Fominicina, își găsiseră adăpost într-o bucătărioară din care se obținuse, scoțînd plita și chiuveta, o cameră excelentă de șase metri, cu geam. Două băi și două toalete fuseseră menținute, fiindcă altfel s-ar fi făcut coadă.

Explicația este că directorul atelierului fotografic, om în general pașnic, avea zece copii. Populația apartamentului număra șaisprezece suflete: Kirill Ivanovici cu soția, cei zece copii amintiți, dintre care băiatul cel mare, Seva, era însurat, iar fiica cea mare, Natașa, măritată; Seva și nevastă-sa, Muza, izbutiseră să se pricopsească cu un fiu, Levocika; încă mai trăia și-și băga nasul în toate mama Verei Fominicina, căreia toți îi ziceau bunicuța Katia.

Kirill Ivanovici se întorcea de la slujbă. Cînd intră în curte dădu cu ochii de Levocika, nepotu-său, care avea respectabila vîrstă de patru ani și stătea la taclale cu un prieten din vecini.

— Mie mi-a luat tata un elicopter cu arc! se lăuda prietenul.

— Iaca na! Mie mi-a promis bunicul o rachetă cu arc, i-o întoarse Levocika.

Prietenul se gîndi o clipă cum să-l înfunde și, în sfîrșit găsi:

— Mie mi-a murit bunicul!

Levocika nu se dădu bătut:

— Iaca na! Nici bunicu-meu n-o mai duce mult.

Kirill Ivanovici se opri și simți clar o împunsătură în inimă. Nepoțelul îl întîmpină vesel:

— Ce mi-ai adus, bunicule?

Pentru evitarea haosului în colhozul Polotențev, Vera

Fominicina făcuse o listă cu obligațiile de serviciu, afișată în coridor lîngă cuier.

Astăzi îndeplinea sarcina de dispecer Kolea, al optulea copil în ordine cronologică, elev în clasa a treia.

— Raportul! îi ceru Polotențev-senior, încercînd să-l dezbrace pe Levocika, în ciuda opoziției lui înverșunate.

— Vasăzică, așa, începu Kolea. Muza a plecat la dentist, iar Seva s-a dus cu ea, fiindcă zicea că i-e frică. Mama e la congresul metalurgiștilor. Am ajutat-o să-și scrie cuvîntarea. Ghena a încasat un doi la algebră, în schimb Liuba a luat examenul.

— Care? întrebă Polotențev-senior.

— De analiză spectrală, răspunse promt copilul modern. Iar Natașa e însărcinată... Și, înainte ca taică-su să-și vină în fire, ofițerul de serviciu își încheie raportul: Am adus rufele de la spălat, iar profesorul de la atelier zice că-mi trebuie șevalet.

Kirill Ivanovici venea totdeauna acasă cu inima cît un purice. Cele zece odrasle aveau veșnic nevoie de cîte ceva, și neapărat!

— Ce, acu nu mai poți fără șevalet?

— Toți spun că am talent. Și ție îți place să te lauzi: să vezi ce strașnic pictează Kolea al meu...

— Nu-s bani! rosti părintele sfîntul adevăr.

Încearcă să îmbraci, să încalți și să hrănești ciurda asta dintr-o leafă de director la un atelier fotografic!

— Uite o cerere în scris, și Kolea îi întinse hîrtia. Te rog s-o ai în vedere cînd împarți salariul și alocația pentru copii.

Între timp se întoarse de la congres Vera Fominicina, șefa colhozului. Era singura mamă-eroină din oraș și, în calitate de monument al naturii locale, o tîrau la toate adunările, ședințele și mitingurile. Să laude o inițiativă, să citească un salut sau să-i înfiereze pe imperialiști devenise pentru ea un

fleac, în timp ce copiii creșteau după principiul autoservirii. Și creșteau bine!

Cu toate acestea, Vera Fominicina domnea în familie, iar Kirill Ivanovici avea la curte o situație modestă, ceva cam de ministru fără portofoliu.

Vera Fominicina intră, se opri în prag și depuse pe podea sacoșa în care se aflau șaisprezece prăjituri, cîte una de cap.

— Kolea are nevoie de șevalet, o înștiință Kirill Ivanovici.

— Firește. Iar lui Petea îi trebuie o cămașă albă.

— De ce n-o pune pe a lui Lioșa?

— Nu poate. Acum nu se mai poartă gulere de astea.

— Natașa e gravidă!

— Cine ți-a spus? zîmbi Fominicina. Familia lor era totdeauna bucuroasă de noi rezerve.

— Eu i-am spus, interveni Kolea, trăgîndu-se lîngă cutia cu prăjituri. Eu sunt azi de serviciu.

— Lui Lioșa îi trebuie bicicletă de curse, își aminti mama.

Bicicleta de curse era o lovitură sub centură. Polotențev nu găsi ce să-i răspundă.

— Nu trebuia să ne încurcăm cu atîția copii, recurse Vera Fominicina la gluma tradițională.

— Tot timpul au nevoie de cîte ceva. Asta-i fără sfîrșit, iar eu nu-s milionar.

— Bogăția ta sunt copiii.

Kolea compromise această scenă înduioșătoare. I se făcuse poftă de prăjitură. Luă din cuier trîmbița pionierească și sună semnalul „Lingura și strachina!" Pe toate ușile năvăliră în sufragerie Polotențevi de felurite sexe și vîrste.

În timp ce familia lui Kirill Ivanovici își lua zgomotos cina, Lidia Sergheevna se întorcea acasă.

Chiar cea mai frumoasă femeie încetează să mai semene a

femeie dacă după o zi de lucru folosește serviciile transportului orășenesc. Cînd a fost îmbrîncită din tramvai, devenise pur și simplu de nerecunoscut. Semăna cu o găină pe care cineva s-a apucat s-o jumulească, dar s-a oprit la jumătate, și sufla ca o brigadă de hamali pe vremea cînd n-aveau cărucioare. Așa apăru acasă, în starea asta jalnică.

— Cine te-a boțit în halul ăsta? o întîmpină acru soțul ei.

Lidia Sergheevna căzu pe un scaun, însă el n-o lăsă să-și vină în fire și o luă la rost, ca de obicei:

— Pe unde-mi hoinărești?

Nimeni nu cunoștea numele acestui bărbat anost. Toți îi spuneau „soțul Lidiei Sergheevna". Alături de nevastă-sa era la fel de șters ca o salată orientală lîngă un leopard.

— E gata masa? întrebă ea obosită. Sunt tare flămîndă.

— Știu că te-ai măritat cu mine ca să colind magazinele. Să gătesc și să spăl vasele! Da, am o mutră banală, nu-s fotbalist celebru, nu-s poet la modă și nici general. Sunt un simplu radiolog. Stau toată ziulica-n întuneric...

— Taci odată, că m-am săturat! Te iubesc. Numai pe tine. Calmează-te.

— Știu c-ai să mă părăsești! nu se lăsă gelosul. În altă ordine de idei, am făcut piftie. Dar tu de ce-ai venit așa tîrziu?

— Știi, am vrut să-mi fac manichiura, însă în ajun de Anul Nou e imposibil să răzbați la vreun salon de coafură, se justifică Lidia Sergheevna cu glas monoton.

— Și în timpul serviciului n-ai putut să te duci? sări soțul, care știa că de obicei nevastă-sa își rezolvă treburile personale în orele de lucru.

— N-am putut. Am avut ședință.

— Ședință! Gîndește-te puțin înainte de a minți!

— Știi, nu ne-am făcut planul, începu ea să povestească ce se întîmplase, și am hotărît să ne fotografiem noi înșine. N-ai vrea să vii și tu să te pozezi?

Asta era prea de tot. Bărbatul începu să urle...

Urla pentru că nu putea să aibă încredere într-o soție frumoasă. Urla pentru că se temea să n-o piardă. Urla pentru că o iubea. Iar în timp ce el urla, Lidia Sergheevna mînca piftie.

Dar dacă viața de familie a Lidiei Sergheevna putea fi socotită destul de așezată, cu Alevtina Vasilievna lucrurile erau mult mai complicate.

Cînd s-a întors acasă, maică-sa a întîmpinat-o în hol și i-a șoptit la ureche:

— Ți-a venit un logodnic.

Alevtina se îmbujoră la față și fugi să se schimbe. Apăru în sufragerie îmbrăcată cu rochia cea mai bună, împodobită cu o fundă bogată care-i înlocuia bustul absent.

Așezat la masă, bea ceai cu dulceață un logodnic de vreo cincizeci de ani, iar într-un colț se ascundea după fumul de tutun tatăl Alevtinei, Vasili Alexandrovici, căruia pețitul îi provoca greață.

În ultimii zece ani, după o serie de tentative neizbutite, pretențiile Alevtinei față de candidații la postul de soț scăzuseră vertiginos. Tocmai de aceea logodnicul nu i se păru respingător. La drept vorbind, nu era nici cocoșat, nici chior, nici nu purta aparat auditiv. Persoana rosti clar, fără să sîsîie și fără să se bîlbîie:

— Ei, bună ziua!

— Bună ziua, răspunse Alevtina, întinzîndu-i mîna făcută căuș.

Logodnicul nu se sculă de pe scaun și nu-i sărută mîna.

— Mă cheamă Ivan Stepanovici Kalacev. Da pe tine?

— Alla, răspunse ea, așezîndu-se fîstîcită pe marginea scaunului.

— Bea-ți ceaiul, Ivan Stepanovici, se amestecă mama în discuție. Dulceața e făcută de Alla, cu mîna ei.

Ivan Stepanovici se uită la logodnică și înfățișarea ei nu-i plăcu. Să se scoale și să plece imediat n-ar fi stat frumos, așa că deschise o conversație politicoasă:

— Vasăzică, lucrezi la un atelier fotografic?

— Da... șopti Alevtina.

— Ei, nu face nimic. La noi orice muncă-i onorabilă.

Tatăl tuși înecîndu-se de fum și de furie.

— Văd că știi să faci dulceață... Ivan Stepanovici n-avea de loc intenția s-o jignească – doar nu era ea vinovată că arăta cum arăta.

— Alla gătește minunat, continuă mama să-i dea ghes. Uite, cînd ai să vii data viitoare, o să-ți facă o plăcintă cu mere.

— Nu știu zău cînd oi mai scăpa, oftă Kalacev. Am o muncă zbuciumată, doar sunt director de autobază... Se uită la ceas și exclamă fals: Oho, dar știu c-am stat. E timpul să plec. Mulțumesc pentru ceai.

— Cară-te! îi strigă Vasili Alexandrovici. Și să nu te mai prind pe-aici!

— N-ai nicio grijă! îi răspunse demn ginerele ratat, ieșind pe coridor.

Alevtina era roșie ca racul, iar funda i se pleoștise.

În timp ce logodnicul își punea galoșii, mama încercă să salveze situația.

— Din cauza ta, îi spuse ea soțului, fata n-o să se mărite niciodată. Hai, condu-l! se răsti ea la Alevtina.

— Nu mă duc!

— Să știi că nu mai am puteri de căutat logodnici!

Și Alla se supuse.

— Vă conduc, îi spuse ea lui Ivan Stepanovici, ieșind în hol și stăpînindu-și plînsul.

— Dă-i drumul! îi îngădui fostul logodnic.

Ajunși în stradă, Kalacev începu să-l judece aspru pe părintele Alevtinei:

— Da clonțos mai e taică-tu? Militar, desigur?

— În rezervă.

— Își permite cam multe.

— I-e silă de tot peștitul ăsta.

— Dar ție?

— Și mie.

Kalacev o privi cu interes.

— Atunci de ce-ai ieșit să mă conduci?

— M-a trimis mama.

— Și ce zici, îți plac?

— Nu ești de loc simpatic, mărturisi deschis Alevtina, înțelegînd perfect că n-are ce pierde și nefiind dispusă să se umilească.

— Nici tu nu ești o podoabă, i-o servi Kalacev fără menajamente.

— De ce vrei să te mai însori la vîrsta asta? îl întrebă Alevtina cu subînțeles. Ai nevoie de servantă?

— Păi, tu nici nu ești bună de altceva! nu-i rămase dator Kalacev.

Alevtina îi aruncă o privire tristă:

— Dumneata crezi, Ivan Stepanovici, că-s urîtă. Nu-i așa. Pur și simplu n-am destui bani. Ei, dac-aș putea să-mi cumpăr pantofi cu toc cui, ciorapi ajurați, rochie de jerseu și palton la modă, m-ar lua oricine de nevastă! Și n-aș umbla c-o buleandră ca dumneata!

Terminînd ce avea de spus, Alevtina se întoarse și plecă fără să se mai uite înapoi.

Ivan Stepanovici privi în urma ei și se gîndi intrigat: „Chiar așa. Poate că, dac-ai dichisi-o nițel, ar merge."

În timp ce se uita după Alevtina, pe lîngă el trecu

Oreșnikov, purtînd în minte un proiect îndrăzneț, iar în buzunar banii colectivului meniți să ducă la îndeplinire acest proiect.

Vladimir Antonovici ajunse la casa de economii nr. 5288/0331 și împinse ușa turnantă de la intrare, fără să știe că acest gest îi va schimba destinul în modul cel mai neașteptat.

Funcționara de la casa de economii, Olia, era mică de statură. Ca să poată fi văzută de public, își punea dedesubt două tomuri din Marea enciclopedie sovietică. De altfel, merita să fie văzută. Deși toată viața ei conștientă numărase și răsnumărase banii altora, fizionomia ei drăgălașă nu purta amprenta invidiei. Fetele nostime din magazine, frizerii sau case de economii așteptau altădată un prinț din basme ori, în cel mai rău caz, un milionar. Acum așteaptă cosmonauți sau, în cel mai rău caz, actori de cinema. Olia visa că într-o bună zi o să se deschidă ușa și o să intre din întîmplare, ca să schimbe o sută, chiar Rîbnikov în persoană. Dînd cu ochii de ea, are să-i spună:

— Mă lepăd de a mea soție, actrița Alla Larionova. Pe tine te-am așteptat toată viața!

Dar zilele treceau, prefăcîndu-se în luni și în ani, iar Rîbnikov nu mai venea.

În schimb, chiar în momentul închiderii, se ivi Vladimir Antonovici Oreșnikov, își băgă prin ferăstruica ghișeului figura simpatică, o văzu pe Olia, scoase un „ah!" în surdină și întrebă:

— De ce n-am avut niciodată libret de economii?

Ochii li se întîlniră și Olia înțelese că, în sfîrșit, prințul sosise!

— Vreți să vă faceți un libret de economii? i se adresă ea cu glas tremurat.

— Nu! răspunse Oreșnikov, fără să-și dezlipească ochii de pe chipul ei.

— Atunci de ce-ați venit? întrebă Olia, simțind cum se îndrăgostește.

— Am venit, spuse Oreșnikov în timp ce se îndrăgostea și el, să cumpăr o obligație la împrumutul de trei la sută.

— Poftiți! spuse Olia.

— Numai să-mi dați, vă rog, obligația care va ieși cîștigătoare cu zece mii! Și Oreșnikov îi întinse banii furați.

— Luați! Mînuță norocoasă a Oliei trase obligația dintr-un teanc și i-o întinse lui Oreșnikov.

— Ca să vezi! exclamă patetic Vladimir Antonovici. Dacă n-aș fi jefuit azi o casă de bani, nu ne-am fi întîlnit niciodată!

Olia zîmbi și zîmbetul ei îl dădu gata pe străjerul casei de ajutor reciproc.

— Te cheamă Olia, spuse Oreșnikov pe neașteptate.

— De unde știi? se miră făta.

— Telepatie, pesemne. Doar și mata îmi știi numele, nu?

— Volodea... pronunță nesigur Olia.

— Exact! confirmă Oreșnikov. Și hai să plecăm de-aici!

Olia își îmbrăcă ascultătoare paltonașul, și-o porni după Oreșnikov.

În stradă, Cenușăreasa modernă îl întrebă sfioasă:

— Încotro, Volodea?

— Tare-aș merge undeva unde-i mai multă căldură și-s mai puțini oameni, răspunse prințul modern, zgribulindu-se. Ca să intri la o cofetărie trebuie să faci coadă, la cinema nu se găsesc bilete, muzeele s-au închis, în biserici nu se face foc, iar metrou nu există în orașul nostru. Și totuși, Olia, ai avut noroc întîlnindu-mă. Să mergem!

În artă, ca și în sport, nu contează recordurile, ci caracterul de masă. Important e să facă sport cu toții, de la academician pînă la colhoznic. Și e la fel de important ca toți

să scrie piese, de la colhoznic la academician. Dramaturgia va atinge adevărata ei înflorire atunci cînd piesele vor fi scrise de mase, nu de cîțiva parveniți. Pe calea dezvoltării dramaturgiei – ca și pe celelalte căi, de altfel – s-au și obținut realizări. Numărul autorilor crește de la un an la altul. Avem cam tot atîtea piese cît, să zicem, ministere, adică foarte multe – cine le mai ține socoteala? Iar teatrele n-au ce pune în scenă!

Au apucat să ajungă la teatrul orășănesc tocmai cînd urma să înceapă spectacolul. Se juca o piesă cîrpăcită de un actor local, în scopul îndeplinirii planului.

Bilete erau, dar Oreșnikov se duse la ghișeul administratorului:

— Bună seara, Mark Iakovlevici.

— Salut, Volodea, îi zîmbi administratorul. Cum îi merge lui taică-tu?

— E în convalescență, mîine vine la repetiție. N-ați avea două locuri la parter?

Mark Iakovlevici îi dădu cu plăcere două locuri în rîndul al nouălea.

Au urcat scara de marmură spre foaier, unde atîrnau portrete de artiști pozați în prima tinerețe. Oreșnikov conduse fata pe parchetul ceruit pînă la bufet, băură cîte o cupă de șampanie, mîncară cîte un ecler și cavalerul mai cumpără și bomboane, să aibă ce ronțăi în timpul spectacolului.

— Știi, Olia, am jucat și eu la teatrul ăsta, și am făcut o carieră formidabilă. Am început cu soldatul numărul opt și am ajuns pînă la replica: „Ai noștri au luat orașul!" Asta a fost culmea creației mele!

Olia izbucni în rîs.

Răsună al treilea gong și intrară în sală.

— Aici e cald, zise Olia așezîndu-se, iar fotoliile-s moi...

— Și, mai ales, putem spune că suntem singuri, remarcă Oreșnikov. Uită-te în jur!

Olia se uită. Afară de ei, la parter mai erau șase perechi răzlețe. Alte două se pitiseră la balcon, iar unii de la galerie se și sărutau, fără să mai aștepte stingerea luminilor.

Dar iată că lustra imensă de cristal își pierdu treptat strălucirea. Orchestra, alcătuită din șapte muzicanți triști, atacă o uvertură festivă. Cortina se ridică. Decorurile reprezentau un sat contemporan, cu blocuri de cinci etaje. O mulțime de colhoznici, îmbrăcați după ultima modă, inspirată din revista franceză „Vogue", se uitau la erou și la eroină. Dacă stăteai să numeri, erau mult mai mulți actori pe scenă decît spectatori în sală. Eroul se lansă fără zăbavă în vîltoarea conflictului:

— Bagă de seamă, nu-ți părăsi satul natal!

— Satul nu-mi satisface năzuințele spirituale! se îndărătnici eroina.

— Curînd vom trage linie de troleibuz pe ulița mare! îi făgădui eroul. Și-un staul-turn o să trîntim, de douăzeci și șapte de etaje!

— Da cum s-or cățăra vacile așa sus? îl împunse eroina.

Actorii rîseră în cor, deoarece în intenția autorului era o replică umoristică, după care trebuie să rîzi.

— Le vom ridica cu liftul! O, nu pleca, tu, lumina ochilor mei, nu-mi frînge inima... își începu el plîngăreț recitativul.

Oreșnikov și Olia nu-și luau ochii unul de la altul. Se simțeau minunat. Numai actorii îi deranjau, fiindcă vorbeau tare.

28 DECEMBRIE

A doua zi, salariații atelierului se jertfeau pe altarul hotărîrii luate de adunarea generală. Cei șaisprezece Polotențevi veniseră în grup, umplînd atelierul de larmă, își aduseseră aportul, scoțîndu-le sufletul ambilor fotografi, și se împrăștiaseră prin oraș.

Cînd veni rîndul Alevtinei să-și facă datoria, era plină de entuziasm.

— Pleacă-ți capul! o rugă Vladimir Antonovici, fără să știe că dă o lovitură de moarte unei sfinte porniri.

După ce își puse cărămida la temelia clădirii planului anual, Alevtina se întoarse la locul de muncă. Aici o aștepta un musafir nepoftit. Avea paltonul descheiat, iar sub el se vedeau un costum de zile mari, o cămașă albă și o cravată cu nodul de mărimea unui ou dietetic din categoria „extra". Într-o mînă își ținea pălăria, în cealaltă, o floare.

Cînd îl văzu, Alevtina roși.

— Salut, Alla, pronunță Ivan Stepanovici Kalacev.

— De ce-ai venit? îl întîmpină ea ostilă.

— Să mă pozez, zîmbi Kalacev.

— Ce, nu mai sunt alte ateliere în oraș?

— Al vostru e cel mai bun.

— Vrei să te fotografiezi cu floarea în mînă? îl luă Alevtina peste picior.

— Nu mă lua în balon! îi spuse Ivan Stepanovici cu reproș. Floarea e pentru tine. Și află că iarna florile-s scumpe!

— Dar ce-ți veni să fii așa galanton?

Kalacev se gîndi că a sosit momentul favorabil, că destul a întins coarda, că e timpul să ia taurul de coarne:

— Înțelege-mă, Alevtina! N-am închis ochii toată noaptea, am chibzuit, am cîntărit. O nevastă mai potrivită n-am să găsesc. Nici eu nu mai sunt tînăr, nu arăt strălucit, îmi crește burta, iar pe cap invers. Noi doi suntem o pereche potrivită. Nici eu n-am să te înșel, nici tu pe mine; cine-ar rîvni la tine?

Alevtina nu mai auzise asemenea lucruri, niciodată și de la nimeni. La drept vorbind, Kalacev stabilise un adevărat record!

— Cum s-o iau? șopti Alevtina descumpănită. Ca o declarație de dragoste?

Ivan Stepanovici pricepu că sărise peste cal.

— Dar ce-am spus? începu să se dezvinovățească logodnicul, animat de intenții serioase. Am să te iubesc și am să-ți dau toată leafa, pînă la ultima copeică! Alta nu s-ar mărita cu mine.

Alevtinei îi sări mușțarul:

— Ivan Stepanovici, e drept că vreau să mă mărit! Tot timpul mă gîndesc numai la asta, dar mai bine mor fată bătrînă decît să trăiesc cu un om care mă umilește!

— De ce te aprinzi? îi zise Ivan Stepanovici, cu maximum de gingășie pe care i-l permitea inima. Am venit cu sufletul deschis. Îmi place și firea ta, ești dreaptă. Iar eu, înțelegi, sunt văduv. Nu pot trăi fără gospodină. Vrei să mergem diseară la cinema? Ei, ce zici? încheie el cu nădejde. Batem palma?

Alevtina găsi o ieșire din situație.

— Vladimir Antonovici, a venit un cetățean să se fotografieze. Ocupă-te de el, te rog.

Și ieși.

Cînd îl văzu pe Ivan Stepanovici cu floarea în mînă, Oreșnikov căzu pe gînduri și-și privi modelul cu un ochi creator.

— Vom face o compoziție, îi spuse el inspirat. Bărbatul și trandafirul!

— Nu-i nevoie, refuză Kalacev.

— Lăsați-vă în grija unui artist!

— Pentru nimic în lume! În cine, în necine, dar numai în artiști nu poți avea încredere!

Ivan Stepanovici se așeză și privi țintă la obiectiv.

— Hai, fără scamatorii și fără abstracționisme.

În clipa aceea se apropie retușorul Petea, plimbindu-și limba pe cerul uscat al gurii:

— Iartă-mă, Volodea. Dă-mi trei ruble.

Petea era un pîrlit, așa că-și plătea întotdeauna datoriile.

— N-am bani.

— Dă-mi din casa de ajutor reciproc, în mod oficial. (Setea îl făcea inventiv.)

— Păi, banii ăia i-am și cheltuit, spuse Oreșnikov adevărul, însă Petea nu-l crezu, se supără și plecă.

Ca să nu dea ochi cu Kalacev, Alevtina întîrzia în biroul directorului. Își trecea vremea sfătuindu-se cu Kirill Ivanovici într-o problemă importantă.

— Nimeni n-are parale. Înainte de Anul Nou toți au rămas lefteri, se tînguia Polotențev.

— Nu putem călca tradiția. Suntem ca o familie, și asemenea acțiuni contribuie la întărirea colectivului, insistă președinta sindicatului.

— N-am nimic împotrivă, cedă Kirill Ivanovici, dar de unde bani?

— De la casa de ajutor reciproc.

Poletențev deschise ușa și-l chemă pe Oreșnikov:

— Volodea, deschide sipetul și adă cotizațiile.

— Pentru ce? se posomorî Vladimir Antonovici.

— Trebuie! spuse Alevtina.

— Ce, v-ați coalizat toți împotriva mea? se răzvrăti Oreșnikov.

Ieși valvîrtej din cabinet, trîntind ușa, străbătu încăperile și descuie seiful scrîșnind din dinți, scoase hîrtia pe care o pusese în locul banilor, se înapoie și o băgă sub nasul directorului:

— Eu am împrumutat primul cotizațiile. Poftim chitanța!

Polotențev și Alevtina se holbară uluiți la documentul acela fără seamăn.

— Ce ne facem? se întristă sincer Alevtina. Ne adunam împreună în fiecare ajun de An Nou...

Oreșnikov era și el mîhnit:

— Dacă știam că e pentru cauza sfînta a unei petreceri între noi, nu-i cheltuiam nici să mă pici cu ceară.

— Bine, Volodea, zise directorul împăciuitor, înapoindu-i chitanța. Aranjăm noi ceva.

— Și pe ce i-ai cheltuit? Pe Alevtina n-o îmboldea doar curiozitatea feminină, ci sentimentul datoriei cetățenești.

— Am cumpărat o obligație, declară optimist Oreșnikov. Trebuie să cîștig patru sute douăzeci de ruble.

— De ce patru sute douăzeci? se informă Polotențev amuzat. De ce nu zece mii?

— Vreau să-mi cumpăr un aparat „Zenit-112".

Polotențev izbucni în rîs, însă Alevtina se încruntă.

— Mîine dau banii înapoi, le explică Oreșnikov. Din cîștig.

La aceste vorbe, Kirill Ivanovici hohoti și mai tare.

Alevtina continua să nu vadă nimic hazliu în comportarea lui Oreșnikov.

— Asta-i o faptă antisocială! Colectivul ți-a încredințat banii, iar dumneata i-ai cheltuit în interes personal.

— Dar e vorba numai de cîteva zile, se justifică Vladimir Antonovici. Dacă am ghinion, fiindcă admit și posibilitatea asta, depun obligația, înapoiez banii și nu mai încerc niciodată jocul ăsta de noroc!

— Nevastă-mea e în comisia de tragere, își aminti Polotențev, rîzînd într-una. Du-te, Volodea, de vezi cum cîștigă alții. Pentru o treabă atît de importantă îți dau liber. Succes! Ai grijă să te învîrtești de-o sumă cît mai mare...

În ziua aceea nu s-a mai petrecut nimic interesant la atelier. Partea nostimă a început după lucru, cînd Lidia Sergheevna, prinsă în îmbulzeala generală, a pornit-o prin magazine. Azi avea parte de o porție mai zdravănă ca de obicei.

Cu toate că anul de muncă se încheiase, cetățenii mai păstrau multe forțe necheltuite. Pîlcuri netunse de oameni ai muncii luau cu asalt frizeriile, de parcă în timpul anului n-ar fi avut vreme să se tundă. Pîlcuri nespălate atacau băile, de parcă n-ar fi avut timp să se spele înainte. Pîlcuri treze asediau magazinele de băuturi, de parcă în tot cursul anului n-ar fi găsit destule pretexte să tragă la măsea.

În piața de brazi, unde orășenii frenetici își smulgeau unul altuia brăduții sfrijiți, Lidia Sergheevna pierdu două ceasuri încercînd să cumpere unul. În sfîrșit, cîștigă prin luptă un molift pe care bine făcuseră că-l tăiaseră, pentru că nu era de loc o podoabă a pădurii.

O dată cumpărăturile terminate, Lidia Sergheevna se tîrî pînă la ușa casei. Nu mai avea putere să scoată cheia din geantă, de altfel mîinile îi erau ocupate. Bătu în ușă cu picioarele. Soțul nu-i deschise.

Atunci, Lidia Sergheevna sprijini de perete jordia-pom de iarnă, puse sacoșele pe jos, scoase cheia și deschise ușa.

— Scumpule! striga ea. Am făcut rost de brad și de roquefortul care-ți place ție!

Soțul nu reacționă nici măcar la mirosul roquefortului.

Lidia Sergheevna începu să se neliniștească. Bărbatu-său trebuia să fie de mult acasă. Tîrînd pomul după dînsa, intră în cameră.

În cameră nu era nimic!

Pe fața Lidiei Sergheevna apăru expresia pe care o au femeile de obicei cînd sunt tunse chilug.

Puțin probabil să existe cineva căruia să-i placă, atunci cînd se-ntoarce acasă, să-și găsească locuința curățată.

Cînd își veni în fire observă că hoțul acționase ciudat. Luase toată mobila, afară de toaleta cu oglindă. Și cărase toate lucrurile, minus cele de damă. Înainte de-a fura șifonierul, scosese din el rochiile și, ca să nu se șifoneze, le pusese pe umerașe și le atîrnase de mînerele ferestrelor. Rufăria Lidiei Sergheevna era așezată teanc pe jos, dar cu un ziar întins sub ea, iar pantofii erau înșirați lîngă perete. Hoțul disprețuise ostentativ articolele de damă. Fără îndoială că era misogin. Mai mult, lăsase un bilețel. Se lăfăia pe parchet, în centrul camerei, fixat cu un pantof negru, de lac.

Textul răvașului era laconic:

„N-am luat nimic de la tine!"

Lidia Sergheevna pricepu și izbucni în plîns. Un simplu furt n-ar fi făcut-o atît de disperată. La fel ca toate femeile din lume, ar fi preferat să fie jefuită decît s-o părăsească soțul. Încă nu știa că foarte curînd se va îndrăgosti de Oreșnikov, și de aceea plîngea cu sughițuri.

Între timp viața își urma cursul. În amurg, Oreșnikov o conduse pe Olia pînă la atelierul „Portretul tău". Intrară în curte, Vladimir Antonovici deschise geamul și rosti galant:

— Poftim.

Olia avea încredere în iubitul ei și sări pe geam, fără să-i treacă prin cap că ar comite o imprudență. Oreșnikov se cățără în urma ei, închise fereastra ca să nu mai intre cineva și să-i deranjeze și rămaseră amîndoi în beznă. Însă Oreșnikov nu se purtă așa cum se poartă în asemenea situații partea cea mai numeroasă, dar și cea mai infectă, a populației masculine de pe mapamond. Nu profită de împrejurări și nu-i făcu fetei avansuri. O luă de mînă, o invită în atelier și aprinse lumina.

— Ascultă, Olia. Eu sunt un artist mare, și toți marii artiști lasă urmașilor portretele iubitelor. Stai pe scaunul ăsta să te fotografiez. Și își puse în cap o cîrpă neagră, prăfuită.

Olia era zguduită de noblețea alesului inimii ei. Începu să-l iubească și mai tare, deși încă de ieri îl iubea din toate puterile.

— Capul puțin mai la stînga, o rugă Oreșnikov.

Olia își întoarse capul la stînga.

— Nu, nu așa. Oreșnikov ieși de sub cîrpă și, atingîndu-i mîngîietor obrajii, îi întoarse capul în direcția cerută de artă. Apoi se înapoie la aparat, potrivi reflectorul, se uită la ea prin sticla mată și, ca orice maestru exigent, rămase iar nemulțumit.

Îi atinse din nou obrajii cu degetele, dîndu-i înclinația dorită. De data asta procedura dură ceva mai mult, iar Oreșnikov se întoarse cu mai puțină plăcere la aparat.

Cînd se apropie de Olia pentru a șasea oară, nu mai avu puterea s-o părăsească. E cu totul de neînțeles cum s-a întîmplat, dar s-au sărutat.

Faptul se petrecuse ca de la sine. Oreșnikov visa într-adevăr să-i facă portretul, și nu era el vinovat că nu izbutise.

Dragostea se dovedise mai puternică decît arta!

— Întoarce aparatul, îl rugă Olia. Se uită la noi.

29 DECEMBRIE, ZIUA

Tragerea avea loc pe scena teatrului orășenesc și înlocuia cu succes matineul. Era prima tragere în acest oraș, iar sala se umpluse pînă la refuz cu amatorii de cîștiguri. În fundul scenei trona comisia de tragere, alcătuită exclusiv din persoane cinstite. Printre ei se găsea, după merit, mama-eroină Vera Fominicina Polotențeva. În față erau instalate două urne rotative, pline cu hîrtiuțe. Hîrtiuțele, strîns înfășurate, ca niște tubulețe, ascundeau numerele obligațiilor și numerele seriilor. Conform tradiției, înalta cinste de a trage numerele norocoase era acordată unor pionieri. Oamenilor mari nu li se încredințează niciodată treaba asta. Oamenii mari se țin de matrapazlîcuri, pot să facă o mișcare dibace la momentul oportun și să scoată din miile de hîrtiuțe tocmai pe aceea care le trebuie. Iar în cazul de față, prin mîinile copiilor, ca și prin gura lor, grăiește adevărul. Oreșnikov apăru chiar la începutul ritualului, înainte de a părăsi atelierul, trecuse pe la toți salariații și insistase să-i țină tovărășie, însă niciunul nu poseda obligații. Toți îi uraseră succes. Numai Alevtina Vasilievna tăcuse, dar pe urmă o strigase pe laboranta Ira, o rugase să-i țină locul, își pusese paltonul și se luase pe urmele lui Vladimir Antonovici.

Oreșnikov se așeză în rîndul al șaptelea, pe locul numărul treisprezece, dar sări în sus îngrozit și trecu alături, la paisprezece. Să nu fi făcut asta, precis că obligația lui n-ar fi ieșit cîștigătoare.

Oamenii se îndeletnicesc din copilărie cu jocuri de noroc. „Ce-i viață noastră!" sună o replică dintr-o foarte populară operă, iar răspunsul nu se lasă așteptat: „Un joc!".

În altă operă, nu mai puțin populară, se afirmă: „Oamenii pier de dragul arginților!"

Vladimir Antonovici Oreșnikov tocmai se găsea în pragul pieirii.

— Urmează tragerea pentru cîștigul de zece mii de ruble! anunță la microfon președintele comisiei.

Urna prinse a se învîrti. Iar cînd se opri, o pionieră cu figură de înger scoase o hîrtiuță răsucită și i-o întinse președintelui. Acesta o desfăcu și citi numărul obligației.

— Zero-zero-treizeci-și-cinci-patruzeci-și-trei!

Oreșnikov băgă mîna în buzunar, scoase obligația și se uită la ea. Acesta era numărul.

O clipă, inima i se opri în loc.

Un pionier cu figură de arhanghel trase din altă urnă altă hîrtiuță și o dădu președintelui. Președintele o desfăcu și pe asta, apoi anunță numărul seriei:

— Zero unu!

Lui Oreșnikov îi stătu iar inima, din fericire nu pentru totdeauna. Și numărul seriei corespundea.

În locul lui, un om normal ar fi procedat așa: ar fi privit hoțește în jur, ar fi ascuns bine obligația și s-ar fi făcut nevăzut în vîrful picioarelor, străduindu-se să nu atragă atenția.

— Aici! urlă Oreșnikov de răsună teatrul și o zbughi pe scenă. Iaca obligația!

Desfășurarea calmă a tragerii fu întreruptă.

Întreaga sală se ridică în picioare și începu să-l aplaude cu invidie.

Membrii comisiei îi strînseră mîna pe rînd fericitului cîștigător.

Vera Fominicina Polotențeva îl recunoscu pe fotograf și-și trase microfonul în față.

— Dragi tovarăși, rosti ea cu voce solemnă. Un cetățean din orașul nostru, un modest truditor, fotograf, tovarășul Oreșnikov, a cîștigat premiul cel mare! Să-l felicităm!

Sala începu să aplaude mai abitir decît înainte. Oreșnikov era în al nouălea cer. Își dădea seama că a fost născut pentru glorie și pentru bani. Nu se fîstîci și începu să facă reverențe ca o prim-balerină. Îi venea să danseze, dar nu era muzică.

Alevtina intră alergînd în sală și-l văzu pe scenă, în torentul de aplauze. Nu pricepea nimic, însă o presimțire neagră i se strecură în suflet.

— Să trecem la cîștigul următor, de cinci mii de ruble! Președintele comisiei încercă astfel să-i liniștească pe jucătorii aținați, dar eroul principal nu se dădea dus:

— Nu vă supărați, cu mine cum rămîne?

— Cum adică? se miră președintele.

— Aștept.

— Ce?

— Banii, răspunse Oreșnikov simplu.

Sala întîmpină favorabil insistența eroului. În clipa aceea, Alevtina avu revelația adevărului.

— Stimate tovarășe, i se adresă politicos lui Oreșnikov. Înțeleg cît de mare este bucuria dumneavoastră. O împărtășim și noi. Sincer, adăugă el, pentru orice eventualitate. Vă puteți încasa premiul la orice casă de economii.

— Ura! zbieră fericit cîștigătorul. Își aminti că Olia lucrează la o casă de economii.

Președintele bătu în retragere:

— Să nu vă duceți chiar acum. Achitarea premiului se face după publicarea rezultatului oficial în ziare.

Oreșnikov sări la pionieră și o sărută pe obraz. Pe urmă se repezi la pionier și-l pupă pe frunte. Apoi se înapoie la președinte și-l tratã ca pe un prunc: începu să-l gîdile sub bărbie, scoțînd un chirăit dezmierdător.

Comisia de tragere se distra laolaltă cu publicul. Sala teatrului nu cunoscuse nicicînd atîta veselie.

Oreșnikov părăsi scena în salturi și o văzu pe Alevtina. Ca pe toți oamenii fericiți, nu-l preocupa decît propria sa persoană, și nu observă dispoziția ei sumbră.

— Poți să mă feliciți, Alevtina Vasilievna! Am cîștigat zece mii!

Însă ea nu-l felicită, iar Oreșnikov nici nu observă.

— E obligația aia, ții minte? continuă să trăncănească îmbogățitul imprudent. Uite! și-i întinse Alevtinei obligația.

În jurul lor începea să se strîngă lume. Numărul curioșilor creștea mereu și curînd se formă un cerc gigantic și agitat, al cărui epicentru era obligația. Normal. Niciunul dintre oamenii aceștia, dintre neamurile, prietenii sau cunoscuții lor nu văzuseră nicăieri și niciodată un petec de hîrtie care să poată fi schimbat pe o sumă atît de astronomică.

Oreșnikov le-o prezentă pe Alevtina.

— Prieteni, asta e președinta comitetului nostru sindical. O femeie pe cinste! A venit să mă susțină. S-o felicităm și pe ea!

Ce-i drept, numai el bătu din palme.

În jur izbucniră hohote de rîs, dar Alevtina suportă și această încercare.

Acum nimeni nu mai dădea atenție unui fleac de cinci mii, cum era cîștigul următor.

— Omul ăsta ne împiedică să continuăm acțiunea, se adresă președintele membrilor comisiei.

Situația a fost salvată de Vera Fominicina Polotențeva, care chemă un milițian.

— Ia-l, te rog, pe tovarășul cîștigător și condu-l unde-o vrea. Altfel, zevzecul ăsta riscă să rămînă fără obligație.

Milițianul îi dădu la o parte pe curioși, se apropie de Oreșnikov, văzu că obligația se află în mîna Alevtinei și se răsti:

— Dă-i-o înapoi! Ia te uită cine-mi ești!

Alevtina fu nevoită să se supună reprezentantului ordinii publice.

Milițianul îl conduse spre ieșire pe Oreșnikov care agita obligația și striga:

— Doamnelor și domnilor, cumpărați obligații la împrumutul de trei la sută cu cîștiguri! Mulțumesc pentru atenție! Păstrați-vă banii la casa de economii! Beți suc de roșii! Încheiați asigurări de viață! Plătiți-vă la timp cotizațiile!

S-a liniștit abia la ger.

— Unde vreți să mergeți? îl întrebă milițianul.

— La atelierul fotografic „Portretul tău". Ziua de lucru nu s-a terminat și am fost învoit numai pentru tragere. Oreșnikov era nerăbdător să-și împărtășească bucuria tovarășilor de muncă.

Micul detașament o porni în jos. Ca să nu se întîmple vreo dandana, milițianul îl luase pe Vladimiv Antonovici la braț. Alevtina se tîra cu un pas în urma lor, în chip de supliment gratuit.

Văzîndu-l pe Oreșnikov sub escortă, salariații își părăsiră treburile și se adunară ciotcă în birou.

— Cine-i șef aici? întrebă escorta.

— Eu, răspunse Polotențev. Da ce-a făcut?

— Ceva ce nici n-ați visat, răspunse nebulos milițianul. Vi-l predau viu și nevătămat, cu întregul conținut!

Împlinindu-și datoria, milițianul se îndreptă către ușă. Bocănitul cizmelor sale potcovite răsună solemn în liniștea care se lăsase.

Oreșnikov le aruncă colegilor o privire plină de mîndrie.

Cînd ușa se închise în urma milițianului, Alevtina ieși în față. Ea era cea pe care Oreșnikov o invitase cu deosebită căldură la tragere, ei îi arătase obligația norocoasă, pe ea o prezentase publicului cu atîta simpatie.

Alevtina rosti, cu o voce care nu prevestea nimic bun:

— Tipul ăsta a cîștigat zece mii cu cotizațiile noastre.

Peste atelier se pogorî o tăcere de mormînt. Numai Oreșnikov își ținea coada sus. Îi sîcîia pe unul și pe altul, nu pricepea că nu-i de loc momentul.

Literatura universală s-a opus din totdeauna influenței nefaste a banilor, dar – vai! – n-a reușit să facă mare scofală. Părerea foarte răspîndită că arta influențează rațiunea este mult exagerată.

Pentru salariații necîștigători, timpul se scurgea greu. Fiecare își mistuia singur amărăciunea.

Cînd jalea atinse punctul culminant, apăru bătrînica îngrijorată de viața ei transcendentală.

— Ei, gata? o întrebă ea pe Alevtina, arătîndu-i chitanța. N-am vreme să aștept. Știi, nu aduce anul ce aduce ceasul...

Alevtina scoase în tăcere un oval de ceramică cu portretul clientei.

— Cin'să fie frumușica asta? se bucură băbuța. Se instalase comod pe scaun, cu intentia vădită să nu-l părăsească repede. Eu, oare? Tînără... Păi așa, o mai duc mult! Mulțumește-i fotografului din partea mea. Parcă văd cum au să vină oamenii la cimitir, au să se uite la mine și-au să zică: ce tînără s-a stins! Ce păcat de ea, sărmănica...

Alevtina nu sufla o vorbă.

Bătrînica scoase din sacoșă șervetul pregătit, înveli cu grijă portretul și, în sfîrșit, se ridică:

— Acu, de nu l-aș sparge pînă la-nmormîntare! spuse ea în chip de rămas bun. Ar fi semn rău.

Oreșnikov își făcu apariția lîngă Alevtina.

— Ia gîndește-te, Alevtina Vasilievna: am cîștigat zece mii!

Tupeul lui Oreșnikov, care nu voia să înțeleagă că s-a îmbogățit pe socoteala altora, o făcu să turbeze.

— Am văzut cu ochii mei.

— Mai întîi și-ntîi, îmi cumpăr un „Zenit-112". Plec de la atelier și mă fac corespondent de presă. Va trebui să-mi cumpăr mașină. Ce zici, să-mi iau „Volgă", ori să aștept un „Fiat"?

— Ia-ți un camion!

Lui Oreșnikov îi plăcu ideea că și-ar putea permite să cumpere un camion.

— Oare cît o fi costînd, mai scump decît un autoturism?

— Nu știu, nu m-am interesat.

— Ce părere ai avea, continuă Oreșnikov să arunce cu banii în dreapta și-n stînga, dacă mi-aș cumpăra un iaht? E drept că n-avem mare în oraș, nici prin apropiere. Ce-ar fi să mă mut în Crimeea și să-mi iau și vilă? Nu, o să-nceapă acoperișul a curge și o să-mi iasă peri albi cu reparațiile. Nu-i genul meu, să-mi bat capul cu cîrpeli...

Faptul că Oreșnikov putea, dar nu voia să-și cumpere vilă pe litoralul Mării Negre o dădu gata pe Alevtina. O zbughi pe ușă în ger, fără palton.

Vladimir Antonovici o urmări cu o privire nedumerită și începu căutarea țintei următoare. Îi pică în mînă retușorul Petea.

— Petea, am cîștigat zece mii și nu știu ce să cumpăr. Nu-s pregătit pentru asta!

— Mă bucur pentru tine, îi spuse Petea sincer. Am făcut și eu un calcul. Poți cumpăra 3484 de jumătăți, să-ți mai rămîn 92 de copeici pentru gustărică. Dacă bei cîte-un chil pe zi...

— Cîte-un chil? făcu Oreșnikov uluit.

— Atunci ți-ar ajunge cinci ani. Și dacă vinzi sticlele...

— Uite, ideea asta originală nu mi-a dat prin cap. Să mă mai gîndesc. Mulțumesc, încheie Oreșnikov și trecu în laborator, la Ira și Iura, pe care întîmplarea îi zguduise într-atîta încît nici nu se mai sărutau.

— Copii, am cîștigat zece mii și vreau să mă-nsor!

Tînără pereche nu catadicsi să-l felicite. În laborator lumina slab o lampă roșie, iar fețele nu se vedeau.

— Dacă-i fac logodnicei mele cadou o „Volgă" și un apartament – de două camere, firește, continuă Oreșnikov să pălăvrăgească fără a ține seama de alții, și dacă facem în călătoria de nuntă turul Europei cu un vapor alb...

— Ai pofti să strig „ura"? se înfurie Iura.

— Ne voalezi filmele! izbucni Ira în plîns.

Și Oreșnikov își luă tălpășița din laborator, fără să înțeleagă că spectacolul fericirii lui ilegale nu face plăcere nimănui.

Vladimir Antonovici se întoarse în atelier, unde Lidia Sergheevna stătea tristă lîngă un aparat fotografic mare, model 1915.

— Primadono, îi strigă el familiar, sunt aproape milionar!

Lidia Sergheevna se uită la colegul alături de care lucrase un an întreg și descoperi brusc faptul că nu arată de loc rău. E și inteligent, și spiritual, are farmec și, în general, e un om minunat. Cu atît mai mult cu cît soțul o părăsise, iar colegul cîștigase zece mii.

— Volodea, spuse ea cu glas provocator. Te felicit! Și dumneata poți să mă feliciți: m-am despărțit de bărbatu-meu,

l-am trimis la toți dracii. Știi, e un om de nimic, un scandalagiu...

Oreșnikov își dădu seama că începuse să-l placă pe el, fapt care îl măgulea.

— Dumneata, Volodea, ar trebui s-o termini cu viața de holtei! declară hotărît Lidia Sergheevna. Ți-au crescut șansele.

— Te joci cu focul, Lidia Sergheevna! o avertiză Oreșnikov.

— Noi doi avem aceeași fire! (Lidia Sergheevna nu se temea că se arde.) Numai noi suntem aici spirite creatoare...

— Dar Petea? Oreșnikov nu găsise momentul cel mai potrivit ca să-și apere tovarășul.

— Petea e a cincea roată la căruță! observă retușoarea. Noi doi trebuie să sărbătorim cîștigul. O putem face la mine. Îți notez imediat adresa...

— Data întîlnirii o precizăm mai tîrziu. Oreșnikov bagă în buzunar hîrtiuța și o părăsi cu aerul degajat al cuceritorilor de inimi.

— Kirill Ivanovici, zise Oreșnikov oftînd, după ce dăduse buzna în cabinetul directorului, fără să bată la ușă. Dacă stai să te gîndești, zece mii nu-s decît un fleac. „Zenitul-112“ costă 420 de ruble. Atîta îmi pot permite, însă o „Volga”, de exemplu, e cinci mii jumătate – pur și simplu jecmăneală. Automobilul, apartamentul, iar pentru mobilă trebuie să mai împrumut.

— Volodea, nu stîrni gîștele! Polotențev îl privea cu reproș. În cazul de față, gîscă sunt eu!

29 DECEMBRIE, SEARA

Oreșnikov o aștepta pe Olia la intrarea în parcul orașului. În parc uruia, fierbea și se zbuciuma bîlciul de Anul Nou.

Olia întîrzia, Oreșnikov suferea. Fericirea din el dădea năvală și n-avea asupra cui s-o reverse.

Cînd apăru fata, se simți în al nouălea cer. Fu lîngă ea dintr-un salt, se aplecă la urechea ei și strigă vesel:

— Ia ghicește ce mi s-a întîmplat!

— Cum să ghicesc? zîmbi Olia.

— Să-ți dau un punct de reper. Am o obligație. Ții minte că am cumpărat-o de la tine și te-am rugat să-mi alegi un număr norocos. Azi a fost tragerea. Ei, ai ghicit?

— Ai cîștigat patruzeci de ruble!

— Mai mult!

— O sută? ridică Olia miza.

— Mai mult!

— Cinci sute? se hazardă ea.

Oreșnikov repetă misterios:

— Mai mult!

— Doar n-o fi o mie!

— Mai mult!

— Ai cîștigat două mii cinci sute, pronunță fata în șoaptă.

Oreșnikov zîmbi condescendent.

— Mai mult!

— Cinci mii! Oliei i se învîrtea capul.

Oreșnikov îi spuse duios:

— Olia, să nu fim meschini!

Se produse pauza fatală. Olia nu îndrăznea să pronunțe cifra următoare.

— Hai, o îmbărbăta Oreșnikov. Curaj!

— Imposibil, își luă Olia inima în dinți. Să fi cîștigat zece mii?

— Cum te văd și cum mă vezi! pronunță el triumfător, parcă ar fi fost meritul său.

Olia deveni radioasă.

— O, Volodea, cît mă bucur pentru tine! și-l sărută în văzul întregului bîlci.

Oreșnikov se însufleți.

— Acum înțeleg care-i rostul vieții! Rutina cenușie de fiecare zi mă astenizează! Pînă azi n-am avut noroc, maximum ce-am obținut a fost să ajung asistent de regizor la studioul regional de televiziune. Dar și atunci am scăpat în eter nu știu ce drăcovenie, și uite-mă fotograf!

— Ai făcut destul de mult, Volodea. Fata îl privea cu ochi îndrăgostiți.

— Vrei să spui că destul de mult n-am făcut. Am douăzeci și opt de ani, bătuți pe muchie. Trebuie să recîștig timpul pierdut. Ne mutăm la Moscova, Olia!

— Cu tine merg și la capătul lumii!

— Am impresia că nu sunt mulți ca noi pe-acolo...

— Mare lăudăros mai ești!

— Asta-i originalitatea mea! nu se lăsă Oreșnikov, căruia banii i se urcaseră la cap. La Moscova or să mă ia fotocorespondent la revista Ogoniok.

— De unde știi?

— Telepatie, îi aminti el.

Au izbucnit în rîs, au intrat în parc și s-au contopit cu puhoiul ce se îmbulzea în bazar. Pe o estradă în aer liber se desfășura reprezentația de Anul Nou, sub conducerea lui Moș Gerilă, înfofolit într-un costum de-o tonă. În jurul său se veseleau furtunos tinerii orășeni care mai credeau în basme.

— Ăsta-i tata! spuse Vladimir Antonovici cu duioșie.

— Ești fiul artistului Oreșnikov? se miră Olia. L-am văzut de multe ori la teatru.

Au intrat în hora copiilor, cîntînd și țopăind împreună cu ei.

Uite bradul, măi prieteni,
Cu o sută de lumini,
Pocnitori atîrnă-n cetini
Și o stea ca din minuni!

cîntau cei doi tineri cu entuziasm.

Printre numeroșii copii străini, Moș Gerilă își văzu odrasla și simți o căldură în inimă, deși băiatul depășise de multișor granița copilăriei.

Fiul o arătă din ochi pe Olia și schimbă cu tatăl său o privire complice.

Stegulețe colorate,
Păsărele argintate,
E și Moș Gerilă, iată,
Cu mustățile-i de vată!

. . .

CÎNTA CORUL.

— Iar acum veniți aici, strigă Moșul, la cadouri mari și mici!

Și toți copiii, afară de Olia și de Oreșnikov, se repeziră după daruri.

Oreșnikov îi făcu tatălui său un semn de rămas bun, Moș Gerilă dispăru după culise, iar el o conduse pe Olia spre gherete, ca să-i facă de Anul Nou un dar pe măsura averii sale.

Vladimir Antonovici se purta ca un nabab.

— Vasăzică, ne facem un apartament de două camere și dăm bani peșin, ca să nu ne stea pe urmă ratele-n gît! Știi cumva să conduci?

— Nu! se întristă Olia.

— Ai să-nvești, o asigură Oreșnikov protector.

— Sigur că da!

Se strecurau prin trecerea îngustă dintre gheretele cu mărfuri.

— Și acum, Olia, facem banii praf. Ce-i drept, încă nu i-am primit, dar asta n-are importanță. O să fie ca un fel de repetiție generală. Ne uităm la toate, ochim ce ne trebuie, ne socotim... Ia hai aici! Și Oreșnikov o trase într-un pavilion de placaj, pe care se lăfăia firma „Blănuri". Paltonașul tău e prea modest. Aveți ceva elegant? întrebă el. Mi-ar trebui o blană pentru nevastă-mea.

Fata zîmbea recunoscătoare.

— Și nu vreo parșivenie de nylon, se dezlănțui Oreșnikov. Blană naturală!

— Avem, de nurcă, îi răspunse vînzătoarea.

— Ia încearc-o!

Olia îmbrăcă haina, care-i venea grozav de bine, și îi șopti roșind:

— Splendidă!

— Cît costă? se interesă Oreșnikov.

— Două mii patru sute, pronunță calm vînzătoarea.

Oreșnikov rămase cu gura căscată.

— În bani vechi sau noi?

— Noi.

— Douăzeci și patru de mii pentru niște șobolani de apă?

— Vidra e una și nurca alta, se indignă vînzătoarea și scoase blana de pe Olia.

— Mda, nu ne dă mîna! se întristă fata.

— Da asta cît e? Oreșnikov arătă un palton de caracul.

— O mie două sute.

— Și la prețuri normale n-aveți nimic?

— Avem. Vînzătoarea își pierduse interesul față de cumpărători. Urson.

— Zdrențe de astea nu luăm nici pe degeaba!

Îi întinse Oliei paltonul ei ponosit.

— Și cu el îmi placi!

Unii nu rezistă la glorie, alții la putere, alții la bogăție. Dar gloria e trecătoare, puterea poți s-o pierzi, banii se pot duce pe apa sîmbetei... Sunt oameni care nu mai pot reveni la starea lor normală, alții însă reușesc. Ce se va întîmpla cu Oreșnikov?...

Au ieșit din magazin.

— Și ăsta se numește comerț de Anul Nou! se indignă Vladimir Antonovici. Pur și simplu n-ai de unde alege un cadou!

Olia abia își stăpînea lacrimile. Din cauza blănii n-ar fi plîns, dar Oreșnikov o dezamăgise. Idolul își dăduse el singur brînci de pe postament și se spărsese în cioburi mic-burgheze.

— Să mergem după mobilă, îi propuse Vladimir Antonovici gospodărește, fără a bănui că-și jignise logodnica. Pentru apartamentul nostru.

— Nu vreau!

— Ai dreptate, se bucură el. E prea devreme să cheltuim pe mobilă.

Trecură pe lîngă un cărucior cu înghețată.

— Dă-mi un eschimos! Vladimir Antonovici se hotărîse, în sfîrșit, să facă o cumpărătură. Și-i întinse Oliei înghețata. Nu te supăra, Olia. Să știi că nu-s cîrpănos, ci numai chibzuit.

Fata aruncă înghețata în zăpadă.

— Să nu te mai văd în ochi! Niciodată! și o luă la sănătoasa.

Oreșnikov se simți jignit.

— Ian te uită, îi strigă el din urmă, fără să se urnească din loc. N-ăi fi tu buricul pămîntului. Nu ești chiar așa, ruptă din soare!

Se aplecă, ridică înghețata, desfăcu foița de staniol și o mîncă.

Terminînd cu Olia și cu înghețata, Oreșnikov plecă să cineze. N-a găsit loc la autoservire. Se fîțîia printre mese cu tava în mînă. N-avea unde se așeza, iar să mănînci omletă și chefir ținînd tava în mîini e incomod. În sfîrșit, se eliberă un loc într-un colț al sălii și Oreșnikov îl văzu primul. Puse mîncarea pe masă, se descotorosi de tavă și se așeză.

Soarta îi rezervase loc la o masă unde molfăia mohorît sardele un personaj anost, pînă ieri considerat soțul Lidiei Sergheevna.

Oreșnikov nu-l văzuse niciodată, iar soțul Lidiei Sergheevna nu-l întîlnise vreodată pe Oreșnikov. Fiecare din ei avea ce împărtăși unui necunoscut, față de care e mult mai ușor să te spovedești decît în fața unui cunoscut.

— Iaca, am plecat de la nevastă-mea, începu fostul soț. Parcă n-ar fi așa rău, numai că sunt silit să mănînc sardelele astea imposibile.

— Pesemne că soția gătea bine, susținu Oreșnikov

discuția.

— Nu, eu găteam!

— Eu am vrut să-i cumpăr azi la a mea o haină de blană. Altceva decît nurcă nu-i de nasul dumneaei!

— Toate-s așa! îi ținu isonul fostul soț și se simțiră cuprinși de simpatie reciprocă.

— Uite, a mea, continuă fostul soț să caute compasiune, niciodată nu venea la timp acasă. Hoinărea naiba știe pe unde. Zilele trecute a venit tîrziu, am întrebat-o unde a întîrziat și m-a mințit de la obraz: cică la coafor.

— Eu i-am luat azi o înghețată eschimos și a zvîrlit-o în zăpadă! Nu mănîncă decît casată!

— Toate-s așa! repetă întunecat proaspătul holtei.

— Și, în general, ascultă, i se adresă Oreșnikov prietenește, știi ce fel de nevastă îmi trebuie mie? Cînd merg cu ea pe stradă, să întoarcă toți capul.

— Eu, dimpotrivă, aș prefera o femeie liniștită, modestă, spuse radiologul, sătul pînă peste cap de frumusețea nemaipomenită a neveste-sii.

— De ce-om fi lîncezind aici? Cunosc eu una, o femeie fermecătoare. Tocmai și-a gonit bărbatul! îi destăinui Oreșnikov amănuntul esențial. E un om de nimic, un scandalagiu.

— Și asta se poate, conveni interlocutorul său-

— Am adresa. Să mergem la ea, propuse Vladimir Antonovici. Îți fac eu cunoștință.

— Hai, se învoi bucuros noul cunoscut al lui Oreșnikov. Numai să iau niște vin.

Oreșnikov nu-l contrazise. Fostul soț alergă la „Gastronom", cumpără o sticlă de porto „Trei șeptari" și Oreșnikov îl conduse la fosta lui soție, lucru pe care celălalt nu-l bănuia deocamdată.

Primele semne de neliniște i s-au strecurat în sufletul

nostalgic atunci cînd au ajuns pe strada de unde cărase mobilele cu o zi înainte. Pe urmă s-au apropiat de casa unde era trecut în cartea de imobil, și neliniștea lui spori. Deși blocul avea patru intrări, au intrat chiar pe intrarea lor. Fostul soț mai trăgea nădejde că au să urce la alt etaj. Nădejdea i se spulberă. Radiologul era iritat la culme, dar pe palier dădeau ușile a patru apartamente. Nefericitul aștepta o minune, însă minunea nu s-a produs.

Implacabilul Oreșnikov, care nu bănuia nimic, sună la ușa cu pricina. Ușa se deschise. În prag se afla chiar soția fostului soț.

Lidia Sergheevna l-a văzut întîi numai pe Oreșnikov.

— Noroc, Volodea, se bucură ea. Ce bine că... și-i rămaseră vorbele în gît, fiindcă-l observase pe al doilea bărbat, cunoscut și el.

— Lidia Sergheevna, iartă-mă că vin așa tîrziu. Am adus un prieten, ciripi senin Oreșnikov.

— Cine-i ăsta? întrebă fostul soț, arătînd spre concurentul său. Cine-i Volodea ăsta? De ce-și aduce prietenii noaptea la tine?

Lidia Sergheevna nu găsea ce să răspundă, iar Oreșnikov pricepu îngrozit pe cine adusese.

— Să nu facem scene de familie pe palier! Vladimir Antonoviei încerca să cîștige timp ca să găsească o ieșire din această situație idioată.

Intrară în locuință. Casa avea de toate, afară de mobilă.

— Și pe ce se stă aici? Oreșnikov se uita mirat în jur.

— Unde-ai dus mobila? Lidia Sergheevna se întoarse furioasă către cel care furase mobilierul.

— E mobila mea! răspunse neînduplecat radiologul. Din lucrurile tale n-am luat nimic. Și nu încerca să mă duci cu vorba, spune imediat cine-i ăsta!

— Suntem colegi, se grăbi să-l liniștească Vladimir

Antonoviei, temîndu-se că soțul ar putea sări la bătaie. Lui Oreșnikov nu-i surîdea perspectiva de a lovi un om în propria-i locuință și în fața neveste-sii. Se hotărî deodată să facă cunoștință. Cum te cheamă? întrebă el.

— N-are importanță, i-o tăie soțul.

— Dragul meu, am cîștigat zece mii! Am vrut să sărbătoresc evenimentul împreună cu Lidia Sergheevna și te-am invitat și pe dumneata, să ne distrăm împreună.

— Tu ai cîștigat zece mii și eu am plătit vinul! izbucni radiologul.

— Termină cu zbieretele! îl atacă Lidia Sergheevna. Unde crezi că te afli?

— Acasă! răspunse mașinal gelosul și continuă furios: Mă aflu chiar în casa din care m-ai gonit, fiindcă sunt un om de nimic și un scandalagiu, după cum m-a informat fantele tău!

— Eu nu-s fante, protestă Oreșnikov. Eu sunt coleg.

— Nu ești coleg, nici fante, ci un intrigant! țipă înverșunată Lidia Sergheevna, își înhăță blana și o zbughi pe ușă.

Rivalii rămaseră singuri.

— Ce-mi cauți noaptea aici? nu se lăsă stăpînul casei.

— Doar n-am venit singur, îi spuse Oreșnikov împăciuitor, te-am adus și pe tine. Ia gîndește-te: dacă aveam o întîlnire, ce nevoie aș fi avut de tine?

Muntele de gelozie se rostogoli de pe umerii fostului soț, care începu să zîmbească idiot.

— Adevărat.

— Ar trebui să te împaci cu ea, îl sfătui Vladimir Antonovici. Unde găsești una mai bună?

— Mai bună ca ea nu există! declară provocator omul al cărui nume Oreșnikov tot nu-l aflase. Să bem în sănătatea ei!

— Hai, încuviință Oreșnikov.

Lidia Sergheevna nu știa că Oreșnikov bea în sănătatea ei.

Acum îl ura, iar ura, precum se știe, e prima treaptă de pe scara dragostei. Lidia Sergheevna voia să se răzbune. Își făcuse un plan, așa cum numai o femeie modernă poate concepe. N-avea de gînd să-l ucidă cu pumnalul, să-l otrăvească, ori să trimită pe cineva ca să-l provoace la duel. Nu. Răzbunarea ei era în spiritul epocii, și avea nevoie de complici.

Seara, tîrziu, Lidia Sergheevna dădu buzna în casa Alevtinei.

— Alevtina Vasilievna! Vin la dumneata, ca președintă a comitetului sindical!

30 DECEMBRIE, ZIUA

Fericirea nu stă în bani, dar nici fără bani nu e bine. Nu există om care ar vrea să primească un salariu mai mic decît are, deși, după cum se știe, nu lucrează de dragul banilor. Firește, banii nu sunt lucrul cel mai important, însă omul fără un sfanț în buzunar e aidoma unei păsări care nu zboară, adică aidoma unei găini. Asta se referă, bineînțeles, la oamenii străini de mentalitatea noastră, findcă oamenii noștri sunt totdeauna avîntați în zbor.

E greu să accepți că pe capul unui om care nu-i cu nimic mai bun decît tine, ba poate-i chiar mai rău, s-a revărsat o ploaie de aur. Cei răsfățați de soartă n-au niciun fel de circumstanțe atenuante – inteligență sau talent, să zicem. Nedreptatea, cînd miza este cîștigată de cel nedemn, poate să-l scoată din minți chiar pe un om bun.

Cînd Oreșnikov s-a prezentat dimineața la lucru, a găsit un anunț scris nu se știe de cine:

La 30 decembrie va avea loc o ședință sindicală.

. . .

ORDINEA DE ZI:

1. ÎNTRECEREA CU ATELIERUL „BUREVESTNIK".
2. CAZUL LUI V. A. OREȘNIKOV.

ȘEDINȚA ÎNCEPE LA ORA 12.

PREZENȚA NU ESTE OBLIGATORIE.

TRĂSĂTURA FUNDAMENTALĂ CARE-L DEOSEBEȘTE PE OM DE animal e dragostea pentru ședințe. Posibilitatea de a aproba ordinea de zi, de a lua cuvîntul la discuții, de a respecta regulamentul, de a alege comisia de cenzori, de a striga din sală, de a adopta rezoluții și de a ști dinainte în timpul cărei cuvîntări trebuie să dai fuga în sală și cînd la bufet – toate acestea ridică ființa umană mai presus de restul lumii animale. Necuvîntătoarele au numai cirezi, herghelii, cîrduri, roiuri și așa mai departe, însă niciodată ședințe.

Nu poți decît să te întristezi la gîndul ce s-ar fi întîmplat cu civilizația și dacă ar fi existat în general, în cazul cînd ședințele nu s-ar fi încetățenit la timp în viața noastră de toate zilele. Cina cea de taină, masa rotundă a regelui Arthur și vocea de la Novgorod sunt predecesoarele consfătuirilor noastre de astăzi. Precum se știe, toate hotărîrile pozitive din istoria omenirii s-au luat în colectiv. Și e foarte înțelept, pentru că o personalitate eminentă, dar izolată, poate să ducă lucrurile naiba știe unde și să învîrtească naiba știe ce!

Nu încape îndoială că hotărîrea forumului l-a inspirat pe Nero să dea foc Romei. Conform unei rezoluții adoptate de

catolici a fost pusă la cale acea operă de caritate cunoscută sub numele de noaptea sfîntului Bartolomeu. Cîndva, s-a hotărît în unanimitate să se ridice pe malul rîului Moscova catedrala Mîntuitorului. Pe urmă, tot în unanimitate, s-a hotărît dărîmarea ei.

Da, ședințele sunt o forță. E strașnic mai ales faptul că orice participant poate urca la tribună și poate spune tot ce gîndește, stenografiindu-i-se fiecare cuvînt. Și nu i se întîmplă nimic!...

Alevtina scoase din sertarul biroului tăblița cu „Închis pentru inventar", o fixă pe ușa de intrare, iar pe dinăuntru întoarse cheia în broască.

Totul era pregătit.

Primul punct, întrecerea cu „Burevestnik"-ul, a fost lichidat în doi timpi și trei mișcări.

— Trecem la al doilea punct de pe ordinea de zi, anunță Alevtina.

Dar iată că cineva bătu violent în ușă, tulburînd liniștea ce se lăsase.

Retușorul Petea, care ședea mai aproape de ieșire, plecă în cercetare.

— Avem inventar, îi explică el politicos necunoscutului. De ce credeți că am pus tăblița?

— Nu mai pot eu de tăbliță! răspunse bădăranul. M-am pozat, dați-mi fotografiile.

— O clipă, făcu Petea și se duse să ceară sfatul celorlalți. Un bandit a venit după fotografii.

— Zece minute pauză! nu-și pierdu cumpătul Kirill Ivanovici. Împrăștierea!

Salariații alergară care încotro.

Alevtina deschise și își văzu ursitul.

— Ce-s chestiile astea? pronunță Kalacev în loc de salut. Parc-ați surzit cu toții.

— E inventar, se fîstîci Alevtina.

— Nu pare! Ivan Stepanovici se uită în jur cu aer de cunoscător. Cînd se face inventar e dezordine. Am venit după poze și, cu ocazia asta, să te văd.

— Chitanța, vă rog, îi ceru sec Alevtina.

— Na!

Alevtina scotoci într-un sertar, găsi plicul și i-l întinse.

— Poftiți. Asta-i tot?

— Stai să mă uit. Ivan Stepanovici deschise plicul și scoase fotografiile. Oho! Fotogenic, nu glumă... Pot să mă fac actor de cinema, glumi el și rîse singur. Chiar că-s simpatic în poză...

— Poate le admirați acasă, eu sunt foarte grăbită.

— Vezi? Acu te porți grosolan cu mine, îi spuse Kalacev cu reproș. Și eu care am de gînd să-ți dau o fotografie! Cu dedicație!

— Altă dată. Diseară de pildă. Alevtina se jertfea ca să-i facă vînt curtezanului. Accept să ne întîlnim.

— Dă-mi un stilou! porunci Kalacev.

Salariații apăruseră ca din întîmplare și se uitau fără echivoc la plicticosul vizitator.

— Ce se holbează așa la mine? se miră Kalacev, ținînd stiloul în mînă și pregătindu-se să scrie dedicația. Aha, despre asta-i vorba! (Se întîmplă să vadă tocmai atunci anunțul ședinței) Întrecere! citi el. Bun, just! Al doilea punct, cazul... care-i Oreșnikov ăsta?

— Un fotograf. Alevtina răspundea printre dinți.

— Și ce poză a făcut?

— Nu vă privește! se amestecă Lidia Sergheevna, pe care n-o mai țineau nervii. Ne stingheriți, tovarășe! Ați primit fotografiile? Nu aveți nicio reclamație? Atunci nu ne mai răpiți timpul!

Kalacev tresări.

— Da tu cine ești?

Iura sări în ajutorul Lidiei Sergheevna.

— Fiți politicos, tovarășe! Și plecați de aici, altfel chemăm miliția.

Ivan Stepanovici nu se pierdu cu firea:

— Ia dați-mi condica de reclamații! Ia te uită, cu cine am de-a face!

— Ivan Stepanovici! porni iar Alevtina la luptă. E închis. V-am servit numai din amabilitate.

— Halal amabilitate! Las că v-arăt eu vouă! Unde-i directorul?

— Cînd e închis, nu se dă condica de reclamații, spuse retușorul Petea.

— Dar ședințe în timpul producției se țin? îl încolți Ivan Stepanovici. Auzind zgomot, Oreșnikov intră și el.

— A, pe tine te cunosc! se bucură Kalacev. Tu m-ai pozat.

— Sunteți mulțumit? îl întrebă Vladimir Antonovici, cu politețe profesională.

— Extra! îl lăudă Kalacev. Ia spune-mi, cui i se freacă ridichea?

— Mie, îi comunică vesel Oreșnikov. Am cîștigat zece mii, și-s invidioși cu toții.

— Ce, vor să-ți înhațe banii? rațională la moment Ivan Stepanovici. Să nu-i dai!

— Păi, nici nu-i dau!

În birou se ivi Kirill Ivanovicî.

— Ce s-a întîmplat, cetățene?

— S-a întîmplat, răspunse Ivan Stepanovici răspicat, că vreau să particip și eu la ședință! Și-l curpinse într-o privire triumfătoare. Sunt și eu membru de sindicat!

— Imposibil, se opuse directorul. E o chestiune internă a colectivului nostru.

— Sindicatele, continuă Kalacev să se umfle-n pene, n-au secrete față de oamenii muncii! Tu ești directorul pesemne.

— Just! dădu glas deodată Oreșnikov. Să ia și tovarășul parte la ședință!

— Vorbești prostii! sări Alevtina.

— Taci, Alevtina! țipă la ea Kalacev, parcă i -ar fi fost soț. Eu nu permit nimănui niciun fel de mașinații! Ați atîrnat anunțul „Închis pentru inventar", înșelați clienții și – arătînd spre Oreșnikov – vă bateți joc de băiatul ăsta!

— Toți sunt contra mea, se plînse Vladimir Antonovici.

— Toți contra unul, nu-i cinstit! îl susținu Kalacev.

— Unde se ține ședința? Condu-mă acolo.

Și Oreșnikov, luîndu-și la braț avocatul picat din cer, îl duse înăuntru.

— Stați lîngă mine, îl pofti el.

— Nu-i las eu să te calce pe bătături, îi promise Kalacev și se așeză.

Cei rămași în birou tăceau uluiți.

— Nu trebuie lăsați singuri, dădu glas Alevtina în culmea enervării.

Polotențev se scărpină în ceafă. Situația era stupidă – n-avea de loc chef să procedeze la o operație așa delicată în prezența unui străin. Dar... în momentul acela Lidia Sergheevna păși hotărîtă spre atelier.

— Așteaptă, Lidia Sergheevna, încercă Alevtina s-o oprească.

— Ce să aștept? se oțărî frumoasa și dispăru după perdea.

Gestul ei a fost ca un semnal. Kalacev îi întîmpină prietenos pe cei care intrau:

— Suntem cu toții? Putem începe?

Nu le rămînea altceva de făcut.

— Dragi tovarăși, începu Polotențev cu elan, trase cu coada ochiului spre Kalacev și o porni pe drumul bătătorit.

Trăim într-o epocă minunată, cînd întregul nostru popor se pregătește, ca un singur om, să întîmpine cu cinste Anul Nou. Pe fondul succeselor pe care le-am obținut pînă la această dată solemnă, apare deosebit de rușinoasă comportarea unor fățarnici și renegați, agenți ai ideologiei de mic proprietar privat! Ei, acești agenți, compromit rîndurile noastre.

Polotențev se așează. Oreșnikov îl împunse pe Kalacev cu cotul.

— Asta-i aluzie la mine.

— Tovarășii! sări Lidia Sergheevna de la locul ei. În cuvîntul său strălucit și plin de conținut, tovarășul Polotențev i-a țintuit la stîlpul infamiei pe acei care pîngăresc morala societății noastre, care s-au vîndut... aici se poticni, întrucît nu știa exact cui s-a vîndut Oreșnikov, dar se descurcă repede. Pe scurt, nu permitem! strigă Lidia Sergheevna în concluzie.

— Uite ce-i, copii, le ceru Kalacev autoritar. Să n-o mai facem pe proștii, doar sunt și eu omul vostru. Logodnicul Alevtinei. Și, ca să zicem așa, o iubesc!

Toți se uitară la Alevtina, care se îmbujoră la față și-și plecă ochii în jos. Era încîntată. Pentru prima oară în viață i se făcea o declarație de dragoste, și încă în public.

— Alevtina Vasilievna, mă bucur sincer pentru dumneata, o felicită Oreșnikov. Și pentru dumneavoastră, se întoarse el către Kalacev. În clipa aceea, ceva îl făcu să-și amintească de Olia și simți o ușoară strîngere de inimă.

— Ei, dacă-i de-al nostru, spuse Polotențev – și un oftat de ușurare străbătu atelierul – să lăsăm jena la o parte.

Petea se sculă în picioare și vorbi agitat:

— Îți dai seama ce-ai făcut, Volodea? Nu ți-e rușine? Toți te iubim.

— Dar ce-am făcut? se apără Vladimir Antonovici. Ce vină am eu că ideea asta fericită mi-a venit mie, și nu vouă?

Dacă vă ceream oficial, îmi dădeați banii! Doar nu i-am furat, am lăsat chitanță.

Alevtina încercă să apeleze la conștiința lui:

— Kirill Ivanovici are zece copii. Petea e plin de datorii. Ira și Iura au nevoie de locuință. Ești un egoist, Oreșnikov.

— Nici nu ți-a trecut prin cap că n-ai cîștigat singur, ci împreună cu noi toți, zise Iura cu reproș.

Polotențev puse capăt discuțiilor.

— Volodea, predă obligația! Cîștigul aparține tuturor!

— N-o dau! se răți Oreșnikov.

— Obligația e un bun comun! țipă colectivul.

— Nu, e a mea!

Ședința intrase în impas.

Kalacev urmărea cu interes dezbaterile. Nu pătrunsese încă în miezul problemei.

În aceste împrejurări critice, Lidia Sergheevna dădu dovadă de o perspicacitate uimitoare.

— Știu că ești cavaler, Volodea, și că n-ai să ofensezi o femeie.

Oreșnikov începu să se alarmeze. Lidia Sergheevna se apropie de el, zîmbind fermecător. Oreșnikov sări de pe scaun și bătu în retragere. Lidia Sergheevna înainta implacabil. Oreșnikov simți în spate peretele. Mai departe nu se putea retrage. Lidia Sergheevna ajunse lîngă dînsul, își suflecă mînecile și începu să-i descheie haina.

— Ce faci? strigă Vladimir Antonovici cuprins de panică.

Toți urmăreau operația, cu sufletul la gură.

— Strașnică muiere! grohăi admirativ Kalacev.

Lidia Sergheevna îi scotoci buzunarul de la piept, scoțînd un pieptene, un nasture și un pix cu pastă.

— Nu-i frumos să umbli prin buzunarele altora, o mustră Oreșnikov. Copiii sunt dezvățați de obiceiul ăsta încă din fragedă pruncie!

— Cînd e în interesul societății, lucrurile se prezintă cu totul altfel! Lidia Sergheevna puse la loc pieptenele, nasturele și pixul, apoi trecu la explorarea altor buzunare.

Apropierea Lidiei Sergheevna îl ameți pe Oreșnikov.

— Ajutor! Hoții! spuse el duios, și adăugă: Aș prefera să mă percheziționezi în tête-à-tête, adică între patru ochi.

Kalacev se porni pe nechezat.

Cu degetele ei fine, create pentru mîngîieri și pentru clape albe, Lidia Sergheevna extrase din buzunarul drept obligația sacră. Kalacev i-o luă din mînă și o strecură în buzunar:

— Deocamdată să stea aici...

— Mulțumesc. Oreșnikov întinse mîna după obligație, considerîndu-l pe Kalacev drept aliat, însă acesta îl opri și se uită la el bănuitor.

— Nu te grăbi. Încă nu m-am lămurit pe deplin, dar încep să înțeleg cîte ceva...

Acesta a fost momentul de cotitură în comportarea lui Oreșnikov. A priceput că trebuie să salveze măcar ce se mai putea salva.

— Vă rog să-mi dați cuvîntul. Dragi prieteni, am fost nedrept și colectivul m-a îndreptat. Firește, cîștigul trebuie împărțit la toți. Și, cu toate că am inițiat afacerea cu obligația, nu pretind o retribuție suplimentară. Propun să împărțim în mod egal.

— Eu am altă propunere, exclamă Petea cu o figură inspirată. Hai să nu mai împărțim nimic, să organizăm un zaiafet gigantic și să bem banii ăștia amăgitori. În schimb, o s-avem ce ne aminti toată viața!

Nimeni nu-i luă în seamă propunerea.

— Cum adică egal? se trezi Lidia Sergheevna. Eu am salariu mai mare decît, să zicem, Alevtina. Și dau cotizație mai mare la casa de ajutor reciproc. Fiecare dă unu la sută din leafă. Prin urmare, mie mi se cuvine mai mult!

Lidia Sergheevna nu înțelegea că își sapă singură groapa, în care avea să cadă acuși-acuși. Femeile frumoase sunt totdeauna proaste. În orice caz, așa cred femeile urîte, iar asta le servește drept consolare.

Alevtina se folosi cu istețime de gafa nurliei.

— Vladimir Antonovici, spuse ea mieros. Cînd ai strîns cotizațiile, m-am împrumutat de la dumneata. Poftim, ia-ți banii înapoi. Și-i înapoie datoria, cu un aer solemn.

— De ce te grăbești? întrebă Vladimir Antonovici, care nu pricepea încotro bate Alevtina. Aceasta îi zîmbi și se întoarse către Lidia Sergheevna, cu o figură triumfătoare:

— Așadar, primești mai mult decît mine, Lidocika. Dar ai uitat, Lidocika, că nu ți-ai plătit de patru luni cotizația. Așa că partea dumitale nu era în casă. Propun excluderea Lidiei Sergheevna din casa de ajutor pentru neplata cotizațiilor! Cine e „pentru", rog să ridice mîna!

În aceeași clipă țîșniră în sus nouă mîini. Votaseră Polotențev, Alevtina, Ira, Iura și cinci salariați anonimi, a căror personalitate n-a fost înregistrată de istorie.

— Cine e contra?

Singur Oreșnikov ridică mîna.

— Cine se abține?

Acum ridică mîna Petea.

— Propunerea s-a adoptat în unanimitate! rezumă din obișnuință Alevtina.

— Nu-i corect, nu-i just! încercă Vladimir Antonovici să întoarcă roata Fortunei. Să împărțim între noi toți, și neapărat în părți egale. Așa va fi drept!

Într-adevăr, așa gîndea acum. Pierzîndu-și cea mai mare parte din avere, devenise din nou om.

Tocmai atunci Petea avu o nouă revelație.

— Tovarăși, strigă el, și fața îi deveni iar inspirată. Dacă

nu vreți un chef, hai să ne luăm toți concediu fără plată, s-o ștergem în Caucaz, în munți, la șașlîk și la vin.

— Mai taci, Petea! îl opri Polotențev istovit.

— Lidia Sergheevna! Alevtina întorcea ședința pe făgașul ei. Te rog să părăsești sala!

Așa a pedepsit-o Dumnezeu, dacă o fi existînd, pe Lidia Sergheevna, pentru că în noaptea din ajun urzise un complot.

Lidia Sergheevna se sculă de pe scaun și o porni împleticit către ușă.

— Nu pleca! țipă Oreșnikov. Ce faceți, oameni buni? Doar ați învățat la școală: Omul – ce mîndru sună acest cuvînt!

— Mai bine uită-te la dumneata! îi replică Iura, iar Ira adăugă:

— Nu uita că ai încercat să pui laba pe toți banii!

— Mi-e rușine să-mi aduc aminte! recunoscu Oreșnikov. M-am purtat urît, cum vă purtați și voi acum.

Lidia Sergheevna era zguduită. Bărbatul pe care îl trădase fusese singurul care-i ținea partea.

Agățată de perdeaua de pluș care despărțea atelierul de restul lumii, Lidia Sergheevna se uita la Oreșnikov, iar privirea ei afirma limpede că dragostea e mai prețioasă decît banii. Da, în clipa aceea tragică ura se prefăcuse în dragoste!

Își desprinse cu greu privirea pătrunzătoare de la Oreșnikov și plecă.

Iar Kalaeev elucidă, în sfîrșit, fondul evenimentelor.

— Aha, va' zică ce pramatie mi-ești! îl apostrofă el pe Oreșnikov. Faci speculă cu banii colectivului! Și eu, naivul, ți-am luat apărarea! Tovarăși! li se adresă el cu înflăcărare. Trebuie să-l excludeți și pe dînsul!

Toți știau aritmetică și nu era de loc greu să ghicești ce soartă îl aștepta pe Oreșnikov.

Banii îl pervertesc pe om și îl vor perverti multă vreme. Firește că salariații „Portretului tău" se purtaseră incorect.

Din niște oameni buni, cumsecade se transformaseră în oameni cu trăsături de caracter urîte. Dar să nu-i judecăm prea aspru. Vorbind cinstit, fără ipocrizie, e greu să te stăpînești și să nu-ți piezi capul atunci cînd ți se flutură prin fața ochilor o sumă respectabilă. Și totuși salariații atelierului ar fi trebuit să adopte altă atitudine. Comportarea lor a fost nedemnă, prin urmare netipică, măcar și prin faptul că omul nu se trezește prea des cu bani mulți picați din senin.

Exclus, Oreșnikov își compuse o ieșire de efect, nu ca Lidia Sergheevna. Știa să piardă cu demnitate, căci descindea în linie directă din d'Artagnan, Gérard Philip și tripleta de înaintași a echipei de hochei „Spartak". Se ridică și glăsui, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic:

— Dragi prieteni! Părăsind ședința, îmi permit să vă dau cîteva sfaturi practice.

Primul: cînd încasați banii, nu uitați să restituiți casei de ajutor douăzeci de ruble, cum aș fi făcut eu.

Al doilea: cînd veți fi întrebați unde ați cumpărat obligația, să știți că e de la casa de economii Nr. 5288/0331. M-ați exclus din joc și sunt dezolat, dar Kipling a spus: „Și dacă întîmpini fără să clipești atît norocul cît și nenorocirea, care nu-s decît două fețe ale aceluiași lucru, atunci ești om, fiul meu!"

Încheindu-și discursul puțin afectat, Oreșnikov se îndreptă spre ieșire.

Nervii ascultătorilor n-au mai rezistat.

— Bătrîne, mi-e milă de tine! strigă mișcat retușorul Petea. Am o propunere care să le convină tuturor – și fața îi redeveni radioasă. Dacă nu vreți zaiafet și nu vă plac munții, hai să cumpărăm un autobuz, plătind frățește, și să plecăm dumineca la iarbă verde, să prindem pește, să bem vin...

— Petea! zise Ira cu reproș. Nu poți să te mai gîndești și la altceva?

— Nu! recunoscu el cinstit și-i aruncă lui Oreșnikov o privire vinovată. Bătrîne, aș vrea să se simtă toți bine...

— Iartă-ne, Volodea, spuse Polotențev, dar dumneata singur ești vinovat.

— Volodea, te iubim foarte mult! îl încredință Alevtina, cu ochii la Kalaeev.

— Vino la inaugurarea casei! îl invitară Ira și Iura, care în vis își și cumpăraseră apartamentul.

Kalaeev se sculă de pe scaunul prezidențial și-i întinse mîna.

Toți îl compătimeau, tuturor le era milă de el, era însă o milă gratuită.

Oreșnikov răsuci mînerul ferestrei, sări în stradă și se topi în viforniță.

Reapăru din viscol pe lîngă casa de economii nr. 5288/0331. La ghișeul Oliei se aflau cîțiva oameni. Oreșnikov se așează la coadă. Olia nu-l observase și se fîstîci cînd el își vîrî pe neașteptate capul prin ferestruică.

— Bună ziua, o atacă Oreșnikov cu tupeu, ca și cum nu s-ar fi certat niciodată. Cum mai merge?

Olia își reveni la iuțeală.

— Mulțumesc, bine.

Cînd doi tineri își vorbesc prea politicos, înseamnă că-s certați.

— Supărăcioase mai sunt unele fete! zise Oreșnikov degajat. Nici nu-i trecea prin cap să-și ceară scuze și evita stăruitor atît pe „tu", cît și pe „dumneavoastră".

— În timpul serviciului, îi răspunse Olia sec, nu pot să discut cu clienții în particular.

Oreșnikov se întoarse: nu era niciun om în spatele său.

— Nu încurc pe nimeni.

— N-are a face!

— Adevărat, consimți rece fotograful. Am venit oficial.

— Poftim.

— Cînd o să aduc obligația aceea, casa de economii îmi poate da banii pe loc?

— Întrucît e vorba de o sumă mare, obligația trebuie trimisă la expertiză.

— Și durează mult?

— Va trebui să așteptați o zi.

— Mă aranjează.

Într-adevăr, întîrzierea asta îi convenea lui Oreșnikov.

— N-am acum obligația la mine, așa că o să trec mai tîrziu.

— Dacă obligația n-o fi falsă, cum s-a întîmplat în cîteva rînduri, casa de economii vă va elibera suma de zece mii, îl lămuri Olia pe un ton de gheață.

— Dacă omul e în timpul serviciului, nu înseamnă că are dreptul să jignească solicitatorii. Oreșnikov încerca să transforme totul într-o glumă, dar Olia n-avea chef să glumească.

— Puteți face reclamație.

— Trebuie să-ți spun, Olia – Oreșnikov nu mai rezistă și începu s-o tutuiască – că purtarea ta mă mîhnește, deși nu înțeleg nici eu de ce.

Și cu aceste cuvinte, plecă. Olia nu alergă după el, însă izbucni în plîns. Ce-i drept, Oreșnikov n-avea cum să știe. Acum nu se mai gîndea la fată. Mintea lui era preocupată de un plan, a cărui realizare necesita un ajutor. Singurul candidat putea fi Lidia Sergheevna, care fusese și ea exclusă de la împărțeală. Vladimir Antonovici s-ar fi dus la ea acasă, dar se temea să nu dea peste radiologul gelos, care să-i facă o scenă și să strice toată treaba.

Și oropsita Lidia Sergheevna se gîndea la Oreșnikov. În timp ce mergea spre casă, sentimentele ei pentru Vladimir Antonovici creșteau într-una, luînd proporții nemaivăzute.

Căută mașinal cheia, descuie ușa, și scoase paltonul, îl atîrnă în cuier, trecu în cameră, se așeză pe divan și o podidiră lacrimile. Plîngea fiindcă rămăsese fără bani, iar Oreșnikov nu era alături, s-o mîngîie. Nu observă că în cameră reapăruseră divanul, șifonierul, masa și restul mobilei, în frunte cu soțul ei.

Radiologul stătea la fereastră și aștepta s-o vadă bucurîndu-se, dar nu-l răbdă inima și izbucni:

— M-am întors, am adus lucrurile, și tu bocești! Înseamnă că nu ești mulțumită de întoarcerea mea!

Auzind glas de bărbat, Lidia Sergheevna se cutremură.

— A, tu erai! îngăimă ea, cînd îl recunoscu.

— Da, eu! și soțul făcu să i se simtă imediat prezența. De ce vii așa devreme?

— Am avut ședință.

— Ședință! zbieră el. Rațonează puțin înainte de a minți!

— M-au exclus din casa de ajutor reciproc...

— Și de asta plîngi? Vezi să nu te cred!

Dar Lidiei Sergheevna nu-i ardea acum de scene familiale. Formă un număr de telefon și Oreșnikov ridică imediat receptorul: tocmai se pregătea s-o sune pe Lidia Sergheevna.

— Dumneata ești, Volodea? îi auzi el glasul. Vin îndată...

Soțul îi auzise și el cuvintele și începu să bată furios din picior.

Lidia Sergheevna așeză receptorul în furcă:

— O să-ți explic mai tîrziu. Acum n-am timp.

Se îmbrăcă și plecă la Oreșnikov.

Bărbatul încetă să bată din picior. Luase o hotărîre și acționă energic. Sări ca ars în stradă și opri primul camion ieșit în cale.

— Tovarășe șofer! se rugă gelosul. Nu m-ai putea ajuta să transport urgent niște mobilă?

Între timp, evenimentele se precipitau. Deținătorii obligației plecaseră s-o schimbe în bani peșin.

În frunte mergea Kalacev, la braț cu Alevtina. Mergeau încet, fiindcă aveau o discuție amoroasă, iar despre dragoste nu se vorbește în fugă.

— Să ții seama, Alevtina, că nu te iubesc pentru bani. Mi-ai căzut cu tronc înainte, cînd nu știam de cîștig.

— Țin seama. Numai că eu nu m-am îndrăgostit încă de dumneata, deși încep să-mi schimb părerea în bine.

— Schimb-o mai repede! continuă Kalacev s-o curteze. De mult ți-a venit vremea să te măriți.

— Iaca, acu o să mă-mbrac, cochetă Alevtina, și n-o să arăt mai rău decît Lidia Sergheevna.

— M-am obișnuit cu tine și în forma asta, îi șopti el duios la ureche.

Alevtina zîmbi recunoscătoare.

La casa de economii, Ivan Stepanovici scoase obligația, o întinse controloarei prin ferăstruică și-i spuse:

— Fato! Uite, ăștia pe care i-am adus au cîștigat zece mii. Ai bani destui?

În timp ce Olia căuta numărul obligației în tabel, Kalacev se pregătea să plece.

— Nu mai aveți nevoie de mine.

Toți îi erau recunoscători, se minunau de noblețea și de dezinteresul său.

— Am să dau pe la tine diseară, îi spuse el intim Alevtinei.

— Te aștept, îi răspunse iubita.

Între timp Olia se convinse că aceasta e obligația cîștigătoare. Știa prea bine că premiul cel mare îl cîștigase biletul pe care i-l trăsese ea lui Oreșnikov, cu mîna ei iubitoare – de asta și avusese noroc.

În mintea ei se născu o bănuială cumplită! „O bandă de

tîlhari a tăbărît pe Volodea al meu, deși nu-l mai iubesc, și desigur că l-au ucis!"

— De unde ați luat obligația asta? îi întrebă ea pe ucigași, frămîntîndu-și creierul în căutarea unei soluții: să cheme miliția, să ceară ajutorul casierei, sau să se răfuiască singură?

— Am cumpărat obligația aici, la casa de economii nr. 5288/0331, răspunse un cor de glasuri.

Bănuiala Oliei se transformă în certitudine.

— Prin urmare, ați cumpărat-o de la mine. Cînd anume?

Toți își aminteau ziua cînd strînsese Oreșnikov cotizațiile:

— Acum trei zile!

„L-au torturat înainte de a-l omorî și i-au smuls toate amănuntele", se gîndi Olia îngrozită.

— Buletinele dumneavoastră! le ceru curajoasa fată, convinsă că vor scoate pistoalele. Cînd gangsterii începură a se căuta ascultători prin buzunare, Olia își reținu cu greu un țipăt.

Polotențev strînse buletinele și i le întinse.

Olia luă actele și concepu la iuțeală un plan genial.

— Așa. Obligația o trimit la expertiză, poate că-i falsă. Totodată vom controla și buletinele, poate nici ele nu-s autentice!

— De acord, răspunse corul.

— Veniți mîine, continuă isteața Olia. Am să comand banii și o escortă înarmată, continuă ea, cu subînțeles.

— Mulțumim frumos! ziseră criminalii și plecară supuși.

Olia ascunse bine obligația, își puse buletinele în poșetă și o sperie pe casieră:

— Plec. E ceva în legătură cu un jaf și cu o crimă!

Își îmbrăcă paltonașul vechi, se strecură pe vîrfuri pînă la ieșire, deschise prudent ușa și se uită în toate părțile. Scelerații nu se aflau prin apropiere. Făcu un salt într-o parte și dispăru, ducînd cu ea buletinele lor...

30 DECEMBRIE SEARA

Cine crede că nobil este omul care săvîrșește fapte nobile se înșală amarnic. Nobil este omul care nu săvîrșește fapte ignobile.

E ușor să procedezi principial și fără compromis în problemele mari, de anvergură: cum să se dezvolte relațile de bună vecinătate cu Noua Zeelandă, cînd să se facă recensămîntul populației și încotro să pornești mai întîi, spre Uranus sau spre Neptun? Mult mai greu e să fii la înălțime în cazurile mărunte, obișnuite, de fiecare zi.

Dacă, de pildă, unul dintre bărbații care stau jos în metrou vede o femeie și nu-și bagă nasul în ziar, ci se scoală și-i cedează locul, înseamnă că e un exemplar neobișnuit și merită să fie trimis ca mostră la Expoziția realizărilor economiei naționale.

Dacă, să zicem, cineva n-a scris în viața lui o anonimă, ci, dimpotrivă, a rezistat tentației, omul acesta e un model de cinste și merită să fie dat ca exemplu în public.

Dacă un norocos găsește un portofel și nu-și bagă conținutul în buzunar, este un om de onoare și trebuie lăudat în ziar, la rubrica „Așa procedează oamenii sovietici".

Vera Fominicina Polotențeva avea o bază etică fermă, nu-și pierdea capul pentru nicio sumă de bani, cît ar fi de mare.

— V-ați distrus profilul moral! îi spunea ea soțului, după ce terminară cina și se retraseră în cămăruța transformată din bucătăria de prisos.

— Avem atîtea găuri în buget, se apără Kirill Ivanovici. Trebuie astupate cu bani!

— Noi nu ne trădăm principiile, îi replică mama-eroină, cu glas de beton armat. Mi-e rușine pentru colectivul vostru. Nu trebuia să-l excludeți.

— Și ce trebuia să facem? întrebă Polotențev.

— Să-l luați sub tutelă și să-l reeducați! Da, stăm prost cu banii. Da, copiii sunt un sac fără fund, însă nu vom face compromisuri cu convingerile noastre!

Vera Fominicina strălucea prin integritatea caracterului ei.

— Te iubesc, Vera! nu se putu stăpîni Polotențev.

— Și eu te iubesc! mărturisi ea.

— Ce să facem concret în povestea asta cu cîștigul? Și Polotențev își sprijini fruntea ostenită de umărul solid al nevestei.

— Hotărîți voi singuri, îi spuse tovarășa de viață și-l mîngîie pe cap.

Polotențev se duse hotărît și încuie ușa ca să nu-i deranjeze vreunul dintre copii.

Lidia Sergheevna plecase la Oreșnikov cu intenții serioase. Cînd frumoasa femeie ieși din lift cuprinsă de pasiune, inima îi bătea atît de tare, încît Oreșnikov o auzi și deschise ușa.

— Volodea, îi spuse ea cu vocea întretăiată, mă simt atît de vinovată față de dumneata! Eu sunt cea care am pus totul la cale...

— Să nu mai pomenim de ce-a fost. Intră!

— Nu îndrăznesc să trec pragul casei dumitale!

— Trece-l! îi îngădui Vladimir Antonovici mărinimos. Acum suntem tovarăși de nenorocire, doar și pe mine m-au exclus!

Înțelegînd ce lovitură financiară îi dăduse omului iubit, intriganta se muie și începu să-și piardă cunoștința. Oreșnikov cuprinse în brațe minunata povară și o duse în camera lui. În timp ce el gîfîia din cauza greutății, Lidia Sergheevna se topea de fericire.

— Volodea! pronunță ea numele scump și-și întredeschise pleoapele. Am venit să-ți fac o propunere.

— Ce anume?

Naivitatea îi făcea cinste.

— Aia!

— Fă-o!

Femeia se ridică și se înclină ceremonios:

— Îți cer mîna!

— În ce sens? se minună Oreșnikov.

— În sensul propriu! îi sugeră Lidia Sergheevna. Vreau să fii soțul meu!

Vladimir Antonovici nu găsi ce să-i răspundă.

Între timp, soneria începu să țîrîie. Cum ei nu-i dădeau nicio atenție, Oreșnikov-senior deschise ușa.

— Aici locuiește artistul Oreșnikov? întrebă Olia cu voce tragică.

— Da, eu sunt, recunoscu prudent actorul, temîndu-se că-i vreo admiratoare țicnită. Figura fetei i se părea cunoscută, dar nu-și amintea de unde.

— Unde-i fiul dumneavoastră?

Bătrînul nu știa de venirea Lidiei Sergheevna.

— Chiar adineaori era întins pe divan.

— Mort? țipă Olia. Știam eu că l-au ucis și i-au furat obligația!

Pentru orice eventualitate, ca să nu dea de bucluc, bătrînul se trase un pas înapoi și o privi înspăimîntat.

— Nu cred... ba chiar sunt sigur că nu. E viu. Poate chiar prea!

Asta-i tot ce-am vrut să știu! strigă Olia enigmatic și fugi pe scară.

Oreșnikov-junior, ocupat cu defensiva, nu află de vizita Oliei.

— Dar ești măritată, se împotrivea Vladimir.

— Ce, ăsta-i bărbat? oftă amar frumoasa.

— Păi, nici eu nu pot să mă însor cu dumneata. Aș face-o cu plăcere, dar am o logodnică. O cheamă Olia.

— Dă-i papucii! se rugă Lidia Sergheevna, plină de iubire pînă-n gîtul ei de lebădă. Faci o greșeală de neiertat dacă te însori cu alta! M-am îndrăgostit de dumneata, Volodea, și asta mi se întîmplă prima oară în viață. Pentru dumneata sunt în stare de orice. Am să colind magazinele și piețele, am să gătesc și am să spăl vasele. O să duc eu rufele la spălat, o să învăț să repar siguranțele, să calc pantalonii și să lustruiesc parchetul. Cînd ai să mergi cu mine pe stradă, toți au să întoarcă capul. Hai, te rog, însoară-te cu mine!

Oreșnikov era mișcat. Oamenilor le place să li se facă declarații de dragoste.

— Dar eu aveam de gînd să mă însor cu Olia! își repetă el argumentul, ca un catîr.

— Unde-o fi Olia asta nu știu, dar eu sunt aici, alături, numai să întinzi mîna... pronunță nurlia în șoaptă.

Rezistența lui Oreșnikov scădea, și o rugă jalnic:

— Zău, Lida, nu trebuie...

Ofensiva părții atacante era atît de captivantă, încît Vladimir Antonovici era gata să cadă prizonier. Semăna cu un

biet iepuraș, care se îndreaptă de bunăvoie spre îmbrățișarea pitonului. Iar pitonul, așa cum scrie în toate cărțile, e cel mai frumos șarpe de pe lume și de aceea e mai plăcut să te sufoci în îmbrățișarea lui decît în oricare alta.

Era o seară molcomă de iarnă. Fulgi albi, de Crăciun, se cerneau pe pământul păcătos.

Olia mergea grăbită. Cînd ajunse lîngă o casă veche, cu doi lei la intrare, scoase din poșetă unul dintre buletinele confiscate și controlă adresa. Pe urmă intră pe ușa principală și sună la primul etaj. Îi deschise Petea. Văzînd-o pe fata de la casa de economii, se sperie:

— Ce s-a întîmplat? Obligația e falsă?

— Nu, cred că e bună. Am ceva de vorbit cu dumneavoastră.

Petea o invită înăuntru și o ajută să-și scoată paltonul.

— Hai să luăm cîte una mică. Face bine cînd vii de la ger, se bucură Petea, căruia nu-i plăcea să bea singur.

— Spuneți-mi, vă rog, nu-i așa că obligația era a lui Volodea?

Petea scotea din dulap sticla și păhărelele.

— Da, încuviință el și o privi mirat. Îl cunoașteți?

— Îl cunoșteam... Dar cum a ajuns obligația asta în mîinile dumneavoastră?

— Prin urmare, știți că a cîștigat zece mii?

— Știu totul despre el, spuse Olia cu amărăciune.

Petea se uită la ea cu atenție.

— Vasăzică, v-ați certat, ghici el.

Olia nu se putu retine și izbucni:

— Da!

— Să bem pentru împăcarea voastră! și Petea ridică paharul.

— N-am să mă-mpac niciodată cu el! Și Olia bău cu îndîrjire.

— Gustați ceva, o pofti Petea. Volodea e băiat bun, doar că-i cam lasă-mă să te las. Și să știți, o încredință el, convins că aduce argumentul cel mai tare în favoarea prietenului său, nu bea, ca mine.

— Și totuși, de ce i-ați luat obligația? îl întrebă Olia.

Iar Petea, rușinat, îi spuse toată povestea.

Acum Olia știa într-adevăr totul despre Oreșnikov, exceptînd faptul că se afla în captivitatea seducătoarei sale colege.

Lidia Sergheevna era întinsă pe divan, acoperită cu un pled, iar Vladimir Antonovici se așezase la picioarele ei.

— E tîrziu, Lida. Să mergem, te conduc. Cu oarecare întîrziere, Oreșnikov se căia de capitularea sa.

— Ce să mai fac acasă? îi răspunse alene Lidia Sergheevna.

— Soțul tău o să fie îngrijorat... își urmă amantul linia.

— Nu mă goni! Te iubesc și rămîn aici pe vecie!

Oreșnikov înțelese că se afla într-o situație fără ieșire și că o merită. Trebuia să se descurce cumva.

— Vino-ncoace, îl chemă Lidia Sergheevna.

— Stai puțin, să mă gîndesc.

— La ce, scumpule?

Oreșnikov se ridică și începu să măsoare camera în lung și-n lat.

— Oare e drept, întrebă el cu patos, să ne ia partea noastră?

— Acum nu vreau să mă gîndesc la asta...

— Nu lăsa atîta bănet să se ducă pe apa sîmbetei! continuă Vladimir Antonovici s-o atragă în cursă.

— Nu-l las, pur și simplu nu-l am. Lidia Sergheevna

mușcase destul de repede din momeală. Dar asta-i o bătaie de joc, o samavolnicie!

— Ai dreptate, turnă Oreșnikov gaz peste foc. Trebuie să ne luăm partea ce ni se cuvine legal, iar tu ai să mă ajuți. Îmbracă-te!

Curînd după aceea, Oreșnikov și Lidia Sergheevna mergeau pe strada principală. Toți bărbații se întorceau și-l invidiau, însă lui nu-i făcea nicio plăcere. Își eliberă brațul vrînd să-și recapete libertatea, dar asta nu se potrivea cu interesele Lidiei Sergheevna. Îl luă ea la braț și Oreșnikov se simți ca strîns în clește.

Pe aceeași stradă veneau din partea opusă Olia și Petea. Cînd îl văzu, Olia își luă într-o clipită însoțitorul la braț.

Cele două perechi s-au oprit față-n față. Oreșnikov se uita vinovat la Olia. Lidia Sergheevna îi surprinse privirea și, pricepînd cu cine are de-a face, zîmbi triumfător. Olia se uita la ea cu dispreț, iar pe Oreșnikov se străduia să nu-l vadă de fel. Petea se holba la toți pe rînd, căutînd să înțeleagă ce se petrece.

Intuiția feminină o făcu pe Lidia Sergheevna să simtă pericolul, și-l tîrî pe Oreșnikov după ea. Olia îl trase imediat pe Petea, și perechile se despărțiră, plecînd în direcții opuse.

Oreșnikov nu se putu stăpîni și întoarse capul. Olia nu rezistă nici ea și întoarse de asemeni capul, așa că, deși distanța dintre ei creștea, continuau să se uite unul la altul.

ÎN DRAGOSTE, CA ȘI LA LOTERIE, NU SE ȘTIE NICIODATĂ dinainte cine va cîștiga. Alevtina așteptase mult. Dar trăsese în sfîrșit biletul cîștigător, sub forma lui Ivan Stepanovici. Kalacev își respectase promisiunea și se prezentase la logodnică aducînd un tort uriaș, de nouă ruble.

Alevtina l-a condus în sufragerie.

— Bună seara, Vasili Alexandrovici și Maria Petrovna, își salută el călduros viitorii socri și instală tortul pe masă.

— De ce a venit? se minună Vasili Alexandrovici adresîndu-se fiicei, care își pusese cea mai bună rochie. Dacă nu mă înșală memoria, susținea că n-o să mai pună piciorul în casa asta!

— M-am pripit, Vasili Alexandrovici! recunoscu Kalacev.

— Ce caută aici? urmă bătrînul, continuînd să nu-l bage în seamă pe Kalacev și vorbind numai cu fata.

— Am intenția să mă însor cu fiica dumneavoastră! i-o trînti Ivan Stepanovici. Vă cer consimțămîntul, iubiți și stimați Vasili Alexandrovici și Maria Petrovna!

— Eu sunt de acord, răspunse mama în grabă, temîndu-se că logodnicul s-ar putea răzgîndi.

Vasili Alexandrovîci se prefăcea cu încăpățînare că nu observă prezența lui Kalacev.

— Ce logodnic mai e și ăsta, Alla? Păi, ar fi cazul să iasă la pensie!

— Aici exagerați! Ivan Stepanovici înțelegea că bătrînul își ia revanșa pentru întîlnirea trecută și se hotărî să suporte umilința pînă la deznodămîntul victorios.

— Și tu ești de acord? o atacă direct Vasili Alexandrovici pe fiică-sa.

— Este! îl încredință Kalacev.

— Este! Confirmă și mama.

— Eu pe tine te întreb, Alevtina! se răsti bătrînul.

— Da, sunt! recunoscu Alevtina.

Logodnicul se simțea intimidat.

— Ce-ți trebuie hodorogul ăsta? se miră sincer tatăl, care-și iubea fata ca ochii din cap.

Mama se grăbi să intervină:

— Nu-l asculta, Ivan Stepanovici!

— Acum trebuie să-l ascult și să-l stimez, vrei-nu vrei! zise Kalacev ca un adevărat fiu.

Alevtina îi aruncă bătrînului o privire rugătoare și acesta, în sfîrșit, se dădu bătut:

— Faceți cum vreți!

— Uite că ne-am înțeles! se bucură Ivan Stepanovici. Mulțumesc, tăticule!

Și, înainte ca Vasili Alexandrovici să-și vină în fire, se repezi la el să-l sărute.

31 DECEMBRIE

E greu de înțeles de ce toți oamenii se bucură de sosirea Anului Nou și chiar îl sărbătoresc, în loc să plîngă.

Dacă stai să te gîndești, sărbătoarea Anului Nou e un eveniment jalnic în scurta noastră viață, căci ne mai apropiem cu un pas de granița fatală. Însăși procedura întîmpinării noului an accelerează procesul acesta de apropiere.

În loc să doarmă, întru menținerea sănătății lor, oamenii calcă toată noaptea regimul, făcîndu-și de cap cu bani adunați de la unul și de la altul: dansează, cîntă, zbiară, mănîncă, beau, se zbuciumă și flirtează.

În noaptea de Anul Nou progresul stagnează. Savanții nu inventează explozibile, poeții nu fabrică rime, hoții nu fură, pedagogii nu dăscălesc, frizerii nu bărbieresc, groparii nu sapă, nimeni nu citește cărți, părțile beligerante nu trag una asupra celeilalte, pentru că mîinile tuturor sunt ocupate cu paharele...

Dar mai există și oameni bravi, care nici în noaptea de Anul Nou nu trădează interesele societății și împing curajos progresul înainte. Sunt șoferii de autobuze, chelnerii, garderobierele, muzicanții, medicii de la Salvare și bucătarii.

Mîinile lor nu sunt ocupate cu trîndavele pahare, ci cu activele volane, tăvi, paltoane, acordeoane, seringi și polonice.

În noaptea de Anul Nou mai lucrează și televiziunea, dar asta n-are legătură cu progresul.

Așadar, a sosit ultima zi din anul vechi, 31 decembrie!

Înainte de închiderea casei de economii, salariații atelierului fotografic se îngrămădiseră la ghișeul Oliei. Oreșnikov și Lidia nu se aflau printre ei. Banii i-a încasat Kalacev, în calitate de persoană neutră și demnă de încredere.

Olia le-a adresat un mic discurs, răzbunîndu-se atît pe Oreșnikov, cît și pe Lidia Sergheevna.

— Stimați tovarăși! Vă felicit cu ocazia Anului Nou și pentru cîștig. Sper că veți cumpăra și pe viitor obligații la împrumutul de trei la sută.

— Mulțumim frumos! Vă felicităm și noi, îi răspunseră veseli îmbogățiții.

În stradă, Alevtina nu reuși să meargă alături de logodnicul său. Pe Kalacev îl susțineau cu grijă, de-o parte și de alta, Kirill Ivanovici și Petea – nu cumva, ferească Sfîntul, să se-mpiedice, să cadă ori să dea peste el vreo mașină.

— Ascultați, spuse Petea fără să lase brațul lui Ivan Stepanovici. Ziua de azi trebuie sărbătorită.

— E tradiția noastră, încuviință Polotențev.

— Eu sunt pentru, adăugă Kalacev.

Procesiunea se opri în fața unui magazin alimentar.

În timp ce fericiții cîștigători pustiau magazinul, Lidia Sergheevna se afla singură în apartamentul ei gol și avea o comportare mai mult decît stranie.

Ceasul arăta nouă seara. Toate femeile din oraș se găteau înfrigurate cu rochiile lor de bal, numai Lidia Sergheevna își punea un costum de schi. Ai fi putut crede că are de gînd să-și petreacă noaptea de Anul Nou pe pîrtie.

Deodată se auzi scîrțîitul ușii. Lidia Sergheevna se repezi să vadă cine naiba a mai venit.

În prag, cu o sticlă de șampanie în mînă, stătea sfios soțul ei, în timp ce pe scară urcau niște hamali cu mobila.

Cînd o văzu, soțul se grăbi să-i explice:

— M-am întors definitiv! Știu că te bucuri. Și eu sunt fericit. O să întîmpinăm Anul Nou împreună!

Lidia Sergheevna tăcea. Era evident că soțul apăruse într-un moment inoportun.

— Am fost nedrept! recunoscu el. N-o să mai fiu gelos. Am încredere în tine. Știu că mă iubești. De ce ți-ai îmbrăcat costumul de schi?

Lidia Sergheevna înțelese că povestea o ia de la început și regretă că nu are în mînă măcar un băț de schi.

Hamalii o dădură la o parte și aduseră înăuntru șifonierul.

— Nici nu-ți închipui cît de scump e transportul mobilei! se plînse gelosul. Și au zgîriat tot lustrul...

Telefonul a sunat exact la nouă și jumătate, cum fusese înțelegerea. Lidia Sergheevna o luă înaintea soțului și înhăță receptorul.

— Da, eu sunt, spuse eleganta schioară. Bine, vin!

— Unde pleci chiar cînd se apropie Anul Nou? se miră el. Ei, n-auzi?

— Ai făcut-o fiartă tot jucîndu-te cu mobila! catadicsi în sfîrșit Lidia Sergheevna să-i răspundă. M-am îndrăgostit de altcineva!

— Lida! o imploră soțul. Dacă mă părăsești, mă arunc pe fereastră!

— Nu mai vorbi prostii! îl repezi Lidia Sergheevna și o luă la fugă pe scări, cu grație sportivă.

Soțul țopăi în urma ei și strigă amenințător:

— Lida! Nu uita că stăm la etajul șase!

— Știu! îi răspunse ea de jos.

Radiologul intră grăbit înapoi și deschise larg fereastra. Aerul înghețat năvăli în cameră.

Bărbatul părăsit se cățără ager pe pervaz și aștepta să-i apară soția la intrarea blocului.

— Lida! urlă nefericitul, cînd își văzu călăul pe trotuar. Acu sar!

Lidia Sergheevna își ridică ochii.

— Nu sta la fereastră, că răcești! îi strigă ea grijulie și plecă la celălalt.

Cineva atinse piciorul radiologului, care sări speriat înapoi, ca să nu cadă de-adevăratelea.

— Înainte s-o ștergi pe fereastră, îi spuse un hamal, scoate gologanii, boierule! Am terminat.

— Duceți-le pe toate înapoi, vă plătesc! suspină radiologul.

— Nu mai ține! Avem și noi neveste, se-apropie Anul Nou!

Se făcuse ora zece. Orașul se așeza la masa de sărbătoare. Ca să conducă anul vechi pe ultimul drum, Orașul se veselea și ciocnea pahare.

Numai biata Cenușăreasă Olia, cu mămica și cu tăticul ei, nu aștepta oaspeți. În micul apartament de la ultimul etaj, chiar sub acoperiș, era pusă masa pentru trei persoane.

Cenușăreasa era tristă. Împodobea un pomuleț de polietilena, care se găsea mai ușor decît brazii adevărați.

— „De la poale pînă-n vîrf, cînta Olia melancolic, pe melodia unui marș funebru, în timp ce tatăl și mama se uitau la televizor, uite bradul, măi prieteni; cu o sută de lumini, pocnitori atîrnă-n cetini!..."

Iar orașul pronunța toasturi, bea, mînca. Orașul începea să se cherchelească.

Și la atelierul fotografic masa era pusă.

În centru, alături de șampanie, într-o cuvă pentru developat negative, se aflau cele zece mii de ruble.

La masă tronau cei zece cîștigători și Kalacev.

Banchetul era în toi. Ivan Stepanovici ținea o cuvîntare:

— Ridic acest pahar în cinstea colectivului vostru unit, care și-a îndeplinit cu succes planul anual. Vă invit pe toți la nunta noastră, la care colectivul meu de la autobaza nr. 3 va veni cu efectivul complet.

Toți strigară „Mulțumim!" și băură.

Alevtina se uită la ceas și țipă speriată:

— E timpul să facem împărțeala, altfel nu ajungem să prindem Anul nou acasă.

Atunci se ridică retușorul Petea și spuse cu sentiment:

— Insist în continuare să împărțim egal, inclusiv cu Oreșnikov și cu Lidia Sergheevna. Altfel cum o să privim mîine în ochii lor?

— Petea are dreptate, încuviință Kirill Ivanovici. Excluzîndu-i pe tovarășii noștri, ne-am distrus profilul moral, repetă el cuvintele soției.

— Bine, consimți Ira, să-l primim pe Oreșnikov înapoi.

— Și pe ea? întrebă Alevtina.

— Nu suntem de acord, se indignă Ira la iuțeală, iar Iura adăugă:

— Nu și-a plătit cotizațiile.

Alevtina se ridică plină de măreție.

— Prieteni! Trebuie s-o primim, dădu ea glas, simțind privirea aprobatoare a lui Kalacev. Sărmana! E o femeie singură. Soțul a părăsit-o, iar cînd nimeni nu iubește o femeie, singură i-e foarte greu. Cît despre cotizatii, o să le dea.

Alevtina era în clipa aceea atrăgătoare. După cum se știe, dragostea înnobilează femeia, o face frumoasă, ba chiar bună.

Dar, mai ales, Alevtina se simțea trumfătoare. În sfîrșit ea – pe care toți, nu se știe de ce, o considerau urîțică – putea să ocrotească o femeie pe care toți, nu se știe de ce, o socoteau frumoasă.

— Fără discuție că Alevtina are dreptate, spuse Polotențev mișcat. Of, banii ăștia ne-au luat mințite. E timpul să ne venim în fire! Mă mîndresc de faptul că în colectivul nostru nu se fac compromisuri cu convingerile. Hai să votăm pentru amîndoi o dată.

Dar n-au mai apucat să voteze.

Perdeaua s-a dat la o parte și în atelier a intrat solemn Moș Gerilă, dichisit ca la carte, purtînd în spate un sac în care, desigur, se aflau daruri.

— La mulți ani, fruntași ai producției fotografice! îi felicită el pe colegii înmărmuriți. Organizația orășenească a luat valoroasa inițiativă să împart chiar eu darurile în întreprinderile care au depășit planul. Ura!

— Ura! răspunseră nesiguri cei de față.

— Strașnic! aprobă Kalacev inițiativa.

— În numele și din însărcinarea... continuă Moș Gerilă, vă felicit pentru depășirea planului anual cu două zecimi la sută. Noi știm că cele două zecimi v-au costat scump. Apreciem colectivul vostru pentru entuziasm, pentru abnegație și pentru prietenia ce domnește aici, pentru faptul că sunteți toți pentru unul și unul pentru toți! Și acum, poftiți la daruri!

Și aruncă sacul din spinare.

Curios, dar nimeni n-avea chef să se scoale de la masă.

— Dacă trebuie, trebuie! porunci Kalacev sever. Duceți-vă. Eu stau aici de pază.

În fața lui Moș Gerilă se formă o coadă.

— Și dumneata, tovarășe! îl chemă stăpînul iernii pe Kalacev.

— Eu nu-s de-aici.

— Dar ești tovarășul Kalacev, directorul celei mai bune autobaze din oraș! Moș Gerilă se dovedea uluitor de bine informat.

Măgulit, Kalacev își părăsi postul de pază.

Spre groaza lor, magul stinse lumina și începu a scoate darurile în beznă.

— Du-te acasă și bucură-ți nevasta! Tu primești un sfertuleț! Și Moș Gerilă înmînă primul cadou lui Polotențev.

În timp ce se desfășura ceremonia, o siluetă ademenitoare, în costum de schi, lunecă pe geam și alergă spre masă. Răsună o bubuitură: căzuse sticla de șampanie.

Umbra o zbughi înapoi și sări cu dibăcie.

Cînd îi veni cuiva în minte să aprindă lumina, firește că banii nu mai erau acolo.

— Ajutor! Hoții!

Și începu învălmășeala.

Prin curte alerga o siluetă avînd ceva comun cu Lidia Sergheevna.

— Moș Gerilă e un pungaș! ghici Kalacev primul.

— Sunt complici! țipă Alevtina.

Moșul își smulse barba și toți îl recunoscură pe Oreșnikov.

— Iac-așa! Ne-ați văduvit pe nedrept de partea noastră și am fost nevoiți să recurgem la această faptă urîtă!

Vladimir Antonovici lăsă în voia soartei sacul cu daruri, își ridică poalele halatului și o luă la sănătoasa.

Se știe, din cele mai vechi timpuri, că banul îl pervertește pe om; dar lipsa banilor îl strică și mai rău. Cum s-o fi rezolvînd dilema asta? Nimeni n-are habar!

Oreșnikov o ajunse în stradă pe Lidia Sergheevna și fugiră împreună, lăsînd în urmă pe trecătorii care alergau și ei, fiindcă pînă la Anul Nou mai rămăseseră doar cîteva minute.

Din atelierul „Portretul tău“ se revărsă gloata jefuiților și începu urmărirea.

Nu strigau: „Puneți mîna pe hoț!” Nu voiau să se dea în spectacol, și alergau tăcuți. În frunte se găsea conducătorul întreprinderii, iar plutonul de alergători era încheiat de Ivan Stepanovici Kalacev, care lua parte la urmărire, în calitate de voluntar.

— Ești genial, Volodea, îi spunea Lidia Sergheevna din fugă. Te ador!

— Dă banii încoace, îi ordonă Oreșnikov fără a scădea ritmul. Pe dumneata ar putea să te ajungă, dar să mă-nhațe pe mine nu-i așa simplu.

În imaginație, Vladimir Antonovici ținea în mîini aparatul „Zenit-112“.

Lidia Sergheevna îi dădu pachetul. Oreșnikov se miră cît era de gros.

— De ce ai luat toți banii? Ce, ți-ai pierdut mințile?

Oreșnikov se opri.

— N-am avut timp să număr, se justifică fugara, trăgîndu-și complicele într-un gang. Urmăritorii trecură mai departe.

— Suntem salvați! suspină Lidia Sergheevna.

Oreșnikov numără din teanc partea care i se cuvenea lui și Lidiei Sergheevna, apoi ieși din gang și strigă:

— Ați apucat-o greșit! Suntem aici!

Urmăritorii se întoarseră în tăcere cu 180 de grade.

— De ce-ai făcut asta? întrebă Lidia Sergheevna.

— Așa trebuia!

Oreșnikov puse teancul de bani pe trotuar și-l fixă cu o cărămidă.

— Luați-vă restul! strigă el și se îndepărtă la cîțiva pași, atent să nu ia altcineva banii.

Polotențev se aplecă și ridică tezaurul.

— Cîți sunt?

— Cît vi se cuvine, răspunse Oreșnikov.

— Ce facem acum, tovarăși? întrebă Polotențev.

— Să-i prindem, propuse Iura. Doar nu i-au dat pe toți!

Urmărirea a fost reluată. Kirill Ivanovici, primul, rămase în urmă: începuse să gîfîie. Acum depăna mărunt din picioare, alături de Kalacev.

— Ca să vezi, se plîngea Polotențev. Și noi, care tocmai ne pregăteam să-i reprimim!

— Acum, pentru nimic în lume! interveni Iura, care alerga în avangardă.

— Dar ei nu știau că aveam de gînd să-i primim, luă Petea apărarea fugarilor. Și tare-aș vrea să știu de ce-i urmărim, dacă și-au luat numai partea lor!

— Petea are dreptate! exclamă Polotențev.

— Ar trebui să terminăm ședința, propuse Alevtina.

— Haideți să aranjăm lucrurile oficial. Cum o hotărî poporul, așa să fie! Vă rog pe toți să votați „pentru“ și să încetați urmărirea pînă cînd nu fac un infarct, se rugă Polotențev. Cine e „pentru”?

Votarea se făcu tot din fugă. Toți ridicară mîinile.

— În unanimitate! conchise președinta sindicatului.

— Volodea, Lida, opriți-vă! strigă Petea. V-am primit înapoi. Veniți încoace.

Ambele grupe, urmăriți și urmăritori, se opriră din nou, suflînd din greu, și trecură la tratative pașnice.

Scena se desfășura în piața centrală, pustie. În timpul ăsta tot orașul destupa șampania, împușcînd cu dopuri.

— De ce toată tevatura asta? îi întrebă Polotențev, gîfîind. Nu vi-e rușine obrazului? Ați organizat jaful tocmai cînd ne hotărîsem să vă primim înapoi.

— Nu vă cred! exclamă Lidia Sergheevna. Asta o spuneți acum!

Petea îl privi pe Oreșnikov în ochi și-i trînti niște vorbe cumplite:

— Aș bea ceva, Volodea, dar cu tine n-aș face-o!

Oreșnikov se schimbă la față, înțelegînd că a subapreciat minunatele calități ale colectivului. Zîmbi trist:

— Mda, asta nu-i fapta cea mai lăudabilă din viața mea. Iertați-mă...

De obicei, omul care se consideră mai nobil decît ceilalți se înșală. Vladimir Antonovici recunoscuse toată profunzimea meschinăriei sale și asta a fost începutul salvării lui.

Orologiile orașului porniră să bată miezul nopții, vestind sosirea Anului nou. Toți tăcură, pătrunși de importanța momentului. Cînd orologiile își terminară treaba, strigară în cor: „La mulți ani și multă fericire! Ura!"

— După cîte văd, trebuie să-mi cer din nou scuze și să recunosc înfrîngerea mea morală, spuse Oreșnikov cu glas scăzut. Ați fost mai buni decît mine. Ei nu-i nimic! Mă bucur!

— Kirill Ivanovici, împarte banii! rupse tăcerea Kalacev, pe care povestea începuse a-l plictisi. Împarte-i și termină bîlciul!

— Bine, hai să-ncepem, încuviință Polotențev, și se apucară să împartă averea în centrul pieței. Anul Nou nu începea de loc prost pentru ei.

Oreșnikov și Lidia Sergheevna plecaseră, iar plecarea lor nu fusese observată de nimeni.

— Mergem la tine, Volodea. La mine nu se poate, că s-a întors radiologul.

— Grozav! se bucură Oreșnikov. Te conduc la el. Și, fiindcă mi-am adus aminte, ia-ți partea.

— Las-o la tine! Tu ai sa dispui de toate în familie! Doar pornim în viață cot la cot!

— Ba pornește fiecare pe drumul lui!

— Vrei să mă lași, Volodea? Vocea Lidiei Sergheevna tremura.

— Hai, o rugă Vladimir Antonovici, lasă-mă să plec la Olia. Te rog foarte mult!

— Te iubesc și am să lupt pentru tine! Femeile de soiul Lidiei Sergheevna nu se predau niciodată fără luptă.

Oreșnikov îi întinse banii, tăcut. Lidia Sergheevna îi luă. Mai stătură un moment alături și se despărțiră. Schioara se tîrî spre radiologul ei, în timp ce Moș Gerilă se îndreptă vioi către Cenușăreasă.

Moș Gerilă sări din lift și sună la ușă.

Olia ieși în antreu și întrebă, fără să deschidă:

— Cine-i?

— Moș Gerilă, îi răspunse o voce cunoscută. La mulți ani!

— De ce ai venit?

— M-am purtat ca un măgar! Iartă-mă, te rog, și dă-mi drumul înăuntru.

— Nici nu mă gîndesc, spuse principiala Cenușăreasă, care totuși se bucura de venirea lui.

— Atunci dă-mi ceva de mîncare, o rugă jalnic Moș Gerilă.

— Vezi să nu! îi ghici Olia intențiile fără greutate. Abia aștepți să deschid ușa!

— Aștept! recunoscu Oreșnikov.

Olia zîmbi.

— Păi, dacă deschid, intri.

— Intru!

— Și pe urmă nu te mai scot pînă la ziuă!

— Nu mă scoți, conveni Oreșnikov. Hai, deschide!

Olia deschise ușa și izbucni în rîs cînd îl văzu costumat în Moș Gerilă.

— Vezi, chiar c-am descins dintr-o poveste de Anul Nou!

— Mă bucur că ai venit, moșule! îi spuse Olia sincer.

— Apropo! Oreșnikov stătea tot pe palier. Trebuie să-ți spun că de pe urma obligației eu m-am ales cel mai cîștigat!

— Ce-ai cîștigat, prostuțule?

— Pe tine, Olia!

Și Oreșnikov trecu pragul care-l despărțea de fericire. Poveștile de Anul Nou sfîrșesc totdeauna cu bine. Altfel nici nu le-ar publica nimeni.

IANUARIE

Să faci rost de bani e numai jumătate de treabă, să-i cheltuiești cu folos e o artă la fel de subtilă...

Kirill Ivanovici și Vera Fominicina ședeau în sufragerie, la o masă cît toate zilele. Masa era plină cu cererile copiilor pentru diverse obiecte.

Vera Fominicina luă o cerere și citi:

„Rog un șevalet. Kolea-"

— Ar trebui aprobată, propuse Kirill Ivanovici, care-și punea în Kolea mari speranțe.

Vera Fominicina dădu din cap, puse pe cerere o rezoluție favorabilă și dădu citire următoarei:

„Rog o bicicletă de curse. Lioșa."

— Bicicleta de curse e un dezmăț! se indignă tatăl.

— Băiatul vrea să devină campion! încercă să-l apere mama, dar tatăl se zbîrli:

— Pe bicicletă nu dau bani! Ai uitat că trebuie să ne luăm cu toții bocanci?

— Ai dreptate, încuviință Vera Fominicina. Dar ce-ar fi dacă în loc de toate șevaletele astea i-am înscrie pe Seva și pe Muza pentru o garsonieră?

— De ce lor tot, și celorlalți nimic? Nu, nici așa nu

merge... Kirill Ivanovici era mîhnit. Mi se părea că am cîștigat o groază de bani, și cînd colo ne ajung pentru te miri ce!

— Nu ne trebuiau zece copii! glumi Vera Fominicina, ca de obicei.

Ușa se deschise și în cameră apăru un puști de vreo șapte ani, cu intenții vădit agresive:

— Tată și mamă, cumpărați-mi o tobă!

— Vitea! se răsti tatăl. Ieși imediat, și închide ușa!

— Eu sunt Valerik, nu Vitea! se supără copilul.

Spre deosebire de Polotențevi, Ira și Iura n-aveau de gînd să-și cheltuiască banii pe fleacuri. Urmăreau un scop clar – locuința.

Se plimbau pe stradă, aranjînd în gînd mobila prin viitoarele camere. Tocmai treceau pe lîngă un magazin universal, însă nu intenționau să intre: n-aveau ce face acolo.

— Hai să intrăm. Așa, să ne mai uităm și noi! propuse Ira, care, ca orice femeie, adora îmbulzeala din magazine.

— Las'că te știu eu. N-ai să te poți abține, o să cumpărăm tot felul de aiureli și nu ne mai rămîn bani de apartament, se împotrivi Iura.

— Numai să ne uităm, îți dau cuvîntul.

Iura se supuse, trecură pragul magazinului, și asta a fost greșeala lor fatală.

La început au dat peste raionul de articole electrice, care se afla chiar la intrare, parcă anume.

— Ce lampadar spendid! se entuziasmă Ira. N-am mai văzut unul atît de frumos!

— Să mergem, să mergem! o trase de mînecă nefericitul logodnic, cuprins de negre presimțiri.

— Dacă ne luăm numai lampadarul și nimic altceva, ne ajunge! se rugă Ira.

— Mai întîi să ne luăm apartament, observă logic Iura, și pe urmă o să-l mobilăm.

— Da, dar pe urmă nu mai găsim asemenea lampadare!

Lampadarul a fost începutul căderii lor în păcat.

Iura cu lampadarul la subsuoară și Ira cu abajurul în mînă trecură la raionul de televizoare, care – fatalitate! – se afla alături.

— Ia te uită, un televizor „Vecer"! exclamă mîna-spartă. Nu se găsește niciodată.

— Dacă mai cumpărăm acum și televizor, adio apartament, îi aminti Iura. Dar era prea tîrziu: începuseră a se rostogoli pe pantă...

Prin fața magazinului universal se plimba Kalacev, așteptînd-o pe Alevtina, care-i dăduse acolo întîlnire. În sfîrșit, aceasta se desprinse din gloata cumpărătorilor și se repezi radioasă să-și întîmpine logodnicul.

Kalacev se cutremură.

Alevtina își văzuse, în cele din urmă, visul cu ochii. Într-un mantou fantastic, cu guler de vulpe argintie și garnisit la poale tot cu vulpe, plutea mîndră spre Ivan Stepanovici. Pe capul ei trona o pălărie modernă, care, împreună cu mantoul, o sluțea cum nu se poate mai rău. Se dovedi astfel că pînă și Alevtina mai putea fi pocită.

Trecu prin fața lui Kalacev ca un manechin, își descheie mantoul și-i spuse:

— Fii atent la rochia de dantelă cu flori. Partea de sus e sac, în jos e strîmtă...

Rochia nu-i ajungea la genunchi, dezvăluind ciorapii ajurați. Alevtina își expuse un picior, îndoindu-l ușor.

Kalacev roși pentru prima oară în viață. Îi era rușine de trecători. Acum avea un pretext să fugă de logodnică o dată

pentru totdeauna, dar dovedi că e bărbat adevărat și om cumsecade, iubitor.

— Îți vine foarte bine, Alla! pronunță el deznădăjduit. Da, foarte!

— Lidia Sergheevna o să crape de invidie! declară Alevtina triumfătoare.

— Sigur c-o să crape!

Kalacev o luă curajos la braț și o conduse în văzul tuturor.

Alevtina era așa de fericită că nu mai observa nimic, iar Ivan Stepanovici se străduia să nu privească în jur, ca să nu dea ochi cu vreun cunoscut.

Tocmai de aceea au trecut pe lîngă Ira și Iura, fără să-i vadă.

Zdrobiți de durere, risipitorii ședeau pe două fotolii noi. Fotoliile erau puse de-a dreptul în zăpadă. Alături se lăfăia lampadarul, iar pe o măsuță joasă se înălța cutia de carton cu televizorul „Vecer".

— Unde le ducem? întrebă Iura cu glas pierit.

— Eu port toată vina, recunoscu Ira.

Să le lăsăm la casa de bagaje? căuta Iura o soluție.

— Ca să stea acolo pînă la moartea noastră?

— Da, și pentru asta mai trebuie să plătim, oftă Iura.

— Am găsit! se lumină Ira de speranță. Le dăm la consignație. Pierdem numai șapte la sută, și putem să ne înscriem la casă...

În timp ce colegii Lidiei Sergheevna își tocau banii, ea nu cheltuise nicio copeică. Păstra resursele materiale intacte pentru asaltul decisiv.

Se duse la casa de economii și o abordă imediat pe Olia care pe tomurile Marii enciclopedii sovietice, își vîrî capul pe ferăstruică și-i spuse fără echivoc:

— Olia, dă-mi-l pe Volodea!

— Nu-l dau! îi răspunse Olia.

— Dă-l!

— Nu-l dau!

— Dar îl iubesc! exclamă patetic Lidia Sergheevna, însă Olia zîmbi ironic:

— Și ce dacă? Și eu îl iubesc!

Discuția se împotmolise.

— Olia, dumneata ești tînără, ai toată viața înainte ai tot timpul să-ți afli fericirea, nu ca...

Întrucît Olia tăcea, o întrebă cu amărăciune:

— Deci, nu-l dai?

— Pentru nimic în lume!

Lidia Sergheevna întoarse capul, se convinse, că nu mai e nimeni, scotoci în poșetă, scoase un pachet voluminos și i-l întinse norocoasei rivale.

— Aici sunt opt sute treizeci și trei de ruble! Bani, nu glumă! I-ai, și dă-mi-l pe Volodea!

— Ce, vrei să-l cumperi?

— De ce așa brutal, Olia? încercă Lidia Sergheevna s-o intimideze, dar fără niciun rezultat. Înțelese că s-a sfîrșit cu viața. Bine, îi zise ea. Atunci dă-mi obligații de toți banii.

Omul pe care tocmai intenționase să-l cumpere dar nu fusese vîndut, nu putea evita mîna destinului, cheltuindu-și și el banii cu înfrigurare.

La bazarul de Anul Nou, Vladimir Antonovici se opri în fața vitrinei unde își etala farmecele aparatul fotografic „Zenit-112“și se uită la el cu jind. Deși avea în buzunar destui bani ca să cumpere două aparate, zîmbi trist și trecu la pavilionul „Blănuri”, unde se făcuse deunăzi de rîs în fața Oliei și a lui însuși.

— Salut, se adresă el vînzătoarei. Aș vrea un mantou de blană. Numărul patruzeci și șase, de opt sute treizeci și trei de ruble. Pe cît posibil, bun.

— Îl luați fără probă? se miră vînzătoarea.

— A fost probat. Ajunge.

EPILOG

Au trecut cîteva zile. Kirill Ivanovici ședea în cabinet, avînd ca fundal un steguleț roșu, pe care stătea scris: „Fruntașilor în întrecere". Tocmai le fusese înmînat pentru succesele în îndeplinirea planului anual.

— Trebuie să cinstim steagul! îi spunea Alevtina lui Polotențev. Așa-i tradiția!

— Sigur că trebuie, dar de unde luăm bani? Nu mai are nimeni!

— Să luăm de la Oreșnikov, de la casa de ajutor. Oreșnikov fu chemat în grabă. Pe drum îl agăță Petea, care-și lingea buzele uscate.

— Volodea, dă-mi trei ruble!

— Ce, gata? îl întrebă Vladimir Antonovici cu compătimire.

— Gata, oftă Petea.

— N-am bani! și Oreșnikov intră în cabinetul lui Polotențev. Kirill Ivanovici îi arătă steagul:

— Trebuie să organizăm o agapă colegială! Descuie-ți reciprocul.

— Ce, v-ați coalizat cu toții împotriva mea? izbucni Oreșnikov. Ioc bani! I-am cheltuit iar. Vladimir Antonovici se

căută în buzunar și scoase o obligație. Poate-o fi și asta cu noroc. Pentru toți, preciză el.

Viața îi învață totuși cîte ceva pe oameni.

P.S. N-AU MAI CÎȘTIGAT NICIODATĂ.

P.P.S. Nuvela n-a fost comandată de Ministerul Finanțelor.

CRIMA DIN BIBLIOTECĂ

Telefonul îl trezi pe anchetatorul Iacimenev exact la miezul nopții. Dacă nu-l trezea telefonul, discuția ce urmează n-ar fi avut loc și ne-ar fi venit foarte greu să începem această lugubră istorie.

— Tu ești, Iacimenev?

— Cine-i la telefon?

— Asasinul! îi răspunse calm o voce necunoscută.

— Lasă glumele nesărate! se înfurie Iacimenev, puse receptorul în furcă și se întoarse pe partea cealaltă. Telefonul se afla pe o măsuță lîngă pat, pentru ca în caz de nevoie anchetatorul să poată fi ușor trezit.

Dar impertinentului nu i-a fost lene să mai sune o dată.

— De ce-mi închizi telefonul în nas? întrebă el aspru.

— Cine-i acolo? repetă stupid Iacimenev.

— De fapt sunt o fantomă, însă cum tu ești marxist, n-ai să mă crezi!

— Și pe cine ai ucis, fantomă? întrebă somnoros Gheorghi Borisovici Iacimenev.

— Pe cine se cuvine. Cadavrul zace aici, alături de mine.

Și îți telefonez de la biblioteca Academiei de științe pedagogice, unde am săvîrșit fapta!

— Cine-i nefericitul? se trezi de-a binelea anchetatorul. Necunoscutul îi răspunse prompt:

— Academicianul Zubarev.

— Serghei Ivanovici? precizează Iacimenev. Chiar el?

— Chiar el!

— De ce ai ucis floarea științei noastre? Iacimenev încerca să ghicească după voce care dintre prieteni se ține de șotii.

Răspunsul fu neașteptat:

— Pentru lipsă de principialitate. Ca să le fie și altora de învățătură!

Anchetatorul izbucni în rîs.

— Nu văd nimic hazliu! se supără misteriosul interlocutor. Și te-am sunat ca să nu-ți bagi nasul tău iscoditor în afacerea asta sîngeroasa! Altfel n-o să-ți fie nici ție moale!

— Ai terminat? Iacimenev rămăsese convins că e vorba de o farsă. Poate că așa, din politete, ai să-ți spui în sfîrșit numele?

Răspunsul a fost un hohot sinistru.

— Hai, că m-ai plictisit! Iacimenev nu se speriase și voia să închidă aparatul, cînd auzi un glas cochet de femeie:

— Gheorghi, dă dispoziție să se ridice cadavrul! Mi s-a făcut silă de el!

— Lăsați-mă să dorm! se rugă Gheorghi Borisovici. Mîine trebuie să fiu la serviciu dis-de-dimineață. De ce nu sunteți oameni?

— Nu putem fi oameni pentru că suntem fantome!

Iacimenev își pierdu răbdarea, închise telefonul și-și puse perna pe cap. Dar nu izbuti să adoarmă. Nu fiindcă l-ar fi îngrijorat discuția aceea absurdă din miez de noapte, nici nu-și mai amintea de ea. Avea însă o fiică de nouăsprezece ani, singurul lui copil, motiv mai mult decît suficient ca să suferi

de insomnie cronică. La fel ca multor fete de vîrsta ei, fiicei lui Iacimenev îi intrase în cap să se mărite, ceea ce nu-l bucura pe tată de loc. Gîndul că un om străin avea să devină pentru fată mai important decît părinții, că se va instala în locuința lor și se va bărbieri cu aparatul său electric – uitînd, firește, sa scuture apoi firele de păr – îl făcea pe Iacimenev să turbeze.

— De ce crezi c-o să se bărbierească cu aparatul tău? auzi el în imaginație vocea protestatară a soției, care de fapt dormea pașnic în patul vecin. Are și el mașină de bărbierit.

— Nu-i vorba de mașină, ci de principiu, o contrazise Iacimenev. Nu vreau în general să se mărite fata. Întîi să-și termine institutul!

— Dar se iubesc...

— Și dacă mîine n-au să se mai iubească?

Dialogul imaginar a fost întrerupt de soneria telefonului. Anchetatorul se uită la ceas. Era patru dimineața.

— Gheorghi Borisovici! auzi el vocea alarmată a lui Zinovi Fomin, ajutorul său. S-a mai comis o crimă!

— Un asasinat! se încruntă Iacimenev.

— Într-o bibliotecă a fost descoperit cadavrul unui bărbat! raportă Fomin.

— Academicianul Zubarev, continuă anchetatorul, cu gîndul la faptul că, din păcate, căsniciile moderne se destramă repede.

— De unde știți? Fomin nu înceta să se mire de genialitatea șefului, dovadă că era un subaltern genial. Sunt ofițer de serviciu pe oraș și tocmai mi-a telefonat intendenta de la academie.

— Iar mie mi-au telefonat criminalii, acum patru ore! Iacimenev se așeză pe marginea patului, căutîndu-și pe dibuite papucii. Vin imediat, făgădui el, chinuindu-se să-și îmbrace cămașa fără a lăsa receptorul din mînă.

— Desigur că n-au spus cine sunt, se necăji Fomin.

— De ce nu? îl contrazise anchetatorul, cu un zîmbet ironic. Au spus că-s fantome.

— Am înțeles! Istețul asistent încercă să formuleze din zbor prima versiune. Probabil că s-au înfășurat în cearșafuri albe. Au mizat pe faptul că oamenii superstițioși îi vor lua drept fantome.

— Lasă, Zinovi, îl rugă Iacimenev. Mai bine trimite-mi mașina.

— N-avem mașină, îl înștiință Fomin amărît. A plecat la Bolșevo unde a fost spartă o dugheană!

— Se poate compara o spargere cu o crimă? Iacimenev începuse să-și tragă pantalonii.

— Din păcate, spargerea s-a produs înaintea crimei! Lui Zinovi îi era milă de șeful său, dar n-avea ce-i face.

— Cheamă un taxi, îl plătim cu taloane.

— E sfîrșitul lunii și taloanele s-au terminat! îi spulberă Fomin ultima speranță. Va trebui să faceți rost singur de mașină.

— Contabilitatea n-o să-mi deconteze banii! oftă Iacimenev. Bine, vin îndată!

Trecu în bucătărie să-și facă o cafea. Cafeaua e băutura națională a detectivilor, le dă vigoare și-i acordează pe struna polițistă. Gheorghi Borisovici Iacimenev era un demn coleg al unor detectivi ca Sherlock Holmes, dacă l-ați citit pe Conan Doyle, ca Maigret, dacă l-ați citit pe Simenon, și ca Poirot, dacă ați citit-o pe Agatha Christie. Lăsa impresia că e moale la treabă, chiar leneș. Avea niște mîini mari, de muncitor, părul ca savanții – începuse să-i încărunțească și să se rărească – și ochi naivi, de colhoznic. Trecuseră nouăsprezece ani de cînd Gheorghi Borisovici curăța cu succes rîndurile societății de elementele indezirabile, dar tot mai avea de lucru.

Bea cafeaua și se gîndea cine-o fi avut interes să-l ucidă pe

renumitul savant Serghei Ivanovici Zubarev. Acum cîteva zile îl văzuse la televizor, unde academicianul, om încă în puterea vîrstei, prezida juriul clubului „Veseli și isteți". Cînd își făcuse cumpărăturile în piață duminica trecută, carnea de vacă o primise învelită într-o pagină din revista Ogoniok, cu fotografia lui Zubarev. Academicianul, în haine negre, cu cămașă albă și cravată, zîmbea duios și strîngea mîna unui aborigen gol-goluț, dintr-un arhipelag al Oceanului Pacific. Alaltăieri, la „ultimile știri", auzise că Zubarev a inaugurat o expoziție internaționala de desene ale copiilor, iar în Vecerneia Moskva de aseară, pe care o citise înainte de culcare, văzuse un interviu cu Zubarev asupra noii sale monografii despre Ivan cel Groaznic.

„Dacă ar fi fost specialist în tehnică, raționa Iacimenev, crima ar putea fi pusă în legătură cu acțiunile spionilor străini. Dar academicianul Zubarev era o autoritate în domeniul științelor umanistice, ceea ce nu prezintă interes pentru nimeni."

— Cine a fost ucis? îl întrebă soția, care intrase în bucătărie în cămașă de noapte și, văzîndu-l că bea cafea, pricepuse totul.

— Un grangur mare, îi răspunse Iacimenev enervat. Nu mă aștepta cu masa. Acum o să mă ia la frecuș toți șefii!

— Cum să nu vii la masă? explică ea. La ora trei ne ducem la Casa de căsătorii, apoi ne întoarcem să luăm masa cu părinții băiatului.

— Ce vină am eu că s-au apucat să-l omoare tocmai azi?

— Dar alți anchetatori nu mai există? Ai rămas singurul în toată Moscova?

Iacimenev se îndreptă spre ieșire:

— Am să mă străduiesc, dar dacă întîrzii, începeți fără mine.

— Încearcă numai să întîrzii, îi strigă ea din urmă...

Totul a început ca într-un preacinstit roman polițist.

Iacimenev ieși în strada întunecată unde, bineînțeles, ploua cu găleata. Era o beznă să-ți dai cu degetele-n ochi și nu se zărea nici urmă de mașină.

Avu totuși noroc. Prinse repede un taxi și, peste treizeci de minute, plătind din buzunar bani pe care n-avea să-i mai vadă înapoi, se afla în stradela Krivobedrennîi, și se uită la o vilă cu etaj, care mai păstra pe alocuri urmele fostului stil „empire". Două bisericuțe, căsuțele fără caturi și pavajul de bolovani dădeau un farmec deosebit acestui colț din vechea Moscovă. Numai un bloc-turn cu opt etaje îi amintea lui Iacimenev că acțiunea nu se desfășoară în 1913, anul de la care statisticii noastre îi place așa de mult să-și înceapă cronologia.

Pe uliță era pustiu. Numai în cabina telefonică din fața vilei se ascunsese un individ mărunțel și bondoc. Se rostogoli afară și-i zîmbi radios anchetatorului.

— Permiteți să raportez, Gheorghi Borisovici! Țin sub observație această străduță misterioasă, dar n-am descoperit nimic suspect. Toți s-au ascuns în casă, ori pur și simplu dorm.

Era Ivan Șalîto, al doilea ajutor indispensabil al lui Iacimenev.

Anchetatorul își iubea tinerii asistenți. Poate că nu se puteau lăuda cu o profunzime a gîndirii, cu spirit fin de observație și cu capacitatea de a se orienta fulgerător, în schimb acopereau din plin aceste lipsuri prin zelul și devotamentul lor. În lipsa altor cadre, mai agere la minte, Iacimenev se străduia din răspunteri să-și asigure urmași în persoana lui Ivan și a lui Zinovi.

— Da Fomin unde-i?

— Păzește mortul! Tot acolo e și restul trupei – expertul, fotograful și doctorul.

Zgribulit de frig, Iacimenev zîmbi trist.

— Dacă eram un detectiv străin, intram în bistroul de peste drum și mă încălzeam cu un păhărel de pernot. Dar, Vanea, în primul rînd nu-s detectiv străin, iar în al doilea cel mai apropiat bufet e la trei kilometri de aici și nu vinde vodcă pînă la zece dimineața. Înseamnă că n-am altă soluție decît să încep cercetările.

Cu aceste cuvinte, Iacimenev păși spre ușa principală, lîngă care se afla o tăbliță sub sticlă: „Academia de științe pedagogice. Sectorul de istorie a culturii", iar Ivan Șalîto se întoarse la cabina telefonică.

Ajuns în vestibul, Iacimenev se uită în jur, dar nu văzu nimic deosebit. La intrare erau niște coloane de stuc, imitînd marmora. O scară largă, cu mochetă roșie, ducea la etaj. Pe pereți atîrnau reproduceri de tablouri ce reînviau pagini glorioase din istorie: Ultima zi a orașului Pompei, Dimineața executării streliților și Prințesa Tarakanova.

În stînga, pe un cuier, Gheorghi Borisovici văzu două mantale milițienești și paltonul doctorului. Se dezbrăcă, își atîrnă pardesiul de postav alături de gabardina doctorului și aprinse o țigară, trăgînd fumul cu nesaț. Cînd anchetatorii fumează, au aerul că gîndesc profund. Cine știe, poate că este chiar așa.

În vestibul era cald, Iacimenev se moleși și adormi. Dormea și fuma, fuma și dormea.

Zinovi Fomin, un lungan sfrijit, coborî în fugă.

— Permiteți să vă trezesc, Gheorghi Borisovici! se adresă el respectuos șefului.

— Nu dorm, îi răspunse Iacimenev fără să deschidă ochii.

— Permiteți să raportez că dormiți în picioare, ca un cal de artilerie!

Complimentul îl trezi pe Iacimenev, care trecu la subiect:

— Ei, ce-i acolo?

— Păi, nu urcați să vedeți cadavrul? se miră Femin.

— Pe urmă, pe urmă... se apără Iacimenev.

De fapt, Gheorghi Borisovici nu se temea de nimic pe lume, afară de întuneric, de sînge și de cadavre. Dar astea erau singurele sale slăbiciuni.

— Doctorul spune, continuă Fomin, că moartea a survenit la unsprezece noaptea.

— Mai aproape de douăsprezece, îl corectă mașinal Iacimenev.

Fomin îl punea în temă vorbind cu zel:

— Fractură de craniu. Zubarev a fost lovit în cap cu un corp contondent.

— Obiectul n-a fost găsit, firește.

— Cum ați ghicit?

— Dacă arma crimei ar fi fost descoperită, dumneata, Zinovi, mi-ai fi spus ce este! Continuă!

— Cînd oi învăța și eu odată să raționez ca dumneavoastră? se entuziasmă Fomin.

— Ai viitorul înainte, Zinovi! îl consolă Iacimenev. La anii dumitale nici eu nu știam pe ce lume mă aflu!

— De ceas și de bani nu s-au atins. Jaful se exclude. Motivele crimei sunt neclare.

— Criminalul a încercat să mă convingă, îl întrerupse Iacimenev, că Zubarev a fost ucis pentru lipsă de principialitate. Dar dacă în ziua de azi s-ar ucide pentru atîta lucru, ar începe un masacru general.

— Bandiții au lăsat în bibliotecă o sumedenie de corpuri delicte, după care pot fi ușor identificați. Și Fomin le enumeră: O pereche de ochelari cu ramă de aur, o broșă tip camee, o batistă bărbătească mînjită cu ruj de buze, un bilet pentru azi la trenul Moscova-Kuibîșev, vagonul șase, locul treisprezece, și o sacoșă cu alimente, în ea se află o sticlă de chefir și trei sute nouăzeci de grame de salam cu șuncă. Desigur că a cumpărat patru sute, zece i-au dat lipsă la cîntar.

— Hm, Zinovi, cam prea multe suveniruri, își roti anchetatorul privirile. Asta nu-mi place. Iar afară e o vreme cîinească. Mă tem c-o să avem mult de furcă aici.

— Și încă un amănunt, cît pe ce să uit, un manuscris făcut ferfeniță!

— Lipiți-l! ordonă Iacimenev. Și prin bibliotecă ce-i? Nimic rupt, nimic spart?

— Afară de capul academicianului, nimic! raportă Fomin.

— Urcați la etaj, spuse Iacimenev, și rugați-l pe expert să ia amprentele digitale de pe receptorul telefonului. Criminalul mi-a declarat că vorbește chiar din bibliotecă. Și, afară de asta, expertul să-mi lase toate corpurile delicte.

— Am înțeles! și Fomin zbură să-i execute ordinele.

Metoda lui Iacimenev – din cauza căreia nu putuse face carieră ani îndelungați – consta în aceea că, oricît ar părea de paradoxal, nu-i căuta pe vinovați. Se străduia totdeauna să se convingă de nevinovăția persoanelor suspecte. Cînd îi descoperea pe toți nevinovații, vinovații ieșeau singuri la iveală.

Gheorghi Borisovici nu-și trădă nici de astă dată principiile și porni să caute nevinovații. Începu cu intendenta care descoperise cadavrul.

Intendenta bea ceai în cămăruța de sub scară și citea un roman istoric, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Îmi dați voie? întrebă anchetatorul crăpînd ușa.

— De ce mai întrebați, îi răspunse oțărîtă intendenta, dacă tot o să intrați?

— Chiar așa, încuviință blajin Iacimenev; intră și, pricepînd că nu poate fi vorba de invitație, se așeză singur pe un taburet de pluș.

Remarcă în sinea lui că bătrîna e solidă și ar putea foarte bine să dea o lovitură nimicitoare. Al doilea lucru pe care-l

observă fu bărbia ieșită înainte, trădînd tărie de caracter. Îi displăcură în mod deosebit mustățile babei.

Dar anchetatorul era credincios principiilor sale, așa că-și învinse antipatia față de sinistra intendentă.

— Vă rog să lăsați cartea. Cum vă numiți?

— Din cîte îmi amintesc, se burzului baba, bărbații trebuie să se prezinte primii.

— Vă rog să mă iertați! Mă numesc Gheorghi Borisovici și sunt anchetator.

— Aha! Iaca, eu nu izbutesc niciodată să citesc un roman polițist pînă la capăt. Știți, literatură de mîna a șaptea! Pe mine mă cheamă Nadejda Dmitrievna.

— Ce citeați acum, Nadejda Dmitrievna? Iacimenev încercă să-i cîștige încrederea.

— Regina sugrumată. E din seria Regii blestemați, de Maurice Druon. L-ați citit?

— N-am apucat încă, recunoscu spășit Gheorghi Borisovici.

— Ce epocă de ignoranță, constată intendenta și îl sfătui condescendent: Citiți-l totuși. Autorul cunoaște bine materialul, deși scrie cam arid...

— Neapărat! îi făgădui Iacimenev și se gîndi ușurat că vocea ei nu seamănă cu șăgalnicul contralto, pe care-l auzise la telefon. Spuneți-mi, Nadejda Dmitrievna, Zubarev era iubit la dumneavoastră?

— Nu era mai rău decît alții, dar cam bădăran Ce-i drept, acum toți sunt bădărani!

— Chiar toți? o contrazise slab Iacimenev.

— Toți, toți... întări bătrîna.

— Și ați descoperit cadavrul la ora patru?

— Nu m-am uitat la ceas.

— De mult lucrați aici?

— Din nouă sute șaptesprezece, cînd a venit puterea voastră... Asta-i tot, tovarășe anchetator?

— Deocamdată... Iacimenev se ridică.

— Slavă Domnului! și Nadejda Dmitrievna își vîrî din nou nasul în roman.

— Iertați-mă, Nadejda Dmitrievna, o întrerupse el din citit, aș vrea să vă pun o întrebare confidențială. Casa asta, înainte de nouă sute șaptesprezece, n-avea o... legendă cu fantome, cu stafii care colindă noaptea prin ea?

Nadejda Dmitrievni îl privi pentru prima oară cu interes.

— Vă întreb serios, insistă Gheorghi Borisovici.

— Pînă la catastrofă... spuse delicat Nadejda Dmitrievna, vila a aparținut tatălui meu. Și pot să vă asigur că n-am avut fantome în familie. La prietenii noștri, prinții Beloselski-Belozerov, trăia o fantomă, însă așa de blîndă și drăgălașă... Se distra turnînd sare în compot...

Iacimenev înțelese că s-a ales cu ce merita. Îi plăceau oamenii cu simțul umorului. Zîmbi ironic, îi mulțumi și părăsi cămărița.

Ceasul din vestibul arăta ora 8 și 17. Mantalele milițienești și paltonul de gabardină al doctorului dispăruseră de pe cuier. Desigur că stăpînii lor terminaseră de examinat locul crimei și o luaseră din loc împreună cu cadavrul.

Iacimenev aruncă o privire în stradă și văzu pe cabina telefonică un anunț uluitor: „Închis pentru inventar“

— Vanea! își strigă el ajutorul.

Șalîto sări din cabină, scoase anunțul și veni în grabă.

— De ce ai atîrnat anunțul ăsta idiot? îl întrebă sever Iacimenev.

— Pentru că vin tot timpul să dea telefoane! se justifică ajutorul. Sunt nevoit să eliberez cabina și mă murează ploaia...

Pe lîngă detectivi treceau în grabă, spre academie, orfanii

specialiști în istoria culturii. Iacimenev nu reuși să citească pe fețele lor dacă știu sau nu că au rămas fără părinte.

Gheorghi Borisovici oftă:

— Expertul nu mi-a transmis nimic?

— A zis că pe receptor nu sunt amprente. Și că ucigașul ori v-a telefonat din altă parte, ori purta mănuși atunci cînd v-a sunat. Ori... mă scuzați, Gheorghi Borisovici, dar expertul m-a rugat să vă transmit că ați visat!

— Du-te la laborator, Vanea, și spune-le că am nevoie urgentă de manuscris, lipit la loc.

După ce și-a expediat ajutorul, Iacimenev a intrat în cabină și a telefonat acasă.

— Eu sunt, îi spuse el soției. Ania s-a sculat? Ascultă, ce-ar fi să-i vorbești așa, ca mamă? Poate mai amînă... măcar o lună... cîte nu se-ntîmplă într-o lună... A, a și venit? La ce naiba s-a înființat așa devreme? Eu? Nimic... Păi, doar ți-am spus că am să încerc...

Iacimenev se întoarse în vilă.

În vestibul, împărțiți în grupulețe, salariații discutau pe șoptite. Erau vădit tulburați de senzaționala noutate. Pe cuier atîrnau impermeabile ude. Picături grele se scurgeau de pe ele, ca niște lacrimi. Părea că trenciurile îl plîng pe defunct. În afară de ele nu plîngea nimeni. Iacimenev urcă alene la etaj și, în sfîrșit, intră în bibliotecă.

Acum, nu era țipenie de om aici. Se uită în jur. Greu de găsit un loc atît de ideal pentru săvîrșirea unei crime. Lămpile de birou creau un semiîntuneric care te predispunea la încălcarea legii. Din labirintul format de stelajele cu cărți, agresorul se putuse ușor strecura spre victimă. Covorul gros și moale înăbușise zgomotul cadavrului în cădere.

Portretul Ecaterinei a II-a, opera unui maestru necunoscut din secolul al XVIII-lea, gravurile străvechi cu vederi din Sankt-Petersburg, o acuarelă de Kuzmin din seria

de ilustrații la Evgheni Oneghin și o copie după tabloul lui Repin Ivan cel Groaznic și fiul său Ivan, agățate pe pereții bibliotecii, nu puteau povesti amănuntele nopții sîngeroase, deși le văzuseră perfect. Iacimenev observă imediat că tabloul cu Ivan cel Groaznic, încadrat într-o ramă grea de bronz, atîrna strîmb.

Pe birou îl așteptau corpurile delicte culese de lîngă victimă. Se așeză pe scaun și se apucă să le examineze. Pentru început luă cameea.

„Imitație, stabili el imediat, și nu-i cizelată în sidef, ci ștanțată din plastic. Lucru de duzină. Șase, cel mult șapte ruble. Aparține unei femei drăguțe din zilele noastre și care, cum se întîmplă adesea, nu are bani pentru bijuterii veritabile.

Pe de altă parte, zîmbi maliții os Gheorghi Borisovici, posesoarea cameei poate fi o femeie urîtă, care poartă podoabe ca să-și dreagă înfățișarea. Dar cameea ar fi putut aparține și unui bărbat, care intenționa să ofere fleacul ăsta unei femei."

Puse cameea la o parte și începu să studieze ochelarii. Îi încercă.

— Aproximativ plus trei, stabili anchetatorul. Prezbiție de vîrstă.

Își scoase ochelarii și privi rama cu atenție.

— Bărbătești... însă acum și femeile poartă cu predilecție lucruri bărbătești – ceasuri, pantaloni, pulovere. Ar putea purta cu tot atîta succes și ochelari bărbătești.

Acum veni rîndul unei batiste mari în carouri verzi, cu urme de ruj.

„Aparține unui bărbat din zilele noastre, raționă Iacimenev, probabil căsătorit. Înainte de a se săruta, a șters cu batista rujul de pe buzele femeii. Pe de altă parte, batista ar putea aparține și unei femei..."

Și, în sfîrșit, biletul pentru rapidul Moscova-Kuibîșev.

Putea aparține atît unui bărbat cît și unei femei, tînăr sau bătrîn, criminal sau nevinovat. Biletul de tren dovedea fără putință de tăgadă că cineva intenționa să plece astăzi la Kuibîșev, nu se știe de ce.

Ultimul corp delict, sacoșa cu chefir și salam cu șuncă... dispăruse!

„Aceste obiecte, se socoti Iacimenev în gînd, puteau fi uitate aici înainte de crimă, în timpul crimei și după crimă. Le-au putut lăsa asssinii, cît și victima, precum și persoane străine de crimă. Mda... nu mi-a fost dat să fiu un detectiv celebru, care pînă acum ar fi descurcat de mult toate ițele!"

Sună telefonul. „Începe!" își zise Iacimenev, recunoscînd vocea șefului.

Șeful îi atrase atenția asupra persoanei ucise, ce răspundere apasă pe umerii lui, ai lui Iacimenev, și ce se va întîmpla cu Iacimenev și cu el, șeful, dacă Iacimenev nu se va orienta rapid în afacerea asta.

Gheorghi Borisovici era pornit și împotriva șefului, și împotriva asasinilor și, nu se știe de ce, chiar împotriva victimei.

— Apreciez încrederea dumneavoastră, spuse el în receptor, făcînd-o pe prostul, și sunt încîntat că mi s-a încredințat mie această anchetă complicată.

Abia apucase sa termine convorbirea cînd ușa se întredeschise și în bibliotecă își băgă nasul un tînăr cu înfățișare de star dintr-un film intelectual, ultramodern. Urîțel dar simpatic, cu buze groase dar cu picioare subțiri, adus de spate dar cu ținută sportivă, pozitiv dar negativ. Avea o mutrișoară deșteaptă, ca maimuțele de rasă.

— Intrați, intrați! îl pofti Iacimenev. Ați uitat ceva aici?

— Îmi închipui că sunteți anchetatorul, nu-i așa?

Iacimenev dădu din cap:

— Mă numesc Gheorghi Borisovici.

— Iar eu, Anton Varlamov, cercetător științific stagiar. Am nevoie de niște materiale pentru necrolog.

Iacimenev îl măsură pe Anton cu o privire leneșă, luă batista cu carouri verzi și, ținîndu-și răsuflarea, i-o întinse:

— Luați-o. E a dumneavoastră...

Anton surîse, îi mulțumi scurt și vîrî batista în buzunar.

Anchetatorul răsuflă ușurat: „Cum am ghicit că-i batista lui? Totuși nu-s perfect idiot..."

— Batista trebuie spălată, îl sfătui anchetatorul. E mînjită cu ruj!

— Aveți spirit de observație, aprecie Anton, cotrobăind prin sertarele biroului. O să vă urmez neapărat sfatul.

După ce-și găsi hîrtiile trebuincioase, cercetătorul științific stagiar se îndreptă spre ieșire.

— Nu vă supărați, îl opri Iacimenev, dar aș vrea să știu cum a nimerit batista dumneavoastră lîngă cadavrul lui Zubarev.

Anton nu manifestă nici mirare, nici teamă.

— Vă explic cu plăcere, începu el prietenos. Cînd am intrat în bibliotecă, era douăsprezece și jumătate noaptea și nu mă așteptam de loc să-l găsesc aici pe Zubarev, cu atît mai puțin mort. Surpriza m-a făcut să scap batista din mînă...

— Sună foarte convingător, îl luă peste picior Iacimenev. Mai rămîne să aflu ce căutați în bibliotecă la ora aceea.

— Sunt burlac! îl lămuri vesel cercetătorul științific stagiar.

„Iar eu sunt foarte subtil! se gîndi Iacimenev. Am crezut că posesorul batistei e însurat."

— Vreți să spuneți că ați fost aici cu o femeie? observă Iacimenev, cu gîndul la faptul că îi telefonaseră doi – un bărbat și o femeie.

În bibliotecă apăru bătrîna intendentă.

— Anton, întrerupse ea interogatoriul, fără să se jeneze cîtuși de puțin. Dă-mi zece ruble.

— Pentru ce? se miră Anton.

— Pentru coroană.

— De ce așa mult? De obicei dăm cîte două.

— Depinde cine moare, pronunță filozofic reprezentanta fostei nobilimi. Fiecăruia după merit!

Neavînd nimic de obiectat, Anton îi dădu în silă o hîrtie de zece ruble.

— Semnează! Și Nadejda Dmitrievna îi întinse un borderou.

— Înțeleg să semnez cînd primesc bani, spuse Anton punîndu-și supus iscălitura, dar de ce trebuie să semnez cînd dau?

— Dacă-i sfeterisesc eu? Și bătrîna plecă.

— Să ne întoarcem la discuția noastră, propuse Gheorghi Borisovici.

— Treaba mea cu cine-am fost, dădu glas Anton. Dar am să vă ușurez sarcina. Eu și Zubarev ajunsesem în relații mizerabile. Șeful nostru avea în știință idei opuse alor mele. Mai bine zis, nici nu le avea. Era un om lipsit de principii!

Anton repeta teza criminalului. Intonația corespundea și ea. Iacimenev se făcu numai ochi și urechi.

— Pe lîngă asta, urmă Anton, Zubarev mi-a respins o carte și avea de gînd să mă mătrășească din academie. Cînd veți binevoi să mă arestați, tovarășe anchetator, vă stau la dispoziție! Lucrez în cabinetul numărul șapte.

— De ce vă autoacuzați? întrebă Iacimenev, căruia tînărul suspect îi plăcuse.

— E mai bine s-o faci tu singur, decît să aștepți pînă o fac prietenii tăi, spuse Anton. Iertați-mă, dar nu mai am timp. Trebuie să scriu necrologul carieristului ăstuia!

— Despre morți nu se vorbește de rău!

— Atunci despre cine se vorbește? zîmbi Anton. Despre morți e necuviincios, despre vii e periculos...

După plecarea lui Anton, Iacimenev stătu o vreme cufundat în gînduri. Pe urmă, deși parcă era singur în bibliotecă, întrebă:

— Ce zici, Fomin?

— Chiar tipul ăsta l-a ucis! se auzi vocea înăbușită a lui Zinovi.

— În ce dulap ești? reluă anchetatorul, căutînd să se orienteze după direcția vocii.

— În numărul paisprezece, unde-s Turgheniev și literatura turcă.

— De ce te-ai băgat acolo? întrebă Iacimenev obosit.

— Fiecare cu metoda lui, Gheorghi Borisovici. Anton ăsta a venit aici – ajutorul vorbea tot din ascunzătoare – fiindcă făptașul se întoarce întotdeauna la locul crimei! Dați-mi drumul de-aici, Gheorghi Borisovici. Vă rog! adăugă el cu glas plîngăreț.

— Păi, de ce nu ieși singur?

— M-a încuiat cineva.

— Cine? se minună Gheorghi Borisovici.

— În afară de dumneavoastră și de Anton n-a fost nimeni aici, spuse Fomin cu reproș.

Iacimenev se sculă, căută dulapul numărul paisprezece și încercă ușa, care nu se deschise. În broască nu era nicio cheie.

— Ia spune, Zinovi, întrebă Gheorghi Borisovici, nu cumva te-ai încuiat pe dinăuntru? Așa, ca să fie conspirația deplină?

— Știu că mă credeți tîmpit! îi răspunse trist ajutorul.

— Exagerezi, îl contrazise amabil Iacimenev, uitîndu-se prin sticla lăptoasă după care se vedeau volumele lui

Turgheniev, iar în spatele lor licărеau slab în beznă ochii detectivului întemnițat. Parcă nu țin minte să te fi încuiat, iar Anton nu s-a apropiat de dulap... Și sacoșa cu mîncare a dispărut...

— N-a dispărut, îl liniști Fomin. Am atîrnat-o eu la geam, afară, să nu se strice salamul.

Iacimenev se depărtă de dulap și luă din fereastră chefirul și cele aproape patru sute grame de salam cu șuncă.

— Nu vrei să mănînci, Zinovi? întrebă șeful grijuliu. Salamul miroase foarte apetisant...

— Nu mănînc în timpul serviciului! îi răspunse Fomin cu mîndrie.

— În schimb, mi se pare că am să înghit eu aceste corpuri delicte! recunoscu anchetatorul, care la vederea mîncării simțise o criză acută de foame. Oricum, salamul tot n-o să țină pînă la judecată.

— Poftă bună! În vocea lui Zinovi era o nuanță de reproș la adresa șefului, care încălca disciplina.

„Sacoșa asta aparține unei femei al cărei bărbat călătorește peste hotare, își zise Iacimenev, atacînd gustarea gratuită. Sacoșa e străină... Pe de altă parte, la noi și bărbații umblă cu sacoșe..."

Ușa se deschise și în bibliotecă păși îndurerată o femeie palidă, îmbrăcată numai cu lucruri de import. Își fixă asupra lui Iacimenev ochii căprui și blînzi.

— De ce îmi beți chefirul și mîncați salamul pe care l-am cumpărat pentru cîine?

Prins în flagrant delict, Iacimenev roși, iar Fomin își stăpîni în dulap un hohot răzbunător.

— Pardon, bălmăji anchetatorul înecîndu-se cu salam, eram tare flămînd. Vă cumpăr altul... chiar azi...

Femeia se așeză sfioasă pe marginea unui scaun de lîngă ușă și zise trist:

— O nenorocire nu vine niciodată singură... Nu-i destul că soțul meu a fost ucis, acum a rămas și Athos fără salam...

— Așadar, sunteți soția lui Zubarev?

— Văduva, precizează vizitatoarea.

— Condoleanțele mele. Mare nefericire.

Văduva nu-l contrazise.

— Da mare nefericire. I-am povestit lui Athos. Dac-ați ști cum a plîns... Au venit vecinii de sus să întrebe ce i s-a întîmplat cîinelui.

— Cîinii suferă adesea mai mult decît oamenii, remarcă Iacimenev, studiind-o atent pe văduvă. Spuneți-mi, vă rog, cum a ajuns sacoșa dumneavoastră aici?

— Foarte simplu, îl lămuri cu mîhnire văduva. Am venit să-l iau pe Serghei Ivanovici pe la miezul nopții...

Lui Iacimenev i se tăie răsuflarea, iar în zăpușeala din dulap Fomin și-așa abia mai sufla.

Interogatoriul a fost întrerupt iar de Nadejda Dmitrievna.

— Maria Nikiticina! se adresă ea văduvei. Dă-mi zece ruble!

— Pentru ce?

— Pentru coroană! precizează impasibil intendenta, parcă n-ar fi știut cu cine stă de vorbă.

— De ce așa mult? se indignă văduva. Totdeauna am dat cîte două ruble! Și, afară de asta, își luă ea seama, eu și-așa sunt în pierdere! Doar a murit soțul meu, nu al alteia!

— Adevărat. Nadejda Dmitrievna nu încercă să conteste evidența faptelor. Dar și dumneata lucrezi aici. Cred că ar fi echitabil, ajunse ea la o concluzie surprinzătoare, să ți se facă un rabat de cincizeci la sută!

Iacimenev își ridică ochii în tavan.

Maria Nikiticina dădu fără să crîcnească o hîrtie de cinci ruble și semnă în borderou.

Cînd ușa se închise în urma intendentei, Gheorghi Borisovici își reluă interogatoriul.

— Bănuiam, începu a povesti stăpîna lui Athos, că Serghei Ivanovici nu-i singur...

— Erați geloasă? întrebă Gheorghi Borisovici cît mai delicat cu putință.

— Toată viața, mărturisi văduva, însă n-am avut niciodată vreo dovadă că mă înșală. Cînd am intrat azi-noapte și l-am văzut mort, în fotoliul de colo, am fost atît de zguduită încît am uitat plasa, am izbucnit în hohote de plîns și am fugit la Athos, să-i împărtășesc nenorocirea...

— Ce funcție aveți?

— Cercetător științific. Sunt profilată pe Gogol, Șcedrin și alții. Pe scurt, satira; însă în niciun caz după secolul al nouăsprezecelea.

— Înțeleg, zise Iacimenev.

— Pot să-mi iau sacoșa? întrebă femeia zdrobită de durere. A adus-o Serghei Ivanovici din Noua Zeelandă...

— Firește, îi răspunse anchetatorul, care în sinea lui se gîndea triumfător: „N-am greșit nici de data asta".

Văduva se ridică să plece, dar Gheorghi Borisovici o reținu:

— Cum se împăca Serghei Ivanovici cu Anton Varlamov?

— Îl iubea ca pe un frate mai mic. Pe toți îi iubea. Avea o inimă de aur.

După plecarea văduvei, Fomin dădu glas din dulap:

— L-a ucis împreună cu Anton! Fără-ndoială că se iubesc.

— De unde și pînă unde? exclamă Iacimenev, care acum termina netulburat salamul cîinelui. Văduva e mai bătrînă decît Anton cu vreo douăzeci de ani.

— Dumneavoastră nu știți ce-i pe lume, Gheorghi Borisovici! Și Zinovi își etală cunoștințele: Acum e foarte la

modă ca unul din doi, femeia sau bărbatul, să fie mai mare cu douăzeci ori cu treizeci de ani. Apropo, ați observat că persoanei nici nu-i pasă de moartea soțului și vorbește numai despre cîine?

Acum veni rîndul lui Iacimenev să-și etaleze cunoașterea subtilă a sufletului omenesc:

— Oamenii îndoliați se comportă adesea altfel decît ar fi de așteptat. Uiți, Zinovi, că există un subtext. Textul acestei femei nefericite este cîinele, iar subtextul – pierderea soțului. Pe procedeul ăsta se bazează toată literatura modernă. Oamenii gîndesc una, spun cu totul alta, iar cititorul trebuie să ghicească.

— Eu tocmai îl răsfoiesc pe Turgheniev și văd că la el oamenii spun ceea ce gîndesc, i-o întoarse Fomin. Scoateți-mă de aici, Gheorghi Borisovici, că mă sufoc din lipsă de oxigen.

Iacimenev luă o cheie din primul dulap întîlnit în cale și o introduse în broasca ușii după care se perpelea Fomin. Peste o clipă, prizonierul era în libertate.

Primele cuvinte ale cetățeanului liber au fost:

— Dați-mi voie pîn-afară!

În momentul cînd Fomin închidea ușa după el, o vază de porțelan căzu de pe dulapul numărul șase, zbură la trei milimetri de capul anchetatorului, se izbi de parchet și încetă să mai existe ca operă de artă din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Iacimenev nu sări în lături, nu păli și nu-l trecură fiori de gheață. Se uită calm în sus, pe urmă își mută privirea asupra cioburilor de porțelan colorat și căzu pe gînduri.

Cînd se întoarse Fomin, căruia îi revenise buna dispoziție, Iacimenev îl întîmpină cu reproș:

— De ce trîntești ușa? Uite, din zdruncinătură a căzut o vază. Cît pe ce să mă pocnească!

Fomin aprecie fulgerător situația:

— Eu nu trîntesc ușile niciodată. Am cei șapte ani de-acasă, și le închid totdeauna încet. Cred, Gheorghi Borisovici, că s-a comis un atentat împotriva dumneavoastră!

— Dar nu era nimeni în bibliotecă, replică Iacimenev.

— De unde știți? își dădu Fomin cu părerea. Poate că există o ușă secretă. Criminalul a intrat, v-a răsturnat vaza în cap și a șters-o.

— S-ar putea să ai dreptate... aprobă Iacimenev. Doar m-au avertizat să nu mă amestesc în afacerea asta!

— Între altele – și Fomin se aplecă la urechea anchetatorului – la toaletă se ascunde un tip ciudat. Tremură ca vargă, deși acolo e foarte cald.

— Nu pleca de-aici! îi ordonă anchetatorul. Mă întorc repede. Și fii atent...

Fomin se sprijini cu spatele de ușă și scoase pistolul.

În drum spre toaletă, Gheorghi Borisovici o întîlni pe intendentă, care tot mai umbla de colo pînă colo cu borderoul.

— Iertați-mă că vă întrerup iar din activitatea obștească, însă mai am o întrebare confidențială. În bibliotecă n-a existat niciodată o intrare secretă?

Nadejda Dmitrievna se îndepărtă de anchetator la distanța maximă pe care i-o permitea lățimea coridorului, înainte de a răspunde, făcu o pauză, apoi grăi cu toată seriozitatea:

— Din păcate, vila noastră n-a avut intrări secrete, în schimb, la prietenii noștri conții Belovejski-Pușcin exista un coridor subteran, care ducea direct în dormitorul contesei. Contesa avea o legătură amoroasă cu vărul ei, iar cînd contele pleca la departament, vărul, cuprins de patimă, alerga la ea prin coridorul secret. Și fiindcă veni vorba, tunelul familiei

Belovejski-Pușcin a fost folosit la construirea liniei de metrou de sub strada Gorki, între stațiile „Bielorusskaia" și „Dinamo".

— Mulțumesc frumos! spuse vesel Gheorghi Borisovici, care pricepuse că s-a mai ales o dată cu ce-a meritat.

— Cu plăcere, îi răspunse amabil Nadejda Dmitrievna. Cînd vă mai ciocniți de probleme dificile, puteți apela la mine fără nicio jenă.

Și s-au despărțit, simțind o profundă simpatie reciprocă.

Intrînd la toaletă, anchetatorul văzu lîngă fereastră un tip înalt și cărunt, îmbrăcat într-un costum ireproșabil de culoare închisă, cu cămașa albă și papion. Eleganța îmbrăcămintei contrasta cu obrajii nerași.

— Salut, îi aruncă Iacimenev, îndreptîndu-se către o cabină.

Fantele nebărbierit îi răspunse cu o bîiguială.

Cineva bătu la ușă.

— Intră, zise Iacimenev.

În pragul toaletei apăru Șalîto, radios.

— Gheorghi Borisovici, își începu el raportul cu ochii pironiți pe spinarea șefului. Permiteți-mi să vă transmit...

— Hai, te ascult, zise Iacimenev, întorcîndu-se cu fața.

— Laboratorul a reconstituit manuscrisul. Poftim!

Înțelegînd că are de-a face cu miliția judiciară, omul de la fereastră căzu în genunchi.

— Nu l-am ucis eu!

Detectivii rămaseră stupefiați.

— Ridicați-vă, îl rugă Iacimenev. Pardoseala e rece. Să nu vă pricopsiți cu un reumatism!

— Mai bine un reumatism decît închisoarea! îi răspunse necunoscutul, care se încăpățînă să rămînă îngenuncheat pe ciment. Nu l-am ucis eu, tovarășe anchetator! repeta el

plîngăreț, iar fața-i căpătă aceeași nuanță cu obiectele de faianță din jur.

— Cine sunteți? întrebă Gheorghi Borisovici. Văzuse multe în lunga sa carieră, dar pînă acum nimeni nu stătuse în fața lui îngenuncheat la toaletă.

— Rostovski Kirill Petrovici. Custodele principal al bibliotecii unde a avut loc crima.

— Ridicați-vă, vă rog! Iacimenev se simțea stînjenit la vederea unui om mai în vîrstă decît el, care stătea într-o poziție atît de anormală.

— Pentru nimic în lume! Custodele principal dovedea tărie de caracter.

— Poate așa-i place, îi luă apărarea milosul Șalîto. Poate suferă de slăbiciune la genunchi...

Nadejda Dmitrievna deschise ușa de la toaleta bărbaților, fără fasoane, și, cîntărind situația, exclamă:

— Ce vremuri am ajuns să trăim! Se interoghează oamenii la closet! Și eu, care vă căutam peste tot, Kirill Petrovici! Dați-mi zece ruble.

— Pentru ce?

— Pentru coroană, interveni anchetatorul.

— Acu n-am! se agită Rostovski. Dă dumneata pentru mine, Nadejda Dmitrievna. Ți-i înapoiez.

— Fie, se milostivi bătrîna. Semnează.

Rostovski semnă în borderou, fără să se ridice.

Cînd bărbații rămaseră singuri, Șalîto îi înmînă anchetatorului manuscrisul:

— E vorba de Ivan cel Groaznic. Cică a fost foarte rău. Iar noi am învățat la școală că a fost bun!

— Păcatul dumitale, Vanea – îl mustră anchetatorul – e că n-ai uitat încă ce-ai învățat la școală.

Dar Șalîto nu pricepu aluzia.

— Într-un cuvînt, nu e manuscris, ci o aiureală cu pretenții de știință.

Cînd auzi asta, Rostovski sări brusc în picioare.

— Cum așa, aiureală? Am fundamentat totul în mod strălucit!

— Dumneavoastră l-ați scris, nu Zubarev? se miră Iacimenev.

— Se cunoaște că sunteți străin de știință, spuse Rostovski cu reproș. Serghei Ivanovici era prea ocupat ca să scrie lucrări științifice. În schimb simțea ca nimeni altul pulsul timpului și întorcea totdeauna cîrma științei în direcția cuvenită.

— Și de multe ori a întors-o? îl întrebă Iacimenev.

— Se mai întîmplă, răspunse evaziv Rostovski. Ce, credeți că-i ușor să dirijezi istoria culturii?

— Păi ce, se poate dirija istoria? se minună naivul Vanea.

— Nu numai că se poate, ci trebuie. Așa considera Serghei Ivanovici.

— Haidem în bibliotecă, propuse anchetatorul, să stăm de vorbă. Aici nu-i locul potrivit.

— Eu mă tem de morți, se înfioră Rostovski.

— L-au luat, îl liniști Șalîto pe bibliotecar, și plecară tustrei spre mezanin.

— În ce relații erați cu victima? întrebă pe drum Gheorghi Borisovici.

— De stăpîn și sclav! răspunse Kirill Petrovici cu demnitatea sclavului. Eu i-am scris toate lucrările, chiar și teza de doctorat!

— Nu se poate! îi scăpă lui Iacimenev.

— Ba se poate... răspunse Kirill Petrovici, cu amărăciune, dar convingător.

— Unde ați fost aseară, cam între unsprezece și douăsprezece? oftă anchetatorul.

— Acasă, răspunse interogatul fără nicio ezitare. M-am culcat devreme.

Iacimenev simțea totdeauna cînd e mințit, și-i aruncă o privire ostilă.

— Încă o întrebare. Spuneți-mi, vă rog, victima avea aici, la academie, cum să mă exprim mai bine... vreo pasiune?

Rostovski se învioră și-și recăpătă înfățișarea elegantă. Asta îi displăcu lui Iacimenev, pe care toate hainele atîrnau ca un sac.

— Să vedeți, dragul meu, Serghei Ivanovici era, cum se spune, un mare vînător de fuste...

Iacimenev se încruntă. Nu putea suferi vulgaritățile.

Custodele principal începu să dezvolte subiectul, cu vădită satisfacție:

— Nu demult, și-a făcut apariția pe aici o creatură superbă. Una Alla Grigorievna, profesoară de literatură, își prepară disertația la noi. Asta se numește legătură între știință și producție. Vă dați seama că Serghei Ivanovici a acceptat cu plăcere să-i fie conducător științific. Are un subiect extrem de interesant: „Timpul liber al elevului și combaterea lui". Ideea de bază este ocrotirea copilului de influența vătămătoare a străzii și a părinților.

Iacimenev simți că-i îngheață sîngele în vine. Intrară în bibliotecă, unde Fomin tot mai stătea de strajă.

— Nu s-a petrecut nimic demn de remarcat, raportă Zinovi cu regret.

Rostovski se ițea nervos în jur, era evident că nu se simte în apele lui.

— Poftiți, luați-vă biletul pentru Kuibîșev, îl invită Iacimenev pe un ton indiferent.

Rostovski îl fixă, încercînd să citească ceva în ochii lui de nepătruns.

— Nu-i biletul meu, bîigui el în sfîrșit.

— Atunci iertați-mă, spuse Iacimenev simplu. Puteți pleca.

Și iar se gîndi în sinea lui: „Din nou am ghicit. E biletul lui. Ce-o fi cu mine astăzi?"

Rostovski spălă putina.

— Rostovski ăsta, declară solemn Gheorghi Borisovici, n-a înnoptat acasă. În primul rînd, nu-i bărbierit, iar tipii ca el se rad în fiecare zi; în al doilea, biletul pentru Kuibîșev nu poate fi decît al lui, simt asta! Și în al treilea, și-a petrecut noaptea în gara Kazanski!

— De unde știți? strigată ajutoarele în cor.

— Rostovski mirosea a gară, și anume a gara Kazanski. Iacimenev le dădu acest detaliu covîrșitor fără să pozeze cîtuși de puțin. Fiecare gară are izul ei. Am consacrat problemei o groază de timp, și e punctul meu forte. Gara Kazanski miroase a pepeni de Ciardjui, a piersici de Samarkand, a mere de Alma-Ata și a saci. Și gara Kurski miroase a fructe, dar trebuie să distingi aroma fructelor din Asia Mijlocie de cea a fructelor din Caucaz. În gara Kurski miroase a struguri „Isabella", a mandarine, a mimoze și a privighetori de Kursk. Gara Kievski te duce cu gîndul la vișine, la castraveți murați de Nejinsk, la slănină țărănească și la roșii bulgărești, în timp ce în gara Rijski plutește o aromă de heringi afumați și de scrumbie letonă!

— Dar gara Paveleţki? întrebă timid Șalîto, în fața căruia se dezvăluise o lume nouă.

— Acolo predomină harbujii de Astrahan și ciupercile din împrejurimile Moscovei, întrucît locurile cele mai bogate în ciuperci sunt pe drumul către Paveleţki. Însă cel mai ușor e să determini mirosul gării Iaroslavki, care e îmbibată de lapte. În schimb, gara Bielorusski miroase mai complex: a găini daneze congelate, a lustre din R.D.G. și a ouă poloneze. Gara

Leningradski este eminamente intelectuală, miroase fin, abia sesizabil, a istorie și artă.

— Dar gara Savelovski? întrebă Fomin, care știa că Moscova are nouă gări.

— Cu asta-i prost! recunoscu Iacimenev abătut. N-are un miros specific. Tocmai de aceea s-a proiectat demolarea ei, ca inutilă!

Zeloșii învățăcei tăceau, zguduiți de nasul fantastic al dascălului.

— Dacă omul ăsta, își veni Fomin în fire, miroase a gara Kazanski, înseamnă că e și el amestecat în crimă!

— Nu te pripi să tragi concluzii, îl struni Gheorghi Borisovici pe inimosul Fomin. Chibzui o clipă, apoi se îndreptă spre ușă, făcîndu-le semn să-l urmeze. Pe coridor, îi șopti lui Ivan un ordin cu tîlc: „Ia manuscrisul, pune-l pe birou în bibliotecă, încuie ușa cu cheia, iar cheia bag-o în buzunar. Cît lipsesc eu, te rog să stai de pază în coridor și să nu te depărtezi nicio clipă."

— Și eu ce să fac? întrebă Fomin invidios.

— Ce să faci, Zinovi? se zăpăci Iacimenev. Habar n-am. Poate-ți găsești singur vreo ocupație. Doar ai o metodă proprie, nu-i așa?

— Așadar. Îmi dați mînă liberă? se bucură Fomin.

— Libertatea deplină nu se termină niciodată cu bine! spuse zîmbind anchetatorul. Văd că vrei să-l urmărești pe Rostovski. Mă rog. N-ai decît să-ți pierzi timpul de pomană.

Fomin dispăru, iar Gheorghi Borisovici plecă spre cabinetul lui Zubarev.

Aici, totul demonstra personalitatea excepțională a defunctului. Pe dulap se afla un bust mic al lui, modelat de un sculptor cunoscut. Pe un perete, alături de figurile unor pedagogi iluștri, atîrna portretul lui Zubarev, lucrat de un pictor cunoscut, iar pe birou, sub cristal, se găsea o șarjă

prietenească la adresa lui Zubarev, făcută de un caricaturist cunoscut. Biblioteca era înțesată cu operele lui S.I. Zubarev, editate în diferite limbi.

Lui Iacimenev îi sări în ochi un album legat în marochin, pus pe o măsuță veche, lîngă birou. Luă albumul și-l răsfoi. Cuprindea fotografii care-l imortalizau pe academician în momente solemne: Zubarev și Charles Spencer Chaplin, Zubarev și prințesa moștenitoare a Olandei, Zubarev și Pablo Picasso, Zubarev și Niels Bohr. Laureat al premiului Nobel, Zubarev și Maia Plisețkaia. Zubarev și Sophia Loren, Zubarev și taurul medaliat Kuzka.

Un zvon de glasuri ce răzbăteau prin perete îi atrase atenția.

— Hai să vedem necrologul, Anton Sergheevici, spuse cineva cu voce catifelată de bariton.

În romanele polițiste detectivii surprind adesea diferite convorbiri, dar, bineînțeles, cu totul întîmplător. E un fel de fatalitate, pentru că, de fapt, nu vor să tragă cu urechea. Acest lucru le provoacă o repulsie profundă, însă n-au altă soluție.

— „O crimă monstruoasă a smuls din rîndurile noastre..." citi Anton.

— O clipă... îl întrerupse baritonul catifelat. Ce crimă? În zilele noastre nu se asasinează academicieni. Ăștia pier de moarte naturală.

Iacimenev surprinse o notă ironică în vocea baritonului.

— Hai să scriem, propuse o voce pe care Iacimenev o recunoscu – era a lui Rostovski – că a căzut tragic la datorie.

Baritonul se amestecă iar.

— Să nu agităm opinia publică. Scrie, Kirill Petrovici: știința noastră a suferit o pierdere ireparabilă. A încetat subit din viață... nu... se poate și mai bine.. Moartea nemiloasă l-a smuls din rîndurile noastre... pe eminentul om de știință academicianul Zubarev Serghei Ivanovici...

— „S-a născut, citi din nou Anton, în 1911, în familia unui pădurar".

Deși Iacimenev nu vedea figura baritonului, simți prin perete că se strîmbă:

— Ce pădurar? În general, unde se află pădurile?

— Cum unde? se miră Anton.

Rostovski era mai perspicace:

— La țară.

— Exact, Kirill Petrovici, continuă ironic baritonul. Scrie... S-a născut în anul cutare, într-o familie de țărani săraci...

— De unde știi că au fost săraci, Iuri Konstantinovici? se revoltă Anton, care era prea dintr-o bucată pentru o treabă atît de subtilă.

Pesemne că baritonul Iuri Konstantinovici avea tact pedagogic.

— Așa iese mai tipic: un om provenit dintr-o familie de țărani săraci s-a ridicat pînă la gloria de academician. Și mai trebuie să scriem că în copilărie a fost argat... și mai ce încă?... a păscut vitele...

— A cărat bălegar! se băgă Anton.

— Cum nu ți-e rușine, Anton Sergheevici, să te gîndești la baligă în asemenea momente? spuse baritonul în bătaie de joc.

— N-am poftă să iau parte la fabricarea unui fals! Și Iacimenev auzi o ușă trîntindu-se.

— Nu-ți bate capul, Iuri Konstantinovici, lasă că scriu eu tot ce trebuie, spuse Rostovski.

Necrologul se afla acum în mîini sigure.

Iacimenev își aminti că nu mai telefonase de mult acasă și formă numărul.

Îi răspunse tot soția.

— Ei, ce mai e pe la voi? Cum, se îmbracă? Cît timp îi trebuie ca să se îmbrace? Și ginerele meu unde-i? Cum, la ea?

Dar, pe cîte știu, nu s-au cununat încă. Eu nu admit!... Nu spun niciun fel de prostii!

Iacimenev ieși din cabinet indispus.

După scurt timp călătorea cu troleibuzul, furios pe tot universul:

„De ce criminalii își înfăptuiesc nelegiuirile numai noaptea? Fără îndoială ca să ne facă-n ciudă, să nu dormim. Ce, le-ar fi greu să ucidă ziua, cînd luminează soarele, cînd sunt bine dispus și în timpul programului legal?"

Pe urmă începu să se gîndească la lucruri fără legătură cu ancheta. Așa fac toți detectivii din romanele polițiste moderne – în plină anchetă li se învîrtesc gîndurile naiba știe pe unde. Iacimenev nu făcea excepție. Acum se gîndea la viitorul omenirii.

„Curînd au să se construiască orașe subacvatice, fiindcă pămîntul nu mai ajunge. Se zice că în Japonia au și început să elaboreze proiectele. Aceste orașe vor avea infractorii lor. Vor fi foarte greu de urmărit. Peste tot apă, nu rămîn urme. Bieții Fornin și Șalîto! Va trebui să fie înlocuiți cu doi delfini talentati. Dar cu mine ce se va întîmpla? Și locul meu o să-l ia un delfin!... Curios, oare ce-o fi simțind un delfin cînd se mărită fiică-sa?..."

Troleibuzul se opri în apropierea școlii Nr. 1214 și Gheorghi Borisovici ieși la suprafață din visurile sale submarine.

Peste cîteva minute, directorul speriat de venirea anchetatorului, îl conducea în clasa a 8-a B, unde era torturat un poet sub pretextul lecției de literatură.

Elevii se ridicară cam în dorul lelii...

— Alla Grigorievna, permiteți-i tovarășului Iacimenev să asiste la lecția dumneavoastră, zise directorul și dispăru.

Iacimenev găsi un loc liber în ultimul rînd și își îngrămădi cu greu în bancă trupul mătăhălos.

La tablă se desfășura încleștarea crîncenă dintre profesoară și un elev, pe figura căruia împietrise o expresie de lehamite și dispreț.

— Nu-s de acord... spuse tărăgănat elevul.

— Cu ce nu ești de acord, Boroznin? insistă profesoara. Era așa de frumușică, încît Iacimenev îl înțelese pe defunctul Zubarev.

— Cu nimic nu-s de acord...

— Ce vrei să zici?

— Nu vă supărați, dar oricum n-o să pricepeți...

— Șezi, Boroznin! oftă Alla, ca să pună capăt conflictului în prezența unui străin.

— Vă temeți să mă ascultați în fața comisiei! îndrugă leneș Boroznin.

— Hai, vorbește! îi îngădui profesoara, pe un ton care nu prevestea nimic bun.

— Tatiana s-a măritat cu bătrînul Gremin, începu să turuie Boroznin, dar a continuat să-l iubească pe Oneghin. Oare-i frumos să iubești pe unul și să te măriți cu altul?

— Continuă, continuă! Alla trase cu coada ochiului la Iacimenev, care asculta cu vădit interes.

— Cînd, în sfîrșit, Oneghin s-a îndrăgostit de ea, Tatiana a rămas cu moșul din prostie. Orice puștoaică din clasa noastră ar fi fugit la Oneghin, și bine ar fi făcut!

În clasă izbucni un hohot de rîs inoportun. Era Gheorghi Borisovici, care nu se putuse stăpîni. Toți se întoarseră spre el, făcîndu-l să mormăie fîstîcit:

— Scuzați...

— Iaca vezi, i se adresă profesoara lui Boroznin, ai ajuns de rîsul lumii. Șezi!

— Și ce-mi puneți?

— Trei!

Iacimenev pricepu că Alla nu vrea să-i pună notă proastă de față cu el.

— Îmi convine. Boroznin căscă cu desfătare și se urni alene spre locul său. Se trînti alături de anchetator și-i spuse fără fasoane:

— Toate-s baliverne!

Pedagoga încercă să șteargă impresia lăsată de acest incident, chemînd la tablă pe cel mai bun elev din clasă. Era o fată rumenă, zdravănă, cu înfățișare de gimnastă. Statuile unor fete de genul ăsta, cu o vîslă în mînă, împodobesc parcurile și stadioanele noastre.

Eleva se dezlănțui cu vioiciune, și vecinul lui Iacimenev comentă:

— Turuie pe de rost din carte... Cuvînt cu cuvînt...

Premianta raporta așa de rapid, încît Iacimenev nu reușea să prindă sensul și moțăia. Uneori mai ajungea pînă la el cîte o frază:

— Oneghin era rupt de solul național și popular. Influența distructivă a înaltei societăți l-a îndepărtat și mai mult de popor...

— Oneghin ducea o viață tipică pentru tineretul de aur din vremea aceea – baluri, restaurante, plimbări pe bulevardul Nevski, teatru. Cu asta și-a irosit opt ani...

— Oneghin n-a înțeles nici atunci profunzimea intereselor spirituale ale Tatianei...

Fetișcana încetă să mai dicteze din manual și Iacimenev se trezi. Privi speriat în jur: n-o fi observat cineva că ațipise?

— Notați-vă temele pentru acasă. Prima: De ce a fost Oneghin nedemn de Tatiana? A doua: Ce s-ar fi întîmplat cu romanul Evgheni Oneghin dacă ar fi lipsit figura Tatianei?

Auditoriul tăcea. Pe toți, vorba ceea, îi durea în cot.

Sună clopoțelul și clasa se goli cît ai clipi din ochi.

Iacimenev rămase între patru ochi cu profesoara. Se

gîndea că n-a descoperit nimic criminal în timpul lecției, exceptînd calitatea predării. Se extrase căznindu-se din bancă:

— Trebuie să stau de vorbă cu dumneavoastră.

Profesoara îi interpretă cuvintele în felul ei și începu să se justifice:

— Vă rog să nu-i dați atenție lui Boroznin, e un elev dificil. Incorigibil. În fiecare problemă are păreri personale.

Iacimenev îi arătă legitimația.

Alla izbucni în rîs:

— Și eu care am scos-o la lecție pe Surdinkina! Credeam că sunteți de la inspectorat!

— Aveți o profesiune nobilă, o luă Iacimenev pe departe, educați tînără generație...

Dar pe Alla n-o puteai duce ușor.

— S-a întîmplat ceva?

— Nimic grav. Iacimenev o studia cu ochi roentgen, adică pătrunzîndu-i în suflet. Alla zîmbi ironic:

— Îmi închipui că sub privirea asta și-au pierdut cumpătul mulți criminali, dar asupra mea n-are efect. De obicei, bărbații se uită la mine și mai ceva!

— Îi înțeleg, zise amabil Iacimenev, care aprecia frumusețea feminină.

— Spuneți-mi totuși, tovarășe anchetator, de ce ați venit?

— Aș vrea să știu, Alla Grigorievna, ce s-ar fi întîmplat cu romanul Evgheni Oneghin dacă ar fi lipsit Tatiana?

— Nu puneți întrebări stupide! îl repezi nervoasă Alla.

— Dacă nu era figura Tatianei, ar fi ieșit, probabil, alt roman... rațională lent Iacimenev, începînd să semene cu elevul prost Anatoli Boroznin.

— Doar nu vă închipuiți că eu am născocit temele astea idioate pentru compuneri, se dezvinovăți Alla. Mi le trimit de la inspectoratul școlar, iar lor le trimite academia. Fiindcă

veni vorba, să știți că tema a fost elaborată chiar de academicianul Zubarev.

Oricare alt anchetator ar fi încercat să facă presiuni asupra Allei, ca să afle dacă Anton Varlamov nu e îndrăgostit de ea, care-i nepermis de drăguță, și dacă nu el l-a ucis pe Zubarev, din gelozie.

În loc de asta, Iacimenev scoase cameea din buzunar și i-o întinse.

— Unde ați găsit-o? exclamă Alla intrigată.

Iacimenev se felicită în gînd pentru noua sa victorie.

— Lîngă cadavrul lui Serghei Ivanovici Zubarev. De ce mă mai întrebați, dacă știți foarte bine și singură?...

— Nu l-a omorît Anton! strigă Alla. S-au certat înainte, încă de cu seară. Iar cînd am intrat cu Anton în bibliotecă la miezul nopții, el l-a văzut pe Zubarev mort. Am țipat și am fugit.

Iacimenev nu auzea ce spune Alla, o asculta cum vorbește. Ca timbru, vocea ei amintea de aceea care-l rugase noaptea să ridice cadavrul.

Dar Iacimenev își ținea bănuielile în frîu. Nu se grăbea niciodată, ba chiar inventase o zicală: „Verifică de șapte ori și arestează o dată!"

Își ridică ochii la Alla, văzu că emoția o făcea și mai frumoasă, și înțelese că e momentul să dispară. Altfel s-ar fi îndrăgostit în timpul serviciului, ceea ce regulamentul interzice categoric.

Dacă Fomin nu mînca niciodată în timpul lucrului, Iacimenev nu se îndrăgostea niciodată în timpul lucrului.

Spre deosebire de Iacimenev, Fomin îi suspecta pe toți. Știa de zicătoarea născocită de anchetator și o parafrazase în maniera lui:

„Mai bine să arestezi șapte, decît să-ți scape unul!" Lăsat de capul lui, Fomin dovedea independență și-l urmărea pe

Rostovski fără a-l slăbi din ochi. În ce privește intuiția, Fomin nu era mai prejos de Iacimenev. Atunci cînd Rostovski, terminînd necrologul, coborî scările în fugă, Zinovi ghici pe dată că avea să-i telefoneze soției de la telefonul public, ca să evite martorii nedoriți. I-o luă înainte și se cățără pe acoperișul cabinei. Nu greșise închipuindu-și că Rostovski, extrem de surescitat, n-o să bage de seamă fleacurile, cum ar fi un detectiv cocoțat pe cabina telefonică. Ce-i drept, Fomin nu auzea niciun cuvințel din ce vorbea Rostovski, însă asta îi întări și mai mult bănuielile.

Cînd Kirill Petrovici ieși în stradă și se îndepărtă de academie, Fomin sări jos și i se plasă în coadă. Îl urmărea pas cu pas, îi sufla în ceafă și visa. Visa că tocmai Rostovski să se dovedească asasinul lui Zubarev. În cazul ăsta, laurii pentru elucidarea crimei i-ar fi revenit lui, și nu lui Gheorghi Borisovici, care și așa era acoperit de lauri.

Fomin își dădu curînd seama că Rostovski se îndreaptă spre casă. Avusese grijă să-și facă rost de adresa custodelui. Îl depăși, urcă la etajul trei și sună la ușă.

Îi deschise soția lui Rostovski. Zinovi n-avu cînd să vadă cum arată. Undeva, pe scară, se apropia gîfîitul lui Kirill Petrovici.

— De la gaze! spuse Fomin și fu condus în bucătărie. Ce bine că aveți mașină cu patru ochiuri! se bucură el.

— De ce? se miră soția lui Rostovski.

— Într-una cu două n-aș fi încăput, o lămuri Fomin și se băgă în cuptor. N-a încăput cu totul, ce-i drept, însă capul nu i se vedea.

Femeia se uită uluită la ceea ce ieșea afară din cuptor și pronunță încîntată:

— N-am mai pomenit meșter atît de conștiincios!

— La întreprinderea noastră nici nu există altfel! parveni din cuptor vocea lui Fomin.

Se auzi un țăcănit de broască și Rostovski intră în casă...

La aceeași oră, Iacimenev se întorcea la academie. Observă pe drum un magazin „Articole de sport“ și-și zise că n-ar fi frumos să se ducă la Casa căsătoriilor fără un cadou pentru ginere-său.

După ce cumpără o rachetă de tenis, o întrebă ca din întîmplare pe vînzătoare dacă nu ceruse cineva în ajun vreun obiect de metal – o greutate, un ciocan, un disc ori o halteră. Vînzătoarea își aminti că înainte de închidere un tînăr agitat cumpărase o halteră, pronunțînd misterios:

— Dacă-i dai cuiva în cap cu asta, praful se-alege de el!

După semnalmente, Gheorghi Borisovici îl recunoscu pe Anton.

Anchetatorul luă pachetul și plecă. Poate că racheta de tenis fusese numai un pretext ca să intre în magazin, căci anchetatorii nu-și divulgă nimănui planurile, uneori nici chiar lor înșiși.

Cît lipsise Iacimenev, vestibulul academiei luase altă înfățișare. În centru se afla un portret uriaș în ramă îndoliată, iar sub el se înălța un munte de flori. Gheorghi Borisovici urcă la etaj, luă cheia de la Șalîto, descuie ușa și intră în blibiotecă.

MANUSCRISUL FUSESE RUPT DIN NOU!

Parchetul era presărat acum nu numai cu țăndări de porțelan, ci și cu petece de hîrtie.

— N-a intrat nimeni! se scuză Șalîto, zăpăcit de cele

întîmplate. N-am părăsit coridorul. Am dat doar o fugă pînă jos, la bufet, mi-am cumpărat o ruladă cu cremă. Am lipsit exact două minute și jumătate, iar cheia a fost la mine.

— Trebuie să vedem, își dădu Iacimenev cu părerea, dacă nu se potrivesc și alte chei la ușa bibliotecii.

Detectivii își începură căutările și aflară foarte repede că se potrivește o singură cheie, cea de la pod.

— Haideți să facem o experiență, propuse Vanea. Iau cheia de la pod, mă reped la bibliotecă, descui ușa, rup o hîrtie oarecare și încui la loc. Să stabilim dacă-mi ajung două minute și jumătate.

— N-are rost să pornești de la pod. Te poți ascunde prin apropiere ca să aștepți pînă te duci după rulada cu cremă. Cel puțin a fost proaspătă?

— Foarte bună... răspunse Șalîto, reținîndu-și lacrimile.

— Înseamnă că au interes să distrugă manuscrisul despre Ivan cel Groaznic, raționă Iacimenev cu voce tare. O fac pentru a doua oară... De ce l-or fi rupînd și nu-l iau cu ei?

— Criminalii vor să ne distragă atenția și să ne deruteze, spuse Vanea. Ca să credem că manuscrisul e cheia afacerii.

Anchetatorul scoase din buzunar cinsprezece copeici și-l expedie pe Șalîto, ca să nu-i încurce firul raționamentului:

— Fii bun, du-te la bufet și ia-mi și mie o ruladă cu cremă.

În timp ce ajutorul își îndeplinea misiunea, Iacimenev gîndea. I se întîmpla uneori. Nu se hotăra să intre în bibliotecă, nu-i plăcea cînd îi cad vaze pe lîngă cap.

Ce gîndea anchetatorul e secret, și nu-i politicos să dai în vileag secretele.

Cînd se întoarse Vanea cu rulada, Iacimenev bombăni nemulțumit.

— Acum suntem nevoiți să căutăm blestemata de halteră, pe care i-a trăsnit lui Anton s-o cumpere tocmai aseară.

Ivan rămase paf:

— Credeți că l-a ucis Anton?

— Nu-s sigur, dar trebuie s-o găsim! Cum ai de gînd să-ți organizezi cercetările?

— Curînd o să fie pauza de prînz și Anton va pleca la bufet. Am să-i scotocesc prin cabinet, deși nu prea e cinstit. Dacă n-o găsesc acolo, scormonesc haznaua. Și dacă nici acolo nu-i, va trebui să chemăm scafandrii, să dragheze fundul rîului Moscova. Criminalii adoră să arunce în rîu armele ucigașe.

— Te așteaptă un viitor de aur! îi spuse anchetatorul sarcastic. Fii bun și împrumută-mi pistolul.

De obicei Iacimenev nu umbla înarmat.

Gheorghi Borisovici își vîrî pistolul în buzunarul de la spate, întredeschise ușa și se strecură nehotărît în bibliotecă.

Toate erau neschimbate. Se lăsă prudent pe vine și, trăgînd cu coada ochiului în jur, se apucă să strîngă fragmentele de manuscris.

Cînd deodată, în biblioteca unde nu era nimeni, răsună limpede, încet, dar sinistru:

— Hi, hi, hi!

Groaza îl făcu să sară fulgerător în picioare. Începu să descrie niște cercuri excentrice de-a lungul pereților, agitînd pistolul în speranța că-l va ucide pe zeflemist.

— Ieși, că trag! zbiera Iacimenev.

Dar nu apăru nimeni. Probabil că nu voia să fie împușcat.

Cu o viteză neașteptată pentru corpul lui masiv, anchetatorul o zbughi spre ușă și o deschise brusc.

În cadrul ei stătea un bărbat prezentabil care depășea înălțimea și greutatea medie. Avea o frunte imensă, fiindcă părul i se retrăgea pe poziții dinainte pregătite. Bărbatul clipea miop, însă cînd îl văzu pe anchetator, care învîrtea arma aducătoare de moarte, făcu o încercare firească de a o lua la sănătoasa. Iacimenev izbuti să-l înhațe de mînă și-l trase înăuntru.

— Cum vă numiți?

— Jos arma, aici nu-i poligon! se scandaliză necunoscutul. Și dă-mi drumul! Ce-nseamnă asta? Cine ești dumneata?

— Sunt anchetator! După tonul de bariton catifelat, Iacimenev îl recunoscuse pe Iuri Konstantinovici.

— Să văd legitimația! îi ceru omul pe care anchetatorul îl amenințase cu arma.

Iacimenev nu-i aprecia pe cei care se încred în documente. Prefera să aibă încredere în oameni. În cercurile milițienești era considerat drept mare fizionomist și cunoscător al sufletului omenesc. Colegii săi știau că nu le cere infractorilor să prezinte caracterizări de la locul de muncă. Îi plăcea să afirme că actele în regulă și dosarele de cadre fără cusur nu garantează cinstea.

Gheorghi Borisovici scoase din buzunarul de la piept legitimația și o arătă bărbatului pe care îl bănuia că hohotise sardonic.

Iuri Konstantinovici luă legitimația cu dezgust și încercă să vadă ce scria într-însa, dar se cunoștea că nu-i obișnuit să citească fără ochelari.

— Să vă ajut, îi spuse insinuant Gheorghi Borisovici. Poftiți ochelarii pe care i-ați uitat lîngă cadavru... Dacă nu mă-nșel sunteți Iuri Konstantinovici Kuznețov, doctor în științe pedagogice și primul adjunct al lui Zubarev.

— Da, răspunse Kuznețov, sunt un mare savant.

Iacimenev făcu o plecăciune ironică:

— Iar eu sunt un mare anchetator, Gheorghi Borisovici Iacimenev.

Fraza avu efect și Kuznețov începu să-l trateze de la egal la egal.

— Știți, Gheorghi Borisovici, cărturarii sunt întotdeauna distrați. Șablonul ăsta literar s-a statornicit definitiv în viață.

Nu ești distrat – nu ești considerat erudit, zîmbi el. Iac-așa îmi pierd și eu ochelarii prin locuri nepotrivite.

— Vă rog să mă iertați, continuă Iacimenev caustic, dar ce ați făcut în bibliotecă noaptea trecută, înainte de a vă pierde ochelarii?

Kuznețov se cufundă solemn în fotoliul unde academicianul își încheiase în ajun călătoria prin viață.

— Ieri mi-a venit în minte o concepție genială. Mi se întîmplă. Am împărtășit ideea prietenilor, care se adună acasă la mine special ca să-mi asculte lucrările. Puteți să mă credeți că au fost zguduiți. Au plîns. Am înțeles că urmașii nu m-ar ierta dacă n-aș dezvolta această ipoteză genială. Glumesc, firește, îi explică el pe un ton fermecător, însă orice glumă cuprinde un grăunte de adevăr. Aveam nevoie de unele materiale care se află în bibliotecă. Admiratorii talentului meu m-au condus pînă la ușa academiei. Mi-am luat rămas bun de la ei, am urcat scara, am intrat în bibliotecă și l-am văzut pe Serghei Ivanovici ucis.

— Despre ce concepție e vorba? (Poate că Iacimenev voia să ia contact cu creația științifică.)

Kuznețov începu să se vaite.

— Moartea lui Serghei Ivanovici m-a năucit așa de mult, încît mi-am uitat concepția unicală. Asta n-am să i-o iert asasinului, cît oi fi și-oi trăi!

— Dar puteți s-o reconstituiți întrebîndu-vă admiratorii, îi sugeră Iacimenev.

Kuznețov se lumină la față:

— Grandios! O soluție atît de primitivă nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap. Eu am numai revelații extraordinare! Mulțumesc, Gheorghi Borisovici.

— Serviciu contra serviciu, Iuri Konstantinovici. Ia chicotiți, vă rog!

— Ce?

— Faceți, așa, hi-hi...

— Mă rog! Iuri Konstantinovici ridică din umeri. Hi-hi...

Chicotitul îl mîhni evident pe Iacimenev.

— Of, Iuri Konstantinovici, n-a ieșit de loc așa cum voiam eu!

— La drept vorbind, ce aveți în vedere? îl întrebă intrigat savantul.

— Trebuie să depășesc pragul realității, zise Iacimenev nebulos. Cînd anchetatorii vorbesc nebulos, ei subînțeleg ce-i mai important. Trebuie să cred ceea ce niciun om n-ar crede!

— Probabil că sunteți surmenat. Vreți să vă recomand unui prieten, un neurolog bun?

— Chiar vă rog! încuviință Gheorghi Borisovici, care simțea că e timpul să consulte un neurolog.

În ușă apăru figura energică a lui Fomin:

— Îmi permiteți?

— O clipă, sunt ocupat.

— Dar l-am descoperit pe criminal! exclamă Fomin, perfect convins că anchetatorul o să-l strîngă la piept și o să-l sărute. Șeful n-a fost însă la înălțime:

— Minunat! Cu atît mai mult e cazul să aștepți!

Zinovi se așeză lîngă ușă cu un aer de cîine bătut pe degeaba. Era imposibil să-l privești fără să ți se strîngă inima.

— Ce s-a întîmplat, Anton Sergheevici? Lui Kuznețov. Cum necum, zice că a descoperit criminalul.

— Multe zic oamenii! Iacimenev era implacabil.

Dar Gheorghi Borisovici tot nu apucă să termine discuția. În bibliotecă intră ca un bolid Anton, în culmea enervării:

— Iuri Konstantinovici, vreau să vă spun că protestez hotărît! Și nu numai eu!

— Ce s-a întîmplat, Anton Sergheevici? Lui Kuznețov nu-i plăcea gălăgia. Liniștește-te și ia loc.

— Necrologul mai treacă-meargă... deși era și asta prea

mult. Dar nu v-ați mulțumit cu atît! Ați comandat un program la televiziune, ați luat legătura cu studioul de jurnale cinematografice, alcătuiți o comisie pentru valorificarea moștenirii științifice a... ăluia!...

— Nu-i frumos din partea dumitale, Anton Sergheevici! îl repezi Kuznețov.

— Faceți demersuri să i se dea școlii Nr 1214 numele lui Zubarev, ba vreți chiar ca strada noastră iubită să se cheme Zubarevski.

— Pardon, interveni Iacimenev. Anton Sergheevici, unde e haltera pe care ați cumpărat-o aseară?

— Tot aseară am uitat-o în metrou, se descotorosi Anton de anchetator și trecu iar la atac. Da, teza de doctorat a lui Zubarev era concepută cu talent, am citit-o și eu. Fără îndoială că putea deveni un savant eminent, dar a preferat să fie fripturist, să arunce praf în ochii lumii, să prezideze în dreapta și-n stînga...

Kuznețov îl întrerupse blînd:

— Ce spui dumneata, Anton Sergheevici, cuprinde o doză de adevăr. Da, Serghei Ivanovici nu corespundea întru totul înălțimii pe care l-a ridicat valul, însă pentru viitorul academiei noastre trebuie să ridicăm importanța lui Zubarev.

— Pentru viitorul academiei noastre, lucrul cel mai important e adevărul. Asta e părerea majorității colaboratorilor! pronunță emfatic Anton și părăsi biblioteca dînd din mînă a lehamite.

— Vă cer iertare, Gheorghi Borisovici, se scuză Kuznețov. Anton e tînăr, entuziast, nestrunit încă, dar are multe părți bune. Eu personal îi apreciez foarte mult principialitatea. E ceva care ne lipsește adesea...

După ce marele savant se depărtă solemn, Iacimenev îi spuse înciudat lui Fomin:

— Energia dumitale mă dă gata, Zinovi!

— Dumneavoastră mă luați peste picior, își începu Fomin raportul, apreciind comportarea anchetatorului drept invidie, dar Rostovski ăsta al meu a fost în bibliotecă noaptea trecută! Am auzit cu urechile mele cînd i-a spus-o neveste-sii.

— Ei și?

— Înseamnă că el l-a ucis!

— I-a spus și asta neveste-sii?

— Nu, din păcate nu. Zicea că a intrat în bibliotecă, l-a văzut pe defunct, s-a speriat și, într-adevăr, a fugit la gara Kazanski.

— Și ai aflat de ce nu și-a petrecut noaptea acasă?

— L-a dat soția afară! îl informă meticulosul Fomin. Fiindcă și-a pierdut leafa la curse! Dacă joacă la curse, înseamnă că e un tip pătimaș, și o crimă e pentru el floare la ureche!

— Mă înclin în fața logicii dumitale de fier!

— Pot deci să cer procurorului mandat de arestare împotriva lui? se bucură Zinovi.

— Nu! i-o tăie Gheorghi Borisovici. Pentru că dumneata te găsești acum într-o stare de frenezie și, cum prea bine ai remarcat adineaori, e foarte periculos!

În bibliotecă intră Șalîto, cu ochii plecați.

— Nu vă supărați, Gheorghi Borisovici, dar haltera nu-i nicăieri – nici în cabinet, nici în hazna. Aș putea să mă duc la baie, că m-am mînjit din cap pînă-n picioare...

— Curățenia e lucrul cel mai important în munca noastră, îi răspunse anchetatorul pe un ton sentențios, și ajutorul plecă să se spele.

Simțurile lui Iacimenev erau ascuțite la maximum în timpul anchetelor. În aceste împrejurări îi atrăgea atenția tot ce atrage atenția, și chiar ce nu atrage atenția. Gheorghi Borisovici se uită la copia tabloului lui Repin Ivan cel Groznic și fiul său Ivan și observă că e tot strîmbă.

— Hai să îndreptăm tabloul, Zinovi, îl rugă el. Lucrul cel mai important în munca noastră e ordinea.

— Dar ce importanță are pentru anchetă faptul că tabloul e strîmb? se împotrivi Fomin.

— Lucrul cel mai important în munca noastră, se înveseli anchetatorul și continuă să emită aforisme, este să nu treci nepăsător pe lîngă ceea ce nu are nicio legătură cu ancheta!

Fomin se supuse și amîndoi așezară tabloul în poziția inițială.

— Acum ce-mi ordonați să fac? întrebă Zinovi provocator. Ardea de nerăbdare să-l aresteze pe Rostovski, însă anchetatorul încerca să-i canalizeze energia pe alt făgaș.

— Adună petecele de hîrtie și fuga la expert, să le lipească la loc.

Dezamăgit, Fomin plecă trîntind ușa, lucru pe care de obicei nu-l făcea.

Imediat, în spatele anchetatorului răsună un trosnet sec. Iacimenev se întoarse brusc și văzu că portretul Ecaterinei II atîrnă cu capul în jos și se clatină.

Orice detectiv în locul lui ar fi crezut că portretul a scăpat din cui cînd trîntise Fomin ușa, dar Gheorghi Borisovici avea acum unele îndoieli în privința asta. Deocamdată nu le dădea în vileag. Se apropie de portret și-l așeză la loc. Pe pînza înnegrită de vreme era zugrăvită împărăteasa Rusiei la apogeul frumuseții ei crăiești. Ochii ficși, pictați de penelul virtuos al unui maestru necunoscut, îl priveau pofticios pe Iacimenev. Acesta se intimida și se retrase în grabă din bibliotecă, dar fără a uita să încuie ușa. Coborî scara pînă în vestibul și intră cu o mutră vinovată în cămăruța intendentei:

— Iertați-mă, Nadejda Dmitrievna, mai am o întrebare delicată!

— Sunt gata la orice! răspunse bătrîna cu vioiciune.

— Spuneți-mi, vă rog, nu există vreo legendă veche în legătură cu casa asta?

— Există! îi răspunse aristocrata fără să clipească. Stră-stră-străbunicul meu a fost amantul Ecaterinei II!

Nadejda Dmitrievna nu băgă de seamă că anchetatorul se cam schimbase la față.

— Legenda glăsuiește, continuă cu nesaț bătrîna intrigantă, că Ecaterina a dăruit casa asta stră-stră-străbunicului meu fiindcă era bun la dragoste. Poate că dumneavoastră nu știți, dar împărăteasa locuia la Petersburg. Cînd venea la Moscova, își dădeau întîlnire aici în taină, ca să nu afle ceilalți favoriți. Stră-stră-străbunicul o urca dimineața în caleașcă și Ecaterina se întorcea la palat, să vadă de treburile domniei. Apropo, portretul din bibliotecă a fost făcut de un pictor iobag al strămoșului meu...

— Destul! Mulțumesc! o întrerupse Iacimenev și, luînd o intonație poznașă, zîmbi. Acum nu-mi mai rămîne decît s-o chem la interogatoriu pe Ecaterina II și să verific dacă mi-ați spus adevărul.

— Nu uitați, îl rugă Nadejda Dmitrievna, să-i transmiteți maiestății-sale umilul meu salut!

— Bineînțeles că nu voi uita! făgădui Iacimenev.

Se despărțiră aproape prieteni.

Anchetatorul se uită la ceas și constată cu groază că e trei și un sfert. Alergă în stradă și începu să dea din mîini, sperînd să oprească o mașină. Firește că nu se zărea niciun taxi. În sfîrșit, șoferul unei mașini de instituție îl duse pînă în apropierea Casei căsătoriilor. Treaba asta l-a costat pe apărătorul legii o rublă.

Așa cum se aștepta, sosise ultimul, dar avu noroc: lumea mai forfotea încă prin foaier. Își văzu fiica în rochie albă de mireasă și îi ieși în întîmpinare. Simți un junghi în inimă, iar ochii i se umplură de lacrimi. Se gîndi că nu mai avea niciun

rost să se ocupe în ziua aceea de cercetări, că uitase în bibliotecă racheta de tenis, că nu apucase să treacă pe-acasă ca să se schimbe, că nu cumpărase flori, și că florile și costumul de gală sunt fleacuri – principalul e să fie Ania fericită. Se apropie de ea și o sărută, îl sărută și pe ginere, se convinse că e un băiat strașnic și îl îndrăgi ca pe un adevărat fiu. În clipa aceea răsună o melodie solemnă. Toți se împărțiră perechi, cum fac copiii. Iacimenev păși încet la braț cu soția. În fața lor mergeau tinerii, și sufletul lui Iacimenev cînta la unison cu muzica, și-și sărută soția, șoptindu-i că e atît de bine...

Iar după ce o femeie vîrstnică dar simpatică îi felicită pe tinerii căsătoriți, Iacimenev făcu stînga împrejur și porni spre ieșire, fără să sufle o vorbă.

Tocmai în acest moment nepotrivit înțelesese cine a săvîrșit crima!

O tradiție nemuritoare! Detectivii au revelații tocmai atunci cînd prin aceasta sunt amenințați cu destrămarea fericirii personale, cu neplăceri de serviciu sau cu altceva asemănător. În condiții normale, revelațiile îi ocolesc.

La academie îl aștepta Fomin, care îi înmînă manuscrisul restaurat a doua oară.

— Acum, Zinovi, i se adresă Iacimenev, îți dau o misiune specială, care va necesita mobilizarea maximă a forțelor dumitale. Du-te la arhiva istorică, răsfoiește-o și vezi dacă nu se află un act de danie al împărătesei Ecaterina II pentru casa în care ne găsim acum...

Zinovi Fomin nu va mai apărea în paginile nuvelei! Căutarea documentului istoric se va dovedi atît de complicată, încît Fomin nu-și va scoate nasul din arhivă doi ani încheiați. În acest interval de timp, neglijabil pentru istorie, Zinovi Petrovici va deveni un mare specialist în epoca Ecaterinei, va părăsi miliția judiciară, își va susține teza de

candidat în științe și va fi angajat la Academia de științe pedagogice. Va găsi actul de danie și va scrie o nuvelă veridică despre istoricul casei nr. 18 de pe stradela Zubarevski. În nuvelă își va aminti păcatele tinereții și va povesti amănunțit cum n-a fost Iacimenev în stare să-i descopere pe asasinii lui Serghei Ivanovici Zubarev.

După ce s-a descotorosit de Fomin, Iacimenev s-a hotărît, în sfîrșit, să citească faimosul manuscris. În acest scop n-a găsit nimic mai bun decît să se izoleze în bibliotecă. Imprudența asta l-a costat scump: a dispărut fără urmă. Parcă l-ar fi suflat vîntul, l-ar fi înghițit pămîntul, l-ar fi luat valurile.

...După asta mai urmau douăzeci de pagini. Paginile respective le-a tăiat redactorul. Redactorul i-a lămurit argumentat pe autori că cele douăzeci de pagini fac să se poticnească acțiunea și că nu interesează pe nimeni.

Iată ce se întîmpla, pe scurt, în aceste douăzeci de pagini.

Primo: Iacimenev n-a mai fost găsit. Ce-i drept, nici nu l-a căutat nimeni. Fomin era la arhivă, iar Șalîto la baie!

Secundo: Anton și Alla s-au întîlnit la bibliotecă. Cu toate că libertatea lor era amenințată, s-au sărutat.

Terțio: Iacimenev n-a dat niciun semn de viață.

Quatro: Văduva lui Zubarev a dat la reparat un fier de călcat adus din străinătate.

După cele douăzeci de pagini tăiate, s-a întors de la baie trandafiriul Șalîto. Ținea în mînă fierul de călcat de care scăpase văduva cu puțin înainte.

În bibliotecă nu era nimeni.

Șalîto se neliniști și începu să-l caute pe anchetator.

L-a căutat mult: s-a cățărat pe acoperiș, a coborît la subsol, s-a uitat prin cabinet și i-a întrebat pe toți, dar nimeni nu-l văzuse pe Iacimenev. Pe urmă ajutorul s-a întors în bibliotecă și a izbucnit în hohote de plîns, sprijinindu-se cu umărul de tabloul Ivan cel Groaznic și fiul său Ivan. Era cît pe

ce să telefoneze la miliția judiciară ca să reclame dispariția cetățeanului Iacimenev Gheorghi Borisovici, însă și-a amintit la timp că lucrează chiar el acolo.

Deodată își descoperi șeful, îngrămădit în spațiul îngust și prăfuit dintre perete și spatele tabloului. Zăcea legat de mîini și de picioare, iar în gură avea un căluș!

Inima devotatului ajutor se frînse de jale. Știa că Iacimenev nu e omul care să se predea viu. Era limpede că Gheorghi Borisovici fusese întîi ucis și pe urmă legat. Ar fi vrut să țină un discurs funebru, dar n-avea public.

Numai spiritul de observație, care-i crease pe bună dreptate reputația, l-a salvat de la leșin. Băgă de seamă că defunctul mișcă ușurel din piciorul stîng.

— Ura! strigă Vanea, aruncă fierul cît colo și se apucă să-l tragă pe Gheorghi Borisovici din spatele tabloului. Iacimenev era greu. Șalîto îl tîrî anevoie – cît pe ce să-l scape jos – pînă la un fotoliu, îl așeză și-i tăie legăturile. Călușul și-l scoase chiar anchetatorul, de îndată ce avu mîinile libere.

— Ce s-a întîmplat? îl întrebă Șalîto, curios și compătimitor.

— Să nu adormi niciodată în timpul serviciului! pronunță Iacimenev cătrănit, abia urnindu-și limba. Iaca, eu am ațipit cu nasul în manuscris, iar ei s-au furișat în spatele meu, m-au legat fedeleș, mi-au înfundat în gură chiar manuscrisul ăsta și m-au vîrît după tablou. N-am izbutit să-i văd. Era întuneric și stinseseră lumina.

— Dar știți cine sunt? îl întrebă Ivan ținîndu-și răsuflarea.

— Știu, îi răspunse Iacimenev. Privirea i se opri asupra ilustrației lui Kuzmin la romanul Evgheni Oneghin de Pușkin. În acuarelă fusese zugrăvit Oneghin pe malul Nevei. Peisajul exista și acum, dar Oneghin dispăruse!

Iacimenev își mută privirea buimacă pe vechea gravură

reprezentînd Sankt-Petersburgul. În ea, pe fondul palatului Mihailovski... apăruse Oneghin, care înainte nu figura acolo.

— Vanea! dădu glas anchetatorul, după ce-și veni în fire. Îți încredințez o misiune importantă. Va necesita mobilizarea tuturor forțelor dumitale. Du-te la arhiva literară, răsfoiește-o și stabilește dacă lui Oneghin îi plăcea să se plimbe prin preajma palatului Mihailovski...

Cînd se pregătea să plece, anchetatorul îl reținu:

— Ce-i cu fierul ăsta?

Ajutorul se bucură că șeful său a dat atenție corpului delict de care făcuse rost:

— În drum spre baie, am văzut că văduva lui Zubarev duce la reparat un fier electric. Vă atrag atenția că face asta în ziua morții soțului ei. Am confiscat fierul și l-am dat la expertiză. În timp ce mă spălam, expertul a descoperit pe el urme din sîngele victimei. Probabil că văduva, geloasă, l-a pocnit cu fierul și l-a omorît.

— Du-te la arhivă! îi făcu vînt Iacimenev.

Plecă și Șalîto...

La fel ca Fomin, el nu va mai apărea în paginile nuvelei. Doi ani va petrece Ivan Efremovici între zidurile arhivei, va stabili că lui Evgheni îi plăcea să se plimbe pe lîngă palatul Mihailovski, va deveni un mare specialist în Oneghin, își va susține disertația și va fi angajat la Academia de științe pedagogice.

Crima din bibliotecă se va solda pentru Iacimenev cu pierderea a doi asistenți. Se va consola doar cu gîndul că aceste minți luminate, lucrînd mînă în mînă, vor contribui la progresul științei pedagogice.

După plecarea fără de întoarcere a lui Șalîto, anchetatorul își verifică încă o dată concluziile logice. Privite din afară, acțiunile lui Gheorghi Borisovici ar putea să apară lipsite de logică, dar asta numai la o examinare superficială. În realitate,

se lăsa condus de intuiția sa ireproșabilă, cunoașterea psihologiei omenești și priceperea de a se pune în postura celor implicați – atît a victimei cît și a asasinului. Și, în general, priceperea de a se pune în orice postură.

Orice anchetator s-ar fi orientat în primul rînd spre faptul că mai mulți salariați ai academiei trecuseră prin bibliotecă în noaptea de groază, însă asta nu-l derutase pe Iacimenev. Experiența îi demonstra că la locul unei crime se află totdeauna oameni nevinovați luați prin surprindere, în timp ce asasinii nu mai dau pe-acolo: pur și simplu nu mai au ce căuta.

Orice anchetator ar fi putut deduce că Zubarev fusese ucis de un colectiv bine sudat, dar Iacimenev știa că un colectiv nu asasinează niciodată fizic.

Renunțînd la teza crimei colective, orice anchetator l-ar fi putut bănui pe oricare salariat al academiei.

Pe Anton, de pildă. Parcă se ruga el însuși să fie dus la zdup. Avea toate motivele să-l suprime pe Zubarev, se urau unul pe altul. Anton era inovator, Zubarev conservator. Cum era de așteptat, iubeau aceeași femeie. În ziua crimei Anton cumpărase o halteră, iar pe urmă declarase că a pierdut-o în metrou. Dar Iacimenev își dădea seama că Anton o cumpărase ca să-și dezvolte mușchii, că probele împotriva lui sunt prea evidente și că tocmai de asta nu fac doi bani.

Orice anchetator ar fi putut-o acuza pe Alla, întrucît nu se cunoștea în ce împrejurări uitase broșa lîngă cadavru. Cine știe, poate că-l ucisese pe Zubarev în legitimă apărare? Dar Iacimenev simțea față de Alla cel puțin simpatie, dacă nu atracție, iar pe criminali nu-i simpatiza niciodată.

Orice anchetator l-ar fi putut învinui de omucidere pe Iuri Konstantinovici Kuznețov. Existau toate motivele. Era adjunctul lui Zubarev și aspira la locul acestuia. Dar

Iacimenev știa că în zilele noastre adjuncții nu sparg capetele șefilor, ci recurg la alte metode mult mai subtile.

După povestea cu fierul de călcat, libertatea văduvei ar fi atîrnat de un fir de păr, să fi condus altul ancheta. Iacimenev ghicise fără dificultate că Zubarev se bărbierea cu briciul, se tăiase, o picătură de sînge căzuse pe cămașă, care fusese spălată prost, iar la călcat sîngele se luase pe fier, unde îl găsise expertul.

Orice anchetator ar fi putut cere arestarea lui Rostovski. În primul rînd, era custodele principal al bibliotecii și răspundea de ce se petrece acolo. În al doilea rînd, spre deosebire de colegii săi, Rostovski mințise tot timpul și nu putea explica plauzibil ce căutase la bibliotecă în noaptea crimei. Dar Iacimenev știa că Rostovski are în volumul 49 din Marea enciclopedie sovietică o „rezervă". Așa se cheamă banii pe care soții îi ascund de soțiile vigilente. Pe lîngă asta, Rostovski n-avea de ce să răspundă pentru cele petrecute în bibliotecă. Dacă toate cadrele de conducere ar răspunde pentru ce se face în instituțiile lor, numai bine n-ar ieși.

Mai rămînea bătrîna intendentă, cu originea ei dubioasă și cu glumele ei dubioase. Chiar și asta era destul ca să deschidă acțiune împotriva ei. Mai mult, Zubarev fusese asasinat între unsprezece și douăsprezece noaptea, iar bătrîna telefonase la miliție abia la patru dimineața. E drept că ceilalți care-l văzuseră mort nu telefonaseră de loc, dar ei nu erau intendenți!

Oricărui anchetator i s-ar fi părut ridicolă declarația Nadejdei Dmitrievna că n-a telefonat imediat pentru că n-a fost în stare să lase din mînă o carte interesantă. Dar Iacimenev o înțelegea. În locul ei, nici el nu și-ar fi întrerupt lectura, cu atît mai mult cu cît omul tot fusese ucis, iar nemernicii tot fugiseră.

Dar lucrul cel mai important e că Iacimenev avea un simț

foarte ascuțit față de tot ce este bun. Gheorghi Borisovici simțea cu inima că niciunul dintre salariații academiei nu era capabil de o crimă, în ciuda anumitor păcate personale.

Iacimenev se gîndea acum la Zubarev și era sfîșiat de contradicții. Inima îi spunea că Anton are dreptate, însă nu se putea împăca cu gîndul că Zubarev fusese un carierist de duzină. Îl împiedica tot ce auzise înainte despre Zubarev: titlurile, funcțiile, popularitatea și chiar înfățișarea lui plăcută.

Vai, ce greu e să-ți smulgi idolul din suflet!

Și totuși Zubarev era mort, nu se putea să nu ții seama de acest fapt! Cineva îl asasinase. Cineva îi telefonase lui Iacimenev acasă și-l informase asupra crimei, recomandîndu-se drept fantomă. Cineva putuse să-și facă de cap în bibliotecă, să-l încuie pe Fomin în dulapul cu cărți, să răstoarne vaza, să rupă manuscrisul de două ori, să chicotească și, culmea, să-și permită o impertinență nemaipomenită: să-l lege cobză chiar pe anchetator și să-l vîre după tablou, ca pe o vechitură. Dar Oneghin, care face salturi dintr-un tablou în altul? Dar portretul Ecaterinei, care se întoarce din senin cu capul în jos?

Iacimenev își dădea seama că în afacerea asta nu te poți călăuzi după obișnuitele metode ale realismului. Era nevoit să pășească și el, o dată, cu titlu de excepție, pe calea vicioasă a idealismului. Nu-i era ușor, lui, educat după cele mai bune modele. Codul moral al lui Iacimenev se revolta împotriva acțiunii pe care posesorul său se pregătea s-o întreprindă. Dar Iacimenev îi ordonă codului să tacă.

— Altă soluție n-am! îi explică Gheorghi Borisovici codului. Trebuie să trec pragul.

Și Iacimenev l-a trecut!

Se ridică din fotoliu, se îndreptă cu pași grei spre ușă, o încuie. Apoi trecu la comutator și, cu un efort de voință, stinse lumina.

Străvechea lustră de cristal se întunecă. Lumina slabă și tremurătoare a felinarului din stradă crea o atmosferă de groază. Sub parchet zgrepțănau șoarecii. Afară vuia un vînt sinistru și jaluzelele casei de vizavi scîrțîiau lugubru. Undeva bătu înfundat un orologiu... Pe scurt, totul cum se cuvine!

Cînd trecuse pragul, Iacimenev nu știa cum să se adreseze celor pe care intenționa să-i cheme din lumea cealaltă. Nu cunoștea nici cuvinte magice, nici semne cabalistice. Nu știa nici măcar să facă scamatorii. Spuse simplu, cum fac copiii cînd se joacă de-a v-ați-ascunselea:

— Ieșiți, că v-am prins!

Iar mai departe toate au decurs, de parcă n-ar fi fost nimic deosebit.

Rama de bronz a tabloului lui Repin se aplecă și de pe pînză se desprinse un moșneag năpîrlit, în halat de casă. Tîrșindu-și papucii, moșul se tîrî pînă la fotoliu, ștergîndu-și de poala halatului mîna stîngă plină de sînge. Se așeză comod, se întinse, își pocni degetele și spuse căscînd:

— O-ho-ho!... Mă dor oasele. Pesemne că se strică vremea...

Și Iacimenev recunoscu vocea pe care o auzise la telefon în noaptea crimei.

Portretul Ecaterinei II se desprinse din cui și se clătină. Din portret sări o doamnă rubicondă de vîrstă balzaciană, își zgribuli de frig umerii pudrați și pronunță trist:

— Mi-aduc aminte că slujea în garda mea imperială un sublocotenent dat naibii, Iacimenev. Pentru credința cu care m-a slujit i-am sorocit un sătuleț din gubernia Penza. Nu te tragi din neamul ăsta, dragul meu?

Din gravura veche reprezentînd Sankt-Petersburgul sări un tînăr îmbrăcat ca un dandy londonez și zîmbi fermecător.

Tot ce învățase Iacimenev se ducea la mama dracului! Nu se ciupi de nicăieri, nu se frecă la ochi, nu încercă să fugă și

nu-și simți inima cît un purice. În loc de asta rosti încet, dar clar:

— Ajutor!

— Lasă, că te deprinzi! îl liniști prietenos Ivan cel Groaznic.

— Vreau acasă! se rugă Iacimenev pe neașteptate. Azi se mărită fata mea!

Cu un gest aproape automat, Ecaterina își scoase un inel din deget și i-l întinse.

— Transmite-i darul nostru de nuntă.

Inelul scînteia în întuneric. Era bătut cu pietre scumpe. Fără îndoială că valora foarte mult. Dacă Iacimenev l-ar fi vîndut, putea să-i cumpere fiică-sii un apartament.

— Nu pot să primesc... se fîstîci Gheorghi Borisovici. Știți, nu-i voie să iei nimic de la cei anchetați. Ar fi un fel de mită.

— De cînd sunt n-am văzut un tont ca ăsta! exclamă blajin Ecaterina, punîndu-și inelul la loc.

— Vă rog... faceți ceva... hm! ceva ca să pot crede! îi imploră Iacimenev.

Ivan cel Groaznic se plecă la urechea Ecaterinei și îi șopti cîteva cuvinte. Împărăteasa se duse la telefon, ridică receptorul și formă un număr.

— Alo, dați-mi vă rog pe anchetatorul Iacimenev... Cînd se întoarce transmiteți-i că l-a căutat Ecaterina cea Mare!

— Și totuși nu poate fi adevărat, se încăpățînă Iacimenev.

— Hai să trecem la subiect, porunci Ivan. Ce-ai de gînd, să ne învinuiești de uciderea lui Sereojka Zubarev, sluga aceea scîrbavnică?

Numele lui Zubarev îl readuse pe anchetator la realitate.

— Da! zise el cu jumătate de glas. Trebuie să fac un proces-verbal.

— Dă-i drumul! îl autoriză Ivan cel Groaznic. Tare vă mai

plac hîrțoagele! V-ați făcut toți știutori de carte, deștepți, intelectuali, critici. Mucegăiți printre hîrtii, distrugeți pădurile!

Iacimenev nu riscă să se așeze în societatea capetelor încoronate, așa că se resemnă să scrie de-a-n picioarelea.

— Atîta, că toată treaba-i în zadar, zîmbi părintește Ivan Vasilievici. Cine să te creadă că ai stat cu noi la taclale, în veacul vostru de știință și tehnică...

— Au să creadă, spuse Iacimenev. Semnați procesul-verbal, iar o expertiză o să ateste autenticitatea semnăturilor. Dați-mi voie, care e numele dumneavoastră de familie? se adresă el mai întîi doamnei.

— Romanova Ecaterina Alexeevna, a II-a, cea Mare, se recomandă împărăteasa. Pe numele de fată, Sofia-Augusta-Frederica Anhalt-Zerbst.

— Anul nașterii? întrebă nepoliticos anchetatorul, dar se corectă imediat: Pardon! Am vrut să zic anul morții.

Ecaterina oftă:

— 1796... Doamne, cîtă vreme s-a scurs... Și calculînd în minte destul de repede: O sută șaptezeci și trei de ani...

— Profesiunea dumneavoastră?

— Împărăteasa Rusiei! se miră Ecaterina de întrebare.

Iacimenev devenea tot mai îndrăzneț.

— Mulțumesc, maiestatea-voastră! și se întoarse cu fața la Ivan cel Groaznic. Pot să vă deranjez?

— Scrie, scrie! glăsui tătucul-țar. Ivan IV, zis și cel Groaznic, de profesiune mare suveran.

Oneghin se amestecă nu fără ironie:

— Cu mine e mai încurcat, domnule. Eu sunt, într-un fel, rodul fanteziei poetului – iar profesiunea... se gîndi puțin, apoi cită: „Atinse fără rost și trudă, vîrsta de douăzeci și șase de ani...” În limba de azi ar veni, cred, trîntor...

Ecaterina chicoti și Iacimenev recunoscu rîsul care-l speriase în bibliotecă.

— Acum vă rog să-mi spuneți cum și de ce l-ați ucis pe Serghei Ivanovici Zubarev, academician și doctor în științe pedagogice.

— Științe pedagogice! Ivan cel Groaznic pufni cu dispreț. Noi, de-o pildă, n-am umblat prin școli, dar am domnit, nu șagă!

— Pe Zubarev l-am judecat, explică Oneghin calm.

— Cum așa? întrebă Gheorghi Borisovici, dezorientat.

— După rînduielile voastre, n-ai grijă! continuă Evgheni. Eu am fost judecător, iar monarhii asesori populari.

— Și ce vină i-ați găsit lui Zubarev?

— L-am judecat, îl puse Oneghin la curent, pentru oportunism, lipsă de principialitate, carierism și profanarea literaturii.

— Și a istoriei! adăugă Ivan cel Groaznic.

— De unde cunoașteți aceste cuvinte moderne? Iacimenev era uimit de erudiția fantomelor.

Oneghin ridică din umeri.

— Doar trăim într-o bibliotecă. Citim ziare, reviste. Urmărim evenimentele la ordinea zilei.

— Uneori ieșim la plimbare prin bătrîna noastră Moscovă, se amestecă Ivan. Vă admirăm civilizația. Vacarm! Benzină!

— Și lipsă de bună-cuviință, adăugă Ecaterina.

— O clipă! Anchetatorul tresări. Vasăzică, există o trecere secretă?

— Firește... Ecaterina se învioră, sub imperiul unor amintiri plăcute... De asta am și dăruit casa favoritului meu, pentru că avea un coridor secret... Și, urmă ea cu glas scăzut, prin coridorul ăsta... era foarte simplu... pricepi, Iacimenev?

Iacimenev dădu din cap în semn că înțelege, iar împărăteasa își continuă șirul gîndurilor.

— Apropo, o parte din galeria secretă a fost folosită la metroul vostru. Uneori coborîm cu toții să ne uităm cum trec trenurile...

— Sfinte Sisoe! Iar fantoma care sărează compotul există și ea, nu? întrebă anchetatorul sleit de puteri, gata ori să izbucnească în plîns, ori să chiuie bezmetic.

— Asta-i doamna mea de onoare, Beloselskaia-Belozerova! se înveseli iar împărăteasa. Avea o legătură scandaloasă chiar cu favoritul meu. Am fost silită să-l închid în fortăreața Schliesselburg, iar pe ea s-o biciuiesc și s-o trimit la moșia lui taică-său. Pe locul conacului se află acum o cooperativă, aproape de stația „Aeroport" a metroului. Locuiește și azi acolo, sub formă de fantomă...

— Cît pe ce să uit, maiestatea-voastră, stră-stră-stră-nepoata favoritului vostru, Nadejda Dmitrievna, m-a rugat să vă transmit salutări.

Ecaterina dădu din cap condescendent:

— Îi trimitem bunăvoința noastră împărătească.

— Acum să revenim la tema principală. Vorbeați de carierism, de oportunism. Astea sunt noțiuni generale. Aș vrea dovezi concrete.

Oneghin sări primul.

— Ați citit vreodată, domnule Iacimenev, manualul de literatură pentru clasa a opta, în care e vorba despre mine? Și se porni să turuie vehement: Am fost rupt de solul național și popular... Am dus o viață tipică pentru tineretul de aur – baluri, restaurante, plimbări pe bulevardul Nevski, teatre... Vasăzică, teatrul e un viciu! În vocea lui Oneghin vibrau notele specifice provocărilor la duel din secolul al XIX-lea. Dar temele pentru acasă! De ce a fost Oneghin nedemn de Tatiana? De ce, te întreb, onorabile domn, eram nedemn?

— Sunteți perfect demn! se grăbi Iacimenev să-l asigure.

— Iar de mine au uitat cu totul! se amestecă Ecaterina. Se

poate spune că m-au evacuat din manuale. Și cînd te gîndești că am cucerit pentru voi, printre altele, regiunea balneo-climaterică unională Crimeea.

Iacimenev tăcea. N-avea nimic de obiectat.

Ivan cel Groaznic se ridică solemn din fotoliu, căută într-un dulap și scoase o carte.

— Ascultă, Iacimenev, ce scria Zubarev despre mine numai cu douăzeci de ani în urmă.

Căută pagina și începu să citească nuanțat:

— „Ivan cel Groaznic a fost un om inteligent și talentat. Avea o cultură vastă, știa și îi plăcea să scrie, era dotat cu o minte ascuțită și subtilă".

Țarul sări peste cîteva pagini.

— „Opricinina a însemnat o mare cotitură politică, a fost o instituție progresistă, deși însoțită de unele excese!" Ei, fără excese în profesia noastră nu se poate! adăugă țarul, cu zîmbetul acela dulce care acum patru sute de ani îi băga pe toți în răcori. Și ce a scornit nu demult despre mine nemernicul ăsta? Ai citit manuscrisul?

Iacimenev încuviință din cap.

— Sunt și tiran, și maniac, și criminal! Țarul era evident ofensat. Iar hunveibinii mei, adică opricinicii, reprezintă un fenomen negativ...

Iacimenev îl privi în față și declară neclintit:

— Dar ăsta e adevărul!

Ecaterina îi aprecie bravura:

— Știi că-mi placi, Jorj? N-aș fi crezut niciodată că o să-mi placă un om sovietic obișnuit!

Ivan cel Groaznic oftă și-i lămuri cu milă în glas:

— Se vede cale de-o poștă că n-ai condus un stat! Parcă de adevăr are nevoie poporul? Ar putea să-l înțeleagă anapoda.

— Aveți un punct de vedere vicios! se aruncă Iacimenev în luptă. Pur țarist!

— Trebuie să-i înțelegi pe domnitori, Iacimenev, își susținu Ecaterina colegul. Zubarev ăsta al tău scria cînd una, cînd exact pe dos. Unde-i principialitatea de istoric?

— Cu asta nu pot să nu fiu de acord, maiestatea-voastră! oftă Iacimenev. Dar nu e un motiv ca să ucizi!

— Ba este! îl contrazise Ivan IV. Eu am o experiență bogată. Nimic nu-i unește pe oameni în jurul tău ca asasinatele! Cei care scapă te iubesc ca pe ochii din cap!

Iacimenev se înecă de furie:

— Sunteți... un... bandit, maiestatea-voastră imperială!

Ecaterina și Oneghin înlemniseră. Știau că Ivan nu iartă jignirile.

Însă țarul îi zîmbi călduros îndrăznețului și-i spuse cu îngăduință:

— Ce-au făcut din tine, Iacimenev! Să fi-ndrăznit tu înainte a-mi grăi așa... V-ați luat-o-n cap... nu mai știți de cei mari... Aveți păreri proprii...

— Dar Zubarev n-avea păreri proprii! Iacimenev nu-și dădea seama că citează cuvintele lui Anton.

— Avea! se strîmbă hîtru autocratul. În adîncul sufletului mă iubea. Îi plăceau metodele mele. Era partizanul mîinii forte. Nu se prefăcea atunci cînd m-a lăudat. Dar acum m-a trădat... iar pe trădători nu-i sufăr! Cînd mi-am amintit ieri de toate astea, m-am cătrănit și mi s-a urcat sîngele la cap. Și acum mi se urcă! zise el privindu-l pe Iacimenev ca pe un condamnat.

Autocratul păși fără grabă spre tablou și scoase din el toiagul cu care îl omorîse acum 388 de ani pe fiul său Ivan, iar în ajun îl achitase pe academician.

— Fără vărsare de sînge, mărite doamne! strigă Oneghin. El fusese și în ajun împotriva asasinatului, dar nu izbutise să potolească mînia țarului.

— Fă-ți rugăciunea, Iacimenev! îi porunci Ecaterina, căreia i se trezise simțul de clasă imperial.

Dar și lui Iacimenev i se trezise simțul de clasă.

— Fugi, Gheorghi Borisovici! strigă Oneghin.

Țarul se și pornise asupra lui, cu toiagul ridicat.

Să tragi într-o fantomă ar fi fost un gest lipsit de eficacitate.

— Nu-s prima victimă a țarismului! spuse Iacimenev mîndru.

— Bine, dacă-ți vine mai ușor așa... Ivan cel Groaznic își făcu vînt și-l trăsni cu toiagul în cap...

Iacimenev se trezi întins pe jos. În frunte îi crescuse un cucui. Îl pipăi cu mîna.

Conform cu regulile genului, în bibliotecă nu trebuie să se afle nimeni, iar anchetatorul urmează să creadă că totul i s-a năzărit.

Dar, împotriva regulilor, lîngă el era o fantomă care-i turna, grijulie, apă în cap.

— Așadar, e adevărat! suspină Iacimenev.

— Nu știi cît sunt de fericit că trăiești! Oneghin îl ajută să se ridice. Cum te simți?

— Unde-s țarii? întrebă anchetatorul.

— Și-au terminat treaba și au plecat.

Gheorghi Borisovici își aruncă ochii pe tablouri și văzu că țarii se înapoiaseră în operele de artă, parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

— N-au semnat procesul-verbal, zise mîhnit Iacimenev. Acum n-o să mă creadă nimeni. Poate binevoiți să-l semnați dumneavoastră.

— Pentru dumneata, cu plăcere! Oneghin luă pixul cu pastă al lui Gheorghi Borisovici și puse pe procesul-verbal o

semnătură înflorată. Mă tem însă că iscălitura mea n-o să-ți fie de folos, n-o cunoaște nimeni.

— Mda, așa e... zîmbi trist Iacimenev. Dar am s-o păstrez ca autograf unicat. Poate o fi banal, însă dintre toți poeții Pușkin îmi place cel mai mult.

— Și mie, făcu Evgheni.

Iacimenev l-a condus pe Oneghin pînă la acuarelă, unde s-au despărțit în termeni călduroși.

Gheorghi Borisovici se simțea acum singur, ca pe un peron de gară după plecarea trenului care ți-a răpit o ființă dragă. Aprinse lumina și se uită nostalgic în jur.

Pe pereți atîrnau pașnic portretul Ecaterinei, gravurile cu Sankt-Petersburgul, acuarela lui Kuzmin din seria de ilustrații la Evgheni Oneghin și copia după tabloul lui Repin Ivan cel Groaznic și fiul său Ivan.

Undeva bătu înfundat un orologiu.

Iacimenev luă de pe birou procesul-verbal cu neprețuitul autograf și îl puse cu grijă în buzunar. Pe urmă scoase cheia, descuie ușa, ieși pe coridor și coborî în vestibul.

Aici se afla o oglindă. Se uită în ea și văzu că a încărunțit și a chelit de-a binelea...

După o jumătate de ceas, Gheorghi Borisovici îi convocă în bibliotecă pe salariații academiei. Au venit Kuznețov, Rostovski, Alla, Anton, văduva, intendenta Nadejda Dmitrievna și numeroase alte funcții de pe stat.

Cînd se calmă rumoarea provocată de schimbarea la față a anchetatorului, Iacimenev se uită la picturile care ornau pereții bibliotecii și spuse cu glas egal:

— Serghei Ivanovici Zubarev a fost asasinat de Ivan cel Groaznic, în complicitate cu Ecaterina a II-a. Oneghin s-a opus, dar n-a putut împiedica crima.

Salariații tăceau. Nu înțelegeau dacă anchetatorul glumește sau și-a pierdut mințile.

— Vă sfătuiesc, continuă serios Iacimenev, ca în activitatea dumneavoastră să fiți corecți față de istorie și de literatură! Altfel riscați să împărtășiți soarta lui Zubarev! Nu uitați nicio clipă că academia dumneavoastră răspunde de educația culturală a copiilor.

— Gheorghi Borisovici, interveni cu simpatie Anton, în afara academiei mai răspund Ministerul învățământului, nenumăratele inspectorate școlare, „Gazeta învățământului" și chiar școlile. Iar atunci cînd răspund toți, nu răspunde nimeni!

Iacimenev oftă și se întoarse către văduvă:

— Luați-vă fierul de călcat. Chefirul și salamul vi le înapoiez mîine.

După aceea Gheorghi Borisovici i se adresă lui Rostovski:

— Kirill Petrovici, poftiți biletul dumneavoastră pentru Kuibîșev. Mai aveți timp să prindeți trenul. Iar dumneavoastră, Nadejda Dmitrievna, spuse el privind-o pe intendentă, trebuie să vă transmit din partea Ecaterinei II bunăvoința sa imperială.

— Mulțumesc frumos că nu m-ați uitat, se înclină Nadejda Dmitrievna.

— Colectivul nostru vă este sincer recunoscător, luă cuvîntul Iuri Konstantinovici cu multă prudență. Ați făcut o treabă minunată. Ceea ce am auzit din gura dumneavoastră întrece toate așteptările!

— Tot n-ați priceput nimic... Vă repet, atunci cînd eroilor istorici sau literari le sare mustarul, ei ies din rame și... Iacimenev dădu din mînă și părăsi biblioteca.

Plecă neînțeles de semenii săi, cărora nu le fusese dat să treacă pragul. Peste puțină vreme își purta pașii pe stradela întunecată, depărtîndu-se tot mai mult de casa cu numărul 18, pe care n-avea s-o uite pînă la sfîrșitul zilelor. Dar ce i se

întîmplase în casa asta n-avea să povestească nimănui, pentru că nimeni nu l-ar fi crezut.

Iacimenev se întorcea în lumea cunoscută și bună. Se gîndea că soția și fiica sunt supărate firește pe el, că de-acum înainte un străin va trăi în familia lui...

Începu să cearnă o ploaie tristă, rece.

— Nu degeaba îl dureau oasele pe Ivan cel Groaznic, își aminti el ridicîndu-și gulerul paltonului. Moșnegii ăștia se pricep al dracului să prevadă timpul...

P.S. După o lună și jumătate, telefonul l-a trezit pe anchetatorul Iacimenev la patru dimineața.

— La aparat e o fantomă! spuse un glas bărbătesc necunoscut. Adineaori am ucis un regizor de cinema, care turna un film istoric.

SFÎRȘIT

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

AVENTURA

SCORPIONUL

COLECȚIA SFINX

fondată în 1895 bpt serie nouă

EDITURA „ION CREANGĂ"